

KUR'ÂN'A GÖRE
SALÂT-SALÂH-SALÂVÂT

İsmail Dinçer

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ / 5
DÜŞÜNELİM / 9
ABDEST NEDİR / 17
ALLAH NEDİR / 38
NAMAZIN TARİHÇESİ / 60
KUR'ÂN'DA SALÂT / 90
SALÂH MAKAMI / 159
SALÂVÂT MAKAMI / 171
AHZÂB SÛRESİ 56. ÂYETİNİN TEVLİ / 183
EZANDAKİ 7 MAKAM / 194
KIYAM RÛKÛ SECDE MAKAMI / 203
KUR'ÂN'A GÖRE İBADET / 223
SALÂT'IN ÛLVÎYETİ / 237
KÂLBİN ABDESTİ SEVGİ / 246
SON DEĞERLENDİRME / 259

ÖNSÖZ

İnsanoğlu kendini halk etmemiştir.

İnsan, ilâhi bir sistemin akışının tecellisinden süzülüp gelmiştir.

İnsan, bedenini var eden, şekillendiren değildir.

İnsan, bedenindeki işleyişi yapan değildir.

İnsan, kâlbini attıran, kanını dolaştıran değildir.

İnsan, hücrelerindeki muhteşem işleyişi yapan değildir.

İnsan, bedeninin işleyişinde muktedir olan değildir.

İnsan, kendi yaratılışının nasıl olduğunu düşünmelidir.

İnsan, yaratıcısını düşünmelidir.

İnsan, Allah hakikatinin ne olduğunu anlamaya çalışmalıdır.

Allah insandan ayrı mıdır?

Yoksa insanın kendisinde midir?

Allah bu âlemden ayrı bir yerde midir?

Yoksa âlemden ayrı değil midir?

Allah'a şahitlik nedir?

O'na nerede şahit olunur?

Allah'a ibadet nedir?

İbadetin gayesi nedir?

Salât nedir?

Namaz nedir?

Salâh nedir?

Salâvât nedir?

Bu kitâbımızda "Salât, Salâh, Salâvât" hakikatinin ne olduğunu anlamaya çalışacağız.

Kur'ân'da salât ve türevlerinin hakikatini inceleyeceğiz.

Kur'ân'ı Kur'ân'la anlamaya çalışacağız.

Salât kelimesinin Kur'ânî anlamını araştıracağız.

Asla, namaz yoktur vardır kavgasına girmeden, "Salât'ı, Salâh'ı, Salâvât'ı" Kur'ân'a göre anlamaya çalışacağız.

Her insanın Allah'a olan yönelişine saygı duyarak, salât'ın-namazın Kur'ân'a göre tanımını araştıracağız.

Namazın mânâ boyutunun ne olduğunu araştıracağız.

İbadetin ne olduğunu anlamaya çalışacağız.

Hazreti Muhammed'in "tebessüm bile ibadettir" sözünün inceliğini hissetmeye gayret göstereceğiz.

Namaz ve salât inceliğini araştıracağız.

Amacımız sadece hakikati araştırmak.

İnsanları asla namazlı namazsız diye ayırmayacağız.

İnsanların inançlarına saygı göstererek salât boyutunu Kur'ân açısından araştıracağız.

Kur'ân'da geçen salât kavramını inceden inceye araştıracağız.

İnsanlar Allah'a, kendi inançlarına göre yönelirler.

Camide de Kilisede de Havrada da Allah'a yönelişin adı ibadettir.

Cemde de Meydan da Allah'a olan niyazların adı ibadettir.

Bu ibadetlerin adı ister namaz olsun, ister salât olsun, gönüllerin samimiyetine göre Allah'a olan bir yöneliştir.

Her insanın kendi ibadeti, o kişinin Allah'a olan yöneliştir.

Her insan çocuk iken, anne babasından öğrendiği Allah'a olan yönelişe göre, Allah'a ibadet eder.

Birinin ibadeti başka birine huzursuzluk olmamalıdır.

Hazreti Muhammed "insanların kâlbini Allah bilir" diyerek, ibadetlerin hoş görülmesi gerektiğini bildirmiştir.

Kur'ân'da Hucurât Sûresi 11. âyette geçen; "Lâ yeshar-alay etme" uyarısı hiç unutulmamalıdır.

Bu âyeti ve Kur'ân'ın tüm âyetlerini kâlden duymalıyız.
Kimsenin inancıyla, ibadetiyle alay etmemeliyiz.
Kimsenin inancını hor görmemeliyiz.
Kimsenin geleneğini, kültürünü yok saymamalıyız.
Kimseyi dışlamamalıyız.
Kimseye karşı böbürlenmemeliyiz.
Kimsenin eksiğini aramamalıyız.
İnsanların Allah'a olan inançlarını küçük görmemeliyiz.
Kimsenin inancına dayalı giysisi ile alay etmemeliyiz.
Kimsenin şekliyle, diliyle, mesleğiyle, yoksulluğuyla alay etmemeliyiz.
Kimsenin arkasından çekiştirmemeliyiz.
Kimseye alaycı bakışlarla bakmamalıyız.
Kimseyi horlamamalıyız.
Bilelim ki birini alaya almak, bizi kibre düşürecektir.
Bilelim ki birine hor bakmak, bizi şeytanlaştıracaktır.
Birinin kusurunu aramak, bizi fitneci durumuna düşürecektir.

İnsan insanla eğlenir mi hiç?
İnsan insanı aşağılar mı hiç?
İnsan insanla alay eder mi hiç?
İnsan insanın ibadetini hor görebilir mi hiç?
Neden birini küçük görürsün?
Neden biriyle alay edersin?
Sen Allah'ın kulusun da o değil midir?
Seni yaratan ile onu yaratan Allah, aynı Allah değil midir?
Senin ibadetin makbul de onun değil midir?
Her insan, anne babasından öğrendiği şekliyle Allah'a yönelir.
Kimsenin inancını, kimsenin yargılamaya hakkı yoktur.
Kimsenin inancında eksik gedik aramaya, kimsenin hakkı yoktur.

İnsanların ibadetleri onların Allah'a olan yönelişleridir.
Herkes gönlündeki hisse göre yöneliş içinde olur.
İşte bu kitâbımızda salât hakikatini her yönüyle incelemeye gayret göstereceğiz.

Salât bir sarayın yüz odası ise, namaz onun bir odasıdır.

Salât'ın Farsça karşılığı namazdır.

Türkçe karşılığı ise; bağlılık, iletişim, birleşmek, bütünleşmek, irtibat içinde olmak demektir.

Salât çok ûlvî bir kelimedir.

İşte bu kitâbımızda bu ûlvîyeti hissetmeye ve hissettirmeye gayret göstereceğiz.

Rabbim gönlümüze samimiyet nasip etsin.

Rabbim yolunda hakikatleri anlamayı nasip etsin.

Nice incelikleri hissetmeyi nasip etsin.

Bu kitâbı yazarken eksiklerimiz, tam tespit edemediklerimiz elbette olacaktır.

Samimi bir duyguyla kelime kelime inceleyip, Kur'ân'da salât konusunu anlamaya gayret edeceğiz.

Hatamız eksiklerimiz olursa affola.

Rabbimiz gönlümüze yardım etsin.

Rabbimiz idrâkimizi açsın.

Rabbimiz hakikatleri layıkıyla anlamamızı nasip etsin.

Rabbimiz salâtın hakikatine ermeyi nasip etsin.

Her dâim salât üzere olmayı nasip etsin.

Rabbimiz her varlığın O'ndan geldiğini, O'nunla olduğunu anlamayı nasip etsin.

Rabbim kıyam, rükû ve secdenin mânâsına ermeyi nasip etsin.

Rabbim, Kur'ân'da geçen "Göklerde ve yerde olan ne varsa, Allah'a secde ederler" âyetlerini layıkıyla anlamayı nasip etsin.

İsmail Dinçer

DÜŞÜNELİM

Her dâim düşünelim.
Varlığın varoluşunu düşünelim.
Allah hakikatini düşünelim.
Rahîm ve Rahmân boyutunu düşünelim.
Hepimiz bir rahîmiyetten süzüldük geldik.
Hepimiz rahîmiyette olanı giyindik geldik.
Hepimizin geldiği kaynak rahîm boyutu idi.
Hepimizin görüldüğü boyut rahmân boyutu idi.
Rahîmde ne varsa rahmânda o görünecek idi.
Rahîm rahmândan, rahmân rahîmden ayrı değil idi.
Halk eden Hakk idi.
Halk edilen Halk idi.
Hakk kendinden Halk etti.
Halk eden halk edilenden ayrı değil idi.
İnsan rahîm boyutunda gizli idi.
Oradan şekillenip geldi.
Orada kendine yazılı olan beden elbisesini giyindi.
Varlık olarak görüldü.
Her zaman hakikati anlamak için düşünelim.
Biz nasıl var olduk?
Biz nasıl şekillendik?
Nereden geldik, nereye gidiyoruz?
Yaşamın hakikati nedir?
Bu dünyaya neden geldik?

Doğum nedir, doğum öncesi nedir, ölüm nedir, ölüm sonrası nedir?

Düşünelim, gördüğümüz varlığı anlamaya çalışalım.

Yerlere göklere bakalım.

Varlığın nasıl var olduğunu düşünelim.

Göklerde olan parlayan ışıkları düşünelim.

Kendi bedenimize dönelim; “Bu beden nasıl oldu, nasıl şekillendi?” diye düşünelim.

Gördüğümüz bedenlere bakalım; “Bunlar nasıl var oldu?” diye düşünelim.

Varoluşu düşünelim, var edeni düşünelim.

Allah hakikatini düşünelim.

Varlığın hakikatini düşünelim.

Akıp giden zamanı düşünelim.

Doğum ve ölümü düşünelim.

Hiç durmadan devam eden yaşam sürecini düşünelim.

Doğduk ve yaşam yolculuğu hızla akıp geçiyor.

Yaşlanıp gidiyoruz.

Niceleri doğdular ve ölüp gittiler.

Biz de bir gün ölüp gideceğiz.

Ölüm hakikatini düşünelim.

Ölüm bir son mu yoksa geldiğimiz yere bir dönüş mü?

Yaşamın sahibini düşünelim.

Varlığı kontrol eden gücü düşünelim.

Bedenimizde olan ilâhi bir kudreti düşünelim.

Varlığın özünde olan mucizevi bir kudreti düşünelim.

Bir atomun özündeki gücü düşünelim.

Atomların birleşimiyle olan bedenlenmeyi düşünelim.

Yaşamın akışını düşünelim.

Nereden geldik, nereye gidiyoruz?

Yaşayan biz miyiz?

Yaşam nedir?

Yaşamın hakikati nedir?

Farklı farklı inançlar nasıl oluşmuş, farklı farklı ibadetler nasıl oluşmuş?

Ortada devam edip giden senlik benlik kavgası nedir?

Duyduğumuz her bir sözün anlamını düşünelim.

Şahitlik hakikatini düşünelim.

Bilelim ki düşünmek, sorgulamak, varlığın özüne bakmak, bizi şahitliğe götürecektir.

Kendi aslını bilmek istiyor musun?

Bu görünen, bu âlem nedir bilmek istiyor musun?

Allah nedir hakikatini bilmek istiyor musun?

Kendi vücûdunda nasıl bir âlem var, görmek istiyor musun?

Senin vücûdunda ne sırlar var, bilmek istiyor musun?

Sen kendini keşfetmek istiyor musun?

Görünen varlığın görünmeyen boyutunu anlamak istiyor musun?

Allah nedir?

Resûl, Nebî nedir?

Din, sünnet, şeriat nedir?

Hadis nedir?

Kur'ân, sûre, âyet nedir?

Namaz nedir?

Salât, Salâvât nedir?

İbadet nedir?

Bunların hakikatlerine ermek için düşünelim.

Saf tertemiz duygularla bakalım.

Çocuğun doğduğu o saflıktaki bakışla bakalım ve bu görünen nedir diye düşünelim.

Her bilgiyi analiz edelim.

Bilgi ilme dayalı mı düşünelim.

İlim ile tanışalım.
İlim ile hareket edelim.
Aklımızı her türlü yargıdan arındıralım.
Kavgadan öfkeden geçelim.
Fitneliği, fesatlığı terk edelim.
Hor bakıştan vazgeçelim.
Kendimizi büyük görmekten vazgeçelim.
Kimsenin inancını, ibadetini hor görmeyelim.
Kimsenin giysisine laf etmeyelim
Sadece bedenlerin nasıl var olduğunu, nasıl şekillendiğini düşünelim.
Aklımızı asılsız bilgilerden arındıralım.
Aklımızı kinden nefretten arındıralım.
Dünya çıkarına esir olmaktan kurtulalım.
Bilelim ki çocuk saflığında olmak, bizi hakikate erİştirecektir.
Çocuk saflığında aramak bizi hakikate erdirecektir.
Bilelim ki Allah hakikatine akklı gönlü bakir olanlar erişecektir.
Kirlenmiş akıl ve gönülle hakikate erilemez.
Yargı içinde olan akıl, hakikati okuyamaz.
Hor görme duygusu asla varlığın özünü görmeye kapı açmaz.
Kendini yüce gören akıl, asıl yüce olan ekber olan Allah'ı anlayamaz.
Allah'ı anlamak varlığın derinliklerinde gizlidir.
Varlığın derinliklerine adım atabilmek için temiz akılla düşünmek gerekir.
Bilelim ki yönümüzü varlığa döndürmek, o canlı kitaptan okumak, bizi hakikatlere götürecektir.
Düşünelim, düşünelim, düşünelim.

Saf tertemiz bir akılla düşünelim.

Hakikati arayan bir gönülle düşünelim.

Şahit olmadığımız bir konu hakkında, asla konuşmayalım.

Şahitlik edemeyeceğimiz bir konu hakkında, sakın açıklama içinde olmayalım.

Gönül kavgadan, öfkeden arınırsa, düşünceye geçecektir.

Gönül tertemiz bir duyguyla Hak'a yönelirse, tüm kapılar bir bir açılacaktır.

Allah'ın bize bahsettiği akıllı, varoluşu ve var edeni anlamak için çalıştırmalıyız.

Aklımızı dünya çıkarına esir etmemeliyiz.

Aklımızı gurura, kibre, hor bakmaya esir etmemeliyiz.

Aklımızın asli fitratını anlamalıyız ve asla ona ihanet etmemeliyiz.

Aklımız şahitlik için yaratıldı.

Allah'a şahitlik temiz akılla olacaktır.

Kâlbî akılla olacaktır.

Namaz kâlbî akılla olacaktır.

Salât'ın hakikati kâlbî akılla idrak edilecektir.

Şahit olmak, anlamak, idrak etmek, çözümlmek için akıl şarttır.

Aklın beşerî boyutu ve kâlbî boyutu vardır.

Onun için Kur'ân'da "kulûbun yakılûne" akledecek kâlbîten bahseder.

Hacc Sûresi 46: "E fe lem yesîrû fil ardı fe tekûne lehum kulûbun yakılûne bihâ ev âzânunyesmeûne bihâ fe innehâ lâ tamal ebsâru ve lâkin tamal kulûbulletî fîs sudûr."

Meâli: "Yeryüzünde gezip dolaşmazlar mı? Böylece onların akıl edecek kâlbîleri yok mu, ya da işitecek kulakları. Fakat onların görmelerinde körlük olmaz ve lâkin gönüllerindeki idraklerdedir körlük."

Âyette ne güzel bildirilmiş.
Yeryüzüne bakmalıyız, varlığın varoluşunu düşünmeliyiz.
Kâlbî akılla buluşmalıyız.
Gönül gözüyle görmeyi öğrenmeliyiz.
Kâlbî akıl tefekkürle, kendi aslını anlama yolunda idrak yolculuğu yapar.
Beşerî akıl beden ihtiyaçları ile ilgili çalışmalar yapar.
Kâlbî akıl rûha, beşerî akıl tene bağlı çalışır.
Kâlbî akıl, akli temizler, zekâ ile tanıştırır.
Zekâ-zekât aynı kökten gelen kelimelerdir.
Kendini temizleyen akıl, esaretten kurtulan akıl, “Kad ef-leha men tezekkâ”, kurtulmuştur.
Ulil elbâb; Hakk üzere aklını işleyenler, kapılar açan düşünce.
Kâlbî akıl, hakk ile batılı çözer.
İlâhi akıl Lübb’tür.
Kâmil akıl hep hakikatler için çalışır, hep öze bakar.
Lübb-lübn aynı zamanda “Öz” demektir.
İnsanın özünü oluşturduğu için ilâhi akıla da “Lübb” denilmiştir.
İlâhi akıl, yâni tarife gelmeyen Allah’ın akli “Lübb”dür.
Allah cümle varlığı, kendi özünden çözerek şekillendirmiş, beden elbisesi giydirmiştir.
İnsan hakikati anlayacak bir kabiliyette yaratılmıştır.
İnsana bahşedilen akıl, gördüğü şeyin iç yüzünü, dış yüzünü anlayacak şekilde yaratılmıştır.
İnsan düşünmekten vazgeçmemelidir.
İnsan her zaman görünen varlığın hikmetlerini düşünmelidir.
İnsan bilmelidir ki düşünen kimse hakikate erişecektir.
Varlığın varoluşunu düşünen kimse, varlığı var edeni bilecektir.
Ayrıca duyduğumuz, okuduğumuz her bilgiyi düşünelim.

Aslı var mı yok mu inceden inceye düşünelim.

İlmi değeri var mı yok mu çok iyi araştıralım.

Âyette ne güzel belirtilmiş.

Bize gelen her bilgiyi inceden inceye araştıralım.

Gelen bilginin içinde ne var anlayalım.

Bizi nasıl bir algıya sürüklüyor anlayalım.

Hucurât Sûresi 6: “Yâ eyyuhellezîne âmenû in câekum fâsikun bi nebein fe tebeyyenû en tusîbû kavmen bi cehâletin fe tusbihû alâ mâ fealtum nâdimîn.”

Yâ eyyuhâ ellezine âmenû	: Ey iman edenler, inananlar,
În câe kum	: Eğer, geldi, siz,
Fâsikun	: Fâsık, hakikatten çıkmak, bozgunculuk, ikilik,
Bi nebein	: Bir haber, bilgi,
Fe tebeyyenu	: Araştırın, inceleyin, emin olun, açık, apaçık,
En tusîbû	: Musibet, kötülük, bulaşma, zarar veren, isabet,
Kavmen bi cehâletin	: Câhil bir kavim, câhil kimseler, bilgisiz, idraksiz,
Fe tusbihû	: Olursunuz, olmak, hâline,
Alâ mâ fealtum	: Yaptığınız şey, yaptıklarınız,
Nâdimîne	: Pişman olmak, pişmanlık duymak, tövbe hâli,

Meâli: “Ey iman edenler! Size bir bilgi geldiğinde, o bilginin ikilik çıkarıp çıkarmadığını, bozgunculuk meydana getirip getirmediğini iyice araştırın, yoksa bir bilgisizlik içinde zarar veren kimselerden olursunuz. Yoksa yaptığınız şeylerden pişmanlık duyarsınız.”

Âyette ne güzel bildirilmiş.

Bize gelen her bilgiyi araştırmalıyız.

İlmi değer taşıyor mu yoksa uydurma mı bakmalıyız.
Gelen bilginin içinde fitnelik, fesatlık var mı anlamalıyız.
Bilgi içinde ne taşıyor çok iyi araştırmalıyız.
Duyduğumuz her sözün gerçek anlamını araştıralım.
Okuduğumuz her kitabı analiz etmeliyiz.
İçinde yargılama, öteleme, hor görme, hedef gösterme var mı çok iyi incelemeliyiz.

Bilmeliyiz ki içinde ayrımcılık ifade eden, yargılama ifade eden her bilgi;

Bizi zulme sürükleyecektir...

Başkalarını hor görmeye sürükleyecektir...

Senlik benlik kavgasına sürükleyecektir...

İşte onun için her zaman düşünmeli, araştırmalıyız.

Kelimelerin aslı anlamlarına erişinceye kadar araştırmalıyız.

Temiz akıl ve temiz gönül, her zaman hakikati anlamaya yatkındır.

Aklı ve gönlü abdestli olanlar, her zaman hakikati anlayacaktır.

ABDEST NEDİR

Abdest; arınmaktır, temizlenmektir.

Abdest; aklını gönlünü tüm kötü duygu ve düşüncelerden temizlemektir.

Abdest; Allah'ın ûlvîyetinin yanında kendine benlik isnat etmemektir.

Hakikate erişmenin yolu abdesttir.

Abdestli olana, hakikatin kapıları açılır.

Hakikat yolu abdestli olduğunda gidilir.

Abdest edeb makamına erişmektir.

Edeble gelene nice hakikatler sunulur.

Abdest, hem içsel hem dışsal temizliğin adıdır.

İnsan, duygu ve düşüncelerinin temiz olmasına gayret göstermelidir.

İnsan, hâl ve davranışlarının güzel olmasına, çevresine faydalı olmasına dikkat etmelidir.

Allah ile iletişim içinde olmanın yolu akıl ve gönül temizliğidir.

Namaza girmenin yolu abdesttir.

Abdestin mânâ ciheti, duygu ve düşüncelerimizin temiz olmasıdır.

Abdestin mânâ ciheti, varlığımızın Allah'ın ûlvîyeti olduğunu anlamaktır.

Allah'ın ûlvîyetinin yanında kendilerine varlık isnat edenler ne kadar temiz olabilirler ki?

Onun için abdest hakikati çok iyi araştırılmalıdır.

Abdest nedir?

Abdest bizlere ne mesajlar sunuyor?
Abdest sadece su ile bedeninin temas etmesi midir?
Dışımızı su ile temizleriz, peki ya içimiz nasıl temizlenecek?
Aklımızda ve gönlümüzde olan;
Gurur, kibir, benlik, inat, hasetlik, fesatlık, fâsıklık,
Dedikodu, çekiştirme, iftira, yalan,
Hor bakmak, aldatmak, hak yemek, çalıp çırpmak,
Zarar vermek, kötülük yapmak gibi duygular dışımızı yı-
kamakla temizlenir mi?
Çevremize olan kötülük hâllerimiz nasıl temizlenecek?
Peki, nedir abdest?
Abdest dışımızı mı yıkamaktır?
Yoksa abdest dışımızı değil içimizi mi yıkamaktır?
Yoksa hem içimizi hem de dışımızı mı yıkamaktır?
Su ile abdest alıp dışımızı yıkayıp kendi içimize ne mesaj-
lar aktarmalıyız?
Abdestin derin mesajları ne olabilir?
Öyle bir abdest alalım ki aklımız, gönlümüz, hâllerimiz
tertemiz olsun.
Öyle bir abdest alalım ki hakikat kapılarının açılmasına
vesile olsun.
Öyle bir abdest alalım ki bizi Hakk'la buluştursun.
Öyle bir abdest alalım ki bizi Sâlih kişi yapsın.
Öyle bir abdest alalım ki bizi İslâm'la şereflendirsin.
Evet, nedir abdestten gelen derin mesajlar?
Nedir her bir organın yıkanmasındaki derin mesajlar?
İşte abdestten gelen derin mesajlar.
Önce niyet edilir.
Peki, nedir niyet?
“Niyet ettim Allah rızası için abdest almaya” diye niyet edilir.
Niyetteki derin mesajlar nedir?

Niyet; aramaktır, istemektir, yönelmektir, bir yola girmektir, söz vermektir.

Temizlenmeye söz veriyorum.

Hakk yolunda olmaya söz veriyorum.

Hakk'a yönelmeye, o yoldan dönmeyeceğime söz veriyorum.

Niyetimde hâlis olmaya, samimi olmaya söz veriyorum.

Hakikatleri anlamak için gayret edeceğime söz veriyorum.

İlim üzere olmaya söz veriyorum.

Sonra eller yıkanır.

"Eûzübillahimineşşeytanirracim Bismillahirrahmanirrahim" denilerek eller bileklere kadar ve parmak araları da dâhil olmak üzere üç defa yıkanır.

Nedir ellerin üç defa yıkanmasındaki derin mesaj?

El; tutmaktır, tutunmaktır, teslim olmaktır, el vermektir, ilme talip olmaktır.

Öğretmene el vermektir, yâni öğretmenin tebliğine tutunmaktır.

"İnnellezîne yubâyiûneke innemâ yubâyiûnallâh yedullâhi" (Fetih Sûresi 10) âyetinin sırrıdır.

Hakk'ın ilmine tutunmaktır.

Esir olduğun üç şeytanı bırakmak, Rahmân'a tutunmaktır.

Üç makamın tecellisine tutunmaktır.

Kişiyi esir alan, Hakk'tan uzaklaştıran her şeyi bırakmak, gerçeğe tutunmaktır.

Dünyaya tutunmayı bırakmak, Hakk yoluna tutunmaktır.

Aklındaki bâtil bilgileri bırakmak, ilme tutunmaktır.

Sonra ağız yıkanır.

Ağzımızı temizlemek nedir?

Ağzımıza girenin ve ağzımızdan çıkanın temiz olması ne demektir?

Ağzımız neden üç defa yıkanır, nedir bunun hikmeti?

Nedir ağızın yıkanmasındaki derin mesaj?

Üç defa yıkamanın mânâsı, ağızımızdan çıkan sözler, üç makamın hakikatlerini yansıtmalıdır.

Bu üç makam; “Efâl-i İlâhiye, Sıfat-ı İlâhiye, Zât-ı İlâhiye” makamlarıdır.

İşte bunun için öncelikle ağızımızdan çıkan sözler temiz olmalıdır.

Ağızımızdan çıkan sözleri temizlemeliyiz.

Ağızımızdan artık dedikodu çıkmaması gerekir.

Birilerini çekiştirici sözler çıkmaması gerekir.

Birine hor bakıcı sözler olmaması gerekir.

Yalan söylemeyi, asılsız sözler söylemeyi terk etmek gerekir.

Ağızımızdan öfke, hiddet, kavga içeren sözler çıkarmamak gerekir.

Yol aldığımız üç makamda, tertemiz lütuflarla hareket etmek için...

Gönlümüzü üç makamın hakikatlerine açmak için...

Ağızımıza girenin temiz olması gerekir, haram yememeliyiz, haram içmemeliyiz.

Ağızımıza giren yiyecek ve içecek emeklerimizin karşılığı olmalıdır.

Asla kul hakkı yememeliyiz.

Sonra burun yıkanır.

Burnumuza üç defa su çekeriz ve burnumuzu üç defa temizleriz.

Nedir burnun yıkanmasındaki derin mesaj?

Buradaki üç defa yıkamak da üç makamın mânâsı üzere olmaktır.

Nefes mânâ boyutuna işarettir.

Ağız beşerî boyuta işarettir.

Her ikisinin hakikatine erişmek için abdestli olmak gerekir.

Bu cihetle ağızımızı ve burnumuzu üç kez yıkarız.
Bundan maksat;
Nefesin sahibini bilmek...
Aldığımız verdiğimiz nefesin kıymetini bilmek...
Öfke dolu, kibir dolu nefesimizin olmaması...
Nefesimizi temizlemek...
Nefesini temizleyen kimsenin yolu açılır.
Üç makamın tecellisine ulaşmak, temiz nefesle mümkündür.
Üç makamın zikri, nefeste gizlidir.
Nefes sırrı, her varlığın enfüsünde olana eriştirir.
Tohumda açığa çıkış nefesle başlar.
Rahîmiyette oluşan nefes rahmâniyete akar.
İnsan nefesin sahibini bilmelidir.
O nefesi olumsuz duygu ve düşüncelerle kirletmemelidir.
İnsan tüm Kâinatı saran nefesin sahibine etslim olmalıdır.
Her bir varlığın nefesi, tek nefes sahibi olan Allah'ın nefesidir.
İnsan bilmelidir ki tüm kâinat, Allah'ın nefesinin hareketliliğidir.
Nefes kişinin nefesini oluşturmaktadır.
Nefes candan gelir.
Can nefes elbisesi giyer.
Nefs, ten elbisesi giyer.
Her tenin içinde nüfûs vardır.
Tüm bunlar nefesten gelir.
Nefes-nefs-nüfûs-nefhâ-enfûs-nefsânî-nefis aynı kökten gelen kelimelerdir.
Tüm Kâinat bir nefesten oluşmaktadır.
Ve nefes tüm Kâinatın sahibine aittir.
Nefes O, O nefestir.
Nefes âlemin sırrı idi.

Nefes O'nun sırrı idi.
O nefes idi.
Nefes O idi.
Nefes henüz doğmamış idi.
Henüz nefes yok idi.
Nefes Ūlvî Âlemde bir sır idi.
Nefesin o derin sesi henüz yok idi.
Sesin o muhteşem tınısı gelecek idi.
Tüm varlık o tınıdan açığa çıkacak idi.
Nefes nûrun derinliklerinde gizli idi.
Nefes, Ūlvîyetten nûruna, nûrundan rûhuna üflenecek idi.
O kendini nefesle zâhire çıkaracak idi.
Nefes zikre, zikir nefese dönecek idi.
İşte "Nefesin sırrı zikir" bu idi.
Her bir varlık Allah'ın nefesinden gelecek idi.
Allah rûhundan üfleyecek idi.
O üfleyiş nefes olacak idi.
"Nefahu fîhi min rûhî" âyetinin sırrı bu idi.
İşte nef, nefse dönecek idi.
Nefs, bedenlerin sırrı olacak idi.
Tüm varlık "Nefs" olarak bedenlenecek idi.
Önce nefes alınacak idi.
O nefesle zâhire çıkış başlayacak idi.
Nefes kaderin sırrı idi.
Ūlvîyetindeki nefes nûruna aktı.
Nûranî bedenler nefes aldılar.
Ve nefes vermeyi beklediler.
Çünkü nefesi verecek bedenler henüz yok idi.
Alınan nefes nûrundan idi.
Nûrundan alınan nefes rûhu oluşturmak içindi.

Alınan nefes Allah'ın nefesi idi.
"İnfu hû-O'nun nefesi" âyetinin sırrı bu idi.
Cümle varlık Allah'ın nefesinden var olacak idi.
Tüm varlık tek nefesten halk olacak idi.
Allah nefesinden halk edecek idi.
İşte "Halakakum min nefsin vâhidet" âyetinin sırrı bu idi.
Tek nefes Allah'ın kendisi idi.
Alınan nefes ışığın nefesi idi.
Alınan nefesle rûhlar oluştu.
Rûhun kaderi nûrdan alınan nefesle yazıldı.
Rûhun kaderi yazıldı, rûhdan üfleniş beklendi.
Aldıkları nefes zaman geldi "Nef" edildi.
Nef edilen nefesten "Nefs'ler-bedenler" oluştu.
Oluşan Nefs'ler nefes verdi.
Nefes verenler, cân olacak idi.
Artık nefes alıp verme zamanı gelmişti.
Çünkü nefesin verileceği bedenler var edilmişti.
Nûrundan aldılar nefesi, bedenlerden verdiler.
İşte kulların nefes alıp verme sırrı bu idi.
İşte "Allah'ın nefesi" sırrı bu idi.
Nefes O idi.
O nefes idi.
Nefs, nefes, enfüs, nüfus hepsi nefese ait idi.
Nefes Allah'ın nefesi idi.
Tüm âlem her an nefes alıp vermekte idi.
Tüm âlem nefes idi.
Nefes zikrullah sırrı idi.
Nefesten gelen sesleniş, Allah'ın sesi idi.
Allah tüm varlıktan seslenen idi.
Kehf Sûresi 96: "İnfu hû."

Meâli: “O nefestir.”

Hicr Sûresi 29: “Fe izâ sevveytuhu, nefaktu fîhi min rûhî.”

Meâli: “Rûhundan nefes verdi, o nefesle bedenleri şekillendirdi.”

Yâ-Sîn Sûresi 51: “Nufihâ fîs sûri.”

Meâli: “Bedeninizde nefes alıp veren O’dur.”

Kâmer Sûresi 13: “Fe izâ nufihâ fîs sûri nefhâtun vâhıdet.”

Meâli: “Göğüslerden nefes alıp veren Biziz, her nefes Bizim teklüğimizi gösterir.”

Nisâ Sûresi 1: “Ellezi halakakum min nefsin vâhidetin.”

Meâli: Ki O’dur, tek nefesten-nefisten halk eden.”

Mâide Sûresi 3: “Aldığımız nefesin farkında olmamak.”

Kehf Sûresi 96: “Dedi ki: O’nun size nefes alıp verdirdiğini anlayın.”

Zuhruf Sûresi 5: “Sizin her an nefes alıp vermeniz bizim zikrimiz değil midir?”

Zâriyat Sûresi 41: “O nefes alıp vermenin hikmetini.”

Kalem Sûresi 16: “Onlar, burunlarından nasıl nefes alıp verdirdiğimizi hiç düşünmezler mi?”

İşte nefesin sırrı nefesimizi temizlemekte gizlidir.

Kendi aslını bilmek isteyen bir talebe, kâmil bir kişiye varır.

Ve der ki: Efendim! Ben kimim, aslım nedir, nereden geldim, nereye gidiyorum, bu kâinat nedir, Allah nedir, Allah var mıdır, bunun gibi hakikatleri nasıl öğrenebilirim?

Kâmil kişi der ki:

Önce nefesini temizle.

Bil ki hakikat yolculuğu temiz nefesle yapılır.

Bil ki yol nefesle açılır.

Bil ki yol nefesi temiz olana açılır.

Talebe der ki: Efendim benim nefesim kirli midir?

Evlât! Eğer dedikodu yapıp, birilerini çekiştiriyorsan,

Kötü sözler ediyorsan,

İçinde kin, nefret, öfke, hiddet, kavga varsa,
Birilerini övüp, birilerine sövüyorsan,
Birilerinin hakkını yiyorsan,
Çalıp çırpıyorsan,
Birilerine çıkar amaçlı yaklaşıyorsan,
Kişilere şehvani duygu ile bakıyorsan,
Birileriyle alay ediyorsan,
Birilerini küçük görüyorsan, kendini büyük görüyorsan,
bu gibi duygular, eylemler içindeysen nefesin kirlidir evlat.
Nefesin kirliyse, bunları yapma ve nefesini temizle.
Bil ki yol temiz nefesli olana açılır.
Kirli nefesle kapı açılmaz.
Talebe der ki: Evet efendim, anladım ki benim nefesim
kirlidir. Bunları yapmayacağım ve nefesimi temizlemeye ça-
lışacağım.
Evet evlat!
Aldığın hava, sana tertemiz sunulmakta, sen soluduğun
nefesi tertemiz almaktasın.
Fakat nefesini verirken; içindeki tüm kötü hâli, duyguyu,
düşünceyi, nefesinle dışarı vermektesin.
Verdiğin kirli nefesle bil ki ortama kötülük tohumları ek-
mektesin.
Çevrende olan kötülüklerin hepsi verdiğin nefesteki akışta
gizlidir.
Nefesini temizlersen, gönlün temizlenir.
Gönlün temizlenirse, kendi vücûdunun hakikatleri sana açılır.
Bil ki yol da sensin, yolcu da sensin.
Ve bil ki yol temiz nefesle gidilir.
Kendi enfûsuna atacağın her gönül adımı, temiz nefesle atılır.
Evet, evlat, nefesin sırrına varırsan kendi aslına erersin.

Unutma ki yol da sensin yolcu da sensin, yol temiz nefesle gidilir.

Evet. Hakikat yolculuğu temiz nefesle yapılır.

Yol nefesle açılır.

Yol temiz nefesle gidilir.

Hayvanî vücûdumuzda ciğerlerimiz yaşamak için, her an nefes alıp vermektedir.

Gönlümüz ise yaşamın sırrına ermek için, temiz nefes alıp vermeyi beklemektedir.

Gönül temiz nefese ulaştığında kapılar bir bir açılır.

Gönül bir nefesle kapısını aralar.

Gönlün aldığı her bir nefes, kişideki üç hâli bir bir temizler.

Bir bir temizlenen üç hâl, vücûdun üç deryasının tecellisine kapı açar.

Her temizlenen bir hâl sonrası, üç deryanın sırrı kendini açmaya başlar.

Her deryanın da dört şehri vardır.

Her şehirde nice niteliklere şahit olunur.

Ezandaki “أَشْهَدُ” “Eşhedü” “Elifin sırlarına şahit olmak” sırrı da budur.

Üç derya kendi içinde bir nüfûs taşır.

Bu nüfûs “Muhammed” sırrıdır.

Ezandaki “مُحَمَّدًا” “Muhammed’e şahitlik” sırrı da budur.

Üç derya dört şehadete kapı açar.

Ancak kendi varlığından geçenler, yâni “şehit” olanlar her deryada nefes sırrına ererler.

Nüfûs nefes ile birleşir.

Nefes, nüfûs’a dönüşür.

Nüfûs her deryadaki Hakk kimliğidir.

Bir nefes üç verilen nef’âya

Üç verilen nefâ bir olan “Hayy” sırrına dönüşür.

Nefes sırrı; enfüstan âfâka çıkışın sırrıdır.
Yolculuk nefesle başlar, nefesle biter.
Yaşam nefesle başlar, nefesle devam eder.
Kişi kendindeki nefesten, kâinatın nefesine erer.
Şahit olur ki kâinatta bir nefes alıp veren vardır.
Anlar ki tüm nefesler bir nefesten gelmektedir.
Anlar ki tüm kâinat her an nefes alıp vermektedir.
Nefes, kişinin nefsi boyutunun işaretidir.

Talebe der ki: Efendim, nefesin abdestli olmasının sırrını
anladım, hakikat yoluna temiz nefesle gidileceğini anladım,
inşallah ben de nefesimi temizleyenlerden olurum.

Evet, abdestte her bir bölümün nice hikmetleri vardır.
Suyla yıkanan beden dışı, içsel yıkanmaya işaret eder.
Abdestin diğer bölümü yüzün yıkanmasıdır.
Yüzümüzü üç defa yıkarız.

Nedir yüzümüzü üç defa yıkamadaki derin mesaj?
Eski bakışımız olan eşya bakışını terk etmektir.
Üç makamın irfâniyetiyle eşyanın hakikatine bakabilmektir.
Sûret bakışını terk etmek, sîret yönüyle bakmaktır.
Üç makamın mânâsına ulaşmaktır.

Her yere "Vechullah" idrakiyle bakmaktır.

Allah'ın Fiil yüzüne, Sıfat yüzüne, Zât yüzüne ulaşmaktır.

Ve böylelikle yüzümüzden, sevgi, şefkât duygusunu çev-
remize hissettirmek.

Sonra kollar yıkanır.

Sağ kol dirseğe kadar üç kez, sonra sol kol aynı şekilde üç
kez yıkanır.

Nedir kolları yıkamadaki derin mesaj?

Kol tutmaktır, tutunmaktır, bağlanmaktır.

Hakikatin yoluna tutunmaktır, hakikat yoluna bağlanmaktır.

Kirli kollarla hakikat yoluna tutunamayız.

Tutunduğumuz tüm öfke, hiddet, gurur, kibir, çıkar duygularını terk etmeliyiz.

Kol kendini adamaktır, tevekkül etmektir, teslim olmaktır.

Üç defa kollarımızı yıkamak, tutunduğumuz üç şeytani hâlin terk edilmesidir.

Kolları temiz olan, üç makamın tecellisine tutunur, ona göre hareket eder.

Hakikat yoluna tutunabilmek için bâtil alanı terk etmek gerekir.

Eski bâtil alana olan tutunmamızı terk etmek, kollarımızı yıkamanın sırrıdır.

Yâni tutunduğumuz, yalan, hurâfe, zulüm getiren alanı bırakmaktır.

Minâ'da taşıdığımız üç şeytan, tutunduğumuz üç şeytani hâli terk etmenin sırrıdır.

Sağ kolumuz, mânevi boyuta olan bağlılığımızdır.

Sol kolumuz, beşerî yaşantımıza olan sorumluluk bağlılığımızdır.

Hem dünyasal boyutumuzu, hem de mânevi boyutumuzu dengede tutmalıyız.

Her iki cihette de samimi olmalıyız.

Sonra baş mesh edilir.

Nedir mesh etmedeki derin mesaj?

Mesh etmek, akıldaki tüm bâtil alanı silmektir.

Aklımızda, Allah'ın ilminden gayri bir şey bırakmamaktır.

Öfkesel, hiddetsel, kibirsel duygular getiren, zalimlik oluşturan tüm bilgileri silmektir.

Aklımızdaki asılsız bilgileri silmektir, yalan şeyleri, hurafeleri silmektir.

Aklı temiz olmayanın, hakikatleri idrak etmesi mümkün değildir.

Sonra kulaklar yıkanır.

Her iki el ıslatılıp, kulakların içi ve dışı temizlenir.
Nedir kulakları yıkamadaki derin mesaj?
Bâtıl bilgiler duymamaktır.
Dedikodu, yalan dinlememektir.
Dünyaya esir olunacak olan şeyleri dinlememektir.
Hep ilme dayalı bilgiler dinlemektir.
Can kulağıyla dinlemektir.
Varlıktaki Allah'ın seslenişini dinlemektir.
Sonra boyun mesh edilir.
Nedir boyunun mesh edilmesindeki mesaj?
Boyun, yöneldiğimiz yoldur.
Döndüğümüz makamdır.
Hiç bâtil alana dönmeden, hakikat yönünde dosdoğru ilerlemektir.
Sonra ayaklar yıkanır.
Ayaklar üç kez yıkanır.
Sağ ayağımız da sol ayağımız da üç kez yıkanır.
Sağ ayağımız, mânevi yolun yürüyüşüdür.
Sol ayağımız, dünya sorumluluğu, varlığa ve çevremize yardım, hizmet yolculuğudur.
Nedir ayakların yıkanmasındaki derin mesaj?
Ayaklar yürüyüştür, ilerlemektir.
Hakikat yolunda yol almaktır.
Dünya boyutunda, adalet ve hukuk ölçüsüyle hareket etmektir.
Ayaklar, makamlardaki irfan yolculuğudur.
Nereye gittiğini bilmektir.
Üç makam üzere yol almaktır.
Sağlam basmak, sağlam hareket etmektir.
Şahitlikle delillerle yürümektir.

Ayakları kirli olanın hakikat yolunda ilerlemesi mümkün değildir.

Yâni bâtil yolda, yalan yolunda, zalimlik yolunda, ayrımcılık yolunda gidenin, hakikatler yolunda gitmesi mümkün değildir.

İşte abdest:

Temizlenmektir, arınmaktır.

Tüm fenâ hallerden temizlenmektir.

Varlığından geçmektir.

Sâlih kimse olmaya erişmektir.

Kişi; dedikodu yapıyorsa, hor bakıyorsa, hasetlik, fesatlık içindeyse, gurur, kibir içindeyse, çalıyor çırpıyorsa, dünya malına mülküne esir ise işte o kişi abdestsizdir.

Kişi; bir kimseye zarar veriyorsa, zerre kadar haksızlık yapıyorsa, işte o kişi abdestsizdir.

Kişi; Allah'ın ûlvîyetinin yanında kendine varlık isnat ediyorsa, işte o kişi abdestsizdir.

Gönlü abdestli olana, hakikat kapıları açılır.

Abdest hakikati, suyla vücûdun dışını yıkamak değil; ilim, irfan, edep, Allah aşkıyla vücûdun içini yıkamaktır.

Suyla bin kez vücûdumuzun dışını yıkasak, aklımızı, gönlümüzü, hâlimizi temizlemediğimiz müddetçe abdest almış sayılmayız.

Gönlümüzü Allah'a rabita etmenin sırrı; aklın ve gönlün abdestli olmasıdır.

Allah'ın hakikatlerine ermenin yolu, aklın ve gönlün abdestli olmasıdır.

Abdestsiz olmak, akıl ve gönül kirliliğidir.

Aklı ve gönlü kirli olmak, kibir içinde ve gaddarlık içinde olmaktır.

Kur'ân hakikatlerine erebilmek için temiz olmak gerekir.

Varlığın hakikatlerine erebilmek için temiz olmak gerekir.

Toplumda hep söylenir “Kur’ân’a abdestsiz dokunulmaz.” diye.

Abdestsiz dokunulmaz denmesinin hikmeti nedir?

Abdestin hakikati iyi anlaşılmalıdır.

Abdest vücûdun dışını yıkamak diye bilinir.

Oysa aklın ve gönlün temizliği hakikatte abdesttir.

Elbette su ile bedenimizin dışını yıkamak sağlık açısından önemlidir.

Kur’ân’a abdestsiz dokunulmaz denilen, okuduğumuz Mushâf-ı Şerîf midir?

Yoksa canlı bir kitâb olan vücûdumuzun hakikatleri midir?

Abdestsiz dokunulamaz denilen, Allah’ın hakikatleri olabilir mi?

Yâni aklı ve gönlü kirli olan kişi, hakikatlere eremez denilmek istenmiş olabilir mi?

Abdest, vücûdumuzun dışını suyla yıkamak mıdır?

Yoksa aklımızı ve gönlümüzü temizlemek midir?

Abdestden murad nedir?

Kur’ân nedir?

Mushâf-ı Şerîf nedir?

Burada bizlere belirtilen, suyla alınan abdest mi yoksa aklımızın ve gönlümüzün temizlenmesi midir?

Suyla olan temizlenme, bedenimizin dışını temizler.

Oysa aklımızın ve gönlümüzün temizlenmesi, aklımızda olan tüm kötü düşüncelerden, bâtil bilgilerden ve gönlümüzde olan, kötülüğe yol açan, hâl hareket ve eylemlerden kendini temizlemektir.

Vâkıa Sûresi 79. âyet tecelli ettiğinde, ortada henüz kitap hâline getirilmiş bir Mushâf yoktu.

Yazılanları incelediğimizde görüyoruz ki, Vâkıa Sûresi 79. âyet Mekke’de tecelli etmiştir diye bildirilmiştir.

O zaman ortada Mushâf henüz yoktur.

Abdest bile hicretten sonra emredildi diye bilgiler vardır.

Mushâf-ı Şerîf, Hazreti Muhammed'in vefatından sonra toplanmaya başlanmış ve kitap hâline getirilmiştir.

Vâkıa Sûresi 79: "Lâ yemessuhû illel mutahherûn."

Meâli: "Ancak tertemiz olanlardan başkası ona temas edemez, onu anlayamaz."

Burada sunulan hakikat iyi anlaşılmalıdır.

Toplumda, Vâkıa Sûresi 79. âyet delil gösterilerek; "Kur'ân'a abdestsiz dokunulmaz" söylemini iyi düşünmemiz gerekir.

Bu âyeti iyi araştırırsak, orada belirtilen hakikatin ne olduğunu iyi anlarız.

Kur'ân nedir diye, Mushâf-ı Şerif'i incelediğimizde anlıyoruz ki, Kur'ân denilen kitâb, her bir varlıktır, tüm kâinattır.

Mushâf-ı Şerîf; değerli bilgiler taşıyan, yâni manevi bilgiler taşıyan sayfalar demektir.

Kitap hâline getirilmiş sayfalar demektir.

Mushâf-ı Şerîf; kulların matbaada basarak oluşturduğu kitaptır.

Mushâf; varlık Kur'ân'ından akan bilgilerden oluşmuştur.

Kur'ân; Allah'ın oluşturduğu canlı kitaptır, yâni her varlıktır, tüm Kâinattır.

Mesela göz adına yazılan tüm kitapları insanlar yazmıştır.

Ama gözün kendisi, yâni göz adına yazılan kitapların kaynağı, canlı kitap olan başımızdaki göz organı, Allah'ın oluşturduğu kitaptır.

Dünyada göz adına yazılan tüm kitapların kaynağı, canlı kitap olan gözün kendisidir.

Vâkıa Sûresi:

77- "Muhakkak ki tüm varlık elbette Kur'ân-ı Kerîm'dir."

78- "O varlık kitâbının içinde gizli bir âlem vardır."

79- "Ancak tertemiz olanlardan başkası ona temas edemez, onu anlayamaz."

İnsanın vücûdu bir Kur'ân'dır.

Her varlık bir Kur'ân'dır.

Tüm kâinat bir Kur'ân'dır.

İnsan, canlı Kur'ân'dır.

Kur'ân; birlik içinde okunan şey demektir.

Okunacak olan kişinin kendi vücûd kitâbıdır.

Her varlık, her kişinin vücûdu, tüm kâinat, zerreden küreye olan tüm varlık okunabilecek, anlaşılabilir bir şekilde var olmuştur.

Her kişinin vücûdu bir Kur'ân'dır.

Tüm gerçekler kişinin vücûd kitâbında satır satır yazılıdır.

Her varlık bir Kur'ân'dır.

Her varlığın içinde olan nitelikler, hakikatler birer âyettir.

Âyet; işaret, delil, iz, belirti, hakikati gösteren deliller demektir.

Yûsuf Sûresi 105: "Ve keeyyin min âyetin fîs semâvâti vel ardı yemurrûne aleyhâ ve hum anhâ muridûn."

Meâli: "Göklerde ve yerde nice âyetler vardır ki yanından gelip geçerler ve onlar onun farkına varmazlar."

Anlıyoruz ki, her varlık bir âyettir, her varlığın içinde olan deliller birer âyettir.

Eğer kişinin gönlü kirli ise, yâni abdestsiz ise, kişi kendi vücûdunda ve her varlıkta olan hakikatlere temas edemez, hakikatleri anlayamaz.

Kişinin hakikatleri anlaması, onlara temas edebilmesi için öncelikle gönlüne abdest aldırmalıdır.

Gönlümüzde olan;

Gurur, kibir, benlik,

İnat, hasetlik, fesatlık, fâsıklık,

Dedikodu, çekiştirme, iftira, yalan,
Birine hor bakma, kendini yüce görme,
Makam hırsı, şan hırsı,
Para, mal, mülk esareti,
Aldatmak, hak yemek, çalmak,
Birine zarar vermek, kötülük yapmak,
Kişilerin makamına göz dikmek, çekememek,
Kişilerin zerre miktarda olsa parasına, malına göz dikmek,
Bunlar ve bunlar gibi bizleri kirleten tüm kötü hallerden
temizlenmek, gönül abdestine ulaşmaktır.

Yoksa vücûdumuzun dışındaki kiri görür de içindeki bu
kirleri göremezsek, asla abdestli olamayız.

Abdestten murad; aklımızı, gönlümüzü temizlemektir.

Gönlü temiz olmayanın, Kur'ân'daki mânâya ulaşması, o
mânâyâ temas etmesi olamaz.

Bin defa suyla vücûdun dışını yıkasak, gönül temiz olma-
dıktan sonra kişi abdestli sayılmaz.

Hakikatlere, ancak ve ancak gönlünü temizleyenler ulaşabilir.

Gönül temiz olmadan, Allah şuuruna ulaşmak mümkün
değildir.

Gönlü temiz olmayan kişi; her gün bin defa suyla abdest
alsa, bin rekât namaz kılsa, Allah hakikatini anlayamaz, gö-
nül cennetine adım atamaz.

Gönlü temiz olan, çevresinde iyi hallerle hareket eder, hiç
kimseye zerre kadar zarar vermez, tertemiz düşünceler ve
tertemiz huylar içindedir.

Enfâl Sûresi 37: "Temiz huylu olanla, kötü huylu olan; Al-
lah'ın hakikatlerini anlayıp anlamadığına göre ayırt edilir."

Gönlüne abdest aldırın kişi, Allah'ın hakikatlerine temas
eder, hakikatlerin mânâlarına ulaşır.

Eğer kişi çevresine zarar içindeyse, işte o kişi abdestsizdir.

Kişi, suyla abdest alsa bile, çevresine zarar veriyorsa, dedikodu yapıyorsa, hor bakıyorsa, hasetlik, fesatlık içindeyse, bulunduğu makamda gurur, kibir içindeyse, çalışıyor çırpıyorsa, dünya malına mülküne esir ise, işte o kişi abdestsizdir.

Allah'ın; temizlenin, gönlünüzü temizleyin, kirlilikten geçin öğütlerini anlamamış demektir.

İşte, abdestsiz Kur'ân'a dokunulmaz denilmesindeki hikmet; gönlü abdestli olmayan, yâni gönlü temiz olmayan kişi, kendi vücûdundaki ve cümle varlıktaki Allah'ın hakikatlerini anlayamaz demektir.

Vâkıa Sûresi 79: "Ancak tertemiz olanlardan başkası ona temas edemez, onu anlayamaz. "

Bu âyetteki mesaj çok anlamlıdır.

Aklımız ve gönlümüz kirli olduğu müddetçe, Allah'ın hakikatlerine ulaşmamız, o hakikatlerle temas içinde olmamız mümkün değildir.

Abdest; vücûdun dışını yıkamak değil, aklını ve gönlünü temizleme hakikatidir.

Eğer kendi vücûdumuzdaki ve cümle varlıktaki hakikatlere temas etmek, o hakikatleri anlamak istiyorsak, aklımızı ve gönlümüzü temizlemeliyiz.

Aklımızı temizlemek, tüm bâtil bilgilerden temizlenmekle mümkündür.

Gönlümüzü temizlemek; ancak ve ancak yaptığımız hatalardan dönmek, kimseye zerre kadar zarar vermemek, kendimize varlık isnat etmekten vazgeçmek ve vücûdumuzun hakikatleri ile ilmi bir yol almakla olur.

Abdest; tüm fenâ hallerden temizlenmektir.

Allah'ı idrak etmek isteyen kimse, vücûdunun dışını değil, aklını ve gönlünü tüm cehalet hâllerinden temizlemelidir.

Aklı ve gönlü temizlenen kişi, kendi vücûd Kur'ân'ını okur, onu anlar.

Nisâ Sûresi 49: “Nefslerini anlayan, fenalardan temizlenen o kimseleri gördün değil mi? Ancak Allah’ı anlamak isteyen kimseler cehaletten temizlenirler ve onlarda zerre kadar zulüm yoktur.”

Aklı temiz olan kişi, bâtil bilgilerle hareket etmez, her an ilim ile hareket eder.

Gönlü abdestli olan kişi, hâl ve hareketleriyle Sâlih amelde olan kişidir.

Gönlü abdestli olan, herkesin derdiyle dertlenir, kişilerin sıkıntılarını içinde hisseder, elinden geldiğince yardım için koşar.

Asla para hırsına esir olmaz, mala, mülke esir olmaz, kimseyi kandırmaz, kimseye zerre kadar zarar veremez.

Müddessir Sûresi 4: “Ve siyâbeke fe tahhir.”

Ve siyâbe ke : Elbise, hâllerin, vücûd hakikatleri,
bildikleri, doğruluk, sen
Fe tahhir : Arındırmak, temiz, tertemiz,

Meâli: “Tertemiz hallerle hareket et.”

Müddessir Sûresi 5: “Verrucze fehcur.”

Ve el rucze : Pislik, kirlilik, fena haller, azap, şiddet, öfke,
hiddet, gazap,
Fe uhcur : Artık, bırak, ayrılmak, uzaklaş, uzak dur,

Meâli: “Ve fena hallerden uzak dur.”

İşte abdest, âyette belirtildiği gibi, hem içimizi hem de dışımızı tertemiz yapmaktır.

Hâllerimizi davranışlarımızı tertemiz edebilmektir.

Aklımızı ve gönlümüzü tertemiz edebilmektir.

Ahlaklı olarak yaşamaktır.

Duygu ve düşüncelerimizin ilim ve edeb üzere olmasıdır.

Her an Allah'a bağlılık duygusuyla tertemiz hallerle, çevremize davranmaktır.

Yaratılan tüm mahlûkata Hakk nazarıyla bakabilmektir.

Ne güzel söylemiş bir kâmil bir insan.

Cümle varlığa Hakk nazarıyla bak

Cümle varlığın sahibidir Hakk

Semme vechullah makamına eriş

Her varlıktan görünen O'dur mutlak

Evet, aklını ve gönlünü tertemiz edebilmek Allah hakikatini anlamaya kapı açacaktır.

Şimdi Allah'ın ne olduğunun hakikatini anlamaya çalışalım.

ALLAH NEDİR

Allah kelimesi, toplumda hep duyduğumuz bir kelimedir. Hemen hemen her insanın dilinde lafzi olarak Allah kelimesi vardır.

Peki, Allah hakikatine nasıl ulaşabiliriz?

İnsanın Allah hakikatine erişeceği yer, kendi bedeni ve tüm varlığın kendisidir.

İnsan kendi bedeninin varoluşunu anladığında, kendini var eden kudretinin ne olduğunu anlayacaktır.

Hep sorguladık.

Allah nedir?

Allah denilen nedir?

Var mıdır, yok mudur?

Kulluk nedir?

Allah'a olan ibadet nedir?

Hakk nedir, Halk nedir?

Görünen halkın özü Hakk'tır.

Hakk ve halk birbirinden ayrı değildir.

Hakk ve Halk'a "Hû-Allah" denildi.

Tüm halk her an O'na bağlı idi.

Salât hâlinde idi.

Salât hakikati Allah'a bağlılıkla ilgilidir.

Allah hakikatine ermeden salât hakikatine eremeyiz.

İbadetin hakikatini bilebilmemiz için Allah hakikatini bilmeliyiz.

Salât'ın hakikatine erebilmemiz için, Allah'ın ne olduğunu bilmemiz gerekir.

Yaratan kendini yarattığında ispat eder.

Eseri ortaya koyan kendini eserinde ispat eder.

“Allah nedir, Allah nerededir, neye Allah denir?” sorularının cevabı, insanın kendi vücûdunda ve varlığın vücûdunda gizlidir.

İnsan, kendi vücûdundaki işlevselliği, hareketliliği düşünmelidir.

İnsan, her varlığı saran ilâhi kudreti anlamaya çalışmalıdır.

İnsan, geldiği özü, kaynağı düşünmeli, anlamaya çalışmalıdır.

Varlığın özünde hayranlık bırakan bir kudret vardır.

İnsan Allah hakikatine, kendi vücûdunda ve varlığın vücûdunda olan kudreti anladığında erecektir.

Hûd Sûresi 4:

إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

İlâllâhi merciu kum ve huve alâ kulli şeyin kadîr

İlâ Allah merciu kum : Allah'tır, dönülecek yer, merkez,
kaynak, siz,

Ve huve alâ kulli şeyin : O, bütün her şeydeki,

Kadîr : Kudret, güç, her şeye muktedir olan,

Meâli 1: “Kaynağınız ancak Allah'tır ve O bütün her şeydeki kudrettir.”

Meâli 2: “Sizin aslınız ancak Allah'tır ve O bütün her şeydeki kudrettir.”

Âyette muhteşem bir şekilde belirtildiği gibi hepimizin geldiği kaynak Allah'tır.

Allah hakikatinin cevabını arayacağımız yer, âyette belirtildiği gibi “alâ kulli şeyin kadîr” varlığın kendinde olan kudret boyutudur.

Anlıyoruz ki Allah denilen, bütün her şeydeki kudrettir.

Bakara Sûresi 20-106-109-148: “İnne Allah alâ kulli şeyin kadîr.”

İnne Allah : Muhakkak, Allah

Alâ kullu şeyin kadîr : Bütün her şey, kudret, güç

Meâli: “Muhakkak ki Allah, bütün her şeydeki kudrettir.”

Mâide Sûresi 17-19-40: “Ve Allah alâ kulli şeyin kadîr.”

Meâli: “Allah bütün her şeydeki kudrettir.”

Mâide Sûresi 120:

لِلّٰهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا فِيهِنَّ وَهُوَ
عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Lillâhi mulkus semâvâti vel ardı ve mâ fihin ve huve alâ kulli şeyin kadîr

Li Allah mulku : Allah, mülkü, sahip, hükümdar, idare eden,

El semâvât ve el ardı : Gökler, Ülvî Âlem, arz, yeryüzü, yer,

Ve mâ fi-hinne : Şey, değil, ne, içinde, onda, orada,

Ve huve alâ kulli şey kadîr : O, bütün her şeydeki kudret,

Meâli: “Göklerdeki ve yerdeki her şeyin sahibi Allah’tır ve O bütün her şeydeki kudrettir.”

İşte insan, Allah hakikatini, varlığın kendinde olan kudretin tecellisinde aramalıdır.

Varlığın varoluşunu araştıran kişi, mutlaka hakikate erişecektir.

Varlık, belli bir kudretin tecellisi ile var olmuştur, şekillenmiştir, bedenlenmiştir.

Ve o kudret, her an bedenlenen varlıkta kendini ispat eder.
Varlığın özünde olan kudreti, yâni gücü, kuvveti kimse inkâr edemez.

Varlığın kendinde olan hareketlilik, bir kudret sayesinde olmaktadır.

Doğada hiçbir şey, yâni hiçbir varlık, durağan değildir.

Durağan gibi görünen her bir varlık, özünde bir hareketlilik taşır.

Varlığın atomik yapısı, bir hareketlilik içindedir.

Varlığı oluşturan atomlar ve atom altı parçacıklardır.

Bu parçacıklar da parçacıklardan oluşur.

Bu alt parçacıklara, şimdilik “kuarklar” denilmiştir.

Kuarkların da alt parçacıkları vardır ve henüz keşfedilmemiş nice alt âlemde mikro zerreler, parçacıklar vardır.

Tüm bunların hepsi bir hareketlilik hâlidir.

Bu hareketlilik, bir kudretin tecellisidir.

Evrende durağan bir şey yoktur.

Her şey ama sükûn olarak ama hareke olarak, bir kudretin tecellisidir, her şey bir hareketlilik içindedir.

Bu kudret, varlığın, Evrenin hareketliliğini oluşturur.

Hareketliliği yapan kudret, nice hareketliliğin oluşumuna kapılar açar.

Hareketliliği oluşturan kudret, kendi özünden nice varlığın açığa çıkışına kapılar açar.

Rahîmiyette ne varsa rahmâniyete o çıkar.

Açığa çıkan her varlık rahmâniyet boyutudur.

Aynen bir tohumdan açığa çıkan ağacın, zaman içinde adım adım şekillenmesi gibi...

İşte âyette belirtildiği gibi; “Allah alâ kulli şeyin kadir” Allah hakikatine ancak ve ancak varlığın kudretini anladığımız zaman erişebiliriz.

Her varlıkta bir kudret vardır, her şeyde bir kudretin bir akışı vardır.

Varlık bir kudret denizinin içinde akar gider.

Her varlık o kudretin şekillenmesidir.

Hiçbir şey yoktur ki, o kudret deryasının içinde olmasın.

İnsan dönüp kendi vücûduna baktığında, nefes alıp vermesi de kalbinin atması da her hücrenin çalışması da o kudretin göstergesidir.

Kişinin bu kudreti inkâr etmesi mümkün değildir.

Allah'ı layığıyla anlamak, varlıkta olan kudreti anlamakla mümkündür.

Allah'ın sübûtî sıfatlarından biri "Kudret" sıfatıdır.

Kudret sıfatı, tüm sıfatların işleyişinde vardır.

İnsan, vücûdunda olan kudreti, yâni gücü anlamaya çalışmalı, o gücü o kudreti asla kendine nispet etmemelidir.

İnsan, kendindeki kudretin sahibini anlar, O'na teslimiyet içinde yaşarsa, mü'minlerden olur, Sâlih kimse olur.

Bütün varlık, Allah'ın rahîmiyet boyutundan açığa çıkmıştır.

Bakara Sûresi 163: "Ve ilâhukum ilâhun vâhid lâ ilâhe illâ huver rahmânûr rahîm."

Meâli: "Sizi var eden, tek var edicidir, O'ndan başka var eden yoktur. O tüm varlığı özünden var edendir, tüm varlığı rahmetiyle sarandır."

Allah, her varlıkta tekliğini gösterir.

Allah, fiiliyle tektir, O'ndan başka işleyen yoktur.

Allah, sıfatlarıyla tektir, O'ndan başka sıfat sahibi yoktur.

Allah, zâtıyla tektir, O'ndan başka vücûd sahibi yoktur.

Allah, zâtıyla ehâddır, sıfatlarıyla vâhiddir.

Allah, zâtıyla da tekliğini gösterir, sıfatlarıyla da tekliğini gösterir.

Cümle vücûdları tutan tek zât Allah'tır.

Her bir sıfatıyla varlığı ihâta eden Allah'tır.

Her varlıkta Allah'ın hayy sıfatı vardır, tüm varlıktaki hayy sıfatı tek sıfattır.

Allah, hayydır, kayyumdur.

O'ndan başka hayat sahibi yoktur, O'ndan başka kudret sahibi yoktur.

Âl-i İmrân Sûresi 2:

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ

Allahu lâ ilâhe illâ huvel hayyul kayyûm

Allah lâ ilâhe illâ huve : Allah, ilah, güç, yok, ancak, o vardır,

El hayyu : Diri olan,

El kayyûm : Diriliği ile sürüp giden, diriliğiyle tutan,

Meâli 1: "Allah'tan başka güç yoktur, O'ndan gayrısı yoktur, diri olandır, varlığı diri tutan sürüp gidendir."

Meâli 2: "Allah, edindiğiniz ilâhları yok edin, sadece O'na yönelin, O her varlıkta diri olandır, O her varlıkta sürüp gidendir."

Meâli 3: "Allah, O'ndan başkası yoktur, sadece O vardır, O her yerde diri olandır, O her varlığa hâkim olandır."

Hayy; diri olan, canlı olan, ölümsüz olan demektir.

Varlığın ardında varlığı tutan, varlıkta hayy olan tüm kâinatın tek sahibi olan, tüm vücûdları tutan zât ancak Allah'tır.

Hayy, hayat, hayret, ihya, muhyi, hayal, haydi, aynı kökten gelen kelimelerdir.

Bu kelimelerin aslı "Hû"dur.

Her varlık "Hayy" sıfatıyla yaşam bulur ve yaşamını devam ettirir.

Her varlıkta olan dirilik "Hayy" olan Allah'a mahsustur.

Mü'min Sûresi: 65: "Huvel hayyu lâ ilâhe illâ huve fedûhu muhlisîne lehud dîn el hamdu lillâhi Rabbil âlemîn."

Meâli: “Diri olan O’dur, O’ndan başka diri olan yoktur. Bundan sonra tüm içtenliğinizle O’na yönelin. Din O’na aittir. Bütün tecelliler, bütün varlığı vücûdlandırır Allah’a mahsustur.”

Kişinin vücûdundaki diriliğin sahibi, Allah’tır.

Kişi, vücûdunu kendine nispet etmemelidir.

Ve bilmelidir ki tüm vücûdların tek sahibi vardır, O da Allah’tır.

Hayı esmâsı, Allah’ın sıfat-ı subûtiyesindedir.

Sıfat-ı subûtiye: Hayat, İlim, İrade, Semi, Basar, Kudret, Kelâm ve bunların kaynağı olan Tekvin.

Cümle varlık, hayy olandan açığa çıkar ve hayy olanla hareket eder.

Âlemde cansız diye bir şey yoktur, her varlık Allah’ın hayy sıfatıyla diridir, canlıdır.

Teslimiyet ve tevekkül, hayy olan Allah’adır.

Kişi, yaşamında, her varlığı hayy sıfatıyla ayakta tutanın Allah olduğunu unutmadan yaşmalıdır.

Kişi, hangi varlığa bakarsa baksın, onda hayy olanın Allah olduğunu bilmelidir.

Allah’ın varlıktaki hayy sıfatının varlığa hâkim olması, kayyum sıfatı ile alâkalıdır.

Kayyûm sıfatı “Hayy” sıfatının varlıktaki sürüp giden boyutudur.

Kıyam, kayyum, kıyame, ikâme, aynı kökten gelen kelimelerdir.

Allah kayyûm esmasıyla, her varlığı ayakta tutar, kontrol eder.

Allah varlığı işleyişiyle ve nitelikleriyle ayakta tutar, kontrol eder.

İşte bu kayyûm esmasının tecellisidir.

Kayyûm esmâsı, her varlıkta ikâme boyutudur.

İkâme, her varlıkta olan işleyiş boyutudur.

Tüm varlıkta fiiliyle fâil olan Allah'tır.

İkâme kelimesi, kıyam-kayyûm kelimesinden gelir.

Kıyâm'ı incelediğimiz zaman; varlığı ayakta tutanın, varlığın vücûdunu tecellileri ile tutanın Allah olduğunu anlıyoruz.

Varlığın beşerî vücûdunun ayakta durması, Allah'ın kayyum boyutu ilemdir.

İnsanın namazda ayakta durması da kıyam-kayyûm kelimesiyle anılır.

Namazda ayakta durma, yâni kıyam etme, Allah'ın varlığı kayyûm esmasıyla ayakta tutmasına işaret edilir.

Her varlık, kayyûm esmasıyla ayakta durur ve sürüp gider.

Her varlığı hayy esmasıyla ve kayyûm esmasıyla ihâta eden Allah'tır.

Her varlığı kontrol eden Allah'tır.

Her varlıkta her an işleyen Allah'tır.

Her varlığı sıfatlarıyla kuşatan Allah'tır.

Her varlık Allah'ın hâkimiyetini gösterir.

Fiiliyle fâil olan Allah'tır.

Namazda kıyâmda durmanın hikmeti şudur:

"Allah'ım! Benim vücûdumu ve her varlığın vücûdunu her an ayakta tutan sensin."

"Allah'ım! Her varlıkta her an fiilinle fâil olan sensin" idrâkidir.

Hiçbir varlık kendi vücûdunu tutamaz, o vücûdun özünde olan kudret, vücûdu ayakta tutar.

Toplumda, bir şirket için "Kayyum atandı" sözü de "Kayyûm" kelimesinden gelir.

Kayyum atandı sözü; devletin kontrolüne geçti, demektir.

İşte her varlığı her an ikâme eden, yâni kontrol eden Allah'ın "El Kayyûm" esmasıdır.

Allah her varlıkta, tüm esmalarıyla yüceliğini gösterir.

Her varlıkta yüce olan Allah'tır, Allah yüceliğini varlıktaki tecellileri ile gösterir.

Açığa çıkan her varlık, içiyle dışıyla Allah'ın tezahürüdür.

Her varlığın çeşit çeşit olması, her varlığın vücûdunda bir işleyişin olması, Allah'ın kendine mahsus tecellileridir.

Hiçbir varlık kendini var edemez, kendine şekil veremez, kendi vücûdunda olan işleyişi yapamaz.

İnsan kendi vücûdunu var edemez, kendi vücûdunu şekillendiremez, kendi vücûdunda olan sıfatların sahibi değildir.

İşte insan bunları çok iyi düşünmeli ve kendi vücûdundaki bir kudretin işleyişini anlamaya çalışmalıdır.

İnsan Allah'a, öncelikle kendinde şâhit olmalı ve O'nun her varlıkta olduğunu idrak edebilmelidir.

Kur'ân göklerde bir yerde Allah olduğundan bahsetmez.

Her şeyin özünde olan, her şeyi içiyle dışıyla saran bir Allah'tan bahseder.

Tüm kâmil insanlar bizlere; "O'nu göklerde bir yerde aramayın, kendinizde arayın" diye öğütler vermişlerdir.

Varlığı incelemeyi, varlığın birbiriyle bağını anlamayı tavsiye etmişlerdir.

Kur'ân'da bu çok güzel belirtilir.

İnsan, kendine şah damarından yakın olan Allah'ı, kendi vücûd şehrinde aramalıdır.

Kur'ân'ın tamamı, Allah hakikatine nasıl erişileceğini her âyetinde açıklar.

İsrâ Sûresi 14: "İkra kitâbek kefâ bi nefsikel yevme aleyke hasîbâ."

Meâli: Oku, kendini tanımak için kendi vücûd kitâbın sana yeter. Her an kendindeki niteliklerin sahibini anlama içinde ol."

Bakara Sûresi:

47: “Sizlere, Beni ve tüm varlığı anlayacak şuuru verdik.”

67: “Allah, sizin vücûd varlığınızda her an işleyendir, eski cehalet hâllerinizdeki o tapınmalarınızı yok edin.”

98: “Ve aklını, Allah’ı idrak etmek ve sevgiyle varlığı anlamak için değil de düşmanlık içinde kullanırsa, muhakkak ki o hakikatleri görmemezlikten gelip örtendir, Allah’ı anlayamadığından dolayı hâlleri düşmanlık üzeredir.”

Tüm Resûl, Nebî dediğimiz Kâmil insanlar, hep varlığı okumayı, incelemeyi ve varlığın birbiriyle bağını anlamamızı tavsiye etmişlerdir.

İşte, Allah nedir, nerededir sorusunun cevabı kişinin kendi varlığında ve varlığın sisteminde gizlidir.

Eğer duyduklarımızda ve okuduğumuz kitaplarda kalırsak, varlığı incelemesek, varoluşu ve var edeni düşünmesek, Allah nedir sorusunun cevabını bulamayız.

Ey kardeşim!

“Allah nedir?” sorusunun cevabını mı arıyorsun?

“Allah var mı?” diye bir arayış içinde misin?

“Allah nerede?” diye sorguluyor musun?

“Allah var mı yok mu?” diye merak mı ediyorsun?

Bakacağın yer kendi vücûdundaki kudrettir.

Bakacağın yer her varlıktaki inkâr edilemez kuvvet, kudrettir.

Bakacağın yer tüm âlemi saran muhteşem kudretin kendisidir.

Bakacağın yer bütün mülktür.

Bakacağın yer, kendi bedenindeki ve varlığın bedenindeki işleyiştir.

Bedeninde fâil olan O’dur.

Tüm varlıkta fiiliyle fâil olan O’dur.

Bakara Sûresi 253: “Ve lâkin Allah yefalu mâ yurîd.”

Ve lâkin Allah yefalu : Lâkin, amma, fakat, Allah, fâil olan,
işleyen, yapan,
Mâ yurîdu : Şey, ne, değil, irade, istek,

Meâli: “Her varlığın işleyişinde fâil olan Allah’tır, var olan her şey O’nun iradesindedir.”

Nisâ Sûresi 47: “Ve kâne emrullâhi mefûlâ.”

Ve kâne emr Allah : Oldu, iş, hüküm, işleyiş, Allah
Mefâil : Fâil olan, yapılan, işleyen,

Meâli: “Tüm varlığın işleyişinde fâil olan Allah’tır.”

İşte insan, varlıktaki işleyişi ve işleyişi yapan işleyiciyi anladığında, fiil fâil hakikatini anlayacaktır.

Tüm kâinat bir fiil’in hareket alanıdır, her varlık fiil’in dalgalanması ile hareket eder.

Tüm varlık fâil’in fiil’idir.

Fiil, fâil aynı anda aynıdır.

Fiil fâil’dir, fâil fiil’dir.

Kişi kendi bedeninde kendi fiil’inin sahibi değildir.

Yâni kişi kendi bedeninin işleyişinde asla ve asla muktedir olan değildir.

Çünkü kişi, vücûdunda olan atomdan hücreye, hücreden dokuya, dokudan bedene kadar olan tüm işleyişi yapan değildir.

Bu işleyişi yapan fâil’dir.

Fâil’in vücûdun işleyişi boyutundaki durumu fiil’dir.

Fâil’in fiil boyutundaki adı fiil’dir.

Fiilin fâil boyutundaki adı fâil’dir.

İşte bu kâinat bir fâil’in fiil’idir.

Fâil kendi aslıyetini fiil’iyle ispat eder.

Fiil, fâil’in kendini, fiil’iyle ispat etmesidir.

Fiil'i yapan kimdir, fâil'dir.

Ortada bir fiil varsa, bu fâil'in kendini açığa çıkarmasıdır, kendini fiil'yle ispat etmesidir.

Her varlıkta inkâr edilemeyecek olan bir fiil yâni bir işleyiş vardır.

Bu işleyişi yapan, hiçbir varlığın kendisi değildir.

Bu işleyişi her varlığın kendi enfûsî boyutunda yapan fâil'in kendisidir.

Eğer kişi, fiil ve fâil hakikatini anlarsa, yaratılışın hakikatine de ârif olur.

Ve böylelikle varlığın işleyişinde Allah hakikatine erişir.

Âyette belirtildiği gibi her varlıkta fâil olan, yâni işleyen Allah'tır.

Her varlıkta fiilin sahibi, sıfatların sahibi Allah'tır.

Onun için, Allah hakikatini kişi öncelikle kendinde bulmalıdır.

O, bize şah damarımızdan yakındır. Kâf Sûresi 16

O, bütün her şeyi ihâta eden muhteşem kudrettir. Nisâ Sûresi 126

O, bütün her şeydeki kudrettir. Mülk Sûresi 1

İnsanın aradığı tüm soruların cevabı, varlığın kendinde olan sistemdedir.

İnsanın Allah'a şâhit olacağı yer kendi vücûdudur.

Allah'a şâhit olacağı yer varlığın özüdür.

Allah birçok dilde farklı kelimelerle anılmıştır.

Tanrı-Tengri, Türkçe

God, İngilizce

Dieu, Fransızca

Dio, İtalyanca

Hûda, Farsça

El Hû-El Hâ-El-Eloha, İbrânice

El Hû-"• ١" - Allah, Arapça

El kelimesi; güç, kuvvet, kudret anlamındadır.

El kelimesi, birçok dilde Allah anlamında ifade edilmiştir.

Fenike dilinde El-İl

İbranice: לַעַל -'ël

Süryânice: il-el-yl

Arapça: el-'il

Akadca: el-il

Akadcada, İbranicede, Aramicede; İl-El kelimesi Tanrı anlamında kullanılmıştır.

Böylece bu kelime Arapça "El Hû" olarak akmıştır.

Anlıyoruz ki, o günün Kâmil insanları, varlığı saran muhteşem kudreti anlamışlar ve o kudrete "El; güç, kuvvet, kudret" demişlerdir.

Kâmil insanların; "her varlıkta Allah'ın eli vardır" diye söyledikleri, "her varlığı idare eden güç, kudret Allah'tır" anlamındadır.

İbraniceden gelen "Hû-Hâ" kelimesi de "O" demektir.

Hû El; güç, kudret, kudret O'dur, anlamındadır.

Yâni, Allah denilen, tüm varlığı, tüm âlemi saran, kudrettir.

El Hû-Allah-Tanrı-God-Deus-Dieu; güç, kuvvet, kudret O'dur.

Hangi dilde anarsak analım, varlığın özündeki kudret Allah'ın kendisidir.

İşte insan, kendinde ve varlığın özünde olan, hareketliliği meydana getiren o muhteşem kudreti inkâr edebilir mi?

Edemez elbette.

İşte, "Allah nedir-Allah var mı?" sorusunun cevabının olduğu yer; kişinin kendi bedenindeki ve varlığın özündeki o muhteşem kudrettir.

İnsan, Allah'ın ne olduğunun hakikatine, varlığın canlılığını, işleyişini, hareketliliğini tefekkür ettiğinde erişecektir.

Tüm kâinatı hareket ettiren, tüm kâinatı işleten bir kudret vardır.

Kuantum fiziği dediğimiz; molekül, atom ve atom altı parçacıkları ve daha ötesini hareket ettiren bir kudret vardır.

İşte asıl olan bu kudreti anlamaya çalışmaktır.

Bu kudretin meydana getirdiği canlılık, hareketlilik, işleyiş, hakikatin idrâk edileceği yerdir.

Tüm kâinatta Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji sisteminin bir işleyişi vardır.

Bu işleyişi yapan bir kudret vardır.

Allah nedir, sorusunun cevabı, varlıktaki bu kudreti anlamakta gizlidir.

Bunu anlamanın kapısı da insanın kendi vücûdudur.

Aradığı tüm soruların cevabı da insanın kendinde gizlidir.

Onun için Hazreti Muhammed: “Kendini bilen Rabkini bilir”

Hazreti İsbâ: “Ben O’yum.”

Hazreti Mûsbâ: “Ben O’nu kendimde gördüm” demiştir.

Kişi kendi vücûdunu inkâr edemez, ona yok diyemez.

Kişi, görünen varlığı inkâr edemez.

Ben yokum, bu görünen varlık yok diyemez.

Görünen varlık inkâr edilebilir mi?

Kişi, nefes alıp verendir, duyguları olandır, acıları olandır, hep bunlar kişinin kendi vücûdunun varoluşunun ispatıdır.

Kişi, kendi vücûduna dönmeli, onun yaratılışını anlamaya çalışmalıdır.

İnsan kendi vücûdunda olan muhteşem kudrete bakmalı, muhteşem işleyişe bakmalı, bunların nasıl olduğunu anlamaya çalışmalıdır.

Kişi dönsün kendine, nefes alıp verişini düşünsün.

Gözlerinin nasıl gördüğünü, nasıl var olduğunu düşünsün.

Kişi vücûdunun her organını her hücreğini düşünsün.

Bunlar nasıl var oldu, nasıl şekillendi desin?
Vücûdunda olan sonsuz niteliklere baksın.
Ey kardeşim!
Geç aynanın karşısına, aynadaki görüntüne bak.
Sen olmasaydın, aynada görüntün de olmazdı.
Şimdi de;
Dön evrene, Evrenin muhteşem kudretine bak, muhteşem işleyişine bak.
Görünen çeşit çeşit varlığa bak.
Varlığın oluşumuna, şekline bak.
Her varlık bir kudretin tecellisidir.
Her varlığın özündeki işleyiş, o kudretin işleyiştir.
Hakikate ulaşmak istiyorsan, o kudretle tanış.
O kudretin işleyişiyle meydana gelen enerjiyle tanış.
Ya da muhteşem bir enerjinin meydana getirdiği işleyişle tanış.
Ya da enerjinin açığa çıktığı boyut ile tanış.
Her varlığın özünde, muhteşem bir güç kudret vardır.
Kâinatın kendinde, insan aklının alamayacağı bir kudret vardır.
Ateşte, havada, suda, toprağın kendinde, sonsuz bir kudret vardır.
Her varlık, o kudretten şekillendi, o kudretle devam etmekte.
Bir atomun, bir molekülün, bir hücrenin çalışması o kudret sayesinde.
O kudretin işleyişiyle meydana gelen enerji, Evrenin kendisidir.
Bir damla sudaki enerji, Evrenin kendisidir.
Suyu oluşturan hidrojen ve oksijenin enerjisi hesaplara sığmaz.

Vücûdunda ve her varlıkta olan, o muhteşem kudret, Allah hakikatinin cevabının olduğu yerdir.

Gel o kudreti anlamaya çalış.

O kudretin ardını hissetmeye çalış.

Ve Allah'ın ne olduğunu, o kudreti hissederek anla.

Her yeri saran, o muhteşem kudretin ne olduğunu idrâk etmeye çalış.

Öncelikle, gökte bir yerlerde olan Allah inancını terk et.

Öncelikle sana anlatılan bir Allah inancını terk et.

Gökte bir yerde olduğuna inandığın, görünmeyen bir Allah inancını bıraktığın an, kapılar sana açılmaya başlayacak.

Hevâna göre var ettiğin Allah inancını bıraktığın an, hakikatler sana bir bir açılacaktır.

Gel hevâna göre inandığın, hiç şâhit olmadığın Allah inancını bırak.

Bir din kavgasında olma, cemaat, tarikat, mezhep ayrımcılığının içine düşüp, kendi inancını yüce görmeyi bırak.

Cennet, cehennem kavgasında olma.

Kendini cennete sokup, senin gibi inanmayanları cehenneme sokmayı bırak.

Hevâna göre bir inancın içinde olma.

Bâtıl alanı bırak.

Hevâna göre inandığın Allah'a değil, seni kudretiyle kuşatan Allah'a dön, O'na şâhit ol.

Her varlıkta kudretiyle kendini gösteren Allah'a şâhit ol.

Ve bil ki O, bütün her şeydeki kudrettir.

Ve bil ki, "Sana şah damarından yakınım" âyetinin açılımı; "Senin vücûdundaki kudret benim" hakikatidir.

O kudreti reddetmek mümkün mü?

Ve bil ki sen, o kudretin ispatısın.

Ve bil ki sen, o kudretin şekillenmiş boyutusun.

Mülk Sûresi 1: “Tebârekellezî bi yedihil mulku ve huve alâ kulli şeyin kadîr.”

Meâli: “O Zatıyla yüce olandır, tüm kâinat O’nun yönetimindedir ve O bütün her şeydeki kudrettir.”

Yerde olanlara, göklere bakalım.

Tüm varlığa bakalım.

Varlıktaki o muhteşem kudrete, işleyişe, niteliklere bakalım.

Bu âlem nasıl var oldu düşünelim, anlamaya çalışalım.

Allah hakikati varlığın özünde gizlidir.

Allah hakikati vücûdumuzda gizlidir.

Görünen hiçbir şeyi inkâr etmen mümkün değildir.

Görünen âleme yok demek, Allah’ı inkâr etmektir, O yok demektir.

Gel bu âlem nasıl var oldu anlamaya çalışalım.

Her varlıkta olan canlılık nedir bir düşünelim.

Hadîd Sûresi 2: “Lehu mulkus semâvâti vel ard yuhyî ve yumît ve huve alâ kulli şeyin kadîr.”

Meâli: “Göklerin ve yerin hükümranlığı O’nundur. Hayat verendir ve sınırlayandır ve O bütün her şeydeki kudrettir.”

Hadîd Sûresi 3: “Huvel evvelu vel âhiru vez zâhiru vel bâtin ve huve bi kulli şeyin alîm.”

Meâli: “Evvel ve sonsuz olan, zâhir olan ve bâtin O’dur ve O bütün her şeydeki ilmin sahibidir.”

Bu âlem O’nun zâhire çıkmış boyutudur.

Bu âlem evveliyle, âhiriyle, bâtinıyla, zâhiriyle O’ndan başka bir şey değildir.

Bu görünen varlık, O’nun zâhir görüntüsüdür.

Senin vücûdun, bizzat O’ndan gelen, O’nu gösteren, O’nun zâhir boyutudur.

Senin O’nu inkâr etmen, kendini inkâr etmendir.

Senin varlığı inkâr etmen, O’nu inkâr etmendir.

Gel, her varlıkta olan ve tüm âlemde olan o kudreti anla.

Senin vücûdunu kuşatan o kudreti anla.
Ve Allah hakikatine er.
O, düşüncelere sığmaz, kelimelerle anlatılmaz.
Gözle görülmez, ama görünen her şey O'nun zâhir boyutudur.
Varlığın ardı, görünmeyen boyutu, O'nun bâtın boyutudur.
Kelimelerle anlatılmaz, ama varlıktaki kelâm O'nun sonsuz ilmidir.

O'nun şekli olmaz, ama O tüm şekillerin sahibidir.
Menzili yoktur, O bir yerlerde değildir, O her yerdedir, O her varlığa varlıktan yakın olandır.

Doğmuş değildir, doğurmuş değildir, tüm doğanlar O'ndan gelen O'nun tecellileridir.

Hayy olandır, kayyûm olandır.
Bâki olandır, Ülvî olandır.
Ekber olandır, Kadir olandır.
Tüm esmalarıyla kendini ispat edendir.
Allah her varlıktan vechini gösterir.
Bakara Sûresi 115: "Fe eynemâ tuvellû fe semme vechî Allah."
Meâli: "Nereye dönerseniz dönün Allah'ın yüzü oradadır."
Âyette belirtildiği gibi Allah, her varlıktan vechîni-yüzünü gösterir.

Niyazi Mısri bir ilâhisinde bunu çok güzel belirtmiştir.

Ol sana açmış durur dâim gözün
Sen yitirmişsin ya ararsın izin
Bî-cihet göstermiş eşyâda yüzün
Âdem isen "semme vechullâh"ı bul
Kande baksan ol güzel Allah'ı bul
Ârife eşyâda esmâ görünür
Cümle esmâda müsemmâ görünür
Bu Niyâzî'den de Mevlâ görünür
Âdem isen "semme vechullâh"ı bul
Kande baksan ol güzel Allah'ı bul

Allah, insandan ve cümle varlıktan zâhir olarak tecelli eder.
Allah, insandan ve cümle varlıktan yüzünü gösterir.
Âriflik makamına gelen, varlığa eşya olarak bakamaz.
Allah'ın tezahürü olarak bakar.
Allah'ın vechi-yüzü olarak bakar.
Varlığın özünde fiil fâil yüzü, sıfatlar mevsûf yüzü, vücûd zât yüzü, rûh yüzü, nûr yüzü vardır.
Varlığın görüntüsü, beşer yüzüdür, nefis yüzüdür.
Varlığın dış yüzü ve iç yüzü vardır.
Sonuçta şunu anlıyoruz ki, varlığın iç yüzüyle dış yüzüyle her yönü, Allah'ın vechî boyutlardır.
Allah'ın zâtına mahsus, sıfatlarına mahsus, fiillerine mahsus tecellileri, tecellilerinin yüzü vardır.
Aynı zamanda anlıyoruz ki zâhir demek sadece dış yüz demek değildir.
Allah tüm tecellileri ile tezahür eder, yâni kendini zâhir eyler.
Görünen varlığa Allah'ın görüntüsü diyemeyiz, ayrı da diyemeyiz.
Görünen varlığa Allah'ın vechi-yüzü diyemeyiz, ayrı da diyemeyiz.
Hiçbir şey Allah'tan ayrı değildir, ama hiçbir şey, şey cihetiyle yâni eşya cihetiyle Allah da değildir.
Allah hakikati; evveliyle, âhiriyle, zâhiriyle, bâtınıyla bir bütünlük içinde idrak edilmelidir.
Varlığın evveli, âhiri, zâhiri, bâtını, Allah hakikatine erişeceğimiz boyutlardır.
Hadîd Sûresi 3:"Huvel evvelu vel âhiru vez zâhiru vel bâtın."
Allah, kendi evvelinden, yâni kendi özünden varlığı halk eyledi.
Allah, varlığın yüzünden zâhir yüzünü tecelli ettirdi.
Allah, görünenin görünmeyen boyutunda kendini bâtın eyledi.

Allah, halk eylediği varlığı kendine döndürdü, âhir eyledi.
Allah âhirdir, yâni sonu yoktur.

Varlık ise sonludur, varlığın sûret yönü sona erse de, özü sonsuzdur.

Çünkü her şeyin özü Allah'tır, tüm âlem o özün yansımasıdır.
Bir varlık sûreten bitse de, onun tohumundan yeni bir oluşum meydana gelir.

Mesela, bir buğday tohumu diksek, buğday meydana gelir.
Daha sonra buğday bitkisi sararır solar ve toprak olur.

Ama tohumu kalır, yeni bir buğday bitkisi meydana getirir.

İşte, bir şeyin sona ermesi, ama o şeyin tohumundan yeni bir oluşum meydana gelmesi Allah'ın âhir esmasıdır.

Allah varlığın, evvelinde, âhirinde, zâhirinde, bâtınında her an tecelli edendir.

Cümle evrenler, cümle varlık, O'ndan ayrı değildir.

Allah, bir yerlerde oturan bekleyen değildir.

Her an her varlıkta tecelli edendir.

Evveliyle, âhiriyle, zâhiriyle, bâtınıyla O, O'dur.

Hadîd Sûresi 3:

هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

Huvel evvelu vel âhiru vez zâhiru vel bâtın ve huve bi kulli şeyin alîm

Huve el evvelu	: O ilk, evvel, önce, evveli olmayan, başlangıç
Ve el âhiru	: Son, sonsuz, ahir, sonu olmayan,
Ve el zâhiru	: Açık, apaçık görünen, dışsal ve zahir,
Ve el bâtın	: Bâtin, içsel, görünmeyen, gizli,
Ve huve bi kulli şeyin	: O, bütün her şey,
Alîm	: İlmin sahibi, ilmiyle var eden,

Meâli: “O evveli olmayandır, O sonu olmayandır, zâhir olan da O’dur, bâtın olan da O’dur.”

Varlığın evveli vardır, ama Allah evvelsizdir.

Varlığın sonu vardır, ama Allah sonsuzdur.

Zâhir olan, yâni görünen, açığa çıkan, tezâhür eden ancak O’dur.

Bâtın olan, yâni görünmeyen, bilinmeyen, varlığın iç âlemi olan ancak O’dur.

Hû el zâhiri; zâhir-görünen O’dur.

Görünen O’dur, yâni zâhir olan Allah’tır.

Allah zâhirdir, yâni görünür ne demektir?

Allah hangi boyutuyla görünür?

Allah, insanın kendinden ve her varlıktan her an apaçık görünür.

Bir tohumu düşünelim; tohumun içinde ağaç vardır, ama görünmez.

Tohum yarılıp, filizden ağaca akış başlayınca, tohumun içindeki zâhire çıkmış olur.

İşte görünen ağaç, tohumun özünden başka bir şey değildir.

İşte bu âlemin de açığa çıkması, görünmesi, Allah’ın kendinden başka bir şey değildir.

İşte, Allah, kendinden kendini zâhire çıkardı.

Bu görünen âlem, onun apaçık zâhire çıkmış boyutudur.

Fakat bu görünen Allah demek, Allah’ı görünen kayı etmek demektir.

Ki bu doğru değildir.

Bu görünen Allah’ın zâhir boyutu demek daha doğrudur.

Ki insanın gördüğü varlığın eşya boyutu, sonsuz evrenlerin bir noktası bile değildir.

Allah’ın, evvel yönü, âhir yönü, zâhir yönü ve bâtın yönü vardır.

Bu dört boyutu anlamak, Allah hakikatini hissetmektir.
Bu görünen âlem O'nun "El Zâhir" esmasının tecellisidir.
Bu âlem; görünen, görünmeyen, evvel, âhir yönüyle O'ndan başka bir şey değildir.

Varlığın sûret boyutu, O'nun zâhir boyutudur.

Zâhir boyutunda her an bir değişim vardır.

İşte Allah'ın zâhir boyutu; varlığın görünen boyutudur.

O'nun zâhir boyutuna; beşer denilir, sûret denilir, Dünya denilir, Evren denilir, Evrenler denilir, tecelliler boyutu denilir.

Görünen her varlık, O'ndan gelir, O'nunla kuşatılır, O'nunla işler, O'nunla O'na döner.

Zâhir boyutunun içinde, bâtın boyutu vardır.

Bu boyutlar evvelden âhire her an akar gider.

İşte özden açığa çıkmış boyuta zâhir boyutu denir.

Tohumun özünden açığa çıkana, ağaç denildiği gibi...

Açığa çıkmış bu âlem Allah'ın tezahürüdür.

Allah "El zâhir" esmasıyla kendini aşikâr eyler.

Allah "El zâhir" esmasıyla kendini zâhir eyler.

Allah "El zâhir" esmasıyla kendini, kendiyi her an gösterir.

O'nu gören de O'dur.

Aynada kişinin kendini gördüğü gibi...

Allah da varlık aynasından her an kendini görür.

Bu hakikatler ancak makam makam dersler içinde görüldüğünde anlaşılacaktır.

"Gizli hazine idi, zâhir olmak istedi

Allah kendi özünden, kendini halk eyledi."

"Beşer denen âlemde, zâhir oldu göründü.

Kendinde ne var ise, onu aşikâr eyledi."

NAMAZIN TARİHÇESİ

Namaz Allah'a yönelişin adıdır.

Allah ile iletişim içinde olmaktır.

Allah'a bağlanmaktır.

Dünyanın her yerinde hangi inançta olursa olsun, atalarından öğrendikleri şekliyle Allah'a ibadet etmenin adı namazdır.

Farsça adıyla namaz.

Kur'ân adıyla salât.

Türkçe adıyla; bağlanmak, birleşmek, iletişim içinde olmak, her an irtibat içinde olmak, birlik içinde olmak, niyaz içinde olmak, Allah'a olan yönelişin, Allah'a olan bağlılığın adıdır.

Namaz kelimesi, namazkara, namaste kelimesinden geldiği iddia edilir.

Bu kelime Sanskritçe'den gelir diye bilinir.

"Sana eğiliyorum, sana yöneliyorum, seninle iletişim içindeyim, sana bağlıyım." anlamlarına gelir.

Dünyanın birçok yerinde "namaste" olarak bu kelime hâlâ kullanılır.

Namaz Allah'a olan yönelişin adıdır.

Allah ile irtibat hâlinde olmaktır.

Dünyanın her yerinde Allah'a olan yöneliş, sığınma görülür.

Kur'ân'da namaz diye bir kelime geçmez.

Kur'ân'da "salât" kelimesi geçer.

Salât kelimesini müellifler namaz diye çevirirler.

Salât kelimesini, namaz diye çevirirsek, salât kelimesinin ûlvî anlamını tek anlama indirmiş oluruz.

Salât yüz odalı bir saray ise, namaz onun bir odası olarak düşünülebilir.

Namaz bedeni bir ibadet olarak düşünülür.

Oysa namazın mânâ ciheti çok derindir.

Toplumda namazın miraçtan geldiği anlatılır.

Namazı, Hazreti Muhammed'in miraçtan getirdiği söylenir.

Peki, Hazreti Muhammed öncesi namaz ibadeti yok muydu?

Hazreti Muhammed miraca namazsız mı çıktı?

Yoksa namaz kılarak mı çıktı?

Tüm bunların hakikati, temiz bir gönülle düşünölmelidir.

Kur'ân'ı incelediğimiz zaman Hazreti Muhammed öncesi de namazın olduğuna rastlıyoruz.

Hatta Meryem Sûresi 58 ve 59. âyetlerde Âdem'den beri namaz olduğu işaret edilir.

Şimdi bu âyetleri inceleyelim.

Meryem Sûresi 58: "Ulâikellezîne enamallâhu aleyhim minen nebîyyîne min zurriyyeti âdeme ve mimmen hamelnâ mea nûhin ve min zurriyyeti ibrâhîme ve isrâîle ve mimmen hedeynâ vectebeynâ izâ tutlâ aleyhim âyâtur rahmâni harrû succeden ve bukiyyâ."

Ulâike ellezine	: İşte onlar ki, o kimseler,
Enama Allah	: Nimet, sıfatlar, tecelli, Allah
Aleyhim min en Nebîyyîne	: Onlar, Nebîlerden, haberci, hakikatleri haber veren,
Min zurriyyeti Âdeme	: Züriyetinden, neslinden, Âdem,
Ve mimmen hamelnâ	: Kimseler, kişiler, taşıdık, aktardık,
Mea Nûh	: Beraber, birlikte, Nûh,
Ve min zurriyyeti İbrâhîm	: Züriyetinden, neslinden, İbrâhîm,
Ve İsrâile	: İsrâil, Yâkûb,
Ve mimmen hedeyna	: Kimseler, bizde yol buldular
Ve ectebeyna	: Seçkin olan, seçicilik, seçtik, fark, mümtaz, yüce olan
İza tutla aleyhi	: Okunduğunda, anlaşıldığında, açıklandığında, onlar,
Âyet el rahmani	: Âyet, işaret, her yeri nûruyla saran, nûru, tecellileri
Harr secede	: Düşme, kendinden geçme, teslim olmak,
Ve bukiy	: Bâki olan, sonsuz, bakmak, yol, gözlemek,

Meâli: “İşte onlar ki; Allah’ın sıfatlarını bilenlerden, hakikatleri haber verenlerdendi. Âdem’in neslinden ve Nûh ile beraber hakikatlerimizi taşıyan kimselerdendi. İbrahim’in ve Yâkûb’un neslindendi ve Bizim yolumuzu gösteren kimselerdendi ve Bizi fark edenlerdendi. Nûruyla her yeri saranın işaretlerini anlayıp, kendi varlığından geçenlerden ve bâki olana teslim olanlardandı.”

Meryem Sûresi 59: “Fe halefe min badihim halfun edâus salâte vettebeûş şehevâti fe sevfe yelkavne gayyâ.”

Fe halefe	: Fakat, ardından gelen, hâlife, halef,
Min badi him halfun	: Onlardan sonraki, nesil, gelenler,
Edâu	: İhmal, koruyamamak, uzaklaşmak, anlamama,
El salât	: Salât, her an hakka bağlı olma durumu, irtibat, iletişim, namaz, birlik, yöneliş,
Ve ittebeu	: Tâbi oldular, uydular,
El şehevât	: Şehva, egolarına, benlik, kendini büyük görmek,
Fe sevfê yelkavne	: Yakında, bulmak, atmak, bırakmak, yolunu kaybeden, akılsız,
Gayya	: Yolunu kaybeden, akılsızca hareket etmek,

Meâli: “Fakat onların ardından gelenler, bağlılıklarını koruyamadılar ve kendi egolarının isteklerine uydular, böylece onlar akılsızca hareket edip yolun doğrusunu kaybedenlerden oldular.”

Meryem Sûresi 58 ve 59. âyetleri incelediğimizde Âdem, Nûh, İbrahim ve Yâkûb’dan beri salât’ın Farsça anlamıyla namazın olduğunu görüyoruz.

Ve onların ardından gelenlerin namazlarını koruyamadıklarını yâni Allah’a olan bağlılıklarından koştukları belirtilir.

Âyette “Fe halefe min badihim halfun edâus salât” namazlarını koruyamadılar diye belirtildiğine göre, namaz Âdem’den beri var olan bir ibadettir.

Yine İbrâhîm Sûresinin 37. âyetinde, İbrâhîm’in evlatları, nesli için salât-namaz duası vardır.

İbrâhîm Sûresi 37: “Rabbenâ innî eskentu min zurriyyetî bi vâdin gayri zî zerın inde beytilkel muharremi rabbenâ li yukîmus salâte fecal efideten minen nâsi tehvî ileyhim ver-zukhum mines semerâti leallehum yeşkurûn.”

Rabbena	: Rabbimiz,
İnni eskentu	: Ben, iskân, yerleştirme, ev sahipliği, o yolda,
Min zurriyyetî	: Zürriyetimden, neslimden,
Bi vadin	: Bir vadi, yol, tarz, usul,
Gayri zi zerin	: Başka, sahip, bilgiye ulaşma, ekilmiş, bırakmak, kültür,
İnde	: Sana ait, katında, yanında,
Beyti ke	: Ev, senin, senin evin, beden evi, kâlb, gönül,
El muharremi	: Haram, yasak, hürmetli, saygıdeğer, kutsal,
Rabbena	: Rabbimiz,
Li yukumi el salât	: Her an salât üzere olmaları için, bağlılık üzere,
Fe ical efideten	: Böylece kıl, yap, eyle, gönüller, kâlbler, idrak,
Min en nâsi tehvi ileyhim	: İnsanlardan, meyletme, gelme, onlara
Verzuk hum	: Rızık, nimet, fayda, onlar,
Min el semerat	: Ürün, meyve, tecelliler,
Lealle hum yeşkurune	: Umulur, onlar, şükreden, sahibine teslim eden

Meâli: “Rabbimiz! Neslimi senin yoluna yerleştirdim. Senin evin olan kutsal bedenlerinde, sana ait bilgilerden başka şeylere sahip olmasınlar. Rabbimiz! Onların her an sana bağlılık şuuru üzere olmaları için, artık onları kâlb sahibi yap. Onlara verdiğin nimetleri, tecellileri öğrenmeleri için, sen insanları hakikatlere meylettir. Umulur ki onlar, varlığının sahibini bilir teslim ederler.”

Burada da görüldüğü gibi Hazreti İbrâhîm’in salât ile ilgili duasına rastlıyoruz.

Lokmân Sûresi 17: “Yâ buneyye ekımıs salât.”

Burada da incelediğimizde anlıyoruz ki Lokman evladına, her an salât-namaz üzere olmasını öğütlüyor.

Bu âyetteki öğüt çok çarpıcıdır.

Lokmân Sûresi 17: “Yâ buneyye ekımıs salâte ve mur bil marûfi venhe anil munkeri vasbir alâ mâ esâbek inne zâlike min azmil umûr.”

Ya buneyye	: Ey oğlum,
Ekımı es salâte	: Her an salât üzere, Hakk’a bağlılık şuurunda,
Vemur	: Emir, sipariş, iş, bir şeyin yapılmasındaki isteme, ol, uymak,
Bi el marûfi	: Bilinen, arif olan, iyilik, güzellik,
Ve enhe an el munkeri	: Nehyet, nehyedilen, hakikatler, sakın inkâr etme,
Vasbir ala ma asebe ke	: Sabret, sana bir şey isabet ettiğinde,
İnne zâlike	: İşte böylece doğrusu,
Min azmi	: Kararlı olmak, azimli, bir işteki engelleri aşma,
El umur	: İşler, işleyiş, hüküm,

Meâli: “Ey oğlum! Her an Hakk’a bağlılık şuru üzere ol. Hakikatlere arif ol ve sakın hakikatleri inkâr etme. Sana bir şey isabet ettiğinde sabırlı ol. İşte böylece işleyişi anlamada kararlı ol.”

Buradan sunulan öğüt, her varlıkta her an Allah’ı görür gibi hareket etmektir.

Varlığın hakikatlerine arif olmaktır.

Allah’ın bizden ayrı olmadığını bilmektir.

Her an bizi kuşatanın O olduğunu anlamaktır.

Her ne yaparsak yapalım, O’nunla birlikte olduğumuzu bilerek yapmaktır.

Başımıza bir şey gelirse sabretmektir.

Olayların hikmetini beklemektir.

İnkâr içinde olmamaktır.

İsyân içinde olmamaktır.

İşte namaz hakikatine vâkıf olmak, her an Allah'a bağılılık duygusuyla yaşamaktır.

Kur'ân'ı incelediğimiz zaman anlıyoruz ki salât, Farsça adıyla namaz, Hazreti Muhammed öncesi vardır.

Ayrıca tarihi kayıtları incelediğimizde Hazreti Muhammed öncesi namaz ibadetine rastlıyoruz.

İbn-i Habib'in Muhabber kitâbından yapılan çevrimlerden bilgiler şöyledir.

“Çünkü namaz Mekkelilerin bildiği bir şeydi.” (Ebu Müslim)

Ebu Cehil de, Ebuzer Gifari de cahiliye döneminde namaz kılmaktaydılar.

Hazreti Muhammed'in çağrısı neydi ki birini can düşmanı diğerini can dostu yaptı?

Sadece namaz değil hac, oruç, abdest, gusl, cenaze namazı, cuma toplantısı (yevmul arube, arabların günü) kırkta bir zekat, kısas, el kesme, sopa vurma, bir Allah'a inanma, Adem'i, Nuh'u, Hud'u, İbrahim'i, İsmail'i, Hacer'i saygıyla anma, örtünme, sakal, cübbe, sarık vs. bugün İslam'da ne kadar ritüel (nusuk), ahkam, şekil, şemal ve itikat varsa hepsine sahipti cahiliye Arapları. (H. Mehmet Soysaldı)

Kur'an ve Sünnet Işığında İbadet Tarihi.

Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 1997

Hayrullah Örs, Musa ve Yahudilik, s.399-405;

Doç Dr. Ali Osman Ateş, Asr-ı Saadette İslam.

Şaban Kuzgun, Hazreti İbrahim ve Hanifilik, s.117

Bilgiler şöyledir.

Putperestlerde günde 5 vakit namaz kılarlardı.

Namaz İslamiyet'ten önce de vardı.

Hatta, bugünkü gibi günde beş vakit kılınyordu.

Şaharit namazı : Sabah Namazı

Musaf Namazı : Öğle Namazı

Minha Namazı : İkinci Namazı

Neilat Şerarim Namazı : Akşam üstü namazı

Maarib Namazı : Akşam Namazı

Aynı zamanda putperestlerde, abdest, cünup olunca boy abdesti, oruç, hac, zekat.... hepsi vardı.

Görüldüğü gibi toplumda bilinen namaz Hazreti Muhammed öncesi aynısıyla vardı.

Mehmet Soysaldı Hocadan alıntının devamı şöyledir.

Kaynaklarda yer alan bazı haberlerden, cahiliye döneminde Hanif'liğe mensup bazı kimselerin namaz kıldıklarını öğrenmekteyiz. İbn Habib ve Müslim'in kaydettiklerine göre, Ebû Zer ile Kus b. Sâide cahiliye döneminde namaz kılan kimseler arasında yer almaktaydı.

Cahiliye devri Arapları'nda namazın bilindiği, ölüye de namaz kıldıkları rivâyet edilir. Ölünün kabri başında durur, onun iyiliklerini, güzel işlerini anar ve hüznün gösterirlerdi. Bu işe de "es-Salâh" (namaz) derlerdi. İslam bu namaza ve benzeri dinî geleneklere Da'vâ'l-Câhiliyyeh (câhiliyye duası) demiştir.

Bu namaz, İslam'daki cenaze namazından farklı da olsa yine namaz sayılır.

Yine cahiliye döneminde Ka'b b. Lüey'in Kureyşliler'i cuma günü toplayıp, içinde bir de hutbe kısmı bulunan haftalık bir ibadet yaparlardı. Bu güne cuma, maruzat (açıklama), Yevmü'l-Arûbe (Araplık Günü) denilmekteydi.

Yahudilik'te, günde üç adet tayin edilmiş ibadet vakti vardır.

Bunlar, sabah, öğleden sonra ve akşamdır.

Ashab-ı Kehf'le ilgili olarak Kur'an'da geçen "Mescid" kelimesi ilk Hıristiyanlar'ın namaz kıldıklarını göstermektedir

(Kehf, 18/21). Lût Gölü'nde bulunan ve Essen'ler'e ait olan bazı vesikalarda "Mescid" kelimesi kullanılmaktadır. Bu vesikalarda "Bizim ibadet ettiğimiz yer, Tanrı için başımızı koyduğumuz yerdir" denilmektedir.

Nabatî ve Süryanî dillerinde, tapınılan ve kutsal varlıklar önünde diz çökülen yer anlamında "Masgeda" kelimesi kullanılmıştır.

Ayrıca, Doğu Hıristiyanları, kendi ibadetlerine "Salât" adını vermekteydiler. Bundan hareketle bazı müsteşrikler, İslam'daki namazın Doğu Hıristiyanları'ndan esinlenerek tanzim edildiğini ileri sürmüşlerdir.

(Prof. Dr. Mehmet Soysaldı. Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Temel İslam Bilimleri Bölümü)

Görüyoruz ki her inanç grubu kendi inançlarına göre Allah'a yöneliyor, O'na ibadet ediyor.

Bu yöneliş, Kur'ân'da da belirtilir.

Bakara Sûresi 148: "Ve li kullin vichetun huve muvellihâ festebikûl hayrât."

Ve li kullin vichetun : İçin, herkez, bütün, cihet, yön, vech, hedef,

Huve muvelli ha : O, O'na yönelinen,

Fe istebiku el hayrat : Artık, yarışın, koşun, olun, hayırlarda, iyi çalışmalarda,

Meâli: "Herkes kendi inancına göre O'na yönelir, önemli olan hayırlar üzere olan yöneliştir."

Âyette görüldüğü gibi her toplum kendi inancına göre Allah'a yönelir ve ibadetini yerine getirir.

Hazreti Muhammed öncesi de görüldüğü gibi, namaz ibadeti vardır.

Toplumda ise namazı, Hazreti Muhammed'in miraçtan getirdiği söylenir.

İncelediğimizde anlıyoruz ki namaz Hazreti Muhammed öncesi de vardır.

Peki, Hazreti Muhammed'in miraçtan getirdiği söylenen salât-namaz hakikati neydi?

Toplumun namaz diye kıldığı ile Hazreti Muhammed'in namaz diye insanlığa sunduğu hakikat aynı mıydı?

O nasıl bir ûlvîyetti?

Bu çok iyi düşünölmelidir.

Namazın bedeni boyutu nedir?

Namazın kâlbî boyutu nedir?

Namazın rûhî boyutu nedir?

Namaz mü'minin miracı ise, nasıl bir namaz mü'mini miraç ettirir.

Miracın hakikati nedir?

Miraç, kendi aslına erişme yolculuğudur.

Kendini tanıma yolculuğudur.

Benim dediğimiz bedenin, sahibini anlama yolculuğudur.

Nereden geldik, nereye gidiyoruz bilme yolculuğudur.

Miraç, Allah'a rücû etmektir.

Nice makamlara erişmektir.

Ten boyutundan cân boyutuna...

Makam makam mânâ yolculuğudur.

İnsan, Allah'ın mânâ evidir.

İnsan vücûdu Allah'ın şehridir.

O şehirde nice sırlar vardır.

O şehirde şehrin Sultanı vardır.

Miraç mânâ evine dalmak...

Nice sırlara yolculuk yapmaktır.

Âdem'den Muhammed'e...

Nice Resûl Nebîyi bir vücûdda bulmaktır.
Vücûdun Zâtına vücûdda şâhit olmak...
O Zâtta fâni olmaktır.
Miraç aslını bilme yolculuğudur.
Aslı olan Allah'a erme yolculuğudur.
O'nun deryasında...
Bir damla olduğunu görme yolculuğudur.
Kul olduğunu bilme yolculuğudur.
Miraç kendini bilmenin irfânî yolculuğudur.
Miraç, varoluşu ve var edeni anlamanın Ūlvî yolculuğudur.
Miraç, Allah hakikatine erişme yolculudur.
Miraç; vücûdun sahibiyile buluşma yolculuğudur.
Fenâfillah ve Bekâbillah yolculuğudur.
Miraç, iki kısımdır.
Bedenli olan ve bedensiz olan.
Beden boyutundaki Miraç;
Bedendeki tecellileri anlamanın yolculuğudur.
Yâni bedeninin varoluşunu...
İşleyişini anlama yolculuğudur.
Bu makamda; vücûdda tecelli eden...
Zikir, Fiil, Sıfat, Zât boyutları idrak edilir.
Beden boyutunda, Zâkir'in zikri...
Fâil'in fiili, Mevsûf'un sıfatları...
Vücûdun Zâtı idrak edilir.
O'nun Zâtında fenâfillah olunur.
Bedensiz olan yolculuk...
Bedenin geldiği Ūlvî boyuttur.
Bu mertebelerde;
Rûh, Nûr, Hû, Ehâd, Âmâ boyutları zevk edilir.
Bu mertebelerde beden, akıl, tefekkür yoktur.

Bu mertebeler zevk-i ilâhi boyutudur.
Miraç, Kur'ân'da başlı başına bir sûrede geçer.
Meâric miracın çoğuludur.
Meâric Sûresi 3: "Minallâhi zîl meâric."
"Ûlvî makamların sahibi Allah'tır."
"Miraç Allah'ın Zâtına şahitlik yolculuğudur."
Fecr Sûresi 28: "İrciî ilâ rabbike."
"Sadece Rabbine miraç et."
"Aslın olan Rabbine rücû et."
Kâf Sûresi 16: "Nahnu akrebu ileyhi min hablil verîd."
Meâli: "Biz ona şah damarınızdan daha yakınız."
İşte Miraç...
Bize şah damarından yakın olan...
Allah'a kendimizde şahit olma yolculuğudur.
İşte miraçtan gelen namaz, kendimizde olan Allah ile her nefeste iletişim içinde olmaktır.
Dâim namaz içinde olmaktır.
Kur'ân'da sunulan salât hakikati budur.
Dâim Allah'a bağlılık içinde olduğunu bilmek ve bu şurda yaşamak.
Hepimiz kendimize sormalıyız.
Kıldığım namaz nedir?
Mânâdan uzak olan bir namaz mı?
Yoksa Hazreti Muhammed'in insanlığa sunduğu mânâ içre namaz mı?
Nedir namaz?
Bedensel bir ibadet mi?
Hakk'a açılan bir kapı mı?
Anne babamdan öğrendiğim bir âdet mi?
Nedir Kur'ân'ın sunduğu hakikat?
Nedir namazın mânâsı?

Nedir namaz?
Hem namaz kılıp hem insanları aldatmak mı?
Hem namaz kılıp hem dedikodu yapıp, arkadan çekıştirmek mi?
Hem namaz kılıp hem çalıp çırpamak mı?
Hem namaz kılıp hem de gurur kibir içinde yaşamak mı?
Hem namaz kılıp hem kavga, öfke, hiddet hâlinde olmak mı?
Nedir namaz?
Bedensel yatıp kalkmak mı?
Gönül evinde Hakk'la birleşmek mi?
Günde beş vakit mi?
Yoksa yirmi dört saat mi?
Nedir namaz?
Kıyâm, rükû, secdenin hakikati nedir?
Nedir kıyamın mânâsı?
Kıyam namazda bedenlen ayakta durmak mıdır?
Yoksa varlıkta kayyum olana teslim olmak mıdır?
Varlıkta kayyum olan Allah değil midir?
Varlıkta diri olan, varlığı ayakta tutan Allah'tır.
Âl-i İmrân Sûresi 2: "Hu el hayy el kayyûm."
Meâli: "O hayy olandır, kayyûm olandır."
Evet, her varlıkta diri olan, diriliğiyle varlığı tutan, varlığı kontrol eden Allah'tır.
Nedir rükû?
Rükû edenle birlikte olmak nedir?
"Erkeû mea el râkiîn" Bakara Sûresi 43
Rükû eğilmek midir?
Yoksa, cümle âlemde rükû sahibi olan Allah'a teslim olmak mıdır?
Nedir secde?
Secde başımızı yere koymak mıdır?

Nedir bunları mânâsı?

Yaratılan her şeyin Allah'a secde hâlinde olması nedir?

Rad Sûresi 15: "Ve lillâhi yescudu men fis semâvâti vel ardi tavan ve kerhen ve zilâluhum bil guduvvi vel âsâl."

Meâli: "Göklerde ve yerde olan ne varsa, istese de ve istemesi de onların gölgeleri dâhil, sabah akşam hiç durmadan Allah'a secde ederler."

Nedir bunların Kur'ânî mânâsı?

Kur'ân'da namaz kelime olarak geçer mi?

Kur'ân'da geçen salât kelimesinin, namaz diye çevrilmesi ne kadar doğrudur?

Salât kelimesini namaz diye çevirdiğimizde tam karşılık buluyor mu?

Salât birçok anlam ifade eden bir kelimedir.

Salâtı namaz diye çevirmekle, salât'ın derin mânâsını örtüyor olabilir miyiz?

Nedir Kur'ân'ın bizlere sunduğu salât?

Namaz diye de çevirsek, nedir namazın derin mânâsı?

Kur'ân'a göre dikkatlice incelersek daha derin mânâ karşımıza çıkıyor.

Salât kelimesini namaz diye dilimize çeviremeyiz.

Eğer çevirirsek Türkçe karşılığı olarak değil, Farsça karşılığı olarak çevirmiş oluruz.

Eğer salâtı namaz diye çevirirsek ve bunu bedensel ritüel olarak düşünürsek; salât'ın, kıyamın, rükûnun ve secdenin Kur'ânî anlamlarını örtmüş oluruz.

Oysa Kur'ân bizlere; salât'ın, kıyam, rükûnun, secdenin bambaşka anlamlarını sunar.

Mâide Sûresi 55: "Ellezine yukîmûnes salâte ve yutûnez zekâte ve hum râkîûn."

Ellezîne yukîmûne el salât	: O kimseler, her an salât üzere olmak, bağıllık,
Ve yutûne el zekât	: Verirler, hakkın bilgilerini, temizlenmek, zekât,
Ve hum râkûn	: Onlar, rükû, nitelikler, sıfatlar, düşmek, fakirleşmek,

Meâli: “O kimseler her an Hakk’a bağıllık şuuruyla hareket ederler ve temizlenme içinde olup kendilerindekini paylaşırlar ve onlar sıfatlarının idrakindedirler.”

Diyanet Meâli: “Ve namaz kılan, zekât veren ve rükû eden.”

Burada görüldüğü gibi, salât’ı eğer namaz diye çevirirsek, burada geçen zekât ve ardından gelen rükûyu nasıl tanımlamak gerekir?

Bildiğimiz namazın içinde zaten rükû var.

Burada salât kelimesinin ardından zekât kelimesi geçiyorsa ve ardından rükû kelimesi geçiyorsa, daha derin anlamı var demektir.

Başka bir âyette de şöyle geçer.

Bakara Sûresi 43: “Ve ekîmûs salâte ve âtûz zekâte verkeû mear râkîîn.”

Ve ekîmû el salât	: Her an salât üzere olun, Hakk’a bağıllık şuuru,
Ve âtû el zekâte	: Verin, paylaşın, zekât, temizlenme,
Ve erkeû mea	: Rükû, nitelik, sıfatlar, beraber, birlikte, ile,
El rakiin	: Rükû, nitelik, sıfatlar,

Meâli: “Her an Hakk’a bağıllık şuuru ile hareket edin ve temizlenme içinde olup kendinizdekini paylaşın ve sıfatları anlayanlarla birlikte sıfatları anlayın.”

Diyanet Meâli: “Namazı kılın, zekâtı verin, rükû edenlerle birlikte rükû edin.”

Burada da salât, zekât ve ayrıca rükû kelimeleri geçer.
Diyabetin meâline bakarsak, âyeti namaz kılın diye meâl edersek, namazın içinde zaten rükû var.

Peki, niye rükû ayrıca anılıyor?

Zekât ayrı bir ibadetse neden rükû ile namaz arasında anılıyor?

Acaba burada atalardan gelen bir âdet olarak değil de başka bir mânâmı var diye, çok tefekkürî düşünmeliyiz!

Yine başka bir âyeti inceleyelim.

Hacc Sûresi 77: “Yâ eyyuhâllezîne âmenûrkeû vescudû vabudû rabbekum vef’alûl hayre leallekum tuflihûn.”

Yâ eyyuhâ ellezîne âmenû	: Ey iman edenler, emin olanlar,
İRkeû	: Rükû, nitelikleri, sıfatları anlayın,
Ve uscudu	: Teslim olun, varlığının sahibini anlayıp teslim olmak,
Ve abudû rabbe kum	: Kulluk edin, rabb, vücûdlandırıran, siz,
Ve ifalû el hayre	: Yapın, hayr, hayır işleyin, iyilik üzere olun,
Leallekum tuflihûn	: Umulur ki, böylece siz, felah, kurtuluş,

Meâli: “Ey iman edenler! Tüm sıfatların sahibini anlayın ve varlığınızın sahibini anlayıp tüm varlığınızla teslim olun ve sizi vücûdlandırana kulluk edin ve hep iyilik üzere olun. Umulur ki siz felah bulursunuz.”

Diyabet Meâli: “Ey iman edenler, rükû edin, secde edin.”

Bu bölümü incelediğimizde, bu bölümde salât yoktur.

Ve burada da kıyam yoktur.

Ayrıca rükû ve secde ayrı ayrı belirtilmiştir.

Eğer namazı bedensel olarak düşünürsek, kıyam etmeden mi rükû, secde edeceğiz?

Ve karşımıza secdenin derin bir anlamı çıkıyor.

Kur'ân bizlere, her şeyin Allah'a secde içinde olduğunu belirtir.

Yıldızların ve ağaçların da secdede olduğundan bahseder.

Rahmân Sûresi 6: "Ve el necmu veş şeceru yescudân."

Ve el necmu : Yıldızlar, otlar, bitkiler, varlığın her parçası,

Ve en şeceru : Ağaçlar, soy, köken,

Yescudu : Secde ederler, güçten tükenme, teslim olma,

Meâli: "Yıldızlar ve ağaçlar her an secde hâlinedirler."

Secde hakikatini de ince ince düşünmemiz gerekir.

Secdeyi yalnızca alınımızı toprağa koymak olarak anlarsak, o zaman Rahmân Sûresi 6. âyetteki yıldızların ve ağaçların secdesini nasıl anlamamız gerekir.

Hatta, Rad, Hicr, Nahl ve birçok sûrede her şeyin Allah'a secde ettiği belirtilir.

Peki, secdedeki mânâ nedir? Çok iyi düşünmemiz gerekir.

Bu konuyu Kur'ân'da secde bölümünde inceleyeceğiz.

Dikkatlice incelediğimizde, anlıyoruz ki Kur'ân'i mânâda salât, kıyam, rükû, secde daha derin anlamlar içeriyor.

Kıyam mânâ olarak "Kayyum" olan Allah'ın, tüm varlığı ayakta tuttuğu hakikatidir.

Rükû, "ra-ke-a" eğildi, düşkün oldu, sıfatlarından geçti, kendine nisbet ettiği sıfatları sahibine teslim etti ve böylece tüm varlıktaki sıfatların Allah'a ait olduğunu anladı.

Rükû, varlıktaki tüm sıfatların Allah'a ait olduğu şuurudur.

Salât'ın dilimizde ki karşılığı" bağlanmak, birleşmek" anlamındadır.

Zaten namazda da ellerimizi birbirine bağlamaktaki hikmet budur.

Yâni, bizi yaratan Allah'a bağlanmak.

Kurtubi de bu inceliği yakaladığından dolayı “salât”, “bağlı kalmak, bitişik olmak” anlamında kullanmıştır.

Mü’minûn Sûresi 2: “Ellezîne hum fî salâtihim hâşiûn.”

Ellezîne hum : O kimseler, onlar, mü’minler,
Fî salâti-him : Salât, bağlılık, her an hakka bağlı olma durumu,
Hâşiûn : Huşu, huzur, manevi haz,

Meâli: “Mü’minler; huşu içinde, her an Hakk’a bağlı olma şuurundadırlar.”

Mü’minlerin vasfı, her an salât içinde olmaktır.

Onlar her an Allah’a bağlı olduklarının farkındadırlar.

Onlar dâim namaz hâlindedirler.

Meâric Sûresi 23: “Ellezîne hum alâ salâtihim dâimûn.”

Ellezîne hum : O kimseler, onlar,
Alâ salâti-him : Üzere, her an hakka bağlı olma, bağlılıkları, onlar,
Dâimûne : Kalıcı, sürekli, dâimi, devamlı, her an öyle hareket eden,

Meâli: “Onlar her an Hakk’a bağlılık şuuruyla hareket edenlerdir.”

Meâriç Sûresi:

22- Ancak hakikatlerle temizlenip teslim olanlar başka.

23- Onlar her an Hakk’a bağlılık şuuruyla hareket edenlerdir.

24- Onlar tüm değerlerin Hakk’ın olduğunu bilenlerdir.

25- Araştırma içindedirler ve yokluğunu bilenlerdir.

26- Onlar her zaman varlığın yaratılış yasalarına sadakatle bağlıdırlar.

27- Onlar sıkıntılara karşı Rabbin sevgisine sığınırlar.

Meâriç Sûresi 22. âyette geçen “İllel musallîn” deki sallîn kelimesi de salât’ın bir türevidir.

Musalla taşı kelimesi de buradan gelir.

Yıkayıp, temizlenip, arındırılıp taşın üstüne konulmak anlamındadır.

Musalla; temizlenme içinde olup her an Allah'a bağlılık içinde olmak demektir.

Yâni benliğini terk edip, Allah'a teslimiyet içinde olan demektir.

Yâni Allah'ın ûlvîyetinde varlığından geçmek demektir.

Nûr Sûresi 41. âyette; kuşların namazından bahseder.

Peki, bu âyeti kuşların namazı ya da kuşların tesbihatı olarak çevirmek doğru mudur?

Nûr Sûresi 41: "E lem tera ennalâhe yusebbihu lehu men fîs semâvâti vel ardı vet tayru sâffât kullun kad alîme salâtehu ve tesbîhah vallâhu alîmun bimâ yefalûn."

E lem tera	: Bakıp da görmez misin? Anlamaz mısınız?
Enne Allah	: Muhakkak, olduğu, Allah
Yusebbihu	: Tesbih ederler, onunla, tecellilerini gösterirler,
Lehu men	: Onu, kimseler, olanlar,
Fî es semâvâti ve el ardı	: Semâlarda, göklerde ve yerde,
Ve el tayru	: Kuşlar, yücelik içinde olan, uçmak, zevki ilâhi,
Saffat kullun	: Saflar hâlinde, sıra sıra, hepsi,
Kad alîme	: Oldu, ilmiyle var eden, ilim, ilmin sahibi,
Salâte hu	: Salât, hakka bağlılık, her an hakka bağlı olma durumu,
Ve tesbîha-hu	: Tesbihlerini, beraber, onunla, yüzmek, tecellileri,
Ve Allah alim	: Allah, ilmiyle var edendir, ilmin sahibi,
Bimâ yefalûn	: Şeyler, bütün varlık, işleyiş, faildir, fail olan,

Meâli: "Göklerde ve yerde olanların Allah'ın tecellilerini gösterdiklerini, sıra sıra kuşların da hepsinin Hakk'a bağlılık içinde olduğunu, o kuşların hareket edişlerinde bir ilim

olduğunu ve O'nun tecellilerini gösterdiğini bakıp da görmez misin? Allah, bütün varlığın işleyişinde fâil olandır, ilmin sahibidir.”

Diyabet İşleri Meali: Göklerde ve yeryüzünde bulunan kimselerle, sıra sıra (kanat çırparak uçan) kuşların Allah'ı tesbih ettiğini görmez misin? Her biri duasını ve tesbihini kesin olarak bilmektedir. Allah, onların yapmakta olduğu şeyleri hakıyla bilendir.

Süleyman Ateş Meali: Görmedin mi göklerde ve yerde olan kimseler, kanatlarını çırparak uçan kuşlar Allah'ı tesbih ederler? Her biri kendi du'asını ve tesbihini bilmiştir. Allah da onların ne yaptıklarını bilmektedir.

Mustafa İslamoğlu Meali: SEN (ey insan)! Göklerde ve yerde bulunan her bir varlığın kanat çırpın kuş katarlarına varana dek- Allah'ın yüce kudretini dillendirdiğini fark etmez misin? Doğrusu onların hepsi de, O'na teslim olmayı ve O'nu yüceltmeyi bilmektedir; Allah onların hareketlerini de çok iyi bilmektedir.

Burada geçen tayrı salât, kuşlarında Allah'a bağlılık içinde olduğu, gökte uçan kuşları da tecellileri ile tutanın Allah olduğu bildirilir.

Burada geçen salât kelimesini tesbihat olarak çevirmek ne kadar doğrudur düşünmemiz gereklidir.

Orada salât kelimesi geçer, tesbihat değil.

İşte Kur'an ölçüsüyle salât kelimesini, Türkçeye çevirdiğimizde karşımıza çıkan en güzel kelime; bağlılık, birleşmek, iletişim içinde olmaktır.

Her varlık her an Allah'a bağlıdır.

Her varlık her an Allah ile iletişim hâlinindedir.

Nasıl ki vücûdumuzdaki tüm hücreler tek olan vücûdumuza bağlıysa, biz ve tüm varlık her an Allah'a bağlıyız.

Bize şah damarımızdan yakın olan Allah, bizleri ve tüm varlığı zâtıyla ve sıfatlarıyla sımsıkı kavrar.

Bu sımsıkı kavrayış Allah'ın "Kahhâr" ismiyle anılmıştır.

İşte salât; tüm sıfatların zâtına bağlılık, birlik içinde olma hakikatidir.

Kişi nerede olursa olsun, bu şuurla hareket ettiği müddetçe, onun oturması, yürümesi, çalışması, birine yardım etmesi hep salât olur.

İşte bir insan bu şuurla yaşadığı müddetçe, her an Allah'a bağlılık şuuruyla hareket eder.

Bu şuurla hareket edenin namazı da oturması da yürümesi de çalışması da varlığı düşünüp tefekkür etmesi de birine yardım için koşması da dua etmesi de hep salât olur.

Kişi namazını kılar, Allah'a bağlılık içinde bunu yapar ve huzur duyar ve kimsenin de ibadetine karışmaz ve kimseye hor bakmaz. Kimsenin bu ibadete bir şey demeye hakkı yoktur.

Her kişi kendi gönlünce, kendi aklınca, Allah'a yönelir.

Kimi; bir çiçeği, bir böceği, bir kuşu düşünerek, ondaki hikmeti anlamaya çalışarak, kimi de bir kişinin sıkıntısında Allah rızası için ona yardım için koşarak salâta uymuş olur.

Salât yalnızca bedensel namaz olarak düşünürsek, kelimenin Kur'ânî anlamını örtmüş oluruz.

Salât, Allah'a bağlılık şuuruyla hareket etmek demektir.

Allah'ı unutmadan yapılan bir alışveriş bile salâttır.

Çünkü Allah'ı unutmadan yapılan bir alışverişte karşımızdakinin zerre miktar hakkını yiyemeyiz.

Eğer kişi salât şuurunu hayatına geçirirse, kimseye zerre kadar zarar veremez.

Anlıyoruz ki salât çok derin anlamlar taşıyor.

Kâmil bir kişiye sormuşlar: "Hazreti Muhammed namaz kılar mıydı?"

O da demiş ki: “Onun namazını anlatmaya dil yetmez, anlamaya gönül yetmez. O sultanın namazını kendi şekil namazıyla kıyaslama hadsizliğine düşenin vay hâline.”

İşte namaz insanı fâhşadan ve tüm kötülüklerden koruyan ülvî bir yöneliştir.

Yâni her an Allah’a bağlılık içinde olmak, insanı her türlü kibirden, kötülükten uzak tutacaktır.

Bu konu Ankebût Sûresi’nde geçer.

Ankebût Sûresi 45: “Ve ekımıs salât innes salâte tenhâ anil fahşâi vel munker.”

Ve ekımı el salât	: Her an salât üzere ol, her an bağlılık,
İnne el salâte	: Muhakkak, salât, Allah’a bağlılık,
Tenha	: Engeller, mani olur, nehy eder, uzaklaştırır,
An el fahşâi	: Aşırılık, ego, ben benim demek,
Ve el munker	: Tanımlanamayan, kötü hal, inkâr edilen,

Meâli: “Her an Allah’a bağlılık üzere hareket et. Muhakkak ki her an Allah’a bağlılık şuuru ile hareket etmek; aşırılığı, kendine varlık isnat etmeyi, tüm fenaları engeller.”

Bu bölümde hem salât-ı ikâme hem de ayrıca salât kelimesi geçer.

Burada geçen fâhşa kelimesini de çok dikkatlice incelemeliyiz.

Kur’ân’da “fuhş-fâhşa-fâhişe” kelimesi yaklaşık 30 yerde geçer.

Bu kelime toplumda doğru anlamda kullanılmaz.

Maalesef ki bu kelime bayanlara hakaret olarak kullanılır.

Oysa bu kelimenin Kur’ânî kavramı çok farklıdır.

Kur’ân’a göre fâhşa-fâhişe-fuhş kelimesini incelediğimizde...

Benlik içinde olmak, ben benim demek,

Haddi aşmak, kendini büyük görmek,

Kendi çıkarına göre hareket etmek,
Aşırı gitmek, ölçüyü kaçırmak,
Gururlanmak, kendine varlık isnat etmek,
Ben de varım demek, kibirlenmek,
Fenâ hallerde kalmak,
Allah'ın ûlvîyetinin yanında ben de varım demek, gibi anlamlara gelir.

Dilimizde “bunun fiyatı çok fâhiş” sözü vardır.

Yâni fiyatının aşırı olması, asıl değerinin üstünde olması demektir.

İşte; fâhşa-fâhişe-fuhs, kadın için söylenen bir söz değildir.

İşte her kim; haddi aşmışlık, gurur, kibir, benlik, Allah'ın ûlvîyetinin yanında kendine varlık isnat ediyorsa, ben de varım diyorsa, o bir fâhşa içindedir.

Yâni o bir fâhişedir.

Yâni, hepimiz bir fâhşa içindeyiz.

Yâni, hepimiz bir benlik, bir büyüklük, bir kibir içindeyiz.

Yâni, hepimiz bir haddi aşmışlık içindeyiz.

Yâni, hepimiz vücûdlarımızın sahibi olmadığımız hâlde, vücûdlara benim demekle, bir fâhşa durumuna düşüyoruz.

Bu vücûdlar bizim mi?

Bu yaşam bizim mi?

Doğmayı, yaşamayı, ölmeyi biz mi seçtik?

Doğuşuna, yaşam sürecine ve ölümle tanışacak bir vücûda, hakîm değilseniz, bu vücûda “benim vücûdum” dememiz doğru mudur?

Vücûdlar bizim mi, yoksa bu vücûdlar bize emanet mi?

Peki, biz kimiz?

Allah nedir?

Peki, biz neyiz?

Vücûdların sahibi olmayan bizler, neden vücûdlara benim dedik ve bir kibir içinde yaşadık.

A'râf Sûresi 28. âyette; "Ve izâ faalû fâhişeten" belirtildiği gibi hepimiz "fâhşa" durumuna mı düştük?

Yûsuf Sûresi 24: "Kezâlike li nasrife anhus sûe vel fahşâ."

Meâli: "İşte böylece o kendini fenalardan ve kendini büyük görmenin o hâllerinden çevirdi."

Ankebût Sûresi 45: "İnnes salâte tenhâ anil fahşâi vel mun-ker."

Meâli: "Muhakkak ki her an Hakk'a bağlılık şuuru ile hareket etmek; aşırılığı, kendine varlık isnat etmeyi, tüm fenaları engeller."

Ahzâb Sûresi 30: "Min kunne bi fahişet."

Meâli: "Ben benim deyip kendini üstün gören."

A'râf Sûresi 28: "Ve izâ faalû fâhişeten."

Meâli: "Bir benlik içinde haddi aşanlar."

Nisâ Sûresi 22: "Kane fahişeten."

Meâli: "Benlik içinde olan."

İsrâ Sûresi 32: "Ve lâ takrebûz zinâ innehu kâne fâhişeh ve sâe sebîlâ."

Meâli: "Zinaya yaklaşmayın. Doğrusu o hâl; haddi aşmaktır, kendi çıkarına göre hareket etmektir ve kötü bir yoldur."

Kur'ân'ı incelediğimizde anlıyoruz ki fâhişelik durumu; haddi aşmaktır, bir benlik içinde olmaktır, ben benim deyip kendini üstün görmektir, kendine varlık isnat etmektir.

Allah'a ait olan bedene benim deme gafletine düşmektir.

Allah'a ait olan sıfatları kendine nispet etmektir.

Evet, Kur'ân'a göre hepimizde bu haller yok mu?

Var değil mi?

İşte Kur'ân'a göre hepimiz bir fâhşa durumundayız.

İşte hepimiz; A'râf Sûresi 28. âyette "Ve izâ faalû fâhişeten" belirtildiği gibi "fâhşa" durumuna düştük, ama fark edemedik.

Benlik, gurur, kibir, haddi aşmışlık içine düşüp fâhişe olduk ama fark edemedik.

Allah'ın ûlvîyetinin yanında kendimize varlık isnat ettik.

Ben benim deyip, bir fâhşa durumuna düştük, ama fark edemedik.

Allah'a ait olan vücûda,"bu vücûd benim" diyerek en büyük fâhşa durumuna düştük ama fark edemedik.

İkili ilişkilerde, sosyal ilişkilerde, ticari ilişkilerde, mesleki alanda, fâhişelik içine düştük ama fark edemedik.

Kendimizi üstün gördük, birilerini hakir görüp, fâhişelik içine düştük ama fark edemedik.

Kendi çıkarımız için yaktık, yıktık, her türlü zulmü yapıp, fâhişelik içine düştük ama fark edemedik.

Kendimizi seçilmiş gördük, yolumuzu, inancımızı üstün gördük.

Allah'ın indinde kendimizi makbul bir kul gördük.

Kimilerini hor gördük, kendimizi yüce gördük.

Ve bir fâhişelik içine düştük ama fark edemedik.

Fâhişe kelimesini bayan kardeşlerimize yapıştirarak, en büyük fâhişeliği yaptık, yine de fark edemedik.

Kadını hep aşağıladık, fâhişe dedik.

Bu kelimenin Kur'ân'a göre asli anlamını hiç araştırmadık.

Oysa:

Fâhişe; bir benlik, gurur, kibir, haddi aşmışlık içinde, kendini bir büyüklük içinde gören demektir, ama kadın kardeşlerimize yapıştırdık.

Evet, fâhşa kelimesini başka anlama saptırdık, kadına yapıştırdık.

Oysa hepimiz fâhşa durumuna düşmüştük ama anlayamadık.

Fâhişe olarak yaşıyoruz ama asla fark edemiyoruz.

Peki, fâhşa durumundan nasıl kurtuluruz?

Her an salât üzere olmak, yâni Allah bağlılık içinde durmak, Ankebût Sûresi 45. âyette belirtildiği bizi fâhşa durumuna düşmekten koruyacaktır.

Tüm özüyle Allah'a bağlı olanlar, fâhşa durumuna düşmezler.

Muhakkak ki bizi fâhşadan koruyacak tek şey, salât'tır.

Yâni her an Allah'a bağlılık şuuru üzere yaşamaktır.

Kur'ân'ı incelediğimiz zaman anlıyoruz ki, Allah'a şahit olup, O'na her an teslimiyet içinde olmak, fâhşa durumuna düşmeyi ve kötü haller içinde olmayı engeller.

Yâni salât benlikten koruyacaktır.

İnsan kendi vücûdunun sahibini bilmeli "benim vücûdum" dememelidir.

Vücûd Allah'a aittir, insana emanet edilmiştir.

İnsan o emanete iyi bakmalıdır.

İnsan, kendi var etmediği, kendi şekillendirmediği, doğumu ve ölümü kendi planlamadığı bir vücûdu, kendine nispet etmemelidir.

İnsan, vücûddaki işleyişte ve sıfatlarda asla muktedir olan değildir.

İnsan, vücûdda olan kâlbın atmasında, kanın dolaşmasında, hücrelerin çalışmasında, sindirim, boşaltım gibi olan faaliyetlerde asla muktedir olan değildir.

Göz kapağının açılıp kapanması bile insanın elinde olan bir şey değildir.

Vücûdda fâil olan, mevsuf olan, mevcûd olan, ancak Allah'tır.

Vücûdun sahibi Allah'tır, Allah bunu vücûdda olan işleyişinde ve sıfatlarında her an gösterir.

Kişi, bir fâhşa içinde olduğunu anlamalı ve bundan dönmelidir.

Kişi, düştüğü benlik gafletinin farkına varmalıdır.
Kişi, haddi aşmışlığı, benliği, gururu, kibri terk etmelidir.
Kendine şah damarından yakın olan Allah'ı layıkıyla anlamalı ve her an O'na teslimiyet içinde yaşamalıdır.

İşte insanı, fâhşadan kurtaracak şey her an salât-namaz içinde olmaktır.

Namazın mânâsı üzere olanlar fâhşadan kurtulacaklardır.
İnsan kendine sormalıdır.

Namazın mânâsına erdim mi?

Kıldığımız namaz beni fahşadan ve münkerden korudu mu?

Hem namaz kılıp hem kötü hallere devam mı ediyorum?

İnsan her zaman kendini muhasebe etmelidir.

Namaz kılıp tevâzû sahibi olamıyorsam!

Öfkemi hiddetimi bitiremiyorsam!

Hâlâ insanları aldatıyorsam!

Makam, şan şöhret peşinde isem!

Para, mal için, yakıp yıkıyorsam!

Hem namaz kılıp hem kötülük yapıyorsam!

Kibrimi terk edemiyorsam!

Kâlb kırmaya devam ediyorsam!

Gaddarlık yapıyorsam!

Kendimi yüce görüp başkasına hor bakıyorsam!

Kıldığım namaz mıdır?

Yoksa yatıp kalkmak mıdır?

İnsan kıldığı namazın onu adam edip etmediğine bakmalıdır.

Namazın şeklinde kalmamalı, mânâsına ermelidir.

Gönlünü her an Allah'a rabıta etmelidir.

İnsan, Ankebût Sûresi'nin; "namaz insanı fuhuşattan, münkirattan korur" âyetini hiç unutmamalıdır.

Ve kendine sormalıdır.

Beni korudu mu?

Korumuyorsa namazı mânâ üzere kılmıyorum demektir.

Hem namaz kılıp hem kâlb kırılıyorsam...

Hem namaz kılıp hem çalıp çırılıyorsam...

Hem namaz kılıp hem gaddarlık yapıyorsam...

Hem namaz kılıp hem aldatılıyorsam...

Hem namaz kılıp hem dedikodu yapıp çekiştiriliyorsam...

Hem namaz kılıp hem kibir içindeysen...

Kıldığım namaz değildir.

Sadece namazın şeklinde kalıyorum demektir.

Bu Kur'ân'da Mâûn Sûresinde "salât-ı sahûn" olarak geçer.

Namazın mânâsı iyi insan olmaktır.

Namaz kılmamdaki ana gaye nedir?

Neden namaz kılıyorum?

Ben adam değilsem, namaz beni adam eder mi?

Kıldığım namaz beni adam etmiyorsa, namazda mı bende mi bir eksiklik var?

Yüzlerce yıldır namaz kılan insanlık âlemi, huzurlu, dürüst, adâletli, hukuksal bir toplum oluşturabildi mi?

Hem kötülük yapıyor, hem kıldığım namazdan utanmıyorsam, kötülüklerimi terk etmiyorsam, sâlih amelde olamıyorsam, benim namazım kendimi kandırmaktan başka bir şey değildir, yatıp kalkmaktan başka bir şey değildir.

Ben hem namaz kılıp, hem her türlü kul hakkına giriyorsam, benim kıldığım namaz değildir, kendimi kandırmaktır, âdete uymaktır.

Namaz kılan kişi zerre kadar kötülükte olabilir mi?

Kul hakkı yiyebilir mi?

Birileri fakir iken, o zenginliğiyle gurur duyabilir mi?

Birileri aç iken, o tok yatabilir mi?

Mesleki, siyasi, ailesel, toplumsal alanda insanları aldatabilir mi?

Gururlu, kibirli olabilir mi?
İnsanların arkasından konuşabilir mi, eksik gedik arayabilir mi?

Mala mülke, ırza namusa göz dikebilir mi?

Hem namaz kılabılır, hem kötülük yapabilir mi?

Evet, nedir namaz?

Yatıp kalkmak mı?

Gönlünü her an Allah sevgisiyle birleştirebilmek mi?

Yoksa her ikisi de mi?

Namaz bedeni mi?

Yoksa gönül cihetiyle mi?

Yoksa ruhâni mi?

Yoksa hepsi mi?

Ne güzel demiş Yunus Emre'm:

Bir kez gönül yıktın ise

Bu kıldığın namaz değil

Yetmiş iki millet dahi

Elin yüzün yumaz değil

Makbul olan, namazın mânâsı üzere hareket etmektir.

Dünyada hemen hemen her inançta namaz görülür.

Her millet kendi diliyle Allah'a ibadet edebilir.

Tarihi bilgilerde, Selman-ı Farisi'nin Fatiha Sûresini Farsçaya çevirdiği ve o dönem İran'da namazda Fatiha'nın Farsisi diliyle okunduğu bilgileri vardır.

Bu konu tartışmalı bir konudur.

Bu konu, Tacu's-Şeri'a, Nihâyetu Haşiyeti'l-Hidaye adlı eserde geçer.

Selman bunu Hazreti Muhammed'e danışarak yapar.

Hazreti Muhammed de Fatiha Sûresinin Farsçaya çevrilmesine ve Farsça olarak okunmasına onay verir. (Es-Seruilisi, el-Mebisit, 1/37; en-Nevevi, el-Mecmit.', III/380.)

Buradan anlıyoruz ki her toplum kendi diliyle ibadet edebilir.
Allah tüm dillerin sahibidir.
İnsan, gönül samimiyetiyle Allah'a yönelir.
Namaz, gönül cihetiyle Allah bağlanmaktır.
Namaz, Allah ile iletişim içinde olmaktır.
Namaz, kulun Allah'a olan yöneliştir.
İnsanları, namazlı ya da namazsız diye ayırmak doğru değildir.
Allah'ı düşünmek bile namazdır.
Ağaçta, kuşta, taşta, nice mahlûkatta Allah'ın tecellilerini düşünmek de namazdır.
Namazı sadece beden hareketine kayıt etmek doğru değildir.
Namazın mânâ içre mânâsı vardır.
Yeter ki namazın kavgasında olmayalım, mânâsını arayanlardan olalım.
Yeter ki Kur'ân'da geçen salâtın nice makamına erişelim.

KUR'ÂN'DA SALÂT

Kur'ân'da salât kelimesi türevleri ile birlikte yüze yakın yerde geçer.

Salât, salli, salâh, sallâ, yusâlli, musâlli, salâvât şeklinde geçer.

Salât kelimesinin, Arâmice ibâdet anlamına gelen 'צלותא/salûsa'dan Arapçaya geçmiştir diye bilinir.

Bu kelimenin Arâmice gerçek karşılığı ne olabilir, araştırmak gerekir.

Kur'ân'da "Salât" kelimesini müellifler genelde namaz diye çevirir.

Salât kelimesi daha derin anlamlar içeriyor olabilir mi?

Salât geçen her âyeti "namaz kılın" diye çevirdik.

Oysa Kur'ân'da yirmiye yakın "Salât" âyetleri vardır.

Salâtı ikâme, salât-ı vustâ, salât-ı dâimûn, salât-ı sâhûn, salât-ı tayr gibi.

Salât kelimesini hep namaz diye çevirdik ve onu da beden hareketine bağladık.

Peki, neydi salât âyetinin sunduğu derin mesajlar?

Namazın içindeki derin sırlar neydi?

Namaz bir beden hareketi mi idi?

Namazın gönül boyutu var mıydı?

Rûh boyutu var mıydı?

Rûh boyutunda meleklerin secdesi ne idi?

Namazın miraç boyutu ne idi?

Kur'ân'da geçen salât âyetlerinden gelen mesaj neydi?

Salât âyetleri ne sırlar sunuyordu?

Kur'ân'da geçen salât âyetlerinin incelikleri neydi?

Salât (Bakara Sûresi 43 ve birçok sûrede)

Salât-ı sâhûn (Mâûn Sûresi)

Salât-ı ikâme (Nisâ Sûresi 103, Bakara Sûresi 110)

Salât-ı vustâ (Bakara Sûresi 238)

Salât-ı dâimûn (Meâric Sûresi 23)

Salât-ı hâfizûn (Meâric Sûresi 34)

Tayr salât (Nur Sûresi 41)

Kada salât (Nisâ Sûresi 103)

Nedir salât ve salât'ın alt türevleri, üst türevleri?

Nedir?

Musallî (Bakara Sûresi 25, Mâûn Sûresi)

Sallî (Âl-i İmrân Sûresi 39)

Salâh (Nahl Sûresi 119)

Salavât (Bakara Sûresi 238)

Her birini dikkatlice inceleyelim.

Önce salât kelimesinden başlayalım.

Salât kelimesi birçok anlamda ifade edilmiştir.

Salât; dua, tebrik, tezkiye, istiğfar, namaz, rahmet, ûlvî münasebet, ûlvî bağlılık, ûlvî irtibat, hareket, tahrik, bağlılık, yöneliş, Hakk'ı tefekkür etmek, okumak, buluşmak, ulaşmak, vâsil olmak, birleşmek, iletişim gibi anlamlarda ifade edilmiştir.

Salât kelimesini Kur'ân'î mânâda incelediğimizde, anlamını Hûd Sûresi 87. âyette buluyoruz.

Ve Türkçedeki karşılığının ne olduğunu anlıyoruz.

Hûd Sûresi 87: "Kâlû yâ şuybu e salâtuke temuruke en netruke mâ ya'budu âbâunâ ev en nefale fî emvâlinâ mâ neşâu inneke le entel halîmur reşîd."

Kâlû ya Şuayb	: Dediler, ey Şuayb,
E salâtu ke te	: Salât, bağlılık, senin bağlı olduğun mu?
Emr ke	: İş, işleyiş, hüküm, sen,
En netruke	: Bırakmak, terk etmemiz,
Mâ yâbudu âbâu nâ	: Kulluk ettiğimiz şey, atalarımız,
Ev en nefale	: Ya da, veya, yapmamız,
Fî emvâli-nâ	: Mallarımız için, değerler, kutsal değerler,
Mâ neşâu	: Şey, ne, değil, istediğimiz,
İnne ke le ente el halîm	: Muhakkak ki sen, yumuşak huylu, iyi huylu,
El reşîd	: İrşad eden, hakikatleri açıklayan, aydınlat,

Meâli 1: “Dediler ki: Ey Şuayb! Atalarımızın kulluk ettiği şeyleri bırakmamızı, senin bağlı olduğun mu sana hükmediyor? Ya da kutsal diye bildiğimiz değerlerimiz için, istediğimiz şeyleri yapmamamızı mı söylüyor? Muhakkak ki sen iyi huylusun, bizi aydınlat.”

Meâli 2: “Dediler ki: Ey Şuayb! Atalarımızdan öğrendiğimiz şekliyle ettiğimiz kulluğu terk etmemizi, senin iletişim içinde olduğun mu sana bildiriyor? Ya da kutsal diye bildiğimiz değerlerimiz için, istediğimiz şeyleri yapmamamızı mı söylüyor? Muhakkak ki sen iyi huylusun, bizi aydınlat.”

Bu âyetin diğer bazı müellifler tarafından meâli şöyledir.

Diyanet İşleri Meali: Dediler ki: “Ey Şu’ayb! Babalarımızın taptığını, yahut mallarımız hakkında dilediğimizi yapmayı terk etmemizi sana namazın mı emrediyor. Oysa sen gerçekten yumuşak huylu ve akli başında bir adamsın.”

Kur’an Yolu (Diyanet İşleri): Kavmi ise, “Ey Şuayb! Atalarımızın taptığı şeylerden yahut mallarımız hususunda dilediğimizi

yapmaktan vazgeçmemizi sana ibadetin (dinin) mi emrediyor? Oysa sen uyumlu ve akıllı birisin!” dediler.

Süleyman Ateş Meali: Ey Şu’ayb, dediler, senin namazın mı sana, babalarımızın taptığı şeylerden, yahut mallarımız üzerinde dilediğimizi yapmaktan vazgeçmemizi emrediyor? Oysa sen, yumuşak huylu, akıllı(bir insan)sın!

Muhammed Esed Meali: “Ey Şuayb!” dediler, “(Şu) senin dua [alışkanlığın] mı, atalarımızın tapına geldiği şeyleri bırakmamız ve malımız mülkümüz üzerine keyfî tasarruflarda bulunmamamız yönünde bizi uyarmanı zorunlu kılıyor? Çünkü, [biz] sen[i] aslında yumuşak başlı, akıllı başında biri [olarak biliriz].

Bayraktar Bayraklı Meali: Dediler ki: “Ey Şu’ayb! Babalarımızın taptıklarını, yahut mallarımız hususunda dilediğimizi yapmaktan vazgeçmemizi sana imanın/dinin mi emrediyor? Oysa sen yumuşak huylu ve çok akıllısın.

Mehmet Okuyan Meali: (Medyenliler Şuayb’a) şöyle demişlerdi: “Ey Şuayb! Babalarımızın taptıklarını (putları) veya mallarımız hakkında dilediğimizi yapmayı terketmemizi sana [salât]ın (ibadetin) mi emrediyor? Şüphesiz ki sen çok hoşgörülüsün; akıllısın!”

İncelediğiniz zaman anlıyoruz ki salât; bağlılık, iletişim, birlik, irtibat içinde olmaktır.

“Kâlû yâ Şuayb, e salâtu ke te emru ke en netruke mâ ya’budu âbâunâ.”

Kavmi Şuayb’e sesleniyor: “Ey Şuayb! Atalarımızın kulluk ettiği şeyleri bırakmamızı, senin bağlı olduğun mu sana hükmediyor?

Hazreti Şuayb kavmine hakikatleri gece, gündüz anlatıyor.

Kavmi de Şuayb’e diyor ki: “Ya Şuayb! Sen birine bağlısın, gidiyorsun o bağlı olduğundan bir şeyler öğreniyorsun ve bizlere gelip bir şeyler anlatıyorsun.”

İşte bu âyette anlıyoruz ki “Salât” kelimesinin Türkçeye uygun karşılığı; “Bağlanmak, birleşmek, bütünleşmek, iletişim içinde olmak, Ülvî bağlılık içinde olmak” anlamındadır.

Salât kelimesini Türkçeye namaz diye çeviremeyiz.

Eğer çevirirsek, Türkçe karşılığı olarak değil, Farsça karşılığı olarak çevirmiş oluruz.

Çünkü namaz kelimesi, Farsça’dır.

Farsçaya da başka bir dilden geçmiştir diye bilinir.

Eğer salâtı namaz diye çevirirsek, Kur’ânî mânâ da bunu kısıtlamış oluruz.

Beden boyutuna nispet edersek, salât-ı ve türevlerinin mânâsını örtmüştür oluruz.

Kıyâmın, rükûnun ve secdenin hakikatine erişemeyiz.

Kur’ân’dan anlıyoruz ki salât; bağlanmak, birleşmek, bütünleşmek, iletişim içinde olmak anlamında karşımıza çıkıyor.

Şimdi Kur’ân’da geçen “SALÂT” âyetlerini ve bu âyetlerden sunulan mesajları inceleyelim.

Önce salât kelimesinin bağımsız olarak geçtiği âyetlerden bazı örnekler verelim.

Bakara Sûresi 45: “Vesteînû bis sabri ves salât ve innehâ le kebîratun illâ alâl hâşîîn.”

Ve isteînû	: İstiane, yardım, aramak, yönelmek,
Bi el sabr	: Sabır, beklemek, açığa çıkışını beklemek,
Ve el salât	: Salât, her an bağlılık şuurunda olmak, bağlılık,
Ve inne hâ le kebiretun	: Olduğu, muhakkak, o, elbette, yüce olan, mükemmel,
İlla alâ el hâşîîne	: Ancak, sadece, hep, huşu, huzur, saygılı olan,

Meâli: “Sabırla hakikatlere yönelip arayın ve her an Hakk’a bağlı olduğunuzun şuurunda durun ve yüce olanın elbette O olduğunu bilin ve hep saygılı davranışlar içinde olun.”

Burada salât kelimesi bağımsız bir şekilde geçer.

Burada sabır içinde istiane edilmesi tavsiye edilir.

Yâni hakikat yolunda sabır gerekir.

Hakikat yolunda sabır ve salât içinde olmak gerekir.

Yâni her an Allah’a bağlılık içinde olmak gerekir.

Tevbe Sûresi 103: “Huz min emvâlihîm sadakaten tutah-hirûhum ve tuzekkîhim bihâ ve salli aleyhim inne salâteke se-kenun lehüm vallâhu semîun alîm.”

Huz min emvâli-him	: Almak, çekmek, gayret, sarılmak, mal, varlık, değer, onlar,
Sadakaten	: İçtenlik, samimi, doğruluk, sağlam, sadaka, vermek,
Tutahhirû hum	: Temizleme, arıtma, saflaştırma, onları,
Ve tuzekkî him bihâ	: Aklama, temizlenme, aydınlanma, anlayış, kavrayış,
Ve salli aleyhim	: Bağlantı, yönelmek, dua, onlara, onlarda,
İnne salâte ke	: Muhakkak, bağlılığın, salât, Hakk’a bağlılık,
Sekenun lehüm	: Huzur, sükûn, onlar,
Ve Allah semium alîm	: Allah, işittiren, ilmin sahibi, ilmiyle var eden

Meâli: “Onlar değerlere sarılınsınlar, onlar cehaletten temizlenip sadakat içinde olsunlar ve onlar hakikatlerle aydın-lansınlar. Muhakkak ki senin bağlılık şuurunda olduğun gibi onlar da bağlılık şuurunda olurlarsa huzur bulurlar. Allah işit-tirendir, ilmin sahibidir.”

Burada da salâtın nasıl olması gerektiği tarif edilmiştir.

Varlıkta ve kendi bedeninde Allah'ın değerlerini anlamak ve onlarla sarılı olduğunu bilmek.

Sadakat içinde olmak.

Taharet içinde olmak, yâni aklın ve gönlün her dâim ter-temiz olması.

Tezkiye içinde olmak, yâni fenâfillah makamına erişmek, hakikatlerin aydınlığı içinde olmak, her zaman zekâ makamında durmak.

Salli makamına erişmek ve o makam şuuruyla hareket etmek.

Ve böylece salât makamına erişmek ve her an Allah'a bağlılık şuuruyla hareket etmek.

Salât'ın sükûn makamına erişmek, sükûnatın huzuruyla yaşamak.

İşte burada salât hakikati muhteşem bir ifadeyle açılmıştır.

Bakara Sûresi 153: "Yâ eyyuhâllezîne âmenustainû bis sabri ves salât innallâhe meas sâbirîn."

Yâ eyyuha ellezine amenu	: Ey iman edenler,
Ve isteinû bi el sabr	: İstiane, yardım isteme, yönelme, sabır,
Ve el salâti	: Salât üzere, bağlılık şuru, her an hakka bağlı olma hâli,
İnne Allah mea	: Muhakkak ki, Allah, beraber, birlikte, kendinde,
El sâbirîn	: Sabredenler, bir işin sonucunu bekleyen,

Meâli: "Ey iman edenler! Sabırla yönelip arayın ve her an Hakk'a bağlı olma şuurunda olun. Muhakkak ki sabredenler Allah ile beraber olduklarını bilirler."

Burada da salât kelimesi bağımsız bir şekilde geçer.

Burada da sabırla olan yöneliştten bahsedilir.

Hakk'a olan yönelişte, salât içinde olmak gerekir diye bildirilir.

İnsan her an Allah'a bağlı olduğunun şuuruyla hareket etmelidir.

Neye yönelirse yönelsin, Allah'ı unutmadan yönelmelidir.

Nisâ Sûresi 43: "Yâ eyyuhâllezîne âmenû lâ takrabûs salâte."

Yâ eyyuhâ ellezine amenu : Ey iman edenler, emin olanlar,

Lâ takrabû : Yok, yakınlık,

El salâte : Bağlılık, hakka bağlılık durumu, salât,

Meâli: Ey iman edenler! Her an Allah'a bağlı olduğunuzu unutmayın."

Burada da salât kelimesi bağımsız geçer.

Ve iman sahiplerine Allah'a olan bağlılığın unutulmaması tavsiye edilir.

Nisâ Sûresi 101: "Ve izâ darabtum fîl ardı fe leyse aleykum cunâhun en taksurû mines salâti in hıftum en yeftinekum mullezîne keferû innel kâfirîne kânû lekum aduvven mubînâ."

İza darabtum : Arayış, yolculuk, sefer, vurgu, hakikatleri arayış,

Fi el ard : Yeryüzünde, toprak, beden,

Fe leyse aleykum cunâh : Yoktur, değildir, üzerinizde, sıkıntı, vebal,

En taksurû : Kısaltmak, eksik yapmak, ulaşmamak, kusur, hata,

Min el salât : Salât, bağlılık, her an hakka bağlı olmak,

İn hıftum : Eğer, korkmak, çekinmek, gizli,

En yeftine-kum : Fitne, imtihan, kargaşa, siz,

Ellezine keferu : Hakikatleri görmemezlikten gelenler, örtenler,

İnne el kâfirîne : Muhakkak, hakikatleri örtenler, görmemezlikten gelen,

Kanû lekum aduvv mubîn : Oldu, o fitne hâlleri, size, düşman, apaçık,

Meâli: “Yeryüzünde açığa çıkan varlığın hakikatlerini anlama yolunda, hakikatleri görmemezlikten gelip örtenlerin sizi bir fitneye sürükleyeceğinden eğer korkarsanız, o an Allah’a bağlılık duygusunun dalgalanması olduğunda, size bir vebal yoktur. Muhakkak ki hakikatleri görmemezlikten gelip örtenlerin o fitne hâlleri sizin apaçık düşmanınızdır.”

İnsan, hakikat yolunda giderken, kendi inancının yargısında kalan kimsenin saldırısına uğrayabilir.

Burada geçen salât kelimesinden sunulan öğüt; insan sıkıntıya düştüğünde Allah’a bağlılığını unutabilir, bir an da olsa içsel dalgalanma yaşayabilir.

İşte bu dalgalanmadan bir vebal yoktur.

Yeter ki insan salât şuurunda olsun.

İnsan her türlü sıkıntıdan, Allah’a bağlılık duygusuyla kurtulabilir.

Sıkıntıdan döner ve tekrar Allah bağlılık duygusuyla hareket eder.

Nisâ Sûresi 102: “Ve izâ kunte fihim fe ekamte lehumus salâte fel tekum tâifetun minhum meake vel yehuzû eslihatehum fe izâ secedû.”

Ve izâ kunte fihim	: Olduğu zaman, sen oldun, onların içinde, arasında,
Fe ekamte lehum	: Artık, yerine koyma, dirilik, ikâme, onlara,
El salât	: Salât, bağlılık şuru, her an hakka bağlı olma durumu,
Fe li tekum taifetun	: Artık, için, yapmak, olmak, taife, grup, kısım,
Minhum mea-ke	: Onlardan, seninle beraber, birlikte,
Ve li yehuzû	: İçin, almak, edinmek, sarılmak,
Eslimate hum	: Salih, iyi olmak, onlar,
Fe izâ secedû	: Artık, sonra, olduğunda, teslim olmak, secde,

Meâli: “Sen onlarla birlikte olduğunda, her an Hakk’a bağlılık hakikatini onlara anlat. Onlardan seninle birlikte olmak isteyenler, Salih kimselerden olmaları için artık Hakk’a teslim olsunlar.”

Bu bölümde de salât bağımsız bir şekilde geçer.

Bu bölümde ayrıca, kıyam-ekamte kelimesi geçer.

Ayrıca secde kelimesi de geçer.

Salât kelimesini namaz diye çevirirsek, burada geçen kıyam ve secde kelimelerinin farklı bir anlam içerdiğini anlayamayız.

Çünkü namazın içinde kıyam ve secde var.

Ama burada geçen farklı anlamlar içerir.

Burada geçen ekamte, hakikati anlatma duruşudur.

Salât, Allah bağlılık duruşudur.

Secde, her an Allah’a teslimiyet içinde olma duruşudur.

Nisâ Sûresi 142: “İnnel munâfikîne yuhâdiûnallahe ve huve hâdiuhum ve izâ kâmû ilâs salâti kâmû kusâlâ yurâunen nâse ve lâ yezkurûnallâhe illâ kalîlâ.”

İnne el munâfikîne	: Muhakkak, ikiyüzlüler, içi başka dışı başka, münâfık,
Yuhâdiûne Allah	: Aldatırlar, kandırmak, Allah
Ve huve hadiu hum	: O, aldatan, hile yapan, kandıran, onlar,
Ve izâ kamu	: Eğer, olduğunda, olun, onlara,
İlâ el salât	: Salât, bağlılık, her an hakka bağlılık şuuru,
Kâmû kusala	: Onlar, hep, bütün, tembel, çalışmayan, önemsemeyen,
Yurâun el nâs	: Riya, gösteriş, insanlar,
Ve lâ yezkurûne Allah	: Yok, anmak, anlayamaz, zikretmezler, Allah
İllâ kalîlen	: Ancak, sadece, hariç, az, pek az,

Meâli: “Münafıklar sizi Allah ile aldatmaya kalkarlar. Onlar kendilerini aldatırlar. Eğer onlara her an Hakk’a bağlılık

şuuruyla hareket edin desen, onlar bunu önemsemezler, insanlar arasında gösteriş yaparlar ve onlar az da olsa Allah'ı anlayamazlar.”

Salât kelimesi burada da bağımsız bir şekilde geçer.

Allah, kitap, din diyerek aldatanlar, salât üzere değildirlir.

Onlar kendi çıkarlarına bağlı hareket ederler.

Onlar namazlarını bile cennet için kılarlar.

Onların gönülleri salât içinde değildir.

Onlar “yurâunen” gösteriş içindedirler.

Münafıklık, Allah'a inanmamak değildir.

Münafık, Allah'a inanır, namazını kılar, orucunu tutar.

Ama ibadetleri hep kendi çıkarı içindir.

İkiyüzlülük içindedir.

Dilinde Allah kelimesi vardır, ama gönlü salât üzere değildir.

İbadet içinde görünür, ama kâlbten Allah'a bağlılık nedir bilmez.

Halk'ta Hakk'a nazar etmek nedir bilmez.

Kur'an'da bunun ile ilgili onlarca âyet vardır.

Bazı örnekler;

Mâûn Sûresi: “Dilinden Allah kelimesini hiç düşürmez, ibadetler içinde görünür, ama hâlleri riyâ içindedir.”

Meârîç Sûresi: “Dilinden Allah kelimesini hiç düşürmez, ama başına bir sıkıntı geldiğinde feryat eder.”

Hucurât Sûresi: “Bölücü, ara açıcı, dedikodu yapıp arkadan çekiştirici, insanların sırlarını araştıran, gizli yönlerini ortaya çıkaran yâni hep zarar verici haller içinde olur.”

Hucurât Sûresi: “İnsanlara kötü isimler, lakaplar takar.”

Fussilet Sûresi: “Zanlarını din hâline getirir, kendi gibi olmayanları küçük görür, kâfir ilan eder.”

Munâfıkûn Sûresi: “Dilinden Allah kelimesini düşürmez, hep ibadetlerde görünür ama içi başka dışı başkadır.”

Ahzâb Sûresi: “Hep Allah’tan bahseder ama hep yaşantısında zulüm hâlinededir, hep dünya makamı, şöhreti, zenginliği peşinde koşar, hep kendi çıkarı peşindedir.”

Kur’ân âdeta baştan sona Allah ile kandırmanın nasıl olduğundan bahseder.

Bizlere muhteşem uyarılarda bulunur.

Kur’ân der ki:

İnsanların Allah dediğine kanmayın, ihtiyatlı yaklaşın.

İnsanların namaz kıldığına, oruç tuttuğuna bakarak hareket etmeyin.

Kur’ân okuduğuna, Kur’ân’dan bahsettiğine kanmayın, yaşantısına bakın.

Dilinde peygamber sözü olanlara ihtiyatla yaklaşın.

Evliya, ermiş, mehdi, mesih deyip, niyetleri farklı olanlara inanmayın.

Evet, Kur’ân bizi muhteşem bir şekilde uyarıyor.

Kandırıcı Allah ile kandırır, dikkat edin, uyanık olun diyor.

Kur’ân her an salât içinde olup olmadığına bakın diyor.

İçi dışı bir olana bakın diyor.

Önemli olan münafıklıktan kurtulmaktır.

Önemli olan gönlümüzü Allah’a bağlamaktır.

Salât içinde olanlar, yâni gönlü Allah’a her an tevekkül içinde olanlar, asla riya içinde olmazlar, gösteriş içinde olmazlar.

Onlar Allah’ın ekberiyeti makamında yaşarlar, kendilerini asla yüce görmezler.

Asla kimseyi hor görmezler.

İsrâ Sûresinde “Lâ techer bir salâtike” âyeti de çok iyi anlaşılmalıdır.

İsrâ Sûresi 110: “Kulidullâhe evidur rahmân eyyen mâ ted’û fe lehul esmâul husnâ ve lâ techer bi salâtike ve lâ tuhâfit bihâ vebtegi beyne zâlike sebîlâ.”

Kul udu Allah	: Söyle, çağırma, davet, seslenme, Allah
Ev udu er rahmâne	: Ya da, çağır, de, seslen, rahmân,
Eyye ma tedû	: Deyin, hangisi, nasıl, şey, ne, değil çağırma,
Fe lehu el esmâu el husnâ	: Onun, isimlerdeki tüm güzellikler, esmalardaki,
Ve lâ techer	: Yok, çağırma, bağırma, seslenmek, sesli,
Bi salâtike	: Salât'ında, bağlılık, Hakk'a bağlılık şuuru,
Ve lâ tuhafit bi hâ	: Gizlemek, saklamak, onu,
Ve ibtegi	: Tutun, izleyin, isteyin,
Beyne zâlîke sebî	: Arasında, ikisinin arasında, bu, işte bu, hak yolu, yol,

Meâli: “De ki: Allah deyin ya da Rahman deyin, ne dersenez deyin, isimlerdeki tüm güzellikler O'nundur. Hakk'a bağlılığınızı yüksek sesle dile getirmeyin ve onu gizlemeyin de ikisinin arasında bir yol tutun.”

Burada da belirtilen muhteşem hakikat, tüm varlık Allah'ın esmaları ile donatılmıştır.

Tüm âlemi saran ilâhi kudreti anladığımızda, Allah'ın Allah ismi de kalkar.

Bu makama erişildiğinde âyette belirtildiği gibi “Allah deyin ya da Rahman deyin, ne dersenez deyin O, O'dur” hakikati tecelli eder.

Varlıktaki tüm sıfatlar bir Zâtın kendine bağlıdır.

İnsanın tüm hücrelerinin bir vücûda bağlı olduğu gibi, tüm varlık da bir Zâtın vücûduna bağlıdır.

İşte bu bağlılık salât boyutudur.

Bu hakikate erişen bu hakikati, ehli olana makul bir ifadeyle anlatmalıdır.

Asla bilmişlik içinde sesini yükseltmeden, bir tevâzû içinde anlatmalıdır.

“Lâ techer bir salâtime” âyetinin inceliği, bağırıp, çağırmadan, kimseyi rahatsız etmeden hakikati tenezzül içinde sunmaktır.

Onun için Kur’ân ölçüsüyle inançlarda yapılan, cerhi zikirler makbul değildir.

Bağırarak, çağırarak, çevreyi rahatsız edecek şekilde yapılan, virdler, ezkarlar, esma çekimleri makbul değildir.

Şimdi “SALÂT-I SÂHUN” âyetini inceleyelim.

Salât-ı sâhûn âyetinden sunulan mesaj nedir?

Mâûn Sûresi 4: “Fe veylun lil musallîn.”

Fe veylun : İşte vah, yazık, vay,
Li el musallîne : Teslim olan, yönelen, arınan, temizlenen,
kutsanmak,

Meâli 1: “Vah o temizlendiğini sanıp teslim olduklarını sananlara.”

Meâli 2: Yazık Allah’a bağlılık şuurundan uzak olanlara.”

Mâûn Sûresi 5: “Ellezîne hum an salâtihim sâhûn”

Ellezine hum : Kim, o kimseler, onlar, onlar ki
An salâti him : Salât, bağlılık, bağlılık şuru, her an Hakk’a bağlı olmak,
Sâhûne : Gâfil, dikkatsiz, farkında olmayan, ilgisiz, lakayt, önemsemez,

Meâli 1: “O kimseler Hakk’a olan bağlılıklarından bir gaflet içindedirler.”

Meâli 2: “Allah’a bağıllık şuurundan uzak olanlar, bir gaflet içinde yaşarlar.”

Bazı müelliflerin meâlleri de şöyledir.

Bayraktar Bayraklı Meali 4,5: Namazlarından gaflette olarak namaz kılanların vay hâline!

Diyanet İşleri Meali (Yeni): Yazıklar olsun o namaz kılanlara ki, Onlar namazlarını ciddiye almazlar.

Diyanet Vakfı Meali 4, 5: Yazıklar olsun o namaz kılanlara ki, onlar namazlarını ciddiye almazlar.

Mehmet Okuyan Meali 4-5: Yazıklar olsun o [salât] (ibadet) edenlere. Ki onlar (yaptıklarını sandığı) [salât]larından (ibadetlerinden) habersizdir.

Mustafa İslamoğlu Meali 4-5: İşbu yüzden, olmaz olsun (böyle) ibadet edenler. Bu gibiler, ibadetin hakiki amacından gafil görünmektedirler.

Görüldüğü gibi müellifler genelde salât kelimesini namaz diye çevirmişlerdir.

Bazıları olduğu gibi bırakmışlar, salât olarak yazmışlardır.

Ve “yazık o namaz kılanlara, kıldıkları namazdan gafildirler” diye meâl etmişlerdir.

Böyle de meâl edilse, namazın mânâsından uzak olarak, bedenen şekilde kalındığı işaret edilmiştir.

Bu bile çok iyi düşünölmelidir.

Salât-ı sâhun; şah damarından yakın olan Allah ile bağıllığını anlamadan yaşamaktır.

Kendi vücûdunu her an tutanın, Allah olduğunun şuurundan uzak olmaktır.

Salât’ın mânâsından uzak olmaktır.

Salât’ın farkında olmadan yaşamaktır.

Yâni her varlığın birbiriyle olan bağıllığını, birliğini fark etmeden yaşamaktır.

Kıyâm, rükû, secde hakikatine ermeden bir gaflet içinde yaşamaktır.

Kendinin varlıkla olan bağlılığını idrak etmeden yaşamaktır.

Bâtıl bilgilerle yaşayıp, zalimlik yapmaktır.

Yâni salât-ı sâhun, her an Allah ile bir olduğunun şuurundan uzak olmaktır.

Her varlığı her an tecellileriyle tutanın Allah olduğunun idrakinden uzak olmaktır.

Salât-ı sâhun;

Kıldığı namazdaki işaretleri anlamamaktır.

Kıyâm, rükû, secde sırrına vakıf olamamaktır.

Kişi, namazın şeklinde kalırsa, mânâsından uzak olursa o kılınan namaz “Salât-ı sâhun” dur.

İşte mânâdan uzak olarak yapılan her şey gaflet hâlidir, sâhun hâlidir.

Namazın şeklinde kalmamalıyız, mânâsına erişmeli ve o şuurda yaşamalıyız.

Yoksa namazımız taklitten başka bir şey olmaz.

Hazreti Muhammed'den bu konu ile ilgili aktarılan bilgi şöyledir.

“Nice oruç tutanlar var ki, aç kalmaktan başka bir kazançları yoktur. Ve yine nice namaz kılanlar var ki, yorgunluktan başka namazından elde ettiği bir şey yoktur.” (İbn Mace, Sıyam, 21)

“Nice oruç tutanlar var ki, oruçlarından payları açlık ve susuzluktur. Ve yine nice ayakta duranlar / namaz kılanlar var ki, namazından elde ettiği şey yorgunluktur.” (İbn Hanbel, 2/373)

“Nice namaz kılanlar vardır ki, onların kıldıkları namazdan nasipleri, uykusuz kalmaktan ibarettir.” (İbn Hanbel, 2/373)

Hazreti Muhammed'in bildirdiği gibi, namazın bedensel boyutunda kalınmamalı, mânâ boyutuna erişilmelidir.

İnsan her an Allah'ın zâtına bağlı bir haldedir.

Alıp verdiği nefes bile bunun işaretidir.

Namaz secdenin sırrıdır.

Secde mânânın sırrıdır.

Mânâ her an Allah ile birlikte olduğunu anlamanın sırrıdır.

İşte mânâ üzere olan namaz, gönlünde her an Allah duygusuyla yaşamaktır.

Mânâ üzere olmayan namaz, insanı riyâya düşürebilir.

Salât-ı sâhun, Mâûn Sûresi'nde çok güzel açıklanır.

Mâûn Sûresi.

1- Varlığın yaratılış yasaları hakkında yalanlarda kalan kimseyi gördün değil mi? İşte o, atalarının inancından kopmuş, bir arayış içinde olan kimseyi horlar, çaresizi hakikatlerden faydalandıramaz, öğüt veremez.

2- Vah o temizlendiğini sanıp teslim olduklarını sananlara. O kimseler Hakk'a olan bağlılıklarından bir gaflet içindedirler, o kimseler riya içinde olanlardır, küçük bir yardımı bile engelleyenlerdir.

şimdi Kur'an'da geçen "SALÂT-I İKÂME" âyetini inceleyelim.

Bakara Sûresi 3: "Ellezîne yuminûne bil gaybi ve yukîmûnes salâte ve mimmâ razaknâhum yunfikûn."

Ellezine	: O kimseler, müttakiler, fenalardan sakınıp hakikati arayan,
Yuminûn	: İman etmek, inanmak,
Bi el gaybi	: Görünmeyen, bilinmeyen,
Ve yukîmûne el salât	: Her an salât üzeredirler, Hakk'a bağlılık şuurunu,
Ve mimmâ razaknâ hum	: Şeyler, ondan, rızık, nimetlerimiz, sıfat, onlar,
Yunfikûne	: İnfâk ederler, verirler, teslim ederler,

Meâli: “Fenalardan sakınıp hakikatleri arayanlar, görünmeyen bilinmeyene inanırlar ve her an Hakk’a bağlılık şuuruyla hareket ederler ve onlardaki nimetlerimizin sahibini bilip teslim ederler.”

Bakara Sûresi 110: “Ve ekîmus salâte ve âtûz zekât.”

Ve ekîmu el salât : Her an salât üzere olun, Hakk’a bağlılık şuurunu,

Ve âtû el zekât : Sizde olanı paylaşın, temizlenin,

Meâli: “Her an Allah’a bağlılık içinde ve her zaman temizlenme içinde olun.”

Salât-ı ikâme nedir?

İkâme, kıyâm, kayyum, aynı kökten gelen kelimelerdir.

İkâme; ayakta tutmak, doğrultmak, sapasağlam sarmak, kıymetli olan, sürüp gitmek, varlıkta diri olan anlamlarına gelir.

Kıyamı hep namazda ayakta durmak diye öğrettiler.

Peki, kıyam ayakta durmak mıdır?

Yoksa kıyam, Allah’ın her varlığı ayakta tutması mıdır?

Nedir kıyam?

Âl-i İmrân Sûresi 2: “Hû el hayy el kayyûm.”

Meâli: “O her varlıkta diri olandır, her varlığı ayakta tutandır.”

Kıyâm’ı incelediğimiz zaman; varlığı sınımsız tutanın Allah olduğunu anlıyoruz.

Varlığın beşerî vücûdunun ayakta durması, Allah’ın kayyum boyutuna işaret edilir.

İşte salât-ı ikâme makamı:

Her varlığın bir işleyişle sürüp gitmesidir.

Her varlığı Hayy sıfatıyla ihâta eden Allah’tır.

Her varlığı ayakta tutan Allah’tır.

Her varlıkta her an işleyen Allah’tır.

Her varlık Allah’ın hâkimiyetiyle sürüp gider.

Filiyle fâil olan Allah’tır.

Namazda kıyâmda durmanın hikmeti nedir?

“Allah’ım! Benim vücûdumu ve her varlığın vücûdunu her an ayakta tutan sensin” şuuruna ulaşmanın hakikatidir.

“Allah’ım! Her varlıkta her an fiilinde fâil olan sensin” idrakiyle yaşamaktır.

İşte insan bilmelidir ki her varlıkta kayyum olan Allah’tır.

Her bir varlığı tecellileri ile tutan Allah’tır.

Allah varlığı kudretiyle tutar ve her bir varlığın sahibidir.

Nisâ Sûresi 103. âyette hem salât hem salât-ı ikâme hem de kıyam kelimesi geçer.

Şimdi bunu inceleyelim.

Nisâ Sûresi 103: “Fe izâ kadaytumus salâte fezkurûllâhe kıyâmen ve kuûden ve alâ cunûbikum fe iza itmanentum fe ekîmus salât innes salâte kânet alâl muminîne kitâben mevkûtâ.”

Fe izâ kadaytum	: Böylece, olduğunda, tamamlama, yerine getirme, kadâ,
El salâte	: Salât, bağlılık şuur, her an Hakk’a bağlı olmak,
Fe uzkurû Allah	: Artık, zikredin, anın, hatırlayın, Allah
Kıyâmen	: Ayakta, diri olan, varlığı diri tutan,
Ke kuûden	: Otururken,
Ve alâ cunûbikum	: Üzerinde, için, yan, taraf, her taraf, siz,
Fe iza itmanentum	: Artık, olduğunda, tatmin, emin olmak, gönül rahatlığı,
Fe ekîmu el salât	: Her an salât üzere olun, her an Hakk’a bağlı olmak,
İnne el salâte	: Muhakkak, bağlılık, her an hakka bağlılık üzere olmak,
Kânet	: Olur, olan, oldu,
Alâ el muminîne	: Üzere, mü’minler,
Kitâben	: Kitâb, hakikatlerin sözleri, ilahi sözler, varlık kitâbı,
Mevkûten	: Devamlı, kesintisiz, muayyen, belirli, hakikatleri belli,

Meâli: “Böylece her an Hakk’a bağlı olmanın şuurunu ulaştığınızda, artık ayakta olsanız da ve otursanız da ve siz her nerede olursanız olun Allah’ı anın. Böylece siz gönül rahatlığı içinde olun, her an Hakk’a bağlılık şuruyla hareket edin. Muhakkak ki mü’minler, her an Hakk’a bağlılık şuruyla hareket ederler, devamlı hakikatlerin sözleri üzere hareket ederler.”

Görüldüğü gibi burada salât, salât-ı ikâme, kıyam kelimeleri birlikte geçer.

Eğer salât kelimesini namaz diye çevirirsek, bu üç anlam da örtülmüş olur.

Salât’ın mânâsına erenler, her nerede olurlarsa olsunlar her dâim Allah’a bağlılık duygusuyla hareket ederler.

Mü’minlik makamına gelenler her dâim salât içindedirler.

“İnnes salâte kânet alâl muminîne” burada işaret edildiği gibi, her an salât-namaz içinde olmak mü’minlere has bir davranıştır.

Mü’min Allah’tan emin olan demektir.

Her varlıkta Allah’a şahit olan demektir.

Mü’min “Emn” kelimesinden gelir.

Emin olmak kelimesi de buradan gelir.

Emniyet, emanet, iman, âmin kelimelerinin kaynağı da “Emn” kelimesidir.

İbranice, Aramice, Süryânicede “Amn” kelimesi de aynı anlamdadır.

Varlığın varoluşundan ve varlığı var edenden emin olan mü’mindir.

Kendine ve varlığa baktığında, varlığın ardında varlığı tutan, varlıktaki niteliklerin sahibinin orada tüm işaretleriyle kendini gösterdiğinden emin olan mü’mindir.

Ve bu şuura ulaşıp bu şuurda yaşayan kimse “Mü’min-Emin” kimsedir.

İman, inanmak demektir,

Mü'min inandığından emin olmak demektir.
İnandığına emin olanın imanı olur.
Aileden gelen bilgilere inanmaya ise inanç denir.
Bu inancın temeli ailedir, doğduğu toplumun adetleridir.
İman aileden, Hocadan, Şeyhden duyulanlarla değil, biz-
zat Allah'ın ilminden öğrenilmekle oluşur.
Bizzat varlığın ardından Hakk'ın kelamını duymakla oluşur.
İmanı olanın ibadeti, namazı her andır.
İbadetin vakti şartı sayısı olmaz.
Gönlünde iman olanın âşığın ibadeti sayılara sığmaz.
Nasıl ki bir kula âşık olduğunda onu her an hissediyorsan,
Allah aşkı tarife bile sığmaz.
O aşkıta kulluğun zamanı olmaz, ânı olur.
Aileden öğrenir, beş vakit namaz kılmakla, oruç tutmakla
kurtuldu sanılır.
İnanıyorum dedi diye kurtuldu sanılır.
Oysaki imanı olmayanın kulluğu olmaz, namazı olmaz.
İman ateşi içine düşen kimse, iman yoluna girer, Allah'a
şahit olur ve mü'minlik makamına erişir.
Bilinmelidir ki iman, Allah'a şahit olmakla oluşur.
Her yerde O'na nazar etmekle oluşur.
İman olmadan kulluk olmaz.
İman olmadan edeb bulunmaz.
İman Hakk'tan emin olmaktır.
Her varlığın ardında O'nu görmektir.
İman dünyaya değil Allah'a bağlanmaktır.
Başına gelene isyan değil, sabır etmektir, tevekkül içinde
olmaktır.
Allah'ın esmalarından biri de "El emin", "El mü'min"dir.
Allah, her varlıkta "El mü'min" esmâsını tecellileriyle gösterir.
Mü'min, emn, iman, mutmain, aynı kökten gelen kelimelerdir.

Her varlık, Allah'ın "El mü'min" esmâsının tecellileri ile sarılıdır.

Her bedenın işleyişinde, bir eminlik vardır.

Her varlığın oluşunda, şekillenmesinde, işleyişinde Allah'ın eminliği vardır.

Güneşin ışığının gelişinde, dünyanın dönüşünde, muhteşem bir nizam, muhteşem bir eminlik vardır.

İki atomun birleşiminde bir eminlik vardır.

Suyun iki hidrojen bir oksijen atomunun birleşiminde bir eminlik vardır.

İnsan kendi vücûduna dönüp bakmalıdır.

Vücûdunun nasıl oluştuğunu iyi anlamalıdır.

Bedeninin şekillenmesindeki, işleyişindeki düzeni görebilmelidir.

Tüm varlıkta da bu böyledir.

Mü'minlik ancak Allah'tan emin olduğunda oluşur.

Bir çiftçi bir tohum ekse, bilir ki o tohum zamanı gelince meyve verecektir.

Çünkü o çiftçi, daha önce o tohumdan nasıl meyve oluşacağına şahit olmuştur.

O çiftçi o tohumdan meyve alıncaya kadar, emek vermiştir.

O tohuma, tohumun ekildiği toprağa, tohumun ekileceği zamana, suyuna, gübresine, bakımına teslimiyet içinde olmuştur.

Çiftçi tohumdan meyvenin oluşumuna şahit olmuştur.

İşte o meyvenin oluşundan emin olan çiftçiye, bu eminliği veren, Allah'ın "El mü'min" esmâsıdır.

Vücûdun, tüm hücrelerinde, tüm organlarında hiç şaşmadan, bir güven içinde işleyişi görmek mümkündür.

Mesela kâlb, bebek anne rahminde iken oluşur ve çalışmaya başlar, kişi eceli gelinceye kadar hiç durmaz.

Kâlbın çalışması, bir eminlik içindedir.

Kur'ân açısından mü'min, müslüman kelimelerinin anlamları iç içedir.

Mü'minlik makamına eren kişi, İslâm makamına erer.

İslâm şuuruyla yaşamaya, Müslümanlık denir.

Emin olmanın tek yolu şahit olmaktır.

Hakikatleri delilleriyle görebilmektir.

Varlığın varoluşundan ve varlığı var edenden emin olan.

Kendine ve varlığa baktığında, varlığın ardında varlığı tutan, varlıktaki niteliklerin sahibinin orada tüm işaretleriyle kendini gösterdiğinden emin olan.

Ve bu şuura ulaşış bu şuurda yaşayan kimse "Mü'min-Emin" kimsedir.

Mü'min inandığından, emin olmak demektir.

Eminlik, ancak ve ancak şahitlik makamına erişen kimsede olur.

Şahit olan kişi, mü'min olan kişidir, yâni emin olan kişidir.

Emin olan kişi, iman sahibidir.

Aileden gelen bilgilere inanmaya ise inanç denir.

Bu inancın temeli aileden din adına aktarılan bilgilerdir, kişinin doğduğu toplumun inanç ve ibadet olarak adetleridir.

İman, Hakk'tan emin olmaktır.

Her varlığın ardında Hakk'a şahit olmaktır.

Dil ile inandım demek, iman değildir, mü'minlik değildir.

Toplumun inanç boyutunda kalan, şahit olmadan inanan kişi, mü'min değildir.

Hucurât Sûresi 14. âyette bu çok güzel açıklanır.

Hucurât Sûresi 14: "Kâletil arâbu âmennâ, kul lem tuminû ve lâkin kûlû eslemnâ ve lemmâ yedhulil îmânu fî kulûbikum ve in tutûllâhe ve resûlehu lâ yelitkum min amâlikum şeyâ innallâhe gafûrun rahîm."

Meâli 1: “Rabb yoluna gelenler, inandık dediler. Henüz emin olmadılar, sadece teslim oldular, eminlik henüz kâlblerinde oluşmadı. Eğer resûlün gösterdiği yolda, Allah’a itaat ederlerse, gayretlerinin karşılığını alacaklardır. Muhakkak ki Allah mağfiret edendir, varlığı özünden var edendir.”

Meâli 2: “Kendi inançlarından gelenler: Biz iman ettik, dediler. Henüz iman etmediklerini anlat. Lâkin teslimiyet yoluna girdik desinler. İman henüz kâlblerinize girmedi. Eğer Allah’a itaat ederseniz ve o resulü anlarsanız, sizin hakikatleri anlama gayretinizden bir şey kaybolmaz. Muhakkak ki Allah mağfiret edendir, varlığı özünden varedendir.”

İşte inanç; doğduğu ailenin, toplumun, din adına, Allah adına anlatılanlara, yapılan ibadetlere inanılmasıdır.

Bir yere tâbi olmak başka şeydir, eminlik başka şeydir.

Talebe fakülteyi kazanır, oraya yazılır.

Ama eminlik, şahitlik, ancak ilmi değerlerle olacaktır.

Hiçbir kimse, Müslüman bir anne babadan doğdu diye Müslüman olamaz.

Ancak İslâmın hakikatine erişildiğinde Müslüman olunur.

Mâide Sûresi 104: “Ve izâ kîle lehum teâlev ilâ mâ enze-lallâhu ve iler resûlî kâlû hasbunâ mâ vecednâ aleyhi âbâenâ e ve lev kâne âbâuhum lâ ya’lemûne şeyen ve lâ yehtedûn.”

Meâli: Onlara; Allah’ın size sunduğu hakikatlere ve resûlün anlattıklarına gelin, denildiği zaman: Atalarımızı ne üzere bulduysak onlar bize yeter, dediler. Ataları hakikatlerden bir şey bilmiyor ve hakikatin yolunu bulanlardan olmasalar bile mi?

A’râf Sûresi 28: “Ve izâ faalû fâhişeten kâlû vecednâ aleyhâ âbâenâ vallâhu emerênâ bihâ kul innallâhe lâ yemuru bil fahşâ e tekûlûne alâllâhi mâ lâ talemûn.”

Meâli: “Bir benlik içinde haddi aşanlar derler ki: Biz atalarımızı da bu yolda bulduk ve bu bize Allah’ın hükümleridir. De ki: Benlik içinde olmak, haddi aşmak, kesinlikle Allah’ın

hükümleri değildir. Sizler Allah hakkında bilmediğiniz şeyleri söylüyorsunuz.”

İşte inanç, atalardan gelen bilgilere, ibadetlere inanmakla oluşur.

İnançta sadece inanmak vardır.

İmanda ise şahitlik vardır.

Varlık kitâbını okumak vardır.

Varlığın varoluşuna varlıkta şahit olmak vardır.

İmandaki şahitlik eminliğe yâni mü'minliğe götürür.

Mü'min olabilmenin yolu, Allah'ın varlıktaki “El mü'min” esmâsının boyutuna erişmekle başlar.

Eğer kişi, varlıkta Allah'ın fiil, sıfat zâtının tecellilerine şahit olursa, kişinin gönlünde yavaş yavaş mü'minlik oluşur.

Allah'ın varlıktaki “Eman” boyutuna ulaşan kişi, mü'min olur.

Kişinin Allah'ta emin olması, Allah'ın eminlik vermesindedir.

Kişi gece uyusa kâlbî yine atacaktır, hücreleri yine çalışacaktır, kişinin bundan emin olması, Allah'ın vücûddaki “Emn-Eman-Mü'min” esmâsının tecellisi sayesinde.

Allah'tan emin olmak, mü'minliktir.

İşte Allah güven verendir, eman verendir.

Kişinin mü'min olabilmesi, Allah'ın varlıktaki hakikatlerine şahit olması ile mümkündür.

İman ile inanç arasındaki fark şudur:

İmanda yâni mü'min olmada şahit olmak vardır.

İnançta ise, sadece duyduklarına inanmak vardır.

İman ancak emin olma durumuyla oluşur.

Nisâ Sûresi 2: “Atalarının inancından kopmuş olup, hakikati arayanlara.”

Varlığın varoluşundan ve varlığı var edenden emin olan.

Kendine ve varlığa baktığında, varlığın ardında varlığı tutan, varlıktaki niteliklerin sahibinin orada tüm işaretleriyle kendini gösterdiğinden emin olan.

Ve bu şuura ulaşır bu şuurda yaşayan kimse “Mü’min-Emin” kimsedir.

Hazreti Muhammed’in duası olan: “Ya Râbbi! Bize eşyanın hakikatini göster” sözü, varlığın hakikatini öğrenmenin isteğidir.

Eşyanın hakikatine ulaşan kişi, varlıktaki hakikatlere şahit olacaktır.

Varlığın değerlerine şahit olacaktır.

O değerlerden Allah hakikatine şahit olacaktır.

İşte şahit olan kişide, iman gelişir.

İman, “Emin olmak” demektir.

Emin olan kişiye de” Mü’min” denir.

Mü’min, inandığından emin olan demektir.

Aileden gelen bilgilere, ibadetlere inanmaya “İnanç” denir.

Bu inancın temeli ailedir, doğduğu toplumun adetleridir.

İman ise; varlığın varoluşunu düşünüp, varlıkta delillere dayalı sisteme ulaşmakla oluşur.

Varlıktaki delillere “Âyet” denilir.”

Varlıktaki âyetleri yâni işaretleri, delilleri incelemek ve şahit olmakla “İman” oluşur.

İnanç; aileden, toplumdaki, kitaplardan, sözlerden, hocadan, şeyhden, duydukları bilgileri, sözleri, gördükleri ibadetleri kabul etmekle oluşur.

İman ise; bizzât varlıkta olan ilimden, delillere dayalı olarak, şahit olmakla oluşur, bizzât varlığın ardından, varlığın varoluşunu okumakla oluşur.

İman boyutunda ibadet, her andır.

İman boyutunda ibadetin, vakti, sayısı, şartı olmaz.

Atalardan gelen inanç boyutunda ise, ibadetin şekli, vakti, sayısı vardır.

Atalardan gelen inanç boyutunda, ibadet yönünden topluluklara göre değişiklikler de vardır ve birbirini kabullenmeme de vardır.

Yâni Sûnnî inançta olan; Alevî ya da Bektâşî ya da kendi gibi olmayan inançları, ibadetleri uygun bulmaz.

Bektâşî ya da Alevî inançta olan, sûnnî inancını ve ibadetini uygun bulmaz.

Bu durum, cemaatlerde, tarikatlarda, mezheplerde ve din adına ortaya çıkan, Müsevilik, Hristiyanlık, Müslümanlıkta da görülür.

İman, yâni mü'min olma boyutunda, ibadetin vakti, şekli, şartı sayısı olmaz.

Gönlünde iman olan âşığın ibadeti sayılara sığmaz.

Mü'minlik makamına eren kişi, her an kulluğunu yerine getirir, asla benlik içinde olmaz.

İşte, Allah'ın varlıktaki "El emin- El mü'min" esmâsına eren kişi, mü'minlik makamına ermiştir.

"El Mü'min" makamına eren kimse:

Allah'ın varlıktaki tecellilerine şahit olan kimsedir.

Allah'ın eminliğini varlıkta gören kimsedir.

Gönlü Allah'tan mutmain olan kimsedir.

Mutmain kelimesi de, emin kelimesinden gelir.

Bakara Sûresi 260. âyette geçen, Hazreti İbrâhîm'in; "Ve lâkin li yatmainne kâlb" "Kâlbim mutmain olsun" isteği, Allah'tan emin olmak, mü'min olmak, hakikatlere şahit olma isteğidir.

Hazreti İbrâhîm Allah'tan, varlığı nasıl yarattığını anlamayı talep etmiş, ilmi delillerle buna şahit olmak istemiştir.

Bakara Sûresi 260: "İbrâhîm demişti ki: Râbbim! Nutfeden nasıl hayat verensin bana bildir. O'na bildirildi: Yoksa inanmadın mı? Dedi ki: Evet inandım, lâkin ilmi olarak anlayayım, içimde

şüphe kalmayın. O'na bildirildi: Râbbine dönerek onun yüceliğine sarıl, sonra da tüm varlıktaki onun tecellilerini analiz et. Sonra bütün hepsini bir erdemlilik içinde anla. Tüm varlığın O'ndan bir cüz olduğunu bil. Sonra bu hakikatleri arayanlar sana geldiklerinde, onları davet et ve tüm sıfatların sahibinin, tüm bedenlere hâkim olanın Allah olduğunu bilip anlat.”

İşte, âyette de görüleceği gibi, varoluşu anlamak için, varlıktaki tecellilere bakmak gerekir.

Varlığın işleyişine şahit olan, kâlbî mutmain olan kişidir.

Çünkü kişi şahit olduğunu inkâr edemez.

Onun için ezanda, günde 20 defa söylenen “Eşhedü” kelimesi, şahit olmaya işaret eder.

Gönlünde “El mü'min” esmâsı tecelli eden kişi, mü'min kişidir.

Mü'min kişi, varlıktaki hakikatlere şahit olan kişidir.

Mü'min olan, İslâm şuuruyla yaşar.

İşte o kişi:

Her şeyinden emin olunan kişidir.

Güvenilen kişidir.

Kâlbî rahmet üzere olan kişidir.

Hiçbir kötülük düşünmeyen kişidir.

Hangi meslekte olursa olsun, hangi ilim boyutunda olursa olsun, kapılar açan, keşifler yapan kişidir.

Davranışlarıyla çevresine örnek olan kişidir.

İşte mü'min olan kimse, her an salât-ı ikâme üzere olan kimsedir.

O kimse her varlığı kudretiyle tutanın Allah olduğundan emin olan kimsedir.

İşte Müslüman kimse de odur.

Hûd Sûresi 114: “Ve ekimis salâte tarafeyin nehâri ve zu-lafen minel leyl innel hasenâti yuzhibnes seyyiât zâlîke zikrâ liz zâkirîn.”

Ve ekımı es salâte	: Hep salât üzere olun, bağlılık, Hakk'a bağlılık,
Tarafey	: İki taraf, iki son, her zaman, sabahtan akşama kadar,
Nehâre	: Gündüz, aydınlık,
Ve zulef min el leyli	: İki yan, yakınlık, menzil, zülûf, geceden sabaha,
İnne el hasenât	: Muhakkak, doğruluk, iyiliklerde olan, güzel olan,
Yuzhibne	: Yok eder, bitirir, ortadan kaldırır, zehap,
El seyyiâti	: Fenalar, kötülükler, günahlar,
Zâlike zikrâ li el zâkirîn	: İşte bu, zikre ulaşanlar için zikir, zikredenin zikridir, öğüt,

Meâli: “Gündüz, sabahtan akşama kadar ve gece, akşamdan sabaha kadar, her an Hakk'a bağlılık şuuruyla hareket edin. Muhakkak ki iyilikler kötülükleri bitirir. İşte bu öğüt alanlar için öğüttür.”

Burada belirtilen salât-ı ikâme, her zaman Allah'a bağlılık şuruyla hareket etmek diye tarif edilir.

İnsan kendini halk eden Hakk'ı hiç unutmadan yaşamalıdır.

İnsan Allah'ı unuttuğu an benliğe, kötülüğe kayabilir.

Ama insan her varlıkta kayyum olan, varlığı tutan Allah'ı unutmadığında, Allah'a olan yakınlığı unutmaz.

Burada da belirtildiği gibi kötülük içinde yaşayanlar, iyi haller içinde olamazlar.

Kur'ân'da kötülüğün geldiği yer, benlik, kibir olarak belirtilmiştir.

Saffat Sûresi 64-68

64- Muhakkak ki o fena hâllerin geldiği yerin kaynağı, benlik içinde olup kendine varlık isnat etmenin cehaletidir.

65- Şeytani hâllerin başlangıcının çıktığı yer orasıdır.

66- İşte zalimler o hallerden beslenirler. Artık içlerini hep o hallerle doldururlar.

67- Sonra da muhakkak ki, öfke kızgınlık gibi karışık haller onların hâlleridir.

68- Sonra doğrusu onlar, elbette benlik içinde olup, kendine varlık isnat etmenin cehaletinde döner dururlar.

Bu bölümü incelediğimizde anlıyoruz ki:

Salât-ı ikâme boyutunda olmadığımızda, yâni her dâim Allah'a bağlılık içinde olmadığımızda, benliğimize, kibrimize, şeytanlığımıza bağlı oluyoruz.

İşte bunun için her an "salât-ı ikâme" makamının şuuruyla yaşamalıyız.

İnsan Allah'a iman ederse, her varlıkta hayy ve kayyum olan Allah'a şahit olursa, salât-ı ikâme makamına erişir ve o şuurda yaşar.

Ve o insan asla ve asla zerre kadar benlik, kibir içinde olmaz.

Halk'ta Hakk'a nazar ederek yaşar.

Asla kimseye zerre kadar bir zulüm içinde olmaz.

Kibir içinde olan kimse ise, kendi isteklerinin zorbalığında yaşar ve o zalimliğe düşer.

Demek ki zalimliğin, kötülüğün geldiği yerin kaynağı, salât-ı ikâme şuurundan uzak olmaktır.

Bu şuurdan uzak yaşayan, şeytanlaşmaya kayar.

Şeytani haller, benlik, öfke, kızgınlık, kendine varlık isnat etmenin hâllerinden gelir.

Kur'ân'da "Rabbinin merhametini anlayanlar başka" diye bildirilir.

Yûsuf Sûresi 53: "İnnen nefse le emmâretun bis sûi illâ mâ rahime."

Meâli: “Doğrusu bir kişi elbette kendi isteklerinin zorbalığında olduğunda bir kötülük içinde olur. Ancak Rabbinin merhametini anlayanlar başka.”

İşte rahmet makamına erişmek, her yeri rahmetiyle saran Allah’a teslimiyet içinde olmakla mümkün olur.

İşte salât-ı ikâme makamı, her yeri rahmetiyle saran Allah’a tevekkül içinde olmanın sırrıdır.

Bu makama erişen kimse ve bu şuurda yaşayan kimse, zerre kadar da olsa kimseye kötülük yapamaz.

Rabbinin merhameti ne demek, iyi anlaşılması gerekir.

Allah’ın merhameti yerleri gökleri her şeyi kaplamıştır.

Bir yağmur damlasında, bir çiçekte, bir böcekte, aldığımız her nefeste hep O’nun rahmeti vardır.

Rahmet makamı, rahîm olan rahmân olan Allah’ın hakikatine erişmekle tecelli edecektir.

Rahîm ve rahmân olan Allah’tır.

İşte salât-ı ikâme makamı, rahîm ve rahmân makamlarına erişmenin sırrıdır.

Tüm varlık, Allah’ın rahîmiyet boyutundan gelir, Allah’ın rahmâniyetiyle sarılıdır.

Allah’ın rahîmiyeti; rûh, nûr, ulûhiyet boyutudur.

Rahîm; varlığın açığa çıkmadan önce bulunduğu öz boyuttur.

Nasıl ki insan, ana rahminde hücre hücre oluşmuş ve bedenlenip açığa çıkmıştır.

Nasıl ki bir ağaç, bir tohumun özünden süzülüp gelmiştir.

İşte her varlık da Allah’ın rahîmiyetinden süzülüp gelmiştir.

Her varlık, rahîm boyutunun levh-î mâhfûzunda, rûhun ûlvîyetiyle muhafaza edilmiştir.

Rahîm boyutunda her varlık, görünmez bir hâlde bulunmaktadır.

Rahîmiyet; gizlilik, görünmez, öz, rûhanî, tanımlanamaz bir boyuttur.

Rahîmiyetten üflenen rûh, rahmân boyutunu açığa çıkarır.

Rahmân; rahîmiyette olanın açığa çıkışıdır.

Rahmân; beşerî âlem, halk boyutu, sıfatlar boyutu, esmalar boyutudur.

Rahmân, insan boyutunun sırrıdır.

İnsandan murad, beşerî âlemin “ins-öz-birlik-kaynak-sıfatların birliği-tekvin” boyutudur.

Rahîm, Hakk boyutudur.

Rahmân, Halk boyutudur, Halk’dan murad insandır.

Halk’dan murad Muhammed boyutudur.

Muhammed boyutundan maksat, Hamd boyutudur, sıfatlar boyutudur.

Rahîm ve rahmân birliği “Bismillah” boyutudur.

Allah-Hû hakikati, hem rûhun hem de rûhdan gelen halkın cemi boyutudur, yâni birlik boyutudur.

Allah, her şeyi, içiyle dışıyla ihâta etmiştir.

Fussilet Sûresi 54: “E lâ inne hu bi kulli şeyin muhît.”

Meâli: “Muhakkak ki O, bütün her şeyi ihâta eden değil midir?”

İşte salât-ı ikâme makamı; “her şeyi kayyum esmasıyla ihâta eden, ayakta tutan Allah’tır” hakikatine şahit olunan makamdır.

Allah ve âlem birbirinden ayrı değildir.

Rahîm ve rahmân boyutlarının ne olduğunu anlayan kimse, muhakkak ki bunu anlayacaktır “Bismi Allah” sırrına erecektir.

Rahîm boyutu; Allah’ın rûh boyutudur, nûr boyutudur, ulûhiyet boyutudur.

Her şey rahîm boyutunda gizlidir.

Ağacın tohumda gizli olduğu gibi, cümle varlık bir özde gizlidir.

Her varlık zamanı gelince bir bir açığa çıkar.

Tohumu rahîm olarak düşünelim.

Tohumdan açığa çıkan ağacı da rahmân olarak düşünelim.

Tohum ağaçtan, ağaç tohumdan ayrı değildir.

Tohum ağaca akar, ağaç tohuma akar.

Hem tohumu hem de tohumdan açığa çıkan ağacı birlik olarak, Allah boyutu olarak hissedelim.

İşte Allah-Hû, görünen görünmeyen tüm âlemleri sonsuz vücûduyla ihâta etmiştir.

Vücûd sahibi Allah'tır.

Kesret gibi görünen bir âlemi, özünde tutan vahdet vardır.

O vahdet tüm bedenleri tutan tek kudrettir.

O tek kudret vücûd denilen boyuttur.

İşte salât-ı ikâme makamına erenler;

Her varlığı tutan ilâhi kudrete erişmişlerdir.

Rahîm olan rahmân olan Allah'ın her varlıktaki vechîne ermişlerdir.

Hamd makâmına ermişlerdir.

Rabb boyutuna ermişler, vücûdların sahibine şahit olmuşlardır.

Âlemler sırrına ermişler, iç içe âlemlerin mâlikine teslim olmuşlardır.

Cümle âlemin, Allah'ın nimetleri-sıfatları ile kuşatıldığını görmüşlerdir.

Mâlik olan Allah'ın, her şeyin sahibi olduğuna şahit olmuşlardır.

Dinin, sünnetin, şeriatın hakikatine erişmişlerdir.

Kulluk boyutuna erişmişler, Allah'ın kulu olduklarını anlamışlardır.

İstiâne makâmını görmüşler, her kulun Allah'a bağlı olduğunu, O'na dönük olduğunu, O'nunla var olduğunu, O'na muhtaç olduğunu, O'nunla birlik içinde olduğunu anlamışlardır.

Ve böylece Allah'ın rahmetine erişmişlerdir.

İşte salât-ı ikâme her an bu şuurda yaşamanın makamıdır.

Salât-ı ikâme ile ilgili bir âyeti daha inceleyelim.

Tâ-Hâ Sûresi 14: "İnnenî enallâhu lâ ilâhe illâ ene fa'budnî ve ekımis salâte li zikrî."

İnne nî ene Allah	: Muhakkak ben, Allah'ım, el lah, görünmeyen güç,
Lâ ilâhe illa ene	: İlâh yoktur, ben varım,
Fe abud nî	: Bundan sonra, öyleyse bana kul ol
Ve ekımı el salât	: Her an salât üzere ol, bağlılık şuru, birlik,
Li zikrî	: Zikir içinde, anmak, anlatmak,

Meâli: "Muhakkak ki ben Allah'ım. Benden başka bir kudret yoktur, sığınılacak yer yoktur. Bundan sonra benim kulum olduğunuzu bilin ve her an bana bağlı olmanın şuruyla hareket edin. Hakikatleri anlama, anma içinde olun."

Burada da çok çarpıcı bir şekilde ifade edildiği gibi, varlığı tutan tek kudret Allah'tır.

Her varlık O'nun kuludur, yâni her an O'na bağlıdır.

Her an salât-i ikâme şuruyla yaşamalıyız.

O'nun varlıktaki hakikatlerini anlama ve bir tevâzû içinde anlatma içinde olmalıyız.

Şimdi salât-ı ikâme ile ilgili başka bir âyeti inceleyelim.

Lokman Sûresi 17: "Yâ buneyye ekımis salâte ve mur bil marûfi venhe anil munkeri vasbir alâ mâ esâbek inne zâlike min azmil umûr."

Yâ buneyye	: Ey oğlum,
Ekımı es salâte	: Her an salât üzere, hakka bağıllık şuurunda,
Vemur	: Emir, sipariş, iş, bir şeyin yapılmasındaki isteme, ol, uymak,
Bi el marûfi	: Bilinen, arif olan, iyilik, güzellik,
Ve enhe an el munkeri	: Nehyet, nehyedilen, hakikatler, sakın inkâr etme,
Vasbir ala mâ esâbe ke	: Sabret, sana bir şey isabet ettiğinde,
İnne zâlike	: İşte böylece doğrusu,
Min azmi	: Kararlı olmak, azimli, bir işteki engelleri aşma,
El umur	: İşler, işleyiş, hüküm,

Meâli: “Ey oğlum! Her an Hakk’a bağıllık şuru üzere ol. Hakikatlere arif ol ve sakın hakikatleri inkâr etme. Sana bir şey isabet ettiğinde sabırlı ol. İşte böylece işleyişi anlamada kararlı ol.”

Bu âyette Lokman’nın oğluna öğütleri vardır.

“Ey oğlum! Allah’a asla ortak koşma- Yâ buneyye lâ tuşrik bi Allâh” (Lokman Sûresi 13)

Ey oğlum!

“Her an Allah’a bağıllık üzere yaşa.”

O’nun sana şah damarından yakın olduğunu unutmadan yaşa.

“Asla benlik içinde olma.”

“Şirk koşmak nedir? İyi anla ve asla müşrik durumuna düşme.”

“Allah’ın ûlvîyetinin yanında ben de varım deme.”

“Allah’a ait olan nitelikleri kendine nispet etme.”

“Senin teninin de cânının da sahibi O’dur, benlikte kalma.”

“Bak vücûduna, vücûdundaki işleyişin sahibi sen misin?”

“Bak vücûduna, vücûdundaki sıfatların sahibi sen misin?”

“Bak vücûduna, vücûdunun Zâtı sen misin?”

“Sen mi kendini dünyaya getirdin?”

“Sen mi vücûdunu şekillendirdin?”

“Bak vücûduna onu sen var etmedin.”

“Bak tüm organlarına, onları belli bir ölçüde, belli mizan içinde sen var etmedin.”

“Gözünü, kulağını, elini, ayağını, cümle hücreni ve organlarını sen mi bir araya getirdin, sen mi onların işleyişini yapmaktasın?”

“Vücûdunda olan nice sıfatların sahibi sen misin?”

“Hay olan diri olan sen misin?”

“Hayy olan, diri olan, sürüp giden O’dur.”

Ey oğlum:

“Sakın kendini bilmiş, başkasını cahil görme.”

“Bil ki ilmin sahibi Allah’tır.”

“Ve Allâh ya’lemu ve entum lâ talemûn- Allah ilmin sahibidir, siz ilmin sahibi değilsiniz.”

“Sakın kendini ilim sahibi görüp de şirke düşme.”

“Her zaman tevâzu içinde ol.”

Her zaman talebe hüviyetinde dur, öğrenme derdine düş, bildim egosuna kapılma.”

Ey oğlum!

“Sakın kendini yüce görme.”

“Ekber-Yüce olan Allah’tır, kendine yücelik nispet etme.”

“Sakın kendini hâkir de görme.”

“Sakın kimseyi de hâkir görme.”

“Baktığın her varlığın özü Allah’ın ûlvîyetidir.”

“Baktığın her varlık Allah’ın yüceliğini taşır, o yücelik Allah’a aittir, varlığın kendine ait değil.”

Baktığın her varlık O’nun tecelli tezâhürüdür.

“Halk’a Hakk nazarıyla bak, sakın bu bakıştan düşme.”

“Bil ki ortak koşmak, ama kendini, ama birini yüce görmek, ama kendine ama birinde Allah’ın yüceliğini görememektir.”

“Allah hepimize şah damarından yakındır, O hepimizin vücûdunu sıfatlarıyla ihâta etmiştir, bu nazardan asla ayrılma.”

“Hiçbir varlığı O’ndan ayrı görme.”

“Hepimizin kaynağı O’dur.”

“İlâ Allâh merciu kum cemîân. Sizin, bütün her şeyin kaynağı ancak Allah’tır.” Mâide Sûresi 105

“Kânâllah ve lem yekûn meâhu şey’a.”

“Bütün her şey O’nunla beraberdir, hiçbir şey O’ndan ayrı değildir, her şeyin kaynağı Allah’tır.”

“İşte ey oğlum, şirk koşmak kendine yaptığın en büyük zulümdür, dikkat et.”

“İnneş şirke le zulmun azîm- Muhakkak ki şirk koşmak kişinin kendine yaptığı en büyük zulümdür.” (Lokman Sûresi 13)

Ey oğlum!

“Huvel evvelu vel âhiru vez zâhiru vel bâtın.” Hadîd Sûresi 3

“Evveli olmayan, sonsuz olan, görünen ve görünmeyen O’dur.”

“Sakın bu şurardan ayrılma.”

“Sakın kendini O’ndan ayrı sanma.”

“Sakın, Allah’ın ûlvîyetinin yanında ben de varım deme.”

Beyyine Sûresinde de salât-ı ikâme çok güzel açıklanmıştır.

Beyyine Sûresi 5: “Ve mâ umirû illâ li ya’budûllâhe muhlisîne lehud dîne hunefâe ve yukîmûs salâte ve yu’tûz zekâte ve zâlike dînul kayyimeh.”

Ve mâ umirû	: Şey, ne, değil, emr, iş, hüküm, hükme uymazlar,
İlla li yabudû Allâh	: Ancak, Allah'a kul olmak tan başka,
Muhlisîne	: Muhlis, hâlis, samimi, içten, tüm özülle bağlı olan,
Lehu el dine	: Ona, din, varoluş yasaları,
Hunefâe	: Haniflik, Tevhîd üzere, birlik,
Ve yukîmû el salâte	: Her an salât üzere olmak, Hakk'a bağlılık durumu, bağlılık,
Ve yutû ez zekâte	: Firasetle temizlenmek, kendinde olanı paylaşmak,
Ve zâlike dine	: İşte bu, işte onlar, din, varlığın yaratılış yasaları,
El kayyimet	: Diri, ayakta tutan, doğru, varlığı diri tutan sürüp giden,

Meâli: “Onlar Allah’a kul olmaktan başka hükme uymazlar. En içten davranışlar içindedirler. Dinin O’na ait olduğunu bilirler, Tevhîd şuurundadırlar. Her an Hakk’a bağlılık şuru ile hareket ederler. Firâsetle temizlenirler, kendinde olanı paylaşırlar. İşte bu onların; varlığın yaratılış yasalarını, varlığı diri tutan sürüp gidene bilmelerinden dolayıdır.”

İşte âyette belirtildiği gibi, dosdoğru din; Allah’a kul olarak yaşamaktır, Tevhîd üzere olmaktır, her an Hakk’a bağlılık içinde olmaktır, ihlâslı olmaktır, her an temizlik içinde olmaktır.

İşte salât-ı ikâme boyutu da budur.

Şimdi “SALÂT-I VUSTÂ” âyetini inceleyelim.

Salât-ı vustâ nedir? (Bakara Sûresi 238)

Bakara Sûresi 238: “Hâfizû alâs salavâti ves salâtil vustâ ve kûmû lillâhi kânitfn.”

Hafizu	: Korumak, muhafaza etmek,
Alâ el salâvât	: İtikatlar, yönelmeler, istekler, iman, hatırlamalar,
Ve el salâti	: Bağlılık şuuru, her an hakka bağlı olma durumu,
El vustâ	: Merkez edinmek, ortası, her an o şuurda olmak,
Ve kûmû li Allah	: Durmak, hep o halde hareket etmek, diri olan, halk, Allah
Kânitîn	: İtaat, boyun eğmek, tecellilerin sahibine teslim olmak,

Meâli 1: “Hakk’a olan yönelmenizi, imanınızı, saygınızı muhafaza edin ve her an Hakk’a bağlı olma şuuruyla hareket edin ve tüm tecellilerinin Allah’a ait olduğunu bilip hep o hâlde hareket edin.”

Meâli 2: “Her dâim Allah’a bağlılık şuurunuzu muhafaza edin, salâtı, Allah’a bağlılığınızı merkez edinin, her an Allah’a teslimiyet içinde hareket edin.”

Bazı müelliflerin meâlleri.

Bayraktar Bayraklı Meali: Namazlara ve orta namaza/ikinci namazına devam ediniz, gönülden bağlılık ve saygı ile Allah’ın huzurunda ayakta durunuz.

Diyanet İşleri Meali: Namazlara ve orta namaza devam edin; gönülden boyun eğerek Allah için namaza durun.

Mehmet Okuyan Meali: [Salâvât]’a (namazlara) ve orta (ideal) [salât]’a (namaza) devam edin! Allah’a saygı içinde (bunu) yerine getirin!

Yaşar Nuri Öztürk Meali: Namazları/duaları ve orta namazı/orta duayı koruyun. Tam bir saygıyla Allah’ın huzurunda kıyam edin.

Burada geçen salâvât, salât kelimesinin çoğuludur.

Burada geçen vustâ; merkez, orta, denge, meydan, iç, tutan, kuşatan, sarılı gibi anlamlara gelir.

Vustâ, vasat, vast kelimeleri birbirine bağlıdır.

Vasât kelimesi Kur'ân'da 5 yerde geçer.

Bunlar; Mâide Sûresi 89, Bakara Sûresi 143- 239, Âdiyât Sûresi 5, Kalem Sûresi 28.

Bakara Sûresi 143: "Ve kezâlike cealnâkum ummeten vasatan li tekûnû şuhedâe alen nâsi ve yekûner resûlu aleykum şehîdâ ve mâ cealnâl kıbletelleî kunte aleyhâ illâ li naleme men yettebiur resûle mimmen yenkalibu alâ akibeyhi ve in kânet le kebîreten illâ allelezîne hedallâh ve mâ kânallâhu li yudîa îmânekum innallâhe bin nâsi le raûfun rahîm."

Meâli: "İşte siz var ettiğimiz bir topluluksunuz. İnsanlar; kendilerinde olan hakikatleri bilip görenlerden olsunlar, uzlaşmacı bir yol izlesinler. Resûl'ün sizlere anlattığı şekilde kendi üzerinizdeki hakikatleri bilip görenlerden olun. Biz ancak kendi üzerlerinde olan hakikatleri bilip görmeleri için, kendilerine dönmekten başka bir kible yapmadık. Kim Resûl'ün sunduğu hakikatleri bırakır, kendi cehaletine dönen kimselerden olursa, elbette o büyük müşkillerde kalır. Bütün herkese yol gösteren ancak Allah'tır. Allah sizin imanlarınızdaki gayretlerinizi zayi etmez. Muhakkak ki Allah insanları özünden var edendir, elbette şefkati verendir."

Burada geçen vasat-vasatan; orta, merkez, iki şeyin arası, muhit, ortam, uzlaşmacı anlamlarına gelir.

Mâide Sûresi 89: "Min evsat."

Kalem Sûresi 128: "Kâle evsatuhum e lem ekul lekum lev lâ tusebbihûn."

Kâle evsatu hum	: Dedi, orta, orta yol, doğru olan, akılları başına gelince,
E lem ekul lekum	: Deseydik, size, bizlere sunulmuşken,
Lev lâ tusebbihûne	: Keşke, yok, tesbih, anlamak, tecelliler, her şey ona ait,

Meâli: “Akılları başlarına gelince dediler ki: Her şey bizlere sunulmuşken, keşke Hakk’a ait olan tecellileri yok saymasaydık.”

Burada geçen evsat-vasat; akli başına gelmek, aklın merkezinde durmak, dengeyi bulmak anlamlarına gelir.

Âdiyât Sûresi 5: “Fe vasatne bihî cemâ.”

Fe vasatne : Sonra, böylece, merkez, orta, ara, denge, seçkin,
Bihî cemâ : Onunla, o hakikatlerle, toplanma, birlik, tüm varlık,

Meâli: “Böylece bir birlik üzere o hakikatlerle bir merkezde duranlara.”

İşte vasât; bir şeyi merkez edinmek demektir, merkezinde durmak demektir.

Her varlık Allah’ın merkezinde durur.

Asla Allah’tan ayrı değildir.

Bu hakikati bilen de vustâ üzere olacaktır.

Cümle varlığın iç âleminde ancak Allah vardır.

Varlıktaki üflenen rûh boyutu vustâ boyutudur.

Her varlığın merkezi, vustâsı Allah’ın rûhudur, Allah’ın nûrudur.

İşte âyette geçen, cem’a-cem sırrı, tüm varlığın birlik üzere olmasıdır.

O birlik de Allah’ın kendi nûrunun birliğidir.

Varlığa baktığımızda, her varlığın Allah’ın tecellileri ile sarılı olduğunu idrak edersek, “Salât-ı vustâ” boyutuna ulaşmış oluruz.

Salât-ı vustâ şuuruyla yaşayan, nereye bakarsa baksın, Allah’ın vechînden gayrı bir şey görmez.

Salât-ı vustâ makamına erenler kâlb makamına ermişlerdir.

Gönül boyutunda yaşarlar.

Nasıl ki bedenin merkezi kâlbdir, tüm beden kâlbın atmasıyla, kanın pompalanmasıyla yaşar.

Vustâ boyutunda yaşayanlar da tüm varlığın merkezinde Allah'a nazar ederler.

Onlar insan makamına erişmiş olanlardır.

Onlar Allah sevgisinin makamına erişmiş kimselerdir.

İnsanlık makamına erişen kimseler salât-ı vustâ makamının şuuruyla yaşarlar.

Onlar her dâim Halk'ta Hakk'a nazar ederler.

Her varlığın özünde Allah'ı seyir ederler.

İşte onlar kulluk makamına erişmiş olanlardır.

Nisâ Sûresi 36: "Ve abudûllâhe ve lâ tuşrikû bihî şeyen ve bil vâlideyni ihsânen ve bizil kurbâ vel yetâmâ vel mesâkîni vel câri zil kurbâ vel câril cunubi ves sâhibi bil cenbi vebnis sebîli ve mâ meleket eymanukum innallâhe lâ yuhıbbu men kâne muhtâlen fehûrâ."

Meâli: "Allah'ın kulu olduğunuzu idrak edin ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın. Anne babanıza ve yakınlarınıza ve yetimlere ve çaresizlere ve yakın komşularınıza ve uzak komşularınıza ve etrafınızdaki arkadaşlarınıza iyi davranın ve evlatlarınıza hakk yolunu gösterin. Siz sahip olduğunuz gücün sahibi değilsiniz. Muhakkak ki kendini üstün gören, kibirlilik içinde olan kimselerde Allah sevgisi yoktur."

Âyet bizi o kadar güzel uyarmış ki!

Allah sevgisine ulaşmak için ne yapmalıyız, çevremize nasıl davranmalıyız?

Öncelikle Allah'ın kulu olduğumuzu idrak etmeliyiz.

Hem kendimizin hem de tüm insanların hem de tüm varlığın Allah'ın kulu olduğunu bilmeliyiz.

Bir damla suyun, bir taşın, bir çiçeğin, bir kuşun bile bizim gibi bir kul olduğunu bilmeliyiz.

Bir taşın bile bizim kardeşimiz olduğunu unutmamalıyız.

İçtiğimiz suda, bir taşta, minarellerin olduğunu bilmeliyiz.
Vücûdumuzda o minareller her an vardır.
Zaten onlar olmasa vücûdumuz çalışmaz.
Ki biz onlara muhtacız.
Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmamalıyız.
Müşriklik nedir bunu çok iyi bilmeliyiz.
Yoksa her an müşrik olarak yaşarız bunu fark edemeyiz.
Müşriklik; Allah'a ait olan nitelikleri ama kendimize ama
bir başkasına nispet etmektir.

Varlıktaki tüm nitelikler varlığa değil Allah'a aittir.

Ki varlığın kendi de Allah'a aittir.

İşte vustâ makamı budur.

Âyet muhteşem mesajlarla devam ediyor:

Anne babanıza ve yakınlarınıza ve yetimlere ve çaresizlere ve yakın komşularınıza ve uzak komşularınıza ve etrafınızdaki arkadaşlarınıza iyi davranın.

Vustâ makamına erişenler;

Her varlıkta Hakk'a nazar ederler.

Her varlığa sevgiyle davranırlar.

Çünkü varlığın aslı Allah'ın aslıdır.

Onlar, anne babaya iyi davranırlar, onlara of bile demezler.

Hep hâllerini sorarlar, ihtiyaçlarını giderirler.

Hep onlara güler yüzlü olurlar, onları kırmazlar.

Herkese böyle davranırlar.

Onlar çevresine de iyi davranırlar.

Âyette ne güzel belirtilmiş; "yakınlarınıza ve yetimlere ve çaresizlere ve yakın komşularınıza ve uzak komşularınıza ve etrafınızdaki arkadaşlarınıza iyi davranın."

Yakınlarınıza iyi davranmaktan murat, hem insan hem de varlık cihetiyle iyi davranışlar içinde olmaktır.

Hayvana, çiçeğe, su vermek ve yardım etmektir.

Toprağa su vermek.

Ki oradaki mikro organizmalarında suya ihtiyacı vardır.

Yâni kısacası her an yardım içinde olmaktır.

Yakın komşu, uzak komşu, bu kavramı da çok iyi anlamalıyız.

Yakın komşu; evimizin, iş yerimizin yakınında olanlar.

Uzak komşudan murat, dünyanın öbür ucunda birinin yardımına ihtiyacı varsa oraya da koşun mesajını çok iyi anlamalıyız.

Âyette, herkese, her varlığa iyi davranma emri var.

İyi davranmak.

Bu kavramı da çok iyi kavramalıyız.

İyi davranışlar içinde olmak Allah nedir, kulluk nedir hakikatini bilme sırrından geçer.

Allah'a varlıkta ve kendinde şahit olan kişi bilir ki tüm varlığın ardında varlığı tutan Allah'ın kendi zâtıdır.

Bilir ki her varlık birbiriyle kardeştir.

Bilir ki tüm varlıktaki sıfatlar, nitelikler Allah'a aittir.

Bilir ki suretler farklı olsa da tüm suretleri tutan Zât birdir.

Bilir ki tüm kâbleri attıran Zât birdir.

İşte bu idrakte duran her an iyi davranışlar içinde olur.

Zerre kadar zararlı haller içinde olamaz.

Evet, âyetteki muhteşem mesajlar devam ediyor.

“Siz sahip olduğunuz gücün sahibi değilsiniz. Muhakkak ki kendini üstün gören, kibirlilik içinde olan kimselerde Allah sevgisi yoktur.”

Evet, biz kendi vücûdumuzdaki gücün sahibi değiliz.

Bizdeki ve tüm varlıktaki gücün sahibi yalnızca Allah'tır.

Bunu unutmayan insan kibre düşmez.

Bunu unuttuğumuz an kibre düşeriz.

Kibir, Ekber, aynı kökten gelen bir kelimedir

Ekber; yüce olan Allah'tır hakikatidir.

Allahu ekber, yâni yüce olan Allah'tır.

Tüm varlıktaki tüm nitelikler Allah'a aittir.
Varlıktaki hiçbir niteliği insan var edemez.
Varoluş ve sürüp gidiş Allah'a aittir.
Allah'a ait olan yüceliği kişinin kendine nispet etmesi kibirdir.

Kibre düşen kendini yüce görür, başkalarını küçük görür, hor görür, onları dışlar.

Kibir kişiyi şeytanlaştırır.

Şeytan kibirden doğar.

Kibir de Allah'a ait olan yüceliği kendine nispet etmekten doğar.

Kibir insanı Allah sevisinden uzaklaştırır.

Kibir sahibi olan her varlığın ardında varlığı tutan Allah şuurundan uzaklaşır.

Her varlıktaki Allah sevgisini hissetmekten uzaklaşır.

İşte böyle kimselerde vustâ makamının ûlvîyetinden uzaklaşırlar.

İşte onlar her varlıktaki Allah'ın sevgisini anlamaktan uzaklaşırlar.

Vustâ makamından uzaklaşan kimse;

Allah sevgisi gönlünde olmayan kişidir.

Her türlü benlik içinde olan kimsedir.

İnsanlara kendi çıkarı için yaklaşır.

Hep çıkar peşinde koşar, makam mevki peşinde koşar.

Birilerini küçük görür, kendini büyük görür.

Hep dedikodu yapar, insanların eksliğini gediğini arar, gıybet eder, fesatlık eder.

İnsanları inançlarına göre ayırır, kendi gibi olmayanı eleştirir, hâkir görür, cehennemlik görür.

İnsanlara kötü lakaplar takar, ayıbını arar, alay eder, hatalarını arar, ortalığa yayar.

Yâni kısacası salât-ı vustâ makamından uzaklaşan kişi, benlik içine düşüp, zararlı haller içinde olabilir.

Allah sevgisini her an içinde hisseden ise, hiçbir kimseye, hiçbir varlığa zerre kadar zarar veremez.

Kesreti tutan vâhdet sırrı “Salât-ı vustâ” boyutudur.

Varlığın merkezi, Allah’ın ehâdîyetidir.

Vustâ makamına erişenler; her nereye bakarlarsa baksınlar her varlıkta Hakk’ı seyretmenin zevkindedirler.

Her nereye dönerlerse dönsünler oraya “Semme Vechullah” şuuruyla bakarlar.

Onlar kendilerine benlik isnat etmekten her an sakınırlar.

İşte bu değerle hareket edenler, her varlığı içiyle dışıyla kuşatanın Allah olduğunu bilirler ve ona göre davranırlar.

Varlığa olan saygının Allah’a olduğunu bilerek hareket ederler.

Varlığa eğilmenin Allah’a eğilmek olduğunu bilirler.

İşte bu hakikati hissettiren, çok güzel bir hikâye vardır.

Allah, Hazreti Mûsâ’ya bildirdi.

Açtım doyurdun mu?

Hasta idim koştun mu, baktın mı?

Susuz idim, su verdin mi?

Derdim vardı, geldin mi, derdime çare oldun mu?

Mûsâ seslendi, Yâ Rabbi!

Sen aç olur musun?

Sen hasta olur musun?

Sen susuz kalır mısın?

Sen dertli olur musun?

Allah bildirdi, Yâ Mûsâ!

Bir kulum aç ise, ben açımdır.

Bir kulum hasta ise, ben hastayımdır.

Bir kulum susuz ise, ben susuzumdur.

Bir kulum dertli ise, ben dertliyimdir.
Bir kulumu doyurur isen, beni doyurursun.
Hasta bir kuluma koşar isen, bana koşmuş olursun.
Bir kuluma su verirsen, bana su verirsin.
Dertli bir kulumun derdine çare olur isen, bana çare olursun.
Birine umut olursan, bana umut olursun.
Birini sevindirirsen, beni sevindirmiş olursun
Yâ Mûsâ, birine yardım edersen bana yardım etmiş olursun.
Yâ Musâ! Hep beni ararsın.
Ben dertlilerin gönlündeyim.
Ben mazlumların yanındayım.
Ben çaresizlerin içindeyim.
Yâ Mûsa!

Beni, dertlilerin, mazlumların, çaresizlerin, umutsuzların kâlbinde ara

Beni, gözyaşı dökenlerin gözyaşında ara.

Beni kırık kâlblerde ara.

Çık kendinden, o gariblere gel Yâ Mûsa!

İşte hikâyede de belirtildiği gibi, ihlâslı olmak, samimi olmak, varlığın ardında Allah'ın olduğunu bilmek ve ona göre hareket etmektir.

İşte salât-ı vustâ makamında durmak, her varlığın bizzat Allah'ın kendi zâtının tezahürü olduğunu bilmektir.

Salât-ı vustâ için; bazı gruplar sabah namazıdır dediler.

Bazı gruplar öğlen namazıdır, bazı gruplar ikindi namazıdır dediler.

Bazı gruplar akşam namazıdır diye iddialar ortaya koymuşlardır.

Bazıları bilinmez, bazıları beş vakit namazın tamamıdır dediler.

Bazıları da beş vakitten biridir diye de yorum yapmışlardır.

Herkesin yorumuna saygı duyarız.
Bizim salât-ı vustâ makamından anladığımız da budur.

Şimdi “SALÂT-I DÂİMÛN” makamını inceleyelim.

Salât-ı dâimûn. (Meâric Sûresi 23)

Meâric Sûresi 23: “Ellezîne hum alâ salâtihim dâimûn.”

Ellezîne hum : O kimseler, onlar,
Alâ salâti him : Üzere, her an hakka bağlı olma, bağlılıkları,
onlar,
Dâimûne : Kalıcı, sürekli, daimi, devamlı, her an öyle
hareket eden,

Meâli 1: “Onlar her an Hakk’a bağlılık şuuruyla hareket edenlerdir.”

Meâli 2: “Onlar, dâima Allah’a bağlılık içinde hareket ederler.”

Meâli 3: “Onlar, her dâim Allah’a tevekkül, teslimiyet içinde yaşarlar.”

Burada geçen onlardan maksat, 22. âyette geçen, musallîn olanlardır.

Meâric Sûresi 22: “İllel musallîn.”

İllâ el musalline : Ancak, temizlenip teslim olan, kutsanmak,
arınmak, teslim olmak,

Meâli 1: “Ancak hakikatlerle temizlenip teslim olanlar başka.”

Meâli 2: “Ancak Allah’ın ûlvîyetinde varlığından geçenler,
Allah’a teslim olanlar başka.”

Bazı müelliflerin meâlleri.

Diyamet İşleri Meali: Onlar, namazlarına devam eden kim-
selerdir.

Kur’an Yolu (Diyamet İşleri): Namazlarını devamlı kılanlar.

Diyanet Vakfı Meali 22, 23: Ancak şunlar öyle değildir: Namaz kılanlar ki onlar namazlarında devamlıdırlar (ihmal göstermezler).

Mehmet Okuyan Meali: Onlar [salât]larında (ibadetlerinde) devamlı olanlardır.

Salât-ı dâimûn, dâim-devamlı salât içinde olmak demektir.

Dâimûn; dâim, devamlı, kesintisiz, aralıksız, sürüp giden, gibi anlamlara gelir.

Her varlık Allah'a bağlılık içinde sürüp gider.

Her varlık dâima Allah'a bağlıdır.

Varlıktaki Allah'ın tecellileri her an aralıksız tecelli eder.

Varlıktaki sıfatlar her an devamlı Allah'ın zâtına bağlıdır.

Bizim vücûdumuzdaki hücrelerin, vücûdumuza devamlı bağlı olduğu gibi, her şey Allah'ın zâtına bağlıdır.

Salât-ı dâimûn şuuruna ulaşan kişi; Hakk ve Halk boyutunun, birbirine olan devamlı bağlılığı şuuruna ulaşmıştır.

Damla deryaya, derya damlaya bağlıdır.

Damla deryadan, derya damladan ayrı değildir.

Salât-ı dâimûn, her varlığın her an secde hâlinde olma hakikatidir.

Rad Sûresi 15: "Ve lillâhi yescudu men fis semâvâti vel ardı tavan ve kerhen ve zilâluhum bil guduvvi vel âsâl."

Meâli: "Göklerde ve yerde olan ne varsa, istese de ve istemesse de ve onların gölgeleri dâhil, sabah akşam hiç durmadan Allah'a secde ederler."

İşte her varlık dâim Allah'a secde hâlinindedir.

Bu hakikati anlamak, salât-ı dâimun makamına ermekle mümkündür.

Salât-ı dâimûn makamının şuuruna ulaşan kişi, devamlı namaz hâlinindedir.

Devamlı secde hâlinindedir.

Varlığın hakikatini anlamış olanlar, Allah'a rabita içinde olurlar.

Onlar ilâhi huzura erişmiş olanlardır.

Onlar Allah'ın rahmetine erişmiş kimselerdir.

Âl-i İmrân Sûresi 107: "Hakikatleri anlamış olanların yüzlerinde huzur vardır. Öyle ki onlar Allah'ın rahmetini içlerinde hissederler, onlar devamlı o halde hareket ederler."

Yûnus Sûresi 26: "Güzel haller içinde olmak, hep yararlı işler yapmak ve daha fazlası o kimseler içindir ve onların yüzlerinde karamsarlık yoktur ve onlarda hor görme hâli yoktur. İşte onlar huzur sahibidirler, onlar devamlı o hallerle hareket ederler."

Hûd Sûresi 23: "Muhakkak ki iman edenler ve dosdoğru hak yolunda çalışanlar ve Rablerine aşk ile bağlananlar ise, işte onlar huzur içindedirler, devamlı o hâl içindedirler."

İşte âyetlerde belirtildiği gibi salât-ı dâimûn, gönlü dâim Allah'a bağlılık içinde olanlardır.

Onların çevre ilişkileri dâim Allah sevgisine dayalı hareket etmek üzeredir.

Şimdi "SALÂT-I HÂFİZÛN" makamını inceleyelim.

Salât-ı hâfizûn. (Meâric Sûresi 34)

Meâric Sûresi 34: "Vellezîne hum alâ salâtihim yuhâfizûn."

Ve ellezîne hum : Onlar, o kimseler

Alâ salâti him : Salâtlarını, hakk'a bağlı olmak, bağlılık şuuru,

Yuhâfizûne : Koruyan, muhafaza eden, o halde duran,

Meâli: "Onlar, daima Hakk'a bağlı olmanın şuurunu muhafaza edenlerdir."

Burada geçen onlar, 33. âyette geçen Allah'a şahit olan kimselerdir.

Meâric Sûresi 33: "Vellezîne hum bi şehâdâtihim kâimûn."

Ve ellezîne hum : Onlar, o kimseler,
Bi şehâdâtı him : Onlar, şahadet, görüp anlamaları, bilmeleri,
Kâimûn : İkâme, mevcut, varlığı ayakta tutan sürüp giden,

Meâli 1: "Onlar, varlığı her an tutanı, sürüp gideni bilen kimselerdir."

Meâli 2: "Onlar, Allah'a şahit olan kimselerdir, varlığı her an tutanın, sürüp gidenin Allah olduğunu bilen kimselerdir."

Bazı müelliflerin meâlleri.

Bayraktar Bayraklı Meali: Namazlarını titizlikle kırlarlar.

Diyanet İşleri Meali (Eski): Namazlarına riâyet edenler.

Diyanet İşleri Meali (Yeni): Onlar, namazlarını titizlikle koruyan kimselerdir.

Kur'an Yolu (Diyanet İşleri): Namazlarının gereklerini titizlikle yerine getirenler.

Diyanet Vakfı Meali: Namazlarını koruyanlar.

Mehmet Okuyan Meali: Onlar bütün ibadetlerini koruyanlardır.

Hâfız; koruyan, saklayan, muhafaza eden, gibi anlamlara gelir.

Bağlılığın, birliğin, beraberliğin, bütünlüğün korunmasıdır.

İşte, salât-ı hâfızûn; Allah'a olan bağlılıklarını koruyan kimselerdir.

Her an Allah'a bağlı olduklarını bilen kimselerdir.

Ve bu şuurda yaşarlar ve bu şuurlarını korurlar.

Allah kesret âlemindeki birliğini, tecellileri ile muhafaza eder.

Allah her varlığı hâfız esmasıyla tutar, varlığın niteliklerini muhafaza eder.

Allah'ın "El Hâfız" esması varlıkta tecellilerle kendini gösterir.

Hâfız; koruyan, muhâfaza eden, tüm varlığı ve tüm varlıktaki nitelikleri tutan demektir.

Hâfız, hâfıza, muhâfız, muhâfaza, aynı kökten gelen kelimelerdir.

Allah "El Hâfız" esmasıyla varlığı kuşatır.

Allah her varlıkta sıfatlarını zâtında muhâfaza eder.

Allah'ın hâfız boyutu, "Levh-i Mahfûz" boyutudur.

Allah kendine ait olan tüm hakikatleri "Levh-i Mahfûz" boyutunda muhafaza eder.

"Levh-i Mahfûz" kelimesi, hâfız kelimesinden gelir.

Levh-i Mahfûz'da ne sırlar gizlidir, nasıl mesajlar vardır?

Burûc Sûresi 22: "Fî levhın mahfûz."

Meâli: Tüm hakikatler, varlık sayfalarının içinde muhâfaza edilmiştir.

Levha: Sayfa, yazılı olan, levha, üzerinde ilmin yazılı olduğu levhâlar, demektir.

Mahfûz; muhâfaza edilen, saklanan, korunan, içindeki taşıdığı değeri hiç eksiltmeden ya da arttırmadan koruyan, koruyup aktaran demektir.

Levh-i Mahfûz; muhâfaza edilen levha, korunan sayfalar, korunan değerler, saklanan bilgiler, ilâhi kalemle yazılmış korunan ûlvî sayfalar, demektir.

Anlıyoruz ki Levh-i Mahfûz; muhâfaza edilen levhâlar, korunan bilgiler, varlık kitâbının içinde satır satır yazılı olan ilahi bilgiler anlamında karşımıza çıkıyor.

Levh-i Mahfûz, tüm kâinatın varoluş bilgilerinin satır satır yazıldığı sistemin adıdır.

Hem zerreye ait hem bütüne ait olan varoluş ile ilgili bilgilerin muhâfaza edildiği sistem.

Beşerî sisteme ait olan ve Ûlvî sisteme ait olan hakikatlerin saklandığı levhâlar.

Beşerî sisteme ait olan hakikatler, varlık kitâbının içinde satır satır yazılıdır.

Ûlvî sistem ise beşerî sistemin geldiği yerdir.

Ûlvî sistem dediğimiz; rûh boyutu, nûr boyutu, hiçlik boyutudur.

Rûh sisteminin, Levh-i Mahfûz boyutunda, beşerî sisteme ait olan, tüm bilgiler muhafaza hâlidir.

Rûh boyutunun, Levh-i Mahfûz'unda beşerî varlığın açığa çıkmadan önceki bilgileri, satır satır yazılıdır.

Nûr boyutunun Levh-i Mahfûz'unda ise rûh boyutuna ait olan yazılım vardır.

Bir incir tohumu düşünelim.

İncir tohumunun içinde incir ağacına ait olan tüm bilgiler muhâfaza edilmiştir.

İncir ağacına ait olan; filiz, dal, yaprak, çiçek, meyve satır satır yazılıdır.

Hatta yaprak sayısı, meyve sayısı, incir ağacının büyüklüğü vs satır satır yazılıdır.

Yâni tohumda incire ait olan bilgiler muhâfaza edilmiştir.

İncir tohumundan incir ağacı çıkar ve incir ağacının tüm bilgileri yine yeni oluşacak olan incir tohumunda saklanır.

İşte incir tohumunun içindeki sistem incir tohumunun Levh-i Mahfûz'udur.

Ağacın Levh-i Mahfûz'u o ağacın tohumudur.

Ağacın tohumunda ne yazılı ise, o tohumdan o ağaçla ilgili şeyler açığa çıkar.

Asla başka şey açığa çıkmaz.

Mesela, incir tohumundan kayısı ağacı çıkmayacağı gibi, özde ne varsa o açığa çıkacaktır.

İşte Levh-i Mahfûz'da ne varsa o açığa çıkacaktır.

Varoluş ile ilgili tüm sırlar Levh-i Mahfûz'da satır satır yazılıdır.

Hâfız esmâsıyla, o sırları orada koruyan, saklayan Allah'tır.

Buradan Kâinatın varoluşunu düşünürsek, Kâinatın varoluşu süresince ortaya çıkan varlık da, aynı incir tohumundan incir ağacının ortaya çıkışı gibidir.

Zamanı gelince çeşit çeşit varlık ortaya çıkmaktadır.

İşte varoluş ile ilgili sistem bir özden açığa çıkmaktadır.

Ve bu özde varoluşa ait olan tüm bilgiler satır satır yazılıdır.

Ve bu bilgilerin muhâfaza edildiği sisteme "Levh-i Mahfûz" denilmiştir.

Levh-i Mahfûz'da ne varsa zaman içinde bir bir açığa çıkar.

İşte "Levh-i Mahfûz" dediğimiz sistem, ister tek varlıkta olsun, ister tüm Kâinatın varoluşunda olsun, varoluşa ait olan bilgilerin korunduğu sistemdir.

Bu sisteme râhimiyet sistemi denir.

Sistemde yazılı olan bilgilere, varoluş ile ilgili bilgiler denir.

Hepsine birden "Levh-i Mahfûz" denilmiştir.

Levh-i Mahfûz, hâfız esmâsıyla korunmaktadır.

Rahîmiyette nasıl bir yazılım varsa, varlık ona göre var olur.

Yâni, "Â'yân-ı Sâbite" boyutunda ne varsa, açığa o çıkar.

İnsanın beden olarak yaratılışı vehbiyet cihetinden gelir.

İnsanın yaşamı ise kesbiyet cihetidir.

İnsandaki; huy, davranış, korkular, iyi ya da kötü hâller, aileden çocuğun "DNA" sistemine yazılır ve bu yazılımlar, nesiller boyu devam eder gider.

İşte bu da kesbîyet cihetidir.

Kesbîyet sonradan edinilenler demektir.

Her kişi, atalarından gelen, hâl ve davranış miraslarını taşır.

Ve bir de kendi yaşadığı zaman dilimi içinde, kendi bedenine, toplumdan ve çevreden gelen her türlü gördüğü, yaşadığı, duyduğu sözler, hâl ve davranışlar yazılır ve bunu bir sonraki nesile aktarır.

İşte bir kişide iki türlü “Levh-i Mahfûz” boyutu vardır.

Biri, kişinin beden varlığının varoluş ciheti olan, vehbiyet cihetidir.

Diğeri ise, kişinin atalarından gelen huy, davranış, korkular, iyilik ya da kötülük yapma gibi hâlleri taşıyan kesbiyet cihetidir.

Aile ve toplumun her türlü duygu, düşünce, hâl ve davranışları, atalardan gelen bir mirastır.

Bu miras kesbiyet cihetiyle aktarılır.

Kesbiyet sonradan ekilen alandan gelir.

Kesbiyet daha sonra yazılıma dönerek, bir sonraki nesle aktarılır.

Böylece dünyaya gelen çocuklar, atalarından gelen nice duygu ve düşüncelerin, hâl ve davranışların tohumları ile doğar.

Bunların yeşertilip, ortaya çıkışı ise çok dikkatlice düşünülmelidir.

Onun için Kur’ân’da birçok yerde güzel amellerde olmayı, güzel sözler söylemeyi tavsiye eder.

Kötü sözler söylemeyin der.

Çünkü tüm sözler ve davranışlar, insan vücûduna kaydedilir ve kişinin Levh-i Mahfûz’unda kayıt altına alınır ve gelecekte kişinin ve kişinin neslinden gelenlerin huy ve davranışlarında etken olur.

Bir bebek aileden gelen tüm hâlleri taşır.

Bebek ailede ve toplumda ne duyarsa ne görürse hangi hâl ve davranışlara şahit olursa bunların hepsi, bebeğin Levh-i Mahfûz’una yazılır.

Ve daha sonra bu yazılanlar bir tohumdan filizin çıkması gibi açığa çıkar.

Bugün genetik ilmi dediğimiz ilim, genlerde yazılı olan sistemi okumaya tanımlamaya çalışıyor.

Atalardan ve çevreden gelen hastalık taşıyan genlerin okunması ve tamir edilmesi hep Allah'ın genetik ilminin bir mucizesidir.

İşte bir kişi, toplumda ne söz söylerse söylesin, ne davranışlar sergilerse sergilesin bunların hepsi ama kişiye ama çevresindeki kişilere ama varlığa satır satır yazılır.

Bir insanın hâl ve davranışları, inanç ve ibadet sistemi, aileden bulduğu mirastır.

Onun için güzel insan Hazreti Muhammed; “Çocuklarınızı yanında güzel konuşun güzel davranışlar sergileyin” diye bildirmiştir.

Çocukların yanında söylenecek her söz, her davranış, ileride çocukların davranış kaderi olabilir.

Çünkü söylenen her söz ve davranış, kişinin genetik yapısına satır satır yazılır.

Ve zamanla ortaya çıkabilir.

İşte “Levh-i Mahfûz” dediğimiz muhteşem sistem, aklın alamayacağı sistem, Allah'ın özünde yazılı sistemin adıdır.

Ve orada Allah, tüm bilgileri “El Hâfız” esmâsıyla muhafaza eder.

Levh-i Mahfûz'da, hem Ülvî, hem beşerî sistemin yazılışı Allah'ın “Nun ve Kalem” sırrıdır.

Levh-i Mahfûz'da ne varsa, zamanı gelince adım adım Kâinata varlık olarak ortaya çıkıyor.

Levh-i Mahfûz'un yazılı olan sayfaları vardır ve sonsuz yazılacak sayfaları vardır.

Yazılı olan sayfalarda varoluşun sistemi gizlidir.

İnsan bedeni, Levh-i Mahfûz'da yazılı olan sistemden akıp gelerek şekillenir.

İnsan doğduktan sonra, yaşantısındaki etkenlerden beşerî vücûduna her an yazılım olmaktadır.

Kişinin beden sayfalarına, çevresinden, aileden, toplumdandan aldığı tüm eğitim, hâl, davranış, yemek, içmek gibi şeyler satır satır yazılır ve bunlar saklanır.

Onun için insana hep iyi hâllerde olması, tefekkür sahibi olması, güzel konuşması, çevresine varlığa iyi davranması, sağlıklı beslenmesi tavsiye edilir.

Kişinin; öfkesi, yalanı, dedikodu yapması, kibri, zararlı hâlleri, menfaat içinde olma hâlleri hep o kişinin beşerî vücûdunun Levh-i Mahfûz'una kaydedilir.

Ve bu kaydedilenler, nesilden nesile geçerek gelecek nesillerin hâl ve davranışı olur.

Atalarımız boşuna dememiştir:

“Ne ekersen onu biçersin.”

“Kişinin içinde ne saklıysa dışına o sızar” diye.

İşte “El Hâfız” esmâsı, her şeyin korunması saklanmasıdır.

Muhafaza edilen sistemden, gün gelir her şey bir bir açığa çıkar.

Allah “El Hâfız” esmâsıyla, kendine ait olan tüm sistemi, kendinde muhafaza eder.

Kendinde olan sistemden, varlığı açığa çıkarır, açığa çıkardığı varlıkta, kendine ait olan tüm sırları varlıkta muhafaza eder.

İşte salât-ı hâfızûn, Allah'ın el hâfız esmasına rabita olmaktır.

Allah'ın varlıktaki tüm sıfatlarını, O'nun zâtına bağlı görebilmektir.

Bu şuurda yaşamak ve bu şuurunu muhafaza etmektir.

İnsan hakikatleri, ancak ve ancak varlığın özünde muhafaza edilen, ilim boyutundan öğrenebilir.

Allah'ın “El Hâfız” esmâsı, varlığın özünde ve insanın tüm beyin ve vücûd hücrelerinde muhafaza edilen sistemin adıdır.

İnsan, Allah'a ait olan varlığın özündeki niteliklerin korunmasını anladığında, salât-ı hâfizûn makamını anlayacaktır.

Muhafaza edilen sistemden, kişinin kendi hâfızasına olan aktarımın makamı Tevhîd hakikatidir.

Kişi hâfızasına aktardığı bilgilerle kendine yol bulacaktır, hakikatleri anlamaya devam edecektir.

Ve birlik üzere olacaktır.

Her varlığı tutanın Allah olduğunu idrak edecektir.

“El Hâfız” esmâsı gönlünde tecelli eden kimse:

Salât-ı hâfizûn'un mânâsına erişmiştir.

Varlığın özündeki ilim ile yol bulur, varlığın özünde muhafaza edilen ilimden yönünü döndürmez.

Boş asılsız şeylerle ilgilenmez.

Hafızasını hep rahmânî boyuta yönlendirir.

Koruyucudur.

Hafızası güçlüdür.

Kötü düşünceleri hafızasında barındırmaz.

Allah'ın hâfız boyutunu anlamıştır.

Allah'a olan bağlılık duygusunu hep muhafaza eder.

İşte salât'ın hâfizûn makamı, Allah'a olan bağlılığı muhafaza etmenin duygusudur.

O kimseler Allah'tan ayrı olmadıklarını bilirler.

Ve her an O'nunla bir olduklarının şuuruyla yaşarlar.

Şimdi “TAYR-I SALÂT” âyetini inceleyelim.

Tayr-ı salât. (Nûr Sûresi 41)

Kur'ân'da “Tayr” kelimesi, kuş olarak geçer.

Aynı zamanda tayr; yücelik, semâ âlemi, ûlvî yükseliş anlamında da çevrilmiştir.

Tayyare kelimesi de tayr kelimesinden gelir.

Tayr, Ûlvî Âlemde gönlün yükselişi, manevi uçuş gibi de tanımlanabilir.

Nasıl ki kuşlar semaya-gökyüzüne yükselerek uçarlar, gönül ehilleri de mânâda yükselirler.

İşte tayyare kelimesi de tayr kelimesinden gelir.

Tayyare, uçak yâni gökyüzünde uçan demektir.

Kur'ân'da Neml Sûresinde "Mantık-ut tayr" kelimesi de geçer.

Neml Sûresi 16: "Ve varise suleymânu dâvûde ve kâle yâ eyyuhen nâsu ullimnâ mentikat tayrı ve ûtfînâ min kulli şey inne hâzâ le huvel fadlul mubîn."

Ve varise	: Varis oldu, mirasçı oldu,
Suleyman Dâvûd	: Süleyman, Dâvûd
Ve kâle ya eyyuha el nas	: Dedi, ey insanlar,
Alîm nâ	: Bize öğretildi,
Mentika el tayr	: Tevhîd ilmi, lisan, dil, ses, mantık, kuş, yücelik, kuşdili,
Ve ûtfî nâ	: Bize sunuldu, verildi,
Min kulli şeyin	: Bütün her şeyden seslenip duran, işleyip duran,
İnne hâzâ le huve	: Doğrusu, bu, bunlar, şu, bu görünen, elbette o,
El fadlu	: Fazilet, lütuf, yaratılışın incelikleri,
El mubînu	: Apaçık, her şeyden apaçık kendini gösteren,

Meâli:"Süleyman Dâvûd'a varis oldu. Dedi ki: Ey insanlar! Bize kuşdili-Tevhîd ilminin lisanı öğretildi ve bütün her şeyden seslenenin, işleyenin kim olduğu bildirildi. Doğrusu bunlar elbette apaçık O'nun lütuflarıdır."

Mantık-ut tayr; kuşdili olarak bilinir.

Kuşdilinden maksat, Tevhîd ilminin dilidir, mânâ dilidir.

Tevhîd ilmi fenâ ve bekâ makamlarından oluşur.

Her makamın bir kelâm dili vardır.

Bu kelâm diline ancak, bir Mürşid-i Kâmil'den Tevhîd dersleri alınarak erişilebilir.

Tevhîd yolunda olanların konuştuğu lisanı herkes anlayamaz.

Onun için toplumda, Tevhîd yolunda konuşanlara “Bunlar kuşdili konuşuyorlar” denilmiştir.

Hak yolunun âşıkları, hakikatlerin sözlerini, remizlerle, sembollerle, masal-misallerle anlatır.

Bu dili herkes anlayamaz, ancak âşıklar anlar.

Kuşdilinden maksat, Allah'ın her varlıktaki zikridir.

Yunus Emre, ilâhisinde kuşdilinden bahsetmiştir.

Şeriat tarikat yoldur varana

Hakikat marifet ondan içeri

Süleyman kuşdilini bilir dediler

Süleyman var Süleyman'dan içeri.

Süleyman, Tevhîd yoluna giren zikrullah dersi ile tanışan sâliktir.

Sâlik, her varlıktan zikriyle Zâkir olanın Allah olduğunu bilir.

Zâkirin her varlıktan zikri, kuşdilidir.

Tevhîd ilminin âşıkları, her an kuşdili konuşurlar, yani Tevhîd makamlarının dilinden konuşurlar.

Edip Harabi de bir ilahisinde kuşdilinden bahsetmiştir.

Bu sözleri sanma her insan anlar

Kuşdilidir bu Süleyman anlar

Bu sırrı ârifan anlar

Çünkü câhillerden pinhan eyledi.

Tevhîd yolunda, Tevhîd'in dilini ancak ârifler anlar.

Tevhîd yolunda olmayanlar, sadece bir lafız duyar ama mânâ dilini duyamaz.

Hakikat yolunda sözlerin mânâsını, ancak ârif olanlar duyar.

Hak yolunda âşıkların dili, kuşdilidir.

Onlar her makamlara ait olan kelâmı konuşurlar.

İşte tayr-ı salât:

Bekâ boyutunun zevkidir.

Rûh Nûr bağlılığıdır.

Bedenlerin olmadığı boyuttur.

Nûr'dan akıp gelen Rûh boyutunun Cem zevkidir.

Hû boyutunun zevkidir.

Nûr Sûresi 41: "E lem tera ennallâhe yusebbihu lehu men fîs semâvâti vel ardı vet tayru sâffât kullun kad alîme salâtehu ve tesbîhah vallâhu alîmun bimâ yefalûn."

E lem tera	: Bakıp da görmez misin? Anlamaz mısınız?
Enne Allah	: Muhakkak, olduğu, Allah
Yusebbihu	: Tesbih ederler, onunla, tecellilerini gösterirler,
Lehu men	: Onu, kimseler, olanlar,
Fî es semâvâti ve el ardı	: Semalarda, göklerde ve yerde,
Ve el tayru	: Kuşlar, yücelik içinde olan, uğursuzluk,
Saffât kullun	: Saflar hâlinde, sıra sıra, hepsi,
Kad alîme	: Oldu, ilmiyle var eden, ilim, ilmin sahibi,
Salâte hu	: Salât, hakka bağlılık, her an hakka bağlı olma durumu,
Ve tesbîha-hu	: Tesbihlerini, beraber, onunla, yüzmek, tecellileri,
Ve Allah alîm	: Allah, ilmiyle var edendir, ilmin sahibi,
bimâ yefâlûn	: Şeyler, bütün varlık, işleyiş, fâildir, fâil olan,

Meâli: "Göklerde ve yerde olanların Allah'ın tecellilerini gösterdiklerini, sıra sıra kuşların da hepsinin Hakk'a bağlılık içinde olduğunu, o kuşların hareket edişlerinde bir ilim olduğunu ve O'nun tecellilerini gösterdiğini bakıp da görmez misin? Allah, bütün varlığın işleyişinde fâil olandır, ilmin sahibidir."

İşte burada geçen “Tayr-ı salât” âyetinde; kuşların da Allah’a bağlılık içinde olduğu bildirilir.

Bu bölümü bazı müellifler şöyle meâl etmişlerdir.

Bayraktar Bayraklı Meali: Göklerde ve yerde olan kimselerin, sıra sıra uçan kuşların, Allah’ı yücelttiğini görmez misin? Her biri kendi duasını ve yüceltmesini bilir. Allah, onların yaptıklarını bilendir.

Diyanet İşleri Meali: Göklerde ve yerde olan kimselerin, sıra sıra uçan kuşların Allah’ı tesbih ettiğini görmez misin? Her biri kendi niyaz ve tesbihini bilir. Allah, onların yaptıklarını bilendir.

Mehmet Okuyan Meali: Göklerde ve yerde bulunanlarla dizi dizi kuşların Allah’ı [tesbih] ettiklerini görmüyor musun? Elbette her biri kendi [salât]ını (duasını) ve [tesbih]ini (yüceltmesini) bilmektedir. Allah onların yapmakta olduklarını bilendir.

Mustafa İslamoğlu Meali: SEN (ey insan)! Göklerde ve yerde bulunan her bir varlığın -kanat çırpın kuş katarlarına varana dek- Allah’ın yüce kudretini dillendirdiğini fark etmez misin? Doğrusu onların hepsi de, O’na teslim olmayı ve O’nu yüceltmeyi bilmektedir; Allah onların hareketlerini de çok iyi bilmektedir.

Görüldüğü gibi bu bölümde tayr’ı salât âyetini müelliflerin bazıları, Allah’ı yüceltmek, bazıları Allah’ı tesbih etmek, bazıları dua olarak, bazıları dillendirmek olarak meâl etmişlerdir.

Âyette gökte uçan kuşların da Allah’a bağlılık içinde olduğu bildiriliyor.

Yeryüzünde ne varsa her varlığın Allah’a bağlılık içinde olduğu muhakkaktır.

İşte Tayr’ı Salât; kuşların namazı, tesbihâtı, duası diye çevrilse de gökte uçan kuşları da tecellileri ile tutanın, onları Zâtı ile kuşatanın Allah olduğu meâli gönüle daha uygun geliyor.

Şimdi “KADÂ SALÂT” âyetini inceleyelim.

Kadâ salât (Nisâ Sûresi 103)

Nisa Sûresi 103: “Fe izâ kadaytumus salât.”

Fe iza kadâytum : Böylece, olduğunda, tamamlama, yerine
getirme, kadâ,
El salâte : Salât, bağlılık şuuru, her an Hakk’a bağlı
olmak,

Kadâ salât âyeti çok çarpıcı bir hakikati ortaya koyuyor.

Açığa ne çıkarsa çıksın, Allah’ın zâtından çıkar, Allah’ın
zâtına bağlı olarak hareket eder, Allah’ın zâtına döner.

Kadâ kelimesini inceleyelim.

Kadâ ve Kader birlikte incelenmelidir.

Kaza, Kadâ kelimesinden gelir.

Kadâ; uygulanış, yapılış, inşa edilmiş, oluşum, bir şeyin hal-
ledilmesi, verilen kararın uygulanması, yerine getirmek, bitir-
mek, tamamlamak, yapmak, sunmak, ortaya çıkarmak, işle-
mek, yaratmak, ayırmak, birleştirmek, demektir.

Tohumun özü kader yazılıdır.

Ağacın tohumdan adım adım çözülerek açığa çıkıp şekil-
lenmesi, kaza-kadâ boyutudur.

Kadı kelimesi de buradan gelir.

Kadı; davayı çözen, karar veren ve verdiği kararı uygula-
yan, demektir.

Takdim kelimesi de buradan gelir.

Takdim; sunmak, tanıtmak, tanıştırmak, ortaya çıkar-
mak demektir.

Mukaddim kelimesi de buradan gelir.

Mukaddim; öne çıkarmak, ortaya çıkarmak, takdim etmek,
sunmak, gizli olanı açığa çıkarmak, demektir.

Kader; varlığın varoluşunun ilâhî yazılımıdır, varlığın nasıl var olacağıının ilâhi takdiridir.

Kader; varlığın nasıl var olacağıının, nasıl şekilleneceğinin, ne kadar yaşayacağıının, Levh-i Mahfûz'daki yazılı olan ilâhi kayıtlarıdır.

Kaza; varlığın açığa çıkışı, şekillenmesi, bedensel olarak inşa edilmesi, ince ince nakşedilmesidir.

Kaza; varlığın nasıl var olacağıının, nasıl şekilleneceğinin, ilâhi takdirinde olan yazılımının, zamanı gelince ince ince açığa çıkışı, oluşumu, inşa edilışıdır.

Bir örnek verelim:

Bir tohum düşünelim.

Tohumda, ağacın nasıl olacağı yazılıdır.

Tohumda ne varsa, açığa o çıkacaktır.

Tohum kiraz tohumu ise, ondan kiraz ağacı açığa çıkacaktır.

Tohum erik tohumu ise, ondan erik ağacı açığa çıkacaktır.

Tohum incir tohumu ise, ondan incir ağacı açığa çıkacaktır.

Yâni özde ne yazılı ise, o açığa çıkacaktır.

Tohumun özünde ağaç ile ilgili; filiz, kök, dal, yaprak, çiçek, meyve nasıl olacaksa, atom sayısından hücre sayısına kadar, ağacın şeklinden boyuna kadar ne varsa, en ince ayrıntısına kadar her şey yazılıdır.

İşte bu yazılım kaderdir.

Ne zaman ki tohum toprağa düşer, tohumun özünde bir hareketlenme olur ve ağaç yavaş yavaş oluşmaya başlar, bu hareketlenmeden oluşuma akan her safha, ağaçtan tohuma akan her safha, her hareketlilik "Kaza-Kadâ"dır.

Ağacın oluşumundan biçimine, şekillenmesinden çiçeğine, renginden meyvesine, dal, yaprak, meyve sayısından tohumuna kadar olan bir sistem, tohumunda saklıdır.

Bu saklı olan yazılım tohumun kader boyutudur.

Bu yazılımın, adım adım açığa çıkışının her safhası, ağacın oluşumun zaman dilimindeki oluşumu, şekillenmesi ve o ağacın çevresel faktörlerle yaşam süreci, her anıyla, kaza boyutudur.

Yâni kader, ilâhi yazılımın adıdır.

Kaza, o yazılımın açığa çıkışı ve açığa çıkanın yaşam sürecindeki olaylardır.

Yâni, kader özde olan yazılımın adıdır.

Kaza, özde olanın açığa çıkmasının kararı ve bunun uygulanmasıdır.

İşte kaza, kaderin uygulanişdır.

Kaza, kaderin içinde olan bir yazılımdır.

Kaza, kaderde gizlidir.

Kader boyutunda, ne zaman açığa çıkışa karar verildi, işte o zaman kaza tecelli etmeye başladı, verilen o karar uygulamaya konuldu.

Artık kader kazada gizlendi.

Kaza boyutunda yeni yeni yazılım vardır, bu yazılım da kadere dönüşür.

Şöyle düşünelim:

Tohumun özünde yazılı olan ağacın saklı olduğu boyut, kader boyutudur.

Ağacın açığa çıkışı, şekillenmesi meyveye yürüyüşü, kaderin açığa çıkışıdır, işte bu açığa çıkışın her safhası kaza boyutudur.

Ağaç açığa çıktığında, çevresel faktörlerle karşılaşır.

Bu faktörler; toprağın yapısı, hava şartları, sıcaklık, soğukluk, rüzgâr, yağmur, dolu gibi faktörlerdir.

İşte tüm bu faktörler, kaza kalemiyle yeni oluşacak tohumun özüne yazılım olarak yazılır ve bu yazılım yeni bir kader yazılımıdır.

Ağaçtan oluşan yeni tohumun özüne, önceki tohumların özüne ilave olarak yeni bir yazılım atılmıştır.

Tohumdan tohuma olan evrede, yâni yaklaşık bir yılda, yeni meyve oluşuncaya kadar olan zaman diliminde, ağacın çevresinde ne olay olmuşsa; rüzgâr, fırtına, sıcaklık, soğukluk, her türlü felaket, her türlü olay, yeni oluşacak meyvenin tohumunda kaydedilir.

Bu olaylara, insanın etkisini de dâhil edebiliriz.

Vücûdumuzda bir hücreden yeni bir hücre meydana gelir.

Yeni hücrede bedeninin tüm yaşadıkları kaydedilir, kaydedilen bilgiler yeni bir hücreye aktarılır.

Yâni yeni oluşan hücre, bir önceki hücredeki sistemi ve yeni yazılımı bir sonraki hücreye aktarır.

Ve bu böyle devam edip gider.

İşte hücredeki her bir yazılım, yeni bir kaderin yazılımıdır.

Hücrenin doğuşu, akışı, ölüşü, kaza boyutudur.

İşte “Kadâ salât” açığa çıkan her şeyin, açığa çıkaran Allah’a bağlı olması hakikatidir.

Varlığın; oluş, işleyiş, gelişim, sürüp gitmesi bir ölçü sayesinde.

Bu ölçü bir bağlılık içinde tecelli eder.

Kader kelimesi de buradan gelir.

Bir hücreden oluşan yeni bir hücre, önceki hücreye bağlılık içinde oluşur ve bu böyle sürüp gider.

Tüm varlık, bir ölçü içinde birbirine bağlıdır.

Tüm varlık Allah’ın hükümleri içinde oluşur ve yaşar.

Kadâ Salât idrakine ulaşan kişi, yaşantısını bu şuurda geçirir.

Her varlığa, varlıktaki ölçü ile bakar ve bu ölçünün Allah’ın hükümleri olduğunu bilir.

Şimdi “MUSALLÎ” makamını inceleyelim.

Musalli, salli kelimesinden gelir.

Musalla taşı kelimesi de buradan gelir.

Musalli-sallî (Bakara Sûresi 25, Mâûn Sûresi)

Sallî (Âl-i İmrân Sûresi 39-Kevser Sûresi 2)

Sallu-salla-yusallu (Ahzâb Sûresi 56-Alâk Sûresi 10-Kiyâme Sûresi 31)

Âl-i İmrân Sûresi 39: “Fe nâdethul melâiketü ve huve kâimun yusallî fîl mihrâbi.”

Fe nâdet-hu	: Artık, böylece, nida, seslenme, duydu, o,
El melâiketü	: Güç, kuvvet, her varlıktaki güç,
Ve huve kâimun	: O, kıyam, diri olan, dirilik, diri tutan, ayakta tutan,
Yusallî	: Kutsanmak, temizlenmek, arınmak, yönelmek,
Fî el mihrâbi	: İçinde, Hakk’a yönelme, her yerde Hakk’a yönelme durumu,

Meâli: “Böylece o, her varlıktaki gücün nidasını duydu ve o, kendini diri tutan Hakk’a yönelip arındı.”

Kevser Sûresi 2: “Fe salli li rabbike venhar.”

Fe salli	: Tertemiz, kutsanmak, arınmak, yücelik, dua, bağlılık
Li rabbi ke	: Rabbinin, seni vücudlandırmanın,
Venhar	: Akıtmak, sunmak, aktarmak, fedakârlık, erozyon, nehrin akışı,

Meâli: “Bundan sonra o İlmi Tevhid’i Rabbine bağlılık içinde tertemiz aktar.”

İşte âyetlerde görüldüğü gibi, salli-sallu-musalli-yusallî kelimesi; temizlenip bağlanmak, tertemiz bağlanmak, uymak, tüm saflığıyla bağlanmak anlamındadır.

Alâk Sûresi 10: “Abden izâ sallâ.”

Abden	: Kul, kulluk, köle,
İzâ sallâ	: Kutsanmak, arınmak, dua, korunmak, temizlenmek,

Meâli: “Kulun temizlenmesini.”

Müddessir Sûresi 43: "Kâlû lem neku minel musallîn."

Kâlû lem neku : Dediler, biz olmadık, olamadık,

Min el musalline : Selamette, kurtulmuş, hakikate teslim olmuş,

Meâli: "Dediler ki: Biz benliğinden geçip, temizlenenlerden, teslim olanlardan olamadık."

Kıyâme Sûresi 31: "Fe lâ saddeka ve lâ sallâ."

Fe lâ saddaka : Böylece, artık, yok, tasdik edemedi, sadık, doğruluk

ve lâ sallâ : Yok, kutsamak, temizlenmek, arınmak

Meâli: "Böylece o hâlde olan tasdik edemedi ve temizlenemedi de."

Meâriç Sûresi 22: "İllel musallîn."

İllâ el musalline : Ancak, temizlenip teslim olan, kutsanmak, arınmak,

Meâli: Ancak hakikatlerle temizlenip teslim olanlar başka.

Meâriç Sûresi:

22- Ancak hakikatlerle temizlenip teslim olanlar başka.

23- Onlar her an Hakk'a bağlılık şuuruyla hareket edenlerdir.

24- Onlar tüm değerlerin Hakk'ın olduğunu bilenlerdir.

25- Araştırma içindedirler ve yokluğunu bilenlerdir.

26- Onlar her zaman varlığın yaratılış yasalarına sadakatle bağlıdırlar.

27- Onlar sıkıntılara karşı Rabbin sevgisine sığınırlar.

İşte musalla-salla, musalla taşına yatmanın sırrı:

Benliğinden kurtulup temizlenmektir.

Tüm kötülüklerden arınma sırrıdır.

Öfkeden, hiddetten arınma sırrıdır.

Öteki görmeden kurtulma sırrıdır.

Aklını gönlünü temizleme sırrıdır.
Gafletten, dalaletten sıyrılma sırrıdır.
Müşriklikten, kibirden temizlenme sırrıdır.
Allah'ın ûlvîyetinin yanında ben de varım dememektir.
Fenâ fillah sırrıdır.
Ölmeden önce ölmek sırrıdır.
Kendi vücûdunun sahibine, tertemiz teslim olma sırrıdır.
Hakk'ın deryasına adım atma sırrıdır.
Bedenlerin aslına dönme sırrıdır.
Bedenler her zaman câna bağlıdır.
Kesâfetten letâfete dönme sırrıdır.
Şimdi salâh makamını inceleyelim.

SALÂH MAKAMI

Günde 5 vakit ezanda 10 defa okunan muhteşem uyarı.

“Hayye ale’s-salâh”

“Hayye ale’s-salâh”

“İslâh olun-sulh içinde yaşayın” diye yapılan muhteşem duyuru.

İnsanlığı sulh içinde yaşamaya davet eden muhteşem davet.

Hazreti Muhammed’in gönlünü, amacını, maksadını hissettiren muhteşem sesleniş.

Kur’ân’da salâh kelimesi türevleriyle 120’ye yakın yerde geçer.

Nahl Sûresi 119- Bakara Sûresi 11-160-182-220-224-228, Ahzâb Sûresi 17, Âl-i İmrân Sûresi 89-Hûd Sûresi 88-117-En’âm Sûresi 48-54

Salâh, sâlih, ıslâh, sulh, ıslahat, aynı kökten gelen kelimelerdir.

İyileşmek, temizlenmek, arınmak, düzgünlük, doğruluk, barış, birleşmek, gibi anlamlara gelir.

İslâh olma makamıdır.

Dosdoğru hareket etme makamıdır.

Allah’ta ıslâh olma makamıdır.

Bâtıldan kurtulmak, ilme bağlanmak demektir.

İlimle sulh bulmak demektir.

Temizlenmek, arınmak demektir.

Zanlarından kurtulmak demektir.

Salâh kelimesiyle ilintili kelimelerden örnekler şöyledir.

صَلَحَ-saluha: İyi olan, düzgün olan,
أَصْلَحَ-aslaha: Düzeltmek, onarmak, barış sağlamak,
صَالَحَ-sâlahâ: Sulh etmek, barış yapmak, ara bulmak, uzlaşmak,
تَصَالَحَ-tasâlahâ: Karşılıklı barışmak, küslüğün bitmesi,
صَلَاحَ-salâh: Doğruluk, iyilik, erdem, faydalılık,
إِصْلَاحَ-islâh: Onarmak, düzeltmek, ehlileştirmek,
مُصْلِحَ-muslih: Onaran, düzelten, ıslah eden, barıştıran,
صُلْحَ-sulh: Ara bulmak, barış sağlamak, anlaşmayı gerçekleştirmek, uzlaşmak,

صَالِحَ-sâlih: İyi kimse, dürüst kimse, erdemli kimse, hayırlı kimse,
Tüm bunların birleştirici anlamı, ezanda en güzel bir anlamda ifade edilir.

Ezanda okunan, “Hayye ale`s-Salâh”;

Haydin temizlenmeye, arınmaya, ıslâh olmaya...

Haydin sulh içinde yaşamaya...

Kavgaları, savaşları bitirmeye...

Barış içinde yaşamaya...

Kardeşçe yaşamaya, mesajıdır.

Ezan namaza çağrı değildir.

Namaz, Allah'a şahitliğe, salâh olmaya, ıslah olmaya çağrıdır.

Namaz, Allah'tan gayri bir şeyin olmadığını anlamaya çağrıdır.

Salâh makamı iyi anlaşılmalıdır.

Nahl Sûresi 119: “Summe inne rabbeke lillezîne amelûs sûe bi cehâletin summe tâbû min bâdi zâlike ve aslahû inne rabbeke min badihâ le gafûrun rahîm.”

Summe inne rabb ke	: Sonra, muhakkak, Rabbin, vücûdlandıran, şekillendiren,
Li ellezîne amilû el sue	: Amel, çalışma, kötü, fena amellerde olanlar,
Bi cehâletin	: Cehaletle, cahillikle, bilmeyerek,
Summe tâbû	: Sonra, tövbe, yaptıklarından pişman olma,
Min bâdi zâlike	: Sonra da,
Ve aslahû	: Islah oldular, düzelme, iyileşme,
İnne rabb ke min badi ha	: Muhakkak, rabbin, ondan sonra, sonrada, her zaman,
Le gafûr rahîm	: Elbette, mağfiret eden, rahim olan, özünden var eden,

Meâli: “Sonra muhakkak ki Rabbin, cehaletle fena amellerde olan, sonra da yaptıklarından pişman olup bir daha yapmamak üzere söz veren ve ıslah olan kimselere yardım edendir. Muhakkak ki Rabbin, her zaman elbette mağfiret edendir, varlığı özünden var edendir.”

Bu bölümde tarif edildiği gibi, cehaletten sıyrılmak, tövbe etmek, yaptığı hatalara geri dönmek, duygu ve düşüncelerini ıslah etmek mağfiret bulmaya kapı açacaktır.

Önemli olan olumsuz duygu ve düşüncelerini ıslah etmektir. Sulh içinde yaşamının hakikatine erişmektir.

Ahzâb Sûresi 71: “Yuslıh lekum amâlekum ve yagfir lekum zunûbekum ve men yutiillâhe ve resûlehu fe kad fâze fevzen azîmâ.”

Yuslıh lekum amâlekum	: İslah, düzeltme, iyileşme, uygun, siz, amelleriniz
Ve yagfir lekum	: Mağfiret bağışlanma, temizlenme, sizi,
Zunûbe kum	: Günah, kötü haller, fenalar, siz,
Ve men yuti Allah	: Kim, Allah'a itaat ederse, uyarsa,
Ve Resûl hu	: Resûl, hakikati gösteren, o,
Fe kad faze fevzen azîm	: Böylece olur, kurtulma, kurtuluş, büyük, yüce

Meâli: “Siz; fenalarınızdan kurtulun, mağfirete ulaşın ve siz amellerinizi ıslah edici olun. Kim Allah'a itaat eder ve resûlünü anlarsa, böylece o yüce kurtuluş ile kurtulmuş olur.”

İnsan kötü amellerde olmamalıdır.

Eğer insanın amelleri kötülük içeriyorsa, onların temizlenmesi gerekir.

İnsan kendini her zaman muhasebe etmelidir.

İnsanın amelleri çevresine zarar veriyorsa, o kötü amellerini terk etmelidir.

Ve kişinin amelleri çevresine, iyi duygular ve düşünceler yansıtmalıdır.

İnsan amellerini ıslah etmeli, Allah'ın hakikatlerine itaat etmeli ve resûlün gösterdiği yolu takip etmelidir.

İşte yüce kurtuluş budur.

Âl-i İmrân Sûresi 89: “İllelezîne tâbû min badi zâlike ve aslehû fe innallâhe gafûrun rahîm.”

İllâ ellezîne tâbû	: Başka, hariç, o kimseler, tövbe, pişman olup dönmek,
Min badi zâlike	: Bundan sonra,
Ve aslehû	: İslah olma, temizlenme, arınma, düzelme,
Fe inne Allah gafûr	: Muhakkak, Allah, mağfiret eden, temizlenmek,
Rahîm	: Rahim olan, varlığı özünden var eden,

Meâli: “Bundan sonra yaptıkları hatalardan pişmanlık duyup bir daha yapmayanlar ve ıslah olanlar başka. Muhakkak ki Allah mağfiret edendir, varlığı özünden var edendir.”

Allah’a karşı ve kullara karşı günahlarını anlayan ve günahları terk eden kimse, aklını ve gönlünü ıslah edecektir.

Aklını ve gönlünü ıslah eden, Allah’ın mağfiretine mazhar olacaktır.

İnsan aklını ve gönlünü ıslah etmek için ne yapmalıdır?

Dilini tutmalıdır.

Kimşenin dedikodusunu yapmamalı, arkasından çekiştirmemelidir.

Kimseyi hor görmemelidir.

Kimseyi kötülememeli, kimseyle alay etmemelidir.

Hiçbir varlığı küçük görmemeli, gereksiz görmemelidir.

Kimşenin özelini, gizli yönlerini, hatalarını araştırmamalı, ayıbını aramamalıdır.

Kimşenin inancına, ibadetine, kültürüne, cinsiyetine, milletine, rengine, laf etmemelidir.

Asla kibirlenmemelidir.

Asla kendini büyük görmemelidir.

Asla övünmemeli, kendi inancını diğerlerinden büyük görmemelidir.

Bilgisi olmadığı şeyler hakkında asla konuşmamalıdır.

Tevâzû içinde, tenezzül içinde olmalıdır.

Annesine babasına, yakınlarına, çevresine, herkese iyi davranmalıdır.

İnsanlara suratını asmamalıdır, onlara burun bükmemelidir.

Edepli olmalıdır.

Çevresine karşı sevgi ve saygı içinde olmalıdır.

Asla kimseyi aldatmamalı, kimseye iftira atmamalıdır.

Asla kul hakkı yememeli, asla çalıp çırpamalıdır.

Verdiği sözü yerine getirmelidir.

Gösteriş peşinde olmamalı.

Makam, şan şöhret peşinde olmamalıdır.
Kan dökmemeli, kimseye asla zulmetmemelidir.
Kötülük için yardımlaşmamalı, iyilik üzere yardımlaşmalıdır.
Sıkıntılar, kederler vermemelidir.
Gereğinden fazla yememeli, fazla içmemelidir.
Bedenine zararlı olan şeyler içinde olmamalıdır.
Kendi çıkarı için başkasına zarar vermemelidir.
Boş hayaller peşinde koşmamalıdır.
Kulaktan dolma bilgilerle hareket etmemelidir.
Aslı olmayan şeylere itibar etmemelidir.
Varlığın dış yüzünde kalmamalı, iç yüzüne bakmalıdır.
İkilikte kalmamalı, Tevhîd hakikatine erişmeye gayret göstermelidir.

Bıkkınlık, karamsarlık, ümitsizlik içinde olmamalıdır.
Çevresine de karamsarlık, ümitsizlik yaymamalıdır.
Kendi zannında var ettiği ilâha sığınmamalıdır.
Riyakâr olmamalıdır.
Hainlik yapmamalıdır.
Hasetlik, fesatlık içinde olmamalıdır.
İşte bunlara dikkat eden mutlaka aklını ve gönlünü ıslah edecektir.

Salâh makamına erişecektir.

Bakara Sûresi 11: “Ve izâ kîle lehum lâ tufsidû fîl ardı kâlû innemâ nahnu muslihûn.”

Ve izâ kîle lehum : O zaman, olduğunda, denildi, onlara,
Lâ tufsidû : Yok, fesat, yıkıcılık, tahrip, kargaşalık, ikilik,
Fi el ard : Yeryüzü, toprak, beden,
Kâlû innemâ : Derler, ancak, sadece,
Nahnu muslihûn : Biz, ıslâh eden, düzelten, reform, barıştıran,

Meâli: “Onlara: Yeryüzünde fesatlık içinde olmayın denildiğinde, biz düzelteniz derler.”

Fesatlık duygusu ıslah olmaya engel olan bir duygudur.

Fesatlık; kargaşa çıkarmak, arabozuculuk yapmaktır.

Fesatlık; kötü düşünmek, çekememe duygusudur.

Bu duygular temizlenmediği müddetçe, kişi ıslah olamaz.

Bakara Sûresi 160: “İllelezîne tâbû ve aslahû ve beyyenû fe ulâike etûbu aleyhim ve enet tevvâbur rahîm.”

İllâ ellezine tâbû : Ancak, o kimseler, tövbe, dönen, pişman olan,

Ve aslahû : İslah olan, düzelen, temizlenen, iyileşen,

Ve beyyenû : Açıkladılar, gerçeği ortaya koyan,

Fe ulâike etûbu : İşte onlar, pişman olup dönen, onların, aleyhim

Ve ene el tevvab : Ben, pişman olup dönülen yer,

El rahîm : Varlığı özünden var eden, rahîm olan,

Meâli: “Ancak yaptıkları hataları anlayıp dönenler ve ıslah olanlar ve hakikatleri açıklayanlar, işte onlar; hatalarını anlayıp Bana dönenlerdir ve tüm varlığı özünden var edenin, pişman olunup dönülecek yer olanın Ben olduğumu anlayanlardır.”

İnsan her zaman hatalarını görebilmeli ve onları temizlemeye gayret göstermelidir.

Her zaman düştüğü gafleti görmeli, gafletten dönmeye gayret göstermelidir.

Salâh makamı, Allah’ın ûlvîyetinin yanında kendine benlik isnat etmeme makamıdır.

Salâh makamı, ıslah olma, terbiye olma, temizlenme arınma makamıdır.

Salâh makamı, Allah’a dönme, O’nda yokluğunu anlama makamıdır.

Salâh makamı, tüm varlığın tek özden geldiğini görme makamıdır.

En'âm Sûresi 48: "Ve mâ nursilul murselîne illâ mubeşîrîne ve munzirîn fe men âmene ve asleha fe lâ havfun aleyhim ve lâ hum yahzenûn."

Ve mâ nursilu	: Değil, şey, ne, biz, açığa çıkmak, irsal,
El murselîn	: Hakikati gösterenler, Resûller, irsal,
İllâ mubeşîrîn	: Ancak, sadece, umut veren, sevindiren, müjdeleyici,
Ve munzirîn	: Hakikatleri açıklayıp uyararı,
Fe men âmene	: Artık, kim, kimse, inanır, iman etmek,
Ve asleha	: İslah olmak, temizlenmek, arınmak, kurtulmak,
Fe lâ havfun aleyhim	: Artık korku yoktur, onlara,
Ve lâ hum yahzenûn	: Yok, onlar, mahzun, üzülme, keder, onlar olmazlar,

Meâli: "Hakikatleri gösterenler; ancak hakikatlerle sevin-dirmek ve hakikatlerimizi anlatıp uyarmanın dışında başka bir şey için açığa çıkmadı. Artık kim iman etmiş ve arınmışsa, onlara korku yoktur ve onlara mahzun olmak da yoktur."

Hucurât Sûresi 9. ve 10. âyetlerde üç defa ıslâh kelimesi geçer. Şimdi bunları inceleyelim.

Hucurât Sûresi 9: "Ve in tâifetâni minel mû'mînîn ektetelû fe aslihû beyne humâ, fe in begat ihdâhumâ alel uhrâ fe kâtilûl-letî tebgî hattâ tefîe ilâ emrillâh fe in fâet fe aslihû beynehumâ bil adli ve aksitû, innallâhe yuhıbbul muksitîn."

Ve in tâifetâni	: Eğer, şâyet, ise, iki taraf, iki topluluk, bölünme,
Min el mu'minîn	: Mü'minlerden, emin olanlar, inananlar,
İktetelû	: Mücadele etmek, savaştılar, kavga,
Fe aslihu	: O zaman, ıslah edin, uzlaştırma, barış, aslını hatırlatma,
Beyne-humâ	: Onların aralarını, o ikisinin arasını,
Fe in begat	: Eğer zulmetmek, haksızlık, taşkınlık, haktan sapmak,
İhdâ-humâ	: İkisinden biri,
Alâ el uhrâ	: Diğer yandan, diğer taraftan olmak,
Fe katilu	: O zaman, mücadele edin, savaşın,
Elletî tebgî	: Ki o zulmeder, olmayan, dışarı çıkar, haktan sapmak,
Hattâ tefie	: Karşılama, buluşma, dönüncüye kadar,
İlâ emri Allah	: Emir, iş, hüküm, hakikat,
Fe in faet	: Bundan sonra, pişman olup dönmek,
Fe aslihû	: O zaman, ıslah edin, uzlaştırma, barış, aslını hatırlatma,
Beyne-humâ	: Onların aralarını, o ikisinin arasını,
Bi el adli	: Adaletle, Hakk'a uymak, Tevhîde uymak, telkin etmek, doğru hareket etmek,
Ve aksitû	: Daha adil, fazlası, titizlikle,
İnne Allah yuhibbu	: Muhakkak, Allah, sever, sevgisinde,
El muksitîne	: Âdil olanlar, adaletli davranma, adalet üzere olmak,

Meâli: "Eğer inananlar; hakikatlerin yolunda taifelere bölünür, bir kavga içinde olurlarsa, onların aralarını hakikatleri göstererek düzeltin. Eğer onlardan biri haktan saparsa, haktan yana olup, haktan sapana Allah'ın hükümlerini anlatmak için

gayret gösterin. Eğer bundan sonra pişman olur dönerse, onların aralarında uzlaştırıcı olun ve titizlikle Tevhîd'e uymalarını telkin edin. Muhakkak ki adalet üzere hareket edenlerde Allah sevgisi vardır.”

Hucurât Sûresi 10: “İnnemel mü'minûne ihvetun fe aslihû beyne ehaveykum vettekûllâhe leallekum turhamûn.”

İnnemâ el mü'minune	: Sadece, ancak, mü'minler, inananlar,
İhvetun	: Kardeşler, yakın dost, arkadaş, kardeşlik üzere olan
Fe aslihu	: O zaman, ıslah edin, uzlaştırma, barış, aslını hatırlatma
Beyne ehavey kum	: Kardeşlerinizin arasını,
Ve ittekû Allah	: Fenalardan sakınmak Allah'a ortak koşmamak,
Lealle-kum	: Umulur ki, böylece siz,
Turhamûne	: Merhamet, korunursunuz, rahmet olunursunuz,

Meâli: “Mü'minlik makamına erenler her varlığın birbiriyle kardeş üzere olduklarını bilirler. Bundan sonra kardeşlerinizin arasında uzlaştırıcı olun. Fenalardan sakının, Allah'a ortak koşmayın. Umulur ki siz merhamete ulaşırsınız.”

İşte bu âyetlerde belirtildiği gibi, öncelikle kendimizi ıslah etmeliyiz.

Sonra da kavga içinde olanların aralarını ıslah-düzeltemeye çalışmalıyız.

Aklını gönlünü ıslah eden, muhakkak ki başkasını da ıslah edebilir.

Gönlü ve aklı arınanlar, arınmayı öğretebilirler.

İşte ıslâh makamı arınmışlık makamıdır.

İslâh makamı sulh makamıdır, barış makamıdır.

Allah'ın ûlvîyetinde kendinden geçme makamıdır.

Islâh olanlar, gönüllerde sevgi tecelli etsin isterler.
Onlar sıkıntısı olana, beklentisiz koşarlar.
Onlar kulluk şuuruyla yaşarlar.
Onlar her varlığın birbirleriyle kardeş olduklarını bilirler.
Onlar çevrelerine rahmet olurlar.
Onlar derdi olanın derdini çözmek için koşarlar.
Onlar karamsarlıkları umuda döndürürler.
Onlar çaresizlere çare olurlar.
Onlar gönül incitilmesin isterler.
Onlar gönüllerde sevgi çiçeği açsın, kokusunu yaysın isterler.
Onlar ilâhi aşkı hissettirmek için koşarlar.
Onlar sevindirirler.
Onlar umut olurlar.
Onlar Güneş olur ısıtırlar.
Onlar su olur ferahlatırlar.
Onlar toprak olur yeşertirler.
Onlar hava olur nefes olurlar.
Onlar hakikati göstermek için çırpınırlar.
Hakikat, Hakk'ın kendi Zâtıdır.
Kendi Zâtının varlıktaki, O'na ait olan sonsuz sıfatlarıdır.
Onlar gönüllerdeki korkuları alırlar.
Onlar gönüllerde cennetin kapılarını açarlar.
Onlar çocuklar gibi heyecan doludurlar.
Onlar ruhdan doğmuşlardır.
Onların bedenleri yoktur.
Onlar ışığın melekleridir.
Onlar rûhun evladlarıdır.
Onlar nûrdan rûha akan ışıklardır.
Onlar nûr alâ nûr sırlarıdır.
Onlar nûr elbisesini giyenlerdir.

Onlar nûr elbisesiyle dolaşırlar.
Onlar Allah'ın nûr bedenleridir.
Onlar Muhammed sırrının melekleridir.
Onlar sulh melekleridir.
Onlar birleştirir.
Onlar aşkın ûlvîyetini hissettirir.
Onlar aşkın ûlvî melekleridir.
Onların salâh makamının kâmilleridir.
Onlar felah makamının görevlileridir.
Onlar Allah'ın câmileridir.

SALÂVÂT MAKAMI

Salâvât (Bakara Sûresi 157-238-Tevbe Sûresi 99)

Salât'ın tüm boyutlarını kuşatan boyuttur.

Salâvât boyutuna ulaşan kişi;

Tüm makamların birliğine erişmiştir.

Tüm makamlara miraç etmiş, semme vechullah sırrına erişmiştir.

Nûr alâ nûrdan doğmuştur.

Nûr elbisesi giydirilmiştir.

Her yeri saran ûlvîyetin ne olduğunu anlamıştır.

Ûlvîyetin makamında, Sidretü'l Müntehâ'ya nazar etmiştir.

Sidretü'l Müntehâ'nın nûrunda nûr olmuştur.

Nûranî bir âlem.

Semâî bir âlem.

Tarifi mümkün olmayan bir âlem.

Tüm varlık Semâî âlemde idi.

Bir birlik içinde idi.

Nûrun birliği içinde idi.

İşte bu âlem "Sidretü'l Müntehâ" idi.

Halk zamanı gelince oradan akıp gelecek idi.

Tüm varlığın nûranî boyutu orada idi.

Mahlûkât oradan akıp gelecek idi.

Âmâ butundan Ehad butuna...

Ehad butundan Nûr butuna...

Nûr butundan Rûh butuna...

Rûh butundan Beşer butuna...

Sidretü'l Müntehâ'dan akıp gelecekti.
Zamanı gelince "Hâdi yürü" emri tecelli edince...
Bir bir süzülüp gelecekti.
Nasıl ki denizde damlalar görünmez idi.
Ama damlalar oradan gelecek idi.
İşte her şey Sidretü'l Müntehâ'dan süzülüp gelecekti.
Rûhlar henüz vücûd bulmamış idi.
Onların elbisesi de rûh olarak var idi.
Rûh üflenecek şekil alacak idi.
Rûh-mâna elbise giyecek...
Madde olarak görünecek idi...
Mânâ'dan madde'ye...
Madde'den mânâ'ya akıp gidecek idi.
Madde denilen şey, mânânın elbisesi idi.
Tüm her şey rûhun üflenışı ile açığa çıkacak idi.
Ağaç tohumdan süzülüp geldi.
Tohum ağacın Semâ'sı idi.
Tohum ağacın, Sidretü'l Müntehâ'sı idi.
Tohumda ne varsa aynısıyla açığa çıkacak idi.
İşte "Â'yân-ı Sâbite" sırrı bu idi.
Semâ'da bir nûr tecelli etti.
Nûr ışığa döndü.
Işık hayatı taşıdı.
Hayat ışığın içinden süzülüp geldi.
İşte tüm bunlar İlâhi bir Kudretin kendi tecellisi idi.
O İlâhi Kudret O'nun kendi idi.
Varlık O'nun damlaları idi.
Sidretü'l Müntehâ sırrı Halk'ın nûranî boyutu idi.
Halk Hakk'da nûr hâlinde idi.
Orada ilâhi bir yazılımla...

Her varlığın nasıl olacağı belirlenmiş idi.

İşte Sidretü'l Müntehâ Semâ-i âlemde....

Varlığın nûr bedeniyle durduğu yer idi.

İşte "Kâbe Kavseyn" sırrı bu idi.

İşte "Ev Edna" sırrı bu idi.

Salâvât sırrı bu idi.

Necm Sûresi 9: "Kâbe Kevseyn-Ev Edna"

Meâli: "Aynısıyla O, O'nun kendisidir."

Meâli: "Halk aynısıyla O'nun kendisidir."

Meâli: "Damla aynısıyla Denizin kendisidir."

Necm Sûresi 13: "İnde Sidretil Muntehâ"

Meâli: "Her şey 'Sidretil Muntehâ'da bir nûrun içinde."

Meâli: "Bütün varlık nûranî bir kaynakta."

İşte salâvât makamının sırrına eren, bedenlerin nûruna erişmiştir.

Ve artık o nûr ile nurlanmış, nûrun salât'ına erişmiştir.

Her varlığın nûr ile birbirine bağlı olduğunu görmüştür.

Her varlıkta Fâil olanı, Mevsûf olanı, Mevcûd olanı anlamıştır.

Mevcûd olanın vücûd dairesinde yok olmuştur.

Mevcûd olanın vücûdundan gayri bir şey kalmamıştır.

İşte salâvât makamının ülvîyetine eren, varlıkta, Allah'a ait olan her bir boyutu, varlığın boyutunda görür.

Salâvât şuuru, Halk boyutunun Hakk ile olan bağlılığının zevkidir.

Salâvât şuuru, varlığı kendine ait sıfatlarla kuşatanın Allah olduğunu anlamaktır.

Salâvât şuuru, Muhammed boyutunun şuurudur.

Salâvât şuuru, Tevhîd şuurudur.

Salâvât boyutuna ulaşan kişi, tüm makamları görmüştür.

Ve baktığı varlığa Salât boyutu ile bakar.

İşte salâvât hakikati, her an Allah ile birlikte olduğunu anlayabilmektir.

Tüm varlığın Allah'a bağlı olduğunu görebilmektir.

Nasıl ki insanın bedenindeki tüm hücreler, beden ile bütünlük içindedir.

Her insan da, her varlık da Allah ile bütünlük içindedir.

İşte bu duruş, namazın mânâsıdır.

Namazın mânâsına eren, yâni her varlıkta Hakk'a nazar edenin gönlü felâha erişmiştir.

İşte salâvât makamına erenler, damlalarda deryayı seyrederek.

Tüm bedenleri tutanın Allah'ın zâtı olduğunu bilirler.

Allah'a kâlden bağlı oldukları gibi, her varlıkta O'na nazar ederek yaşarlar.

Edebe de bağlıdırlar.

İlme de bağlıdırlar.

Tevâzû ve tenezzül içinde yaşamaya da bağlıdırlar.

Tüm varlığa Allah'ın sevgisiyle yaklaşırlar.

Varlığı varlık olarak görmezler, Allah'ın nûr damlaları olarak görürler.

Ve bu şuurda yaşarlar.

İşte salâvât makamının ulvîyetine erenler;

Hiç kimseyi hor görmezler.

Hiç kimsenin gönlünü yıkmazlar.

Onların dillerinden asla kötü söz çıkmaz.

Kimseye bağıırıp çağırılmazlar.

Kimseyi dışlamazlar.

İçlerinde öfke, hiddet, kin, nefret sönmüştür.

Kırılımlar da kırmazlar.

Üzülsele de üzmezler.

Kötü düşüncelerde olmazlar.

Kimse için asla kötü düşünmezler.

Kimseye zerre kötü söz etmezler.
Dedikodu bilmezler, kimseyi çekiştirmezler.
Daima Hakk'ın huzurundaymış gibi hareket ederler.
Her yere Hakk nazarıyla bakarlar.
Yalan söylemezler.
Kimsenin hakkına girmezler.
Kimseyi aldatmazlar.
Hep kendilerini muhasebe ederler.
Asla başkasının eksliğini aramazlar.
Zem, haset, fesat, gurur, kibir, inat ve buna benzer fena hâlleri yoktur.
Herkesi iyilik için koşarlar.
Asla kötülük için koşmazlar.
Kendi kulluğuyla meşgul olurlar.
Kimsenin ibadetine, inancına karışmazlar.
Kimsenin inancını hor görmezler.
İnsanları namazlı, namazsız diye ayırmazlar.
Bayanları örtülü örtüsüz diye ayırmazlar.
Çünkü onlar dış giysilerde kalmazlar, bedenlerin sahibini bedenlerde görürler.
Toplumda birilerini övüp, birlerini aşağılamazlar.
Hiç kimseyi yargılamazlar.
Kesinlikle tartışmalara girmezler.
Asla bilmişlik yapmazlar.
Hep tevâzû içindedirler.
Derdi olana koşarlar, onlara umut olurlar.
Sevgi doludur dilleri, çok güzeldir hâlleri.
İşte namaz ile namaz olanlar, asla gönül yıkmazlar.
Namazın rûhundan uzak olanlar ise, yâni namazın şek-
linde kalanlar ise, bir yargılama içinde olurlar.
Senlik benlik kavgasında kalıp, nice gönül yıkarlar.

Yûnus Emre bunun için seslenmiş.
Gönül yıkma, gönül yıkarsan kıldığın namaz değildir.
Bütün millet gelse, senin yaptığını temizleyecek değildir.
“Bir kez gönül yıktın ise
Bu kıldığın namaz değil
Yetmiş iki millet dahi
Elin yüzün yumaz değil.”
Namaz, bizi kötü hallerden korumak içindir.
Namaz kılıp, tevazu sahibi olamıyorsam!
Öfkemi hiddetimi bitiremiyorsam!
Hâlâ insanları aldatıyorsam!
Makam, şan şöhret peşinde isem!
Para, mal için, yakıp yıkıyorsam!
Hem namaz kılıp, hem kötülük yapıyorsam!
Kıldığım namaz mıdır?
Yoksa yatıp kalkmak mıdır?
Sen kıl yine namazını.
Ama onun şeklinde kalma, mânâsına gönül ver.
Kıl namazını, ama gönül yıkma.
Kıl namazını, ama çalıp çırpma.
Kıl namazını ama kimseyi aldatma.
Kimsenin ardından konuşma, eksik gedik arama.
Kıl namazını ve iyi insan ol.
Namaz kılmamdaki ana gaye nedir?
Neden namaz kılıyorum?
Ben hala gurur, kibir içindeysem, kıldığım namaz olur mu?
Kıldığım namaz beni Sâlih insan etmiyorsa, namazda mı
bende mi bir eksiklik var?
Hem kötülük yapıyor, hem kıldığım namazdan utanmıyorsam...
Kötülüklerimi terk etmiyorsam...

Sâlih amelde olamıyorsam...

Bağırıp çağırıyorsam, gönül kırırıyorsam...

Benim namazım kendimi kandırmaktan başka bir şey değildir.

Yatıp kalkmaktan başka bir şey değildir.

Ben hem namaz kılıp hem her türlü kul hakkına giriyorsam, benim kıldığım namaz değildir, kendimi kandırmaktır, âdete uymaktır.

İşte bu emvalde Hazreti Muhammed; "İbadetlerin şeklinde kalmayın mânâsını arayın" diye bildirmiştir.

Kıldığımız namazın derin mânâlarına erişmeliyiz.

Salât'ın hakikatine erişmeliyiz.

Her anımızı namaz içinde geçirmeliyiz.

Her anımızı Allah'a bağlılık şuurunda geçirmeliyiz.

Sadece şunu düşünsek bir şeyleri fark edebiliriz.

Kıldığımız namaz bizi ıslâh etti mi?

Kıldığımız namaz bizi fahşadan münkirattan korudu mu?

Kıldığımız namaz bizi salâvâtın hakikatine eriştirdi mi?

Kur'ân'da geçen salâvât âyetlerinden bazı örnekler.

Bakara Sûresi 157: "Ulâike aleyhim salâvâtun min rabbi-him ve rahmetun ve ulâike humul muhtedûn."

Ulaïke aleyhim : İşte onlar, onlarda,

Salâvât : Bütün tecelliler Hakk'ın, her şey O'na bağlı,

Min Rabbi-him : Rabbi, vücûdlandırıran, onlar,

Ve rahmeten : Rahmet, insandaki Allah'ın nûru,

Ve ulâike hum : İşte onlar,

El muhtedûne : Hakk'a yol bulan, hidâyete eren,

Meâli: "İşte onlar; kendi üzerlerindeki bütün tecellilerin ve rahmetin, onları vücûdlandırana ait olduğunu bilirler ve işte onlar Hakk'a yol bulanlardır."

İşte salâvât makamına erenler, varlıktaki tüm tecellilerin Allah'a ait olduğunu anlamışlardır.

Onlar rahmet makamına ermişlerdir.

Onlar tüm bedenleri tutan Zâta teslim olmuşlardır.

Onlar her varlığın Allah'ın kendi tezahürü olduğunu görmüşlerdir.

Onlar her an Allah'a bağlılık içindedirler.

Onlar kendilerinin Allah'ın vücûd dairesinde bir hücreden ibaret olduklarını bilirler.

Hücrenin bedene her an bağlı olduğu gibi, onlarda her an Allah'a bağlı olduklarını bilirler.

Varlıktaki fiilerin Fâilde bağlılığını görürler.

Varlıktaki sıfatların Mevsûfa bağlılığını görürler.

Tüm bedenlerin Vücûda bağlılığını görürler.

Tüm bedenlerin rûhdan süzülüp geldiğine şahit olmuşlardır.

İşte salâvât makamına erenler, tüm bağların Allah'a nasıl bağlı olduğunu görmüşlerdir.

Bağların da Allah'ın kendinden ayrı olmadığını görmüşlerdir.

Bakara Sûresi 238. âyette de salâvât kelimesi geçer.

Bu âyette hem salât hem salâvât her ikisi birden geçer.

Bakara Sûresi 238: "Hâfizû alâs salavâti ves salâtil vustâ ve kûmû lillâhi kânitîn."

Hafizu : Korumak, muhafaza etmek,

Alâ el salâvât : Bağlılık, itikatlar, yönelmeler, istekler, iman, hatırlamalar,

Ve el salâti : Bağlılık şuuru, her an hakka bağlı olma durumu,

Tevbe Sûresi 99: "Ve minel arâbî men yuminu billâhi vel yevmil âhiri ve yettehizu mâ yunfiku kurubâtin indallâhi ve salavâtir resûl e lâ innehâ kurbetun lehüm se yudhîlühümül-lâhu fî rahmetihî innallâhe gafûrun rahîm."

Ve min el Arâbi	: Bedevi, gezip dolaşan, arayan, Rabbe bağlı olan,
Men yumini bi Allah	: Kim, kimse, iman eder, Allah
Ve el yevmi el âhiri	: Sonunda,
Ve yettehizu	: Edinir, kabul eder, sığınır, sarılır,
Ma yunfiku	: Şey, ne, değil, infâk, vermek,
Kurubâtin inde Allah	: Yakınlıklar, katında, ona ait olan, Allah
Ve salâvâti	: Her şeyiyle hakka yönelme, hakka bağlılık,
El Resûli	: Resûl, hakikati gösteren,
E la innehâ kurbetun lehum	: Öyle değil mi, gerçekten o, yakınlık, onlar,
Se yudhîlu-hum	: Dâhil olma, girme, onlar,
Allah fî rahmeti-hi	: Allah, içindeki, rahmet, o, kendi,
İnne Allâh gafur	: Muhakkak ki Allah, mağfîret, temizleyen,
Rahîm	: Rahim olan, varlığı özünden var eden,

Meâli: “Bedenlerin Râbbine-Zâtına eren kimseler, Allah’a ve sonlarına inanırlar ve hakikatlere sarılırlar, edindikleri şeylerden verirler, Allah’a olan yakınlığı bilirler ve resûlün her şeyiyle her zaman Hakk’a yöneldiğini anırlar. Onların; o hakikatlere dâhil olması, kendilerindeki Allah’ın rahmetini anlaması, doğrusu o yakınlık değil midir? Muhakkak ki Allah lütuflarını tertemiz sunandır, tüm varlığı özünden var edendir.”

Bu bölümde geçen, Arâbî, Rabbe bağlı olan demektir.

Yâni bedenın Zâtı olan Rabb makamına erişmiştir.

Her varlıkta o varlığın sahibi Rabb boyutudur.

Rabb boyutu, Allah’ın bir varlıktaki esmasıdır.

Rabb; varlık boyutundaki her varlığın bedeninde olan Allah’ın işleyişi, tecellileri boyutudur.

Allah'ın varlığı vücûdlandırma boyutu "Rabb" boyutudur, "Rabb" esmâsıdır.

Kâinatı var edeni, yöneteni Allah olarak değerlendirirsek, bir varlığı yaratan, onu yöneten ise Allah'ın Rabb boyutudur.

Yâni bir varlıktaki Allah'ın esması Rabb'dır.

Tüm varlıktaki bütünsel esma Allah'tır.

Allah'ın bizleri vücûdlandırması, vücûdlarımızı bir şekil içinde terbiye ederek, açığa çıkarması, Allah'ın Rabb esmâsıdır.

"Rabbim Allah'tır" denilmesi, vücûdumun sahibi Allah'tır anlamındadır.

Tüm âlemlerin sahibi Allah'tır, Allah'ın bir vücûddaki sahipliği Rabb'dır.

Onun için, bir evin sahibine de "Rabbü'l dâr" denir.

Bir malın, bir mülkün, bir sermayenin sahibine de "Rabbü'l mâl" denilir.

Rabbim kelimesi, efendim anlamında da kullanılmıştır.

İnsanın bedeninin efendisi Allah'tır, bedendeki Allah'ın efendi boyutu Rabb'dır.

Rabb;

Bedeni oluşturan, bedeni işleten, beden Zâtı...

Beden boyutundaki Allah'ın işleyişi...

Vücûdlandıran, şekillendiren, biçimlendiren...

Terbiye eden, yâni bedeni en ince bir biçimde şekillendiren, anlamlarına gelir.

Şöyle düşünelim, bir tohumda Rabb esması gizlidir.

Ne zaman tohumdan ağaç adım adım açığa çıkmaya başlar, işte Rabb esması orada tecelli eder.

Allah, Rabb esmasıyla, ağacı şekillendirir, terbiye eder, işletir, sıfatlandırır.

İşte, kişinin vücûdunu şekillendiren, yâni kişiyi vücûdlandırın ve her an o vücûdda işleyişiyle kendini gösteren, vücûdu tutan, Allah'ın kişideki adı Rabb'dır.

Her vücûdu tutan Allah'ın vücûd boyutundaki karşılığı Rabb'dır.

İşte Tevbe Sûresi 99. âyette geçen; “Ve minel arâbî men yu-minu billâhi” Allah'a iman eden kimse, Rabb hakikatine eren kimsedir, diye bildirilir.

Her varlığın kendinde varlığın Zâtını gören kimse, Allah'a iman etmiş olan kimsedir.

Yine bu âyette belirtildiği gibi salâvât makamına eren kimse, beden Zâtı olan Rabbe bağlanmıştır.

İşte o kimse, kurbiyet makamına ermiş kimsedir.

İşte o kimse “yevmil âhiri ve yettehizu mâ yunfiku” her şeyin her an bir sona aktığını bilir.

O son Allah'ın âhir boyutudur.

O kimse infâk içinde olan kimsedir.

İnfâk, her varlığın Allah'a nispet edilmesidir.

Her varlığın Allah'a ait olduğunun idrakidir.

İnfâkın zıddı nifâktır.

Nifâk içinde olmakta münafıklıktır.

İnfak; varlığından geçmek, varlığını bağışlamak yâni varlığının sahibinin Allah olduğunu bilip sahibine teslim etmektir.

Nifak; ikilikte kalmak, ikiyüzlü, arabozculuk, ara açılmak, iki yuvalı, içi başka dışı başka, hep ikilik üzere olan, Allah ile arasına kendi varlığını koymak demektir.

İşte bu âyetin açılımında salâvât;

Varlığın ardında varlığın Zâtını görmektir.

Her an O Zâta teslimiyet içinde olmaktır.

O Zâtın Allah olduğunu bilmektir.

Allah'a iman içinde olmaktır.

Her şeyin Allah'tan geldiğini, Allah'a döndüğünü görmektir.

Kurbiyet içinde olmaktır.

İnfak içinde olmaktır.

Resûl makamının ûlvîyetine ermektir.

AHZÂB SÛRESİ 56. ÂYETİNİN TEVİLİ

Ahzâb Sûresi 56. âyeti, müellifler tarafından hep farklı meal edilmiştir.

Allah ve meleklerinin nebîsine salât-namaz kıldıkları iddia edilmiştir.

Bazı müellifler, Allah ve meleklerinin nebîsine destek oldukları şeklinde meâl etmişlerdir.

Bazıları salavât ederler şeklinde meâl etmişlerdir.

Diyanet eski meâlinde överleri yeni meâlinde salât ederler diye meal etmiştir.

Ahzâb Sûresi 56. âyette üç yerde sallu kelimesi geçer.

Ahzâb Sûresi 56: “İnnallâhe ve melâiketehu yusallûne alen nebîyyi yâ eyyuhellezîne âmenû sallû aleyhi ve sellimû teslîmâ.”

İnne Allah	: Muhakkak ki Allah, Allah’a
Ve melâikete hu	: Kuvveler, her varlıktaki güç,
Yusallune	: Bağlıdırlar, temizlik, birlikte, bir bağlılıkta,
Alâ el nebîy	: Haber veren, bildiren, nebîler, hakikati bildiren,
Ya eyyuha ellezine amenu	: Ey iman edenler,
Sallu aleyhi	: Bağlanın, temizlenmek, birleşin, birlik içinde, ona,
Ve sellimu	: Selamet, barış, huzur, teslimiyetle gelen kurtuluş,
Teslimen	: Teslim olmak, bütün varlığıyla teslimiyet içinde olmak,

Meâli: “Nebîler, muhakkak ki Allah’a ve O’nun tüm varlıktaki gücüne tertemiz bağlıdırlar. Ey iman edenler! Siz de O’na tertemiz bağlanın ve bütün varlığınızla teslim olup, selamet içinde olun.”

Bahaeddin Sağlam Meali: Şüphesiz Allah ve melekleri, Peygambere rahmet indirirler: (Onu desteklerler.) Ey iman edenler! Siz de, ona rahmet duasını okuyun (onu destekleyin) ve ona selam verin!

Bayraktar Bayraklı Meali: Allah ve melekleri peygambere destek oluyolar. Ey iman edenler! Siz de peygambere destek olunuz, ona yürekten bağlılığınızı ifade ediniz.

Diyanet İşleri Meali (Eski): Şüphesiz Allah ve melekleri Peygamberi överler: Ey inananlar! Siz de onu övün, ona salât ve selam getirin.

Diyanet İşleri Meali (Yeni): Şüphesiz Allah ve melekleri Peygamber’e salât ediyorlar. Ey iman edenler! Siz de ona salât edin, selâm edin.

Diyanet Vakfı Meali: Allah ve melekleri, Peygamber’e çok salevât getirirler. Ey mü’minler! Siz de ona salevât getirin ve tam bir teslimiyetle selam verin.

Mehmet Okuyan Meali: Allah ve melekleri, Peygamber’e [salât] ediyorlar (destek veriyorlar). Ey iman edenler! Siz de ona [salât] edin (destek verin) ve tam teslimiyet gösterin!

Mustafa İslamoğlu Meali: Elbette Allah ve O’nun melekleri Nebî’yi desteklerler. Ey iman edenler! Onu, siz de destekleyin! Ve onu her tür şaibeden ve ithamdan uzak tutun!

Süleyman Ateş Meali: Allah’ı ve melekleri, Peygambere salat etmekte(onun şerefini gözetmeğe, şanını yüceltmeğe özen göstermekte)dir. Ey inananlar, siz de ona salat edin, (onun şanını yüceltmeğe özen gösterin); içtenlikle selam edin (ona esenlik dileyin).

Âyeti incelediğimiz zaman, iman edenlere Allah'a nasıl teslimiyet içinde olacağı bildirilir.

Nebîler örnek verilerek, siz de Nebîler gibi teslimiyet içinde olun diye bildirilir.

Çoğu müellif, Allah'ın ve meleklerin Nebîsine namaz kıldığı şeklinde çeviri yapar.

Oysa âyeti dikkatlice incelediğimizde başka bir anlam vardır.

Allah'ın nebîsine namaz kılması diye çevrilmesi ne kadar doğru olabilir?

Oysa orada yatan, iman edenlere olan bir sesleniştir.

İman edenlere şöyle bir sesleniş vardır.

Nebîler, Allah ve meleklerine her an bağımlık içindedirler.

Nebîler, her an Allah'a ve her varlıktaki kudretine teslimiyet içindedir.

Burada meleklerden maksat, her varlıktaki Allah'ın kuvveleridir.

Her varlık Allah'ın kudretiyle sarılıdır.

Her bir varlığı tutan gücün, kuvvenin adı melektir.

Melekût boyutunu inceleyelim.

Meleklerin esmalar ve sıfatlar ile bağlantısını inceleyelim.

O zaman Nebîlerin Allah'a ve meleklerine olan bağılılığını anlayabiliriz.

Rûh üflenmeden önce, tüm melekler rûh boyutunda bâtın idi.

Rûh üflendi, üflenen rûh melekleşti, tüm melekler rûh'da secde hâlinde idi.

Her melek, özünde kendine has esma taşır.

Esmalar da birer melektir.

Her esma, melek boyutunda secde hâlinindedir.

Secdede olan melekler, üflenen rûh ile birlikte esmalarını açığa çıkarmaya başlar.

Görünen her varlık, meleklerin esmaya dönüşmüş, elbise giymiş boyutudur.

Her varlık, kendi esmalarına secde hâindedir.

Her varlık Allah'ın sıfatlar boyutudur.

Her sıfat, meleklerle kuşatılmıştır.

Melek, rûhun kendine ait olan kuvveleridir.

Rûh, Allah'ın zâtında ve sıfatlarında melek esmasıyla vücûd bulur.

Her bir varlıktaki kuvveler melekler sırrıdır.

O kuvveler, taşıdığı esmaları, beşer boyutuna olan bir akış içinde açığa çıkarmaya başlar, varlık elbisesine döner.

Melek; zerreden kürrreye her varlığı tutan kuvveler, güçler, Allah damlacıklarıdır.

Bedeni tutan da bir melektir, hücreyi tutan da.

Bir damla suyu da tutan bir melektir.

Okyanusu tutan da bir melektir.

Bir damla su diğer damla suyla birleştiğinde, iki melek olarak kalmaz, iki melek birleşir tek melek olur.

Melek, mâlik, mâlikane, mülk, mal, melâike, meleke aynı kökten gelen kelimelerdir.

Bu kâinat Allah'ın mâlikanesidir.

Allah mâlikanesini, meleklerle idare eder.

Melek; güç, kuvve, kuvvet, kudret, anlamındadır.

Melek, üflenen rûhla birlikte, kendinde olan işaretleri bir bir açığa çıkarmaya başlar, yâni esmalar boyutuna dönmeye başlar.

Melek, henüz beşerî elbise giymemiş olan kuvvelerdir.

Beşerî elbise giymesi için, esmasal boyuta akması gerekir.

Her varlığın esmasal boyutu vardır.

Her esmanın, kendine mahsus taşıdığı, has özellikleri vardır.

Esmaların sırrı sıfatları açığa çıkarır.

Sıfatlardaki tecelli esmaların tecellisidir.
Esmaların tecellisi, meleklerin semâsıdır.
Rûh'da olan tüm melekler, Mâlik olana aittir.
Mâlik olan da Allah'tır.
Mâlik, tüm mülkün sahibi demektir.
Esmâ "sema-smy- سَمَا" kökünden gelir.
Sema, semi, ism, esma, aynı kökten gelen kelimelerdir.
Esmâ; "أسما- Elif ve sema-semi" kelimesinin birleşimiyle yazılır.
Burada "Elif" rûh boyutunu işaret eder.
Sema, varlığın esmasal boyutuna işaret eder.
Esmâ; isimler, adlar, işaretler, belirtiler demektir.
Her meleğin, kendine has olan işaretleri göstermesi, es-
masal boyuttur.

A'râf Suresi 180: "Esmâul husnâ."

"Ve lillâhil esmâul husnâ-isimlerdeki tüm güzellikler Al-
lah'ındır."

Varlıktaki tüm esmalar, Allah'a ait olan güzellikleri, de-
ğerleri, taşır.

Esmâ; varlıktaki Allah'a ait olan sonsuz işaretlerdir, de-
ğerlerdir.

Varlık, rûhdan duyduğu, aldığı mesaja göre şekillenir.

Rûh boyutunda, tüm melekler, tüm esmalar, tüm sıfatlar,
tüm varlık secde hâlinedir, yâni bir birlik içindedir.

Rûh boyutunda olan melekler, secdeden rükûya, rükûdan
kiyama olan bir akış içinde hareket eder.

Melek boyutundan, varlık boyutuna olan akış esmalar bo-
yutuyladır.

Her melek, kendi özünde olan esmaları açığa çıkarır.

Örnek vermek gerekirse:

El Câmî esması; cümle varlığı bir arada tutan meleğe işa-
ret eder,

El Hâfız esması; her varlığın özünde olan, sırları, nitelikleri muhafaza eden meleğe işaret eder.

El Vâlî esması; her vücûdu tutan, idare eden, yöneten, zât meleşine işaret eder.

El Hâdi esması; hidâyet meleşine işaret eder.

El Râb esması; her varlığın vücûdunu tutan Zât meleşine işaret eder.

Her kişinin vücûdu, melekût âlemidir.

Her kişinin vücûdu, esmalar şehridir.

Her kişide, hangi melek, hangi esma batındır, hangi melek hangi esma zahirdir bilinmesi gerekir.

Her kişinin yaptığı eylemler, ona kodlanmış isimlerin sonucudur.

Esmâ boyutu, melek boyutu birbirine bağlıdır.

Rûh üflenir, melekler açığa çıkar.

Açığa çıkan melekler, kendi özlerinde olan esmaları bir bir açığa çıkarır.

Açığa çıkan esmalar şekillenir, sıfatları ve vücûdları açığa çıkarır.

İşte görünen her varlık, esmaların beden giymiş boyutlarıdır.

Her esma ve her melek iç içedir, özünde sırlar ve mesajlar taşır.

Ârif olan kişi;

Varlığa eşya olarak bakmaz, esma olarak bakar.

Her esmanın ardında, müsemmasını görür.

Müsemmanın da Allah olduğunu görür.

Toplumda esma çekmek diye bilinen şeyin aslı, varlıktaki esma boyutuyla birleşmektir.

Dil ile esma çekmek, gönül boyutunda esma ile birleşmek olmalıdır.

Toplumda, Allah'ın 99 esması diye bilinen şey tekrar tekrar araştırılmalıdır.

Allah'ın esmalarını 99 la sınırlamak, Allah'ın yüceliğini sınırlamaktır.

Allah'ın 99 esması değil, sonsuz esması vardır.

Zaten zamanında âriflerin 99 demesi, çokluk, sonsuz anlamındadır.

Bu rakamsal bir 99 değil, esmaların çokluğu anlamındadır.

Görünen her varlık sûretiyle de sûretiyle de, esmaların tecellileridir.

Her insanın vücûdu, melekler ve esmalar şehridir.

Her varlığın ayrı ayrı şekillenmesi, esmaların tecellisidir.

Melek boyutu, esma boyutu, varlık boyutu, her an Allah'a secde hâindedir.

Her esmanın kendi içinde nice akışı vardır, nice yüksek enerjisi vardır.

Esmanın enerji akışı varlık olarak şekillenmeye dönüşür.

Her varlığın birbirine akışı, etkisi vardır.

Bu akışta, bu etkide esmaların birbirine mesaj aktarmasıdır.

Allah'ın bâsir esması, insanda görme olarak tecelli eder.

Allah'ın semî esması, insanda işitmek olarak tecelli eder.

İnsan, Allah'ın esmalarını taşır.

İnsan, Esmâü'l Hüsnâ'dır.

İnsan, sonsuz sırları taşıyan, esmalar şehridir, melekler şehridir.

İşte hakikate erişen kimse, tüm varlığın birliğini görür.

Varlıktaki sıfatların bir Zâta bağlılığını görür.

Varlığın nitelikleri sıfatlar boyutudur.

Tüm sıfatlar Allah'ın zâtına bağlıdır, secde hâindedir.

Meleklerin rûha secdesi, varlıktaki tüm kuvvelerin tek kudrete olan bağlılığıdır.

Hakikate erişen kimse, Nebîlik makamıyla müşerref olur. Nebîlik makamına erişen kimse, her an Allah'a bağlılık içindedir.

Allah'ın tüm varlıktaki kudretine bağlılık içindedir.

Her zerrenin taşıdığı kuvve, Allah'ın kudret tecellisidir.

Ahzâb Sûresi 56. âyette geçen, yusallû salât öncesi bir makamdır.

Varlığından geçip Allah'ın ûlvîyetine tertemiz teslim olmaktır.

Musalla taşı da aynı kelimededen gelir.

Musalla taşı, varlığından geçmiş, nûraniyete ermiş kimselerin teslimiyet boyutudur.

Nasıl ki musalla taşına ölümler yatırılır.

Yâni varlığından geçmiş Allah'a teslimiyet içinde olanlar yatırılır.

İşte sallu boyutu da fenâfillah boyutudur.

Allah'ın ûlvîyetinde bedenlerinden geçenler, bir üst makam olan salât boyutuna ererler.

Ve onlar her an Allah'a bağlılık içinde olurlar.

İşte bunun için âyette, "İnnallâhe ve melâiketehu yusal-lûne alen nebîyi" Nebîler yâni hakikate erenler her an Allah'a ve O'nun varlıktaki gücüne tertemiz teslim olmuşlardır.

Âyette devamla; "yâ eyyuhellezîne âmenû sallû aleyhi ve selimû teslîmâ" ey iman edenler siz de Nebîler gibi Allah'a tertemiz bağlanın ve her an teslimiyet içinde olun diye bildirilmiştir.

Bu âyete "Allah ve melekleri nebîye salât-namâz kılarlar" diye meâl edildiğinde bambaşka bir anlam karşımıza çıkıyor.

Bu âyeti bazı Kâmil kimseler, "Allah ve melekleri nebîye namaz kılarlar" demekle, Allah'ın varlıktan nitelikleri, işleyişi, zâtı birlik içinde tecelli eder, anlamında yorum yapmışlardır.

Nebî, nebat kelimesi ile bağlantılıdır.

Nebat varlığın kendisidir.

Nebat, Allah'ın özünden açığa çıkmış halk boyutudur.

Allah, hakikatini nebî boyutundan yâni varlığın nebat boyutundan bildirir.

İnsan da topraktan bir nebât gibi yaratılmıştır.

Bu Nûh Sûresi 17. âyette belirtilir.

Nûf Sûresi 17: "Vallâhu enbetekum minel ardı nebâtâ."

Ve Allah enbete kum : Allah, yetiştirdi, bahar, yeşillendi, çıkardı, siz,
Min el ardı : Yeryüzünde, topraktan,
Nebaten : Nebat, bitki,

Meâli 1: "Allah sizi topraktan, bitki bitirir gibi çıkardı."

Meâli 2: "Allah sizi yeryüzünde hakikati gösteren bir şekilde açığa çıkardı."

Meâli 3: "Allah sizi topraktan bir nebat bitirir gibi ortaya çıkardı."

Meâli 4: "Siz bedeninizde, Allah'ın hakikatlerini taşıyorsunuz. Sizin beden toprağınız Allah'ın bilgileri ile doludur."

Âyette belirtilen muhteşem hakikat, insan Allah'ın hakikatlerini gösteren canlı bir kitaptır.

Bir nebîdir, bir nebattır.

İnsan hakikat şehridir, o şehirde şehrin sahibi vardır.

İnsan vücûdu Allah'ın hakikatlerini gösteren apaçık bir fihristtir.

İnsan vücûdunda Allah'ın, A'dan Z'ye tüm hakikatleri vardır.

Her insan Allah'ın kendi özünden süzülüp geldi ve Allah'a ait hakikatleri getirdi.

Kendi vücûd kitâbını okuyan, muhakak ki nice hakikatlere erişecektir.

İsrâ Sûresi 14: "İkra kitâbek kefâ bi nefsikel yevme aleyke hasîbâ."

Meâli: “Oku, kendini tanımak için kendi vücûd kitâbın sana yeter. Her an kendindeki niteliklerin sahibini anlama içinde ol.”

Âyette ne güzel belirtilmiş.

İnsan kendi vücûd kitâbını okumalıdır.

Allah ile aradığı tüm soruların cevabı kendi vücûd kitâbında vardır.

Allah her varlığı ve her insanı kendi özünden halk etmiştir.

Ve her insan Allah'ın Nebîlik boyutunu taşır.

Yâni Allah'ın hakikatlerini gösteren bir şekilde halk edilmiştir.

İşte Allah, Nebîler, melekler hepsi bir birbirine secde içindedir.

Allah ile Muhammed'i gördüm bir vücûd denilmesinin hikmeti, Halk ve Hakk'ın birliğidir.

Deniz ve damlalar birbirine secde hâlinindedir.

İşte Nebîlik hakikatine erişen kimse, tüm varlığın birliğini görür.

Ağaçların yaprakları, dalları, çiçekleri, meyveleri ağaca secde hâlinindedir.

İşte tüm bu âlemden Allah'ın zâtına bağlılık içindedir.

Bunu anlayan kimse Nebîlik makamının şuuruyla bakar.

Her bir varlık yâni nebat, Nebîlik makamını taşır.

Onun için nebî ve nebât aynı kelime kökünden gelir.

Varlığın hakikatini bilebilmek için benlik egosundan kurtulmak gerekir.

Ben benim diyen kimse sallû boyutuna eremez.

Sallû boyutuna eremeyen kimse, salât boyutuna eremez.

Sallu, salâh birbirine bağlıdır.

İşte Nebîlik boyutuna erenler, âyette belirtildiği gibi “Allah'a ve O'nun tüm varlıktaki gücüne tertemiz bağlıdırlar.”

İman etme hakikati de budur.

İslâm olma hakikati de budur.
İslâm makamına erenler selamete ermişlerdir.
Ezan bu hakikati duyuran bir sunumdur.
Ezanda geçen salâh, sallu kelimesinden gelir.
Şimdi ezandaki sırları inceleyelim.

EZANDAKİ 7 MAKAM

Ezandan insanlığa sunulan sırlar nedir?
Ezan nasıl bir ûlvîyeti duyurur?
Ezanın gizlediği 7 makâm nedir?
Günde 5 defa okunan ezan bize ne mesajlar veriyor?
Ezan hangi makâmlara kapı açıyor?
Neden “Ezan-ı Muhammedî” denir?
Amaç, gönül kulağıyla her varlıkta her an okunan ezanı duymaktır.

Amaç, her varlıktan her an seslenen Zâtın sesini duymaktır.
Amaç, her varlıktaki her an seslenişin “zıkrAllah” olduğunu bilmektir.

Ezan; ilan etmek, bildirmek, seslenmek, çağrı yapmak, davet etmek, vaiz olan, yetkili olan, gibi anlamlara gelir.

A'râf Sûresi 44: “Fe ezene muezzin.”

Meâli: “Ezan, müezzinin bildirisidir.”

Ezan yetkili olanın duyurusudur.

Yûsuf Sûresi 70: “Ezan muezzinun.”

Meâli: “Seslenen seslendi.”

Müezzin olan duyurdu.

Her varlıktan Allah ezanını okur.

Her varlıktan Allah kendini bildirir.

Her varlıktan Allah her an müezinlik yapar.

Günde 5 defa okunan ezanı bizzat Hazreti Muhammed düzenlemiştir.

Ezanı, Abdullah bin Zeyd'in ya da Ömer bin Hattab'ın rüyasında gördüğü öyle düzenlendiği söylentileri gönüle doğru gelmiyor.

Ezan, Hazreti Muhammed'in insanlığa Tevhîd hakikatinin duyurusudur.

Çünkü mânâların derinliğini ancak O işaret edebilir.

İnsanlığa günde 5 defa okunan ezan, Tevhîdi makamların hatırlatılmasıdır.

İnsanlığa günde 5 defa Allah lafzı duyurulur.

İnsanlığa şahitlik hakikati duyurulur.

Neden ilk başta 4 defa "Allâh-ü Ekber" denir.

Sonra 2 defa "Allâh-ü Ekber" denir.

Ve diğerleri neden 2.

"Lâ ilâhe İllAllah" 1 defa söylenir.

Ezan şöyledir.

"Allâh-ü Ekber"

"Allâh-ü Ekber"

"Allâh-ü Ekber"

"Allâh-ü Ekber"

"Eşhedü en lâ ilâhe İllAllah"

"Eşhedü en lâ ilâhe İllAllah"

"Eşhedü enne Muhammeden Rasûlullah"

"Eşhedü enne Muhammeden Rasûlullah"

"Hayye ale's-salâh"

"Hayye ale's-salâh"

"Hayye ale'l-felâh"

"Hayye ale'l-felâh"

"Allâh-ü Ekber"

"Allâh-ü Ekber"

"Lâ ilâhe İllAllah"

Ezanda, ilk dönemde “Hayye ale’l-felâh”tan sonra “Hayye alâ hayri’l-amel” (Hayırlı amel üzere olun) bölümü de olduğu iddia edilir.

Bunu halife Ömer çıkardı denilir. (Bahrânî, VII, 438).

Ezan 7 bölümden oluşur.

7 makamı işaret eder.

1. bölüm: 4 kez söylenen, “Allâh-ü Ekber”

2. bölüm: 2 kez söylenen, “Eşhedü en lâ ilâhe İllAllah”

3. bölüm: 2 kez söylenen, “Eşhedü enne Muhammeden Rasûlullah”

4. bölüm: 2 kez söylenen, “Hayye ale’s-salâh”

5. bölüm: 2 kez söylenen, “Hayye ale’l-felâh”

6. bölüm: 2 kez söylenen, “Allâh-ü Ekber”

7. bölüm: 1 kez söylenen “Lâ ilâhe İllAllah”

Ezandaki 7 bölüm, 7 İlm-i Tevhîd makamına işaret eder.

1. bölümdeki 4 “Allâh-ü Ekber”

Ekber; yüce olan, ulu olan, kudretli olan, kebir olan, anlamında kullanılan bir kelimedir.

Genelde “Allâh-ü Ekber” Allah en büyüktür, diye meâl edilir.

Bu pek gönüle uymuyor.

En büyük dersek, bunun küçüğü de mi var gibi bir kıyaslama içine düşülebilir.

“Allâh-ü Ekber”; ekber olan, yüce olan, her varlıkta cümle âlemde yüceliğini gösteren Allah’tır demek daha gönüle uygun düşüyor.

Peki, ezanda ilk başta, neden 4 kez “Allâh-ü Ekber” deniliyor.

3 değil ya da 5 değil neden 4.

İlm-i Tevhîd derslerinde, Allah’ın varlıkta 4 boyuttaki yüceliği işaret edilir.

Bunlar nedir dersek?

1. Allah-ü Ekber, Allah’ın zikir boyutuna işaret eder.

Varlıktaki sesleniş, nefes, frekans, tını, dediğimiz zikir Allah boyutudur.

Her varlıktan her an seslenen Allah'tır.

Her varlıktan gelen kelâm Allah'ın zikridir.

İşte ilk Allah-ü Ekber, Allah zikriyle yücedir duyurusudur.

2. Allah-ü Ekber, Allah'ın fiil boyutuna işaretler.

Allah her varlıkta fâil olandır.

Her varlıktaki fiil Allah'a aittir.

Her varlıkta her an hiç durmadan fiiliyle fâil olan Allah'tır.

Allah fiiliyle yücedir.

İşte ikinci Allah-ü Ekber, Allah fiiliyle yücedir duyurusudur.

3. Allah-ü Ekber, Allah'ın sıfatlar boyutuna işaretler.

Her varlıktan her an sıfatlarıyla tecelli edip duran Allah'tır.

Allah sıfatlarıyla yücedir.

Sıfatlar boyutu, sıfat-ı subutiye boyutudur.

Allah tüm varlığı sıfatlarıyla kuşatmıştır.

Bunlar; "Hayat- İlim- İrade- Semi- Basar- Kudret- Kelâm"dır.

İşte üçüncü Allah-ü Ekber, Allah sıfatlarıyla yücedir duyurusudur.

4. Allah-ü Ekber, Allah'ın zât boyutuna işaretler.

Her varlığı zâtı ile tutan Allah'tır.

Zâtı mutlak olan, zâtıyla yüce olan Allah'tır.

Allah zâtıyla her bedeni tutar.

Tüm bedenlerini tutan vücûd Hakk'ındır.

İşte vücûdu mutlak odur.

İşte bu âlem bir ağacın gölgesine benzer.

Ağacın gölgesi inkâr olunmaz, yerde siyah bir şey görünür ama kendi vücûdu yoktur. O gölge ağacın vücûdu ile durur.

İşte bu âlemdeki varlıklar gözümüze görünüyor, ama kendi vücûdları yoktur.

Hakk'ın Zâtının gölgesidir. Hakk'ın Zâtı ile dururlar.

İşte bu makamda her şey her an fânidir. Zâtı mutlak bâkidir. İşte dördüncü Allah-ü Ekber, Allah zâtıyla yücedir duyurusudur.

İlk 4 dersin şuhûduyla bu Kâinatta her varlıkta her an yüceliğiyle tecelli edenin Allah olduğu işaret edilir.

İsrâ Sûresi 111: “Ve kebbir hu tekbir.”

Meâli: “Ve O’nu O’nun yüceliğiyle yücelt.”

2. Bölüm: 2 kez söylenen, “Eşhedü en lâ ilâhe İllAllah” duyurusunda şu hakikat belirtilir.

Edindiğiniz ilâhı yok edin, ancak Allah’a şahit olun.

Kendinizi ilah edinmeyin.

Allah’a şahit olun.

Bir kişi ilâh nedir, hevâsını ilah edinmek nedir bunları bildiğinde hevâsından geçer ve ilâh edindiği şeyleri terk eder ve Allah’a şahit olma sırrına vakıf olur.

Furkân Sûresi 43: “E raeyte menittehaze ilâhehu hevâh.”

Meâli: “Hevâsını ilâh edineni gördün mü?”

Hevâsını ilâh edinen bizler hevâmızı terk etmeden, edindiğimiz ilâhları yok etmeden, Allah hakikatine şahit olamayız.

Şahitlik sırrı, şehitlik sırrıdır, yâni kendi varlığından geçme sırrıdır.

Edindiğimiz ilâhı yok etme sırrı lâ ilahe duyurusudur.

İnsan zannında var ettiği Tanrı inancını yok etmelidir.

Toplumda ateistlik denilen şey iyi anlaşılmalıdır.

Ateist, Allah’ı reddeden değil, atalardan öğrendiği şahit olmadığı bir Allah inancını reddetmektir.

Çünkü görmediği, bilmediği bir Allah’ı reddetmek, red diye olamaz.

“Lâ ilâhe” bölümü, zannına göre bir Allah inancı yok anlamıdır, yâni atalarımın gelen, atalarımın anlattığı gibi bir Allah yok.

“İllâ Allah” açılımı ise, her varlıkta âyetleriyle, sonsuz delilleriyle kendisi gösteren Allah’a şahit olma sırrıdır.

Edindiği ilâhı yok etmeden, yâni atalarından gelen inandığı, ama hiç şahit olmadığı Allah inancını terk etmeden “İllâ Allah” boyutu açılmaz.

Neden 2 kez, “Eşhedü en lâ ilâhe İllAllah” denir dersek?

Görünen ve görünmeyen boyutları ile 2 boyutta da Allah’a şahit olma sırrıdır.

Tenler boyutunda ve cânlar boyutunda Allah’a şahit olunmalıdır.

Yâni “Huvel bâtın, huvel zâhir” hakikatidir. Hadîd Sûresi 3.

Yâni görünen varlığın zâhirinde de ve bâtınında da ” Hakk zâhir Hakk bâtın” şهادeti vardır.

Zâhir ve bâtın boyutları çok iyi değerlendirilmelidir.

Yâni bir talebe bu görünen varlığın hem dış yüzünü hem iç yüzünü bizzat tecellileriyle ihâta eden Allah’tır hakikatine şahit olur.

Yâni buradaki şahitlik iki cihetten de şahit olma hakikatidir.

İki şehitlik makamından geçmeyen kimseye bu makam açılmaz.

Bu iki bölümün farklı açılımları da vardır.

3. bölüm: 2 kez söylenen, “Eşhedü enne Muhammeden Rasûlullah” hakikati ise Muhammed boyutunun işaretidir.

Muhammed boyutu nûr boyutudur.

Muhammed boyutu, hamd boyutudur, sıfatlar boyutudur, halkiyet boyutudur.

Nûr boyutunun “Hakk ve Halk” boyutları vardır.

2 kez söylenmesindeki sır ise yine Halk boyutu ve Hakk boyutunun açılımıdır.

Hakk bir damla ise Halk sonsuz damlalardır.

Ve hepsi de tek deryadır.

Bu boyut; her varlıkta ve cümle varlıkta nûruyla âlemi saran Allah'ın Muhammed boyutudur.

Halk hakikati olan Muhammed, zâhiriyle bâtınıyla nûrunu gösterir.

Nûr süresinde” nûr âla nûr” buna işaret eder

4.bölüm: 2 kez söylenen, “Hayye ale’s-salâh” namaza çağrı diye çevrilir.

Oysa orada “salâh” vardır.

Salât da salâh da aynı kökten gelen kelimelerdir.

Ve birbirini tamamlar.

Salâh olmadan “dâimi Salât” olamaz

İşte yukarıda belirtilen salli boyutu salâh boyutu ile alakalıdır.

Salâh; sulh, ıslâh olmak, rahatlık, yenilenmek, temizlenmek, iyi olmak, iyi hal üzere bulunmak, durumu düzeltmek, uygun olmak, anlamında kullanılır.

Islâhat kelimesi de buradan gelir.

Kendi varlığından soyunmak, Hakk'ın nûr elbisesini giyinmek.

“Hayye ale’s-salâh”; ıslâh olun, yenilenin, varlık elbisenizi terk edin, nûr elbisenizin farkına varın, gibi çevirebiliriz.

Yâni; varlığın zâhiri ve bâtını yönüne bakıp şekil görmemek, sûret görmemek.

Varlık; sûret ve sîret boyutuyla, her iki cihetiyle de, bizzat Hakk'ın nûru ile sarılıdır.

5. bölüm: 2 kez söylenen, “Hayye ale'l-felâh.”

Felâh; kurtuluşa eren, öze eren, felâhta dâim olmak, fevz bulmak, necat bulmak.

İflâh oldu yâni kurtuldu buradan gelir.

Özü anlamak ve varlığın bir özden gelen bir açılım olduğunu anlamak, iflâh olmaktır.

Kurtuluş yâni iflâh olmak 2 boyuttur.

İlki kendi varlığından geçmek,"Fenâfillah" sırrına erişmek.
Sonra ise "Bekâbillah" zevkine erişmek.

Felâh bulmak; cümle varlık, hem zâhir hem de bâtın boyutuyla, her an Hakk'ın nûru ile hareket eder hakikatidir.

Lokman Sûresi 5: "Ulâike alâ huden min rabbihim ve ulâike humul muflihûn."

Meâli: "İşte onlar, kendilerini vücûdlandırmanın dosdoğru yolu üzeredirler ve işte onlar Özü anlamış olanlardır."

6.bölüm: 2 kez söylenen, "Allâh-ü Ekber" hakikati ise Hakk ve Halk boyutları seslenişinin sırrıdır.

Hakk cihetiyle ve Halk cihetiyle cümle âlemi ihâta eden Allah'ın yüceliğidir.

Rûh boyutuyla ve nûr boyutuyla yüce olan Allah'tır.

7. bölüm: 1 kez söylenen "Lâ ilâhe illAllah"

Çok mânâlar içeren bölümdür.

"Lâ" hiçlik boyutudur.

"İlla" heplik boyutudur.

Hepliğiyle hiçliğiyle sadece Allah.

Allah, hem ehâd hem de vâhîd yönüyle tekdir.

Bu cümle Kâinat O'nun tekliğini gösterir.

Âl-i İmrân Sûresi 2: "Allâhu lâ ilâhe illâ huvel hayyul kayyûm."

Meâli:"Allah'tan başka güç yoktur, O'ndan gayrısı yoktur, diri olandır, varlığı diri tutan sürüp gidendir."

İşte Ezan:

Ezan, görünen varlığın hakikatine ârif olmaya davettir.

Her varlıktan her an seslenenin Allah olduğunun işaretidir.

Ezan, kendini bilmeye davettir.

Ezan, vücûdumuzdan gelen sesi duymaya davettir.

Allah ile birlikte olduğumuzun ve her an Allah'a teslimiyet içinde hareket etmenin şuurunda olmaya davettir.

Ezan, hakikatlere ârif olmaya davettir.
Ezan, Allah nedir, bu hakikati bilmeye davettir.
Şahitlik sırrına davettir.
Varlığımızdan geçmeye, Hakk elbisesini giymeye davettir.
Ezan. Hakk ile Hakk olmanın sırrına vâkıf olmaya davettir.
Ezan, Allah'a teslimiyete davettir.
Ezan, her an secdede olmanın sırrına davettir.
Ezan, Muhammed boyutundan gelen bir sesleniştir.
Onun için "Ezan-ı Muhammedî" denir.
Ezan, İlm-i Tevhîd makâmının işaretidir.
Ezan 7 makama işarettir, 7 sifata işarettir.
Fenâ ve Bekâ makamlarına işarettir.
"Lâ ilâhe illAllah"

KIYAM RÜKÛ SECDE MAKAMI

Namazda kıyam, rükû, secde ederiz.

Beden olarak bunları yaparız.

Peki ya nedir bunların mânâları?

Kıyâm, rükû, secdenin makamı nedir, mânâsı nedir?

Kur'ânî mânâda secde nedir?

Kur'ân tüm varlığın Allah'a secde hâlinde olduğunu belirtir.

Peki, nedir hakikatte secde?

Biz hep alnımızı yere koymayı secde olarak biliriz.

Oysa Kur'ân; göklerde ve yerde ne varsa her şeyin Allah'a secde ettiğini belirtir.

Peki, nedir secde üzere olmak?

Kur'ân'da tarif edilen secde hakikati nedir?

“Secde Makamı” nedir?

Hakk ile Hakk olma makamı.

Damlanın deryaya karışma makamı.

Zamandan zamansızlığa geçme makamı.

Bedenden bedensizliğe geçme makamı.

Üflenen Ruh'a erme makamı.

Varlığından geçip aslına teslim olma makamı.

Semme VechAllah makamı.

Kur'ân'da her varlığın Allah'a secde ettiği belirtilir.

Gölgeleri bile secde eder diye bildirilir.

Her şey Allah'a secde hâlinde ise, bedenlen bizim secde-miz nedir?

Başımızı toprağa koymak mıdır secde?

Eski tarihlerde secde diye bilinen davranışa hep rastlıyoruz.

M.Ö 5-6 bin yıllarında Mısır mitlerinde, tüm alemi yaratan, baş tanrı olan “Ra” ya, çocuklarının, “İsis, Osiris, Şu, Set, Geb”... konuşurken secde hâlinde konuştukları yazılıdır.

Şamanlarda, Azteklerde, Mayalarda ve birçok kültürde sabah güneşin ilk toprağa değdiği yere secde ettikleri görülür.

Sümerlerde, Hintlilerde, Araplarda, Farisilerde tanrıları ile hep secde edilerek konuşulur.

Vatikan’da rahipler Papa’yı selamlamak için secde ederler.

Papa, Baba demektir ve tanrıyı temsil eder.

Eski tarihlerde, Krallara, Padişahlara, secde etmek, ayaklarına kapanmak şarttı.

İncelediğimizde görüyoruz ki secde denilen davranış her toplumda vardır.

Toprağa eğilmek, ayaklara kapanmak anlamına geliyor.

Peki, Kur’ânî mânâda secde nedir?

Kur’ân bizlere her varlığın secdesinden bahseder.

“Göklerde ve yerde olan ne varsa, istese de ve istemese de ve onların gölgeleri dâhil, sabah, akşam hiç durmadan Allah’a secde ederler” diye bildirilir.

Kur’ân bizlere; “Yıldızlar ve ağaçlar her an secde hâlinde-dirler” âyetini sunar.

Yıldızların, ağaçların her an Allah’a secde hâlinde olduğunu belirtir.

Yıldızlar, ağaçlar Allah’a nasıl secde ederler?

Kur’ân bizlere farklı bir anlamda secdeden bahseder.

Secde makamına gelen, o makamın şuuruna ulaşan her varlığın her an Hakk’a secde hâlinde olduğuna şahit olur.

Peki, secde makamına nasıl ulaşır kişi?

Namazda alınımızı yere koymakla secde makamına ulaşır mıyız?

Secde makamına ulaşmak; idraki, şuhud-î ûlvî bir yolculuğun sonunda olur.

Ve o makama ulaşan artık geri dönemez.

Öyle bir Aşk-la Hakkın Cemâline tutulur ki artık onun geri dönüşü yoktur.

Çünkü geri diye bir şey kalmamıştır.

Her yer “O” olmuştur.

“Huvel evvelu vel âhiru vez zâhiru vel bâtın” âyeti bu hakikati dile getirir.

Evvel de Âhir de Zâhir de Bâtın da hep “O” olmuştur.

Her yer” Semme vechAllâh” olmuştur.

Yâni her yer “Allah’ın yüzü” olmuştur.

Secde makamına ulaşan her an; Vech ile Vech’de Vech olmuştur.

İşte onun için Secde makamına ulaşan daimi secdeye varır.

Artık onun yürümesi de oturması da çalışması da konuşması da seyretmesi de her şeyi secde olmuştur.

Secde makamı yolculuğu nasıl bir yolculuktur.

“Kıyam Makamı” sonrası “Rükû Makamı” sonrası “Secde Makamı”

Tüm bu makamlara adım atmadan kişi, önce abdest alır yâni gönlünü tüm dünya menfaatlerinden temizler, tüm dedikodulardan temizler, kin, nefret, gurur, kibir, hasetlik, fesatlık gibi tüm kötü hallerden kendini temizler.

Hatalarını anlar ve bir daha yapmamaya söz verir.

Çünkü gönül abdest aldığı zaman, yâni gönlünü tertemiz yapanın gönül kapıları bir bir açılır, hakikatler bir bir sunulur.

Kıyam makamında kişi; tüm varlığı tutan, tüm eşyayı ayakta tutan, tüm varlıkta “Hayy” olan, tüm varlıkta diri olan, tüm varlıkta işleyip duran, tüm Kâinatı ayakta tutan Hakk’ı müşahede eder.

Kıyam makamında kişi “Kayyum” olan Hakk’a teslim olur.

Tüm varlığı kıyamda görür, tüm varlıkta “Kayyum” olanı görür.

Rükû makamında kişi; kendindeki ve tüm varlıktaki sonsuz niteliklere, kendinde ve tüm varlıkta şahit olur.

Tüm varlıktaki sıfatların inceliklerine şahit olur.

Her bir sıfatı her bir sıfatta, sıfatın mânâsına ulaşarak şahit olur.

Rükû, “ra-ke-a” eğildi, düşkün oldu, sıfatlarından geçti, kendine nisbet ettiği sıfatları sahibine teslim etti ve böylece tüm varlıktaki sıfatların Hakka ait olduğunu anladı.

“ra-ke-a” zenginlikten fakirliğe düşmek diye de bilinir.

Buradaki zenginlik tüm sıfatları kendine nisbet etmekle kendini zengin sanmanın gafleti ve fakirliğe düşmek ise tüm sıfatlarını kaybetmekle hiçbir şeyi kalmamanın irfâniyeti.

Secde makamı; tüm vücûdları tutan gücü idrak etmek ve bu güçten ayrı olmadığını bilmek ve her şeyiyle teslim olmanın şuuruna ulaşmak.

Bu makamda kişi anlar ki tüm varlığı tutan kudret tek kudrettir.

O tek kudret içten dışa, dıştan içe tüm varlığı tutuyor ve tüm varlığı kendine bağlıyor. Yâni kendine secde ettiriyor.

Varlığın sistemindeki, işleyiş, nitelikler ve bedenleri tutan güç her an tüm Kâinatın sahibi olan Zâta bağlılık içinde yâni secde içindedir.

Secde makamında kişi; kendi vücûdunu ve tüm varlığı tutan kudreti anlar ve kendinden geçer.

Bedenini terk eder, cümle varlığın Hakka secdesine şahit olur.

Tüm varlıkta Hakkın yüzünü görür.

Tüm varlığın her an Hakka bağlı olduğunu görür.

Varlıkta varlığı tutan Hakkı görür.

Bir damla misali deryadan ayrı olmadığına şahit olur.

Tüm varlıkta üflenen Ruh hakikatine şahit olur.

Tüm varlığı tutan tek Zâta şahit olur.

Tüm mevcudatı her an tutan, her an onu çalıştıran Zâta şahit olur.

Kesret âlemi gibi görünen âlemin vahdet olduğuna şahit olur.

Zamandan zamansızlığa geçer.

Bedenden bedensizliğe geçer.

Üflenen Ruh'a erer.

Nasıl ki kulağımız, gözümüz, elimiz, ayağımız yâni tüm organlarımız ve tüm hücrelerimiz her an vücûdumuza nasıl bağlıysa, secde hâlindeyse, işte bu Kâinattaki tüm varlık, her an Zât-ı mutlak olan Allah'a bağlıdır, yâni secdededir.

İşte, secde makamına eren, hep o şuurda durur, nereye bakarsa baksın cümle varlığın özünün Hakk olduğunu bilir.

İşte bu makamın zevkiyle Muhyiddin İbn Arabi "Kim Allah'a gerçekten secde ederse, ebediyen başını secdeden kaldıramaz." demiştir.

Namazda kıyam, rükû ve secde ederiz.

Bunların Kur'ân açısından anlamları nedir?

Kıyam, kayyûm, kıyame, ikâme, kıyamet birbirine bağlı kelimelerdir.

Allah'ın "El Kayyûm" esması vardır.

Kayyûm "القَيُّوم"; diri olup diriliğiyle sürüp giden, ihâta eden, kontrol eden, ayakta tutan, ayağa kaldıran.

"El Kayyûm" esmâsı, "Hayy" esmâsının varlıktaki sürüp giden boyutudur.

Kıyam, kayyum, kıyame, ikâme, aynı kökten gelen kelimelerdir.

"Kayyûm" esmâsının boyutu, Allah'ın, her varlığı işleyişiyle ve nitelikleriyle ayakta tutmasıdır, kontrol etmesidir.

Kayyûm esmâsı, her varlıkta ikâme boyutudur.

İkâme, her varlıkta olan işleyiş boyutudur.

Tüm varlıkta fiiliyle fâil olan Allah'tır.
İkâme kelimesi, kıyam-kayyûm kelimesinden gelir.
Toplumda kıyam, "Namazda ayakta durmak" diye bilinir.
Oysa Kur'ân boyutunda; her varlığı ayakta tutan, kayyûm
olan Allah'tır diye âyetler vardır.

Ayakta tutmak, ikâme etmek kelimesinden gelir.

Allah her varlıkta ikâme olandır.

Yâni varlığı ayakta tutandır.

Varlığı tüm nitelikleri ile kuşatandır.

Salât-ı ikâme nedir hakikati buna işaret eder. (Nisâ Sûresi
103. Bakara Sûresi 110)

İkâme kıyam kelimesi ile bağlantılıdır.

Kıyamı namazda ayakta durmak diye öğrendik.

Kıyam, varlıkta kayyum olan Allah'tır hakikatidir.

Kıyam, her varlığı kavrayan, tutan Allah'tır hakikatidir.

Kıyam Kur'ân'da şöyle geçer.

Âl-i İmrân Sûresi 2: "Hu el hayy el kayyûm."

Meâli: "O hayy olandır, kayyûm olandır."

Kıyâm'ı incelediğimiz zaman; varlığı ayakta tutanın, varlı-
ğın vücûdunu tecellileri ile tutanın Allah olduğunu anlıyoruz.

Varlığın beşerî vücûdunun ayakta durması, Allah'ın kay-
yum boyutu iledir.

Anlıyoruz ki salât-ı ikâme:

Her varlık, kayyûm esmâsıyla ayakta durur ve sürüp gider.

Her varlığı hayy esmâsıyla ve kayyûm esmâsıyla ihâta
eden Allah'tır.

Her varlığı kontrol eden Allah'tır.

Her varlıkta her an işleyen Allah'tır.

Her varlığı sıfatlarıyla kuşatan Allah'tır.

Her varlık Allah'ın hâkimiyetini gösterir.

Fiiliyle fâil olan Allah'tır.

Namazda kıyâmda durmanın hikmeti:

” Allah’ım! Benim vücûdumu ve her varlığın vücûdunu her an ayakta tutan sensin.”

“Allah’ım! Her varlıkta her an fiilinle fâil olan sensin” idrâkidir.

Hiçbir varlık kendi vücûdunu tutamaz, o vücûdun özünde olan kudret, vücûdu ayakta tutar.

Toplumda, bir şirket için “Kayyum atandı” sözü de “Kayyûm” kelimesinden gelir.

Kayyum atandı sözü, devletin kontrolüne geçti, demektir.

İşte her varlığı her an ikâme eden, yâni kontrol eden Allah’ın “El Kayyûm” esmâsıdır.

“El Kayyûm” hakikatine eren kişi, her varlığı ayakta tutanın, her varlıkta işleyenin, Allah olduğunun şuuruyla hareket eder.

“El Kayyûm” esmâsı gönlünde tecelli eden kişi, her anını kıyam üzere geçirir.

Yâni, her nereye bakarsa baksın, her varlığı idare edenin, her varlığı tecellileri ile ayakta tutanın Allah olduğunu görür.

“El Kayyûm” esmâsı, namazdaki kıyam boyutunun, varlıktaki mânâsal boyutudur.

El Kayyûm” esmâsı fiil, fâil hakikatidir.

Kişi kendine nisbet ettiği işleyişin Allah’a ait olduğunu anlayabilmesi için, bu esmânın varlıktaki boyutuyla buluşması gerekir.

Kişi kendi bedenindeki işleyişin sahibi değildir.

Kendi bedeninde olan işleyişi yapan değildir. .

Yâni kişi kendi bedeninin işleyişinde asla ve asla muktedir olan değildir.

“El Kayyûm” esmâsı, her varlığı işleyişiyle hareket ettirenin Allah olduğunun açılımıdır.

Bu hakikate eren kişi, kendine işleyiş nisbet etmez.

Rükû hakikati, Allah'ın varlıktaki sıfatlar boyutudur.

Namazda rükûya eğilmek, sıfatların sahibinin Allah olduğunun şuuruna ulaşmaktır.

Kur'ân'da 13 yerde rükû kelimesi geçer.

Âl-i İmrân Sûresi 43: "Yâ meryemuknutî li rabbiki vescudî verkai mear râkiîn."

Yâ Meryem uknuyi	: Ey Meryem, kanitin, içten samimi uyan, itaat eden, uyan,
Li Rabbi-ki	: Rabbin için,
Ve esecede	: Secde et, teslim ol, varlığını anlayıp teslim olmak,
Ve irkai	: Rükû, sıfatların sahibine teslim olmak,
Mea el râkiîne	: İle, birlikte, tüm, rükû, sıfatlar, nitelikler,

Meâli: "Ey Meryem! Rabbini anlayıp itaat edenlerden ol ve tüm sıfatlarını, sıfatların sahibine teslim et ve tüm varlığını, varlığın sahibine teslim et."

Bu bölümde rükû iki yerde geçer.

"Verkai mear râkiîn-tüm sıfatlarının Allah'ın sıfatları olduğunu bil."

Rükû "ra,ke,a" kelimesinden gelir.

Rükû; eğilmek, düşmek, niteliklerinden geçmek, sıfatlarından geçmek anlamlarına gelir.

Eğilmekten maksat, tüm sıfatların Zâtına eğilmesi hakikatidir.

Varlıkta bulunan tüm sıfatlar, sıfatların sahibi olan Zâta eğilmiştir, o Zâta yöneliktir, o Zâta sabittir.

Mürselat Sûresi 48: "Ve izâ kîle lehumrkeû lâ yerkeûn."

Ve izâ kîle lehum	: Onlara denildiği zaman,
İrkeû	: Rükû edin, nitelikler, sıfatları anlayıp teslim olmak,
Lâ yerkeûne	: Yok, olmazlar, rükû, nitelikler, sıfatlar,

Meâlî: “Onlara sıfatları anlayıp teslim olun denildiği zaman, sıfatları anlayıp teslim olmazlar.”

Farklı müelliflerin meâllerinden örnekler.

Diyamet İşleri Meali: Onlara, “Rükû edin (namaz kılın)” dendiği zaman rükû etmezler.

Kur’an Yolu (Diyamet İşleri): Onlara, “Allah’ın huzurunda eğilin!” denildiğinde eğilmiyorlar.

Diyamet Vakfı Meali: Onlar, kendilerine: «Allah’ın huzurunda eğilin!» denildiği vakit eğilmezler.

Mehmet Okuyan Meali: Onlara “(Allah’a) boyun eğin!” dendiğinde boyun eğmezler.

Mustafa İslamoğlu Meali: Zira onlara Allah’ın huzurunda saygıyla eğilin denildiğinde eğilmezler.

Ömer Nasuhi Bilmen Meali: Onlara «Rükû ediniz!» denildiği zaman rükû etmezler.

Kur’ân’ı incelediğimiz zaman rükû başka bir anlamda karşımıza çıkıyor.

Rükû eğer namazın içinde ellerimizi dizimize götürüp eğilme olsaydı, böyle bir ifade ile karşılaşırdık.

Namaz, bedeni anlamda kıyam, rükû, secdeden oluşuyorsa, burada rükû başlı başına geçiyor.

O zaman rükû bildiğimiz anlamda değil, Kur’ân mânâsına bağımsız bir anlam olarak karşımıza çıkıyor.

İşte kıyam, rükû, secde Kur’ân’a göre daha derin anlamlar taşıyor.

Bizlere kıyamı ayakta durmak, rükûyu ellerimizi dize değdirerek eğilmek olarak öğrettiler.

Bizlere secdeyi, başımızı toprağa değdirmek olarak öğrettiler.

Bize öğretilen secde ile Kur'ân'da bahsedilen secde aynı değil midir?

Secde nedir diye çok iyi düşünmemiz gerekir.

Başımızı yere koymak mıdır secde?

Kur'ân'ın sunduğu secde sırrı nedir?

Bunu çok iyi düşünmeliyiz.

Secdeyi, başımızı yere koymak diye öğrendik.

Secdeyi, namazda bir bölüm diye öğrendik.

Başımızı yere koymayı da samimi bir şekilde Allah için yaptık.

Çünkü ailemizden öyle öğrendik.

Bakara Sûresi 170: "Onlara Allah'ın sunduğu şeylere tâbi olun denildiği zaman, derler ki: Hayır, biz atalarımızı ne üzere bulduysak ona tâbi oluruz. Eğer ataları bir şeyi akıl etmiyorlar ve doğru yol üzere olmasalar da mı?"

Atamızdan, secdeyi başımızı yere koymak diye öğrendik.

Secde, başımızı yere koymak mıdır?

Secde, namazda bir bölüm müdür?

Oysa Kur'ân, bambaşka bir secde sunuyor.

Oysa Kur'ân, yerdeki gökteki her şeyin her an Allah'a secde içinde olduğunu işaret ediyor.

Varlığın gölgesinin bile Allah'a secde etme sırrı ne olabilir?

Rad Sûresi 15: "Ve lillâhi yescudu men fis semâvâti vel ardi tavan ve kerhen ve zilâluhum bil guduvi vel âsâl."

Ve li Allâh yescudu	: Allah'a, secde eder, teslimdir, birlik hâlinde,
Men fî el semâvât ve el ard	: Kim, ne, sema, gök ve yerde, yeryüzü,
Tavan ve kerhen	: İstese de ve istemese de, her yönüyle,
Ve zilâlu-hum	: Onların gölgeleri,
Bi el guduvi ve el asal	: Sabah ve akşam, hiç durmadan,

Meâli 1: "Göklerde ve yerde olan ne varsa, istese de ve istemese de ve onların gölgeleri dâhil, sabah akşam hiç durmadan Allah'a secde ederler."

Meâli 2: "Göklerde ve yerde olan ne varsa, içiyle dışıyla her şeyiyle ve onların gölgeleri dâhil, sabah akşam hiç durmadan Allah'a secde ederler."

Âyette açık seçik her şeyin Allah'a secde ettiği belirtiliyor.

Yoksa bizim secde diye öğrendiğimiz secde değil mi?

Peki, nedir o zaman secde?

Secdenin derin sırrı nedir?

Nedir secdenin hakikati?

Teslim diye çevirirdik hep.

Oysa Kur'ân'da "yescudu" "secde" kelimesi vardı.

Yıldızların ve ağaçların secde etmesi nedir?

Gökteki yıldız nasıl secde ediyor?

Yerdeki ağaçlar nasıl secde ediyor?

Rahman Sûresi 6: "Yıldızlar ve ağaçlar her an secde hâlinindedirler."

Biz namaz kılıyor kılmıyor diye kavga ederken.

Biz şeriatlı şeriatsız diye kavga ederken.

Biz namaz kılmayanı kâfir görürken, cehenneme atarken, Kur'ân bizlere bambaşka bir secdeden bahsediyor.

Nedir, Kur'ân'ın belirttiği secde?

Nedir, her varlığın her an Allah'a secde içinde olması?

Nahl Sûresi 49: "Ve lillâhi yescudu mâ fis semâvâtî ve mâ fîl ardî min dâbbetin vel melâiketü ve hum lâ yestekbirûn."

Meâli: "Göklerde ne varsa ve yerde ne varsa, bütün varlıklar ve bütün kuvveler Allah'a secde ederler. Bu hakikati anlayanlarda kibirlilik yoktur."

Nedir, Yûsuf'a, on bir yıldızın, güneşin ve ayın secdesi?

Yûsuf'dan murad nedir?

Yûsuf Sûresi 4: "İz kâle yûsufu li ebîhi yâ ebeti innî re eytu ehade aşere kevkeben veş şemse vel kamere re eytuhum lî sâcidîn."

Meâli: "Yûsuf babasına demişti ki: Ey babacığım! Ben on bir yıldızı ve güneşi ve ayı bana secde ediyorlar olarak gördüm."

Yûsuf'a anne ve babasının ve tüm kardeşlerin secde etmesi nedir?

Yûsuf Sûresi 100: "Anne ve babasını tahtın üzerine oturttu ve sonra da hepsi birden ona secde ettiler."

Secde Allah'a değil miydi?

Peki, Yûsuf'a olan secde neydi?

Secde Allah'a değil miydi?

Peki, Âdem'e olan secde neydi?

Meleklerin secdesi neydi?

A'râf Sûresi 11: "Kulna li el melaiket uscudû li Âdem fe secedû."

Kur'ân'ın işaret ettiği secde tüm varlığın Allah ile bir olduğunun sırrıdır.

Cümle âlemde her varlık her an Allah'a bağlılık içindedir.

Varlık teni ile de cânı ile de Allah'a aittir.

Tüm sıfatlar Allah'ın zâtına bağlıdır.

Allah'ın zatına bağlı sıfatlar, zâtından ayrı değildir.

Bu sıfatlar ezeli ve ebedidir.

Bu sıfatlar tüm varlığı kuşatmıştır.

Bu sıfatlara "Sübutî sıfatlar" denir.

Yâni Zâtına bağlı değişmeyen sıfatlar.

Bunlar şunlardır:

Hayat- İlim- İrade- Semi- Basar- Kudret- Kelâm ve Tekvin

Sıfat-ı subutiye demek, Hakk'ın Zâtına sabittirler demektir.

Değişmeyen demektir.

Varlıktaki tüm nitelikler bu sıfatlardan oluşmuştur.

Her varlıkta tecelli eden sıfatlar Allah'ın zâtına secde hâ-
lindedir.

Hakk'ın Zâtı bâki olduğu gibi, sıfatları dahi Zâtı ile bâkidir.

Kıyamları Zâtullah ile kâimdir, kendilerine ait vücûdları
yoktur.

Hakk'a mahsus olan bu sıfatların cümlesi, insanda mev-
cud olup, insanda tecelli etmiştir.

Bu âlemdeki tüm sıfatlar, Zât boyutuna secde hâlindedir.

Bunu görenler yâni secde sırrına erenler, teslimiyet ve te-
vekkül içindedirler.

Her varlığın her an Allah'a secde hâlinde olması, birlik, bü-
tünlük, beraberlik boyutuna işaret eder.

İnsanın vücûdundaki hücrelerin, birlik içinde olduğu gibi,
bu âlemde böyledir.

İnsan kendinde olan her bir sıfatın sahibinin Allah oldu-
ğunu bilmeli ve her an bu şuurda yaşamalıdır.

İşte bu şuurda yaşamak da bir secdedir.

Secde hakikatine erebilmek için, kendi bedenini var edeni
ve kendi bedeninde her an tecelli edeni bilmek gerekir.

A'râf Sûresi 206. âyette bu çok güzel işaret edilmiştir.

A'râf Sûresi 206: "İnnellezîne inde rabbike lâ yestekbirûne
an ibadetihî ve yusebbihûnehu ve lehu yescudûn."

İnne ellezine	: Muhakkak, o kimseler,
İnde rabbi ke	: Katında, ona ait, rabb, sen, senin vücûdlandırıran,
Lâ yestekbirûne	: Kibirilenmezler, büyüklenmezler,
An abideti hi	: Kulu olmak, O'nun,
Ve yusebbihûne-hu	: Tesbih ederler, fiil sıfat Zâtının tecellilerini idrak etmek,
Ve lehu yescudun	: Ona, teslim olmak, secde etmek,

Meâli 1: “Muhakkak ki bütün tecellilerin Rabbine ait olduğunu bilen o kimseler, O'nun kulu olduğunu bilip kibirlenmezler. Fiil, sıfat, Zatı'nın tecellilerini idrak ederler ve O'na teslim olurlar.”

Meâli 2: Muhakkak ki kendilerini vücûdlarının, vücûdunu şekillendirenin, kendilerinde her an tecelli edenin kim olduğunu bilen o kimseler asla kibirlenmezler, O'na olan kulluklarını bilirler, tüm varlığın O'nun deryasından olduğunu bilirler ve O'na her an secde hâlinde dirler.

İşte bu âyette belirtildiği gibi secde makamına erişmek, her varlığın her an secde içinde olduğunu görebilmek ancak kendini var edeni ve kendinde her an tecelli edeni anlamakla mümkün olacaktır.

Her an secde içinde olmak, varlığın her an Allah'a bağlılık-salât içinde olduğunu anlamakla mümkün olacaktır.

Hacc Sûresi 15: “E lem tera ennallâhe yescudu lehu men fis semâvâti ve men fîl ardı veş şemsu vel kameru ven nucûmu vel cibâlu veş şeceru ved devabbu.”

E lem tera	: Bakıp da görmez misin?
Enne Allah yescud	: Muhakkak Allah, secde eder, teslim olan,
Lehu men fî es semâvâti	: Ne varsa, ona, kimse, olanlar, semalarda,
Ve men fî el ardı	: Kim, ne varsa, yeryüzünde,
Ve el şemsu ve el kamer	: Güneş ve ay,
Ve en nucûmu	: Yıldızlar,
Ve el cibâlu	: Dağlar,
Ve el şeceru	: Ağaçlar, gelen, soy, takip eden,
Ve el devabbu	: Hayvanlar, yürüyen, canlı, yaşayan, yaşam,

Meâli: “Bakıp da görmez misin? Göklerde olanlar ve yerde olanlar, güneş ve ay ve yıldızlar, dağlar ve ağaçlar ve hayvanlar, ne varsa muhakkak ki Allah’a secde ederler.”

Burada da çarpıcı bir şekilde belirtildiği gibi, her şey her an Allah’a secde hâlinindedir.

İnsan anlamak için bakmalıdır.

Görmek için bakmalıdır.

Her varlık Allah’ın sıfatları ile donatılmıştır.

Tüm sıfatlar Zâtına secde hâlinindedir.

Bir ağacın yapraklarının ağacın gövdesine bağlı olduğu gibi...

Tüm organların, tüm hücrelerin bir bedene bağlı olduğu gibi...

Tüm varlıkta Allah’ın zâtına her an bağlıdır, her an secde hâlinindedir.

İşte bu hakikati görenler, dâim secde içinde olurlar.

Allah’tan gayri bir şey görmezler, O’ndan gayri bir şey bilmezler.

Neml Sûresi 25: “Ellâ yescudû lillâhillezî yuhriculhab’e fîs semâvâti vel ardı ve yalemu mâ tuhfûne ve mâ tulinûn.”

Ella yescudû li Allah	: Değil, yok, nasıl, secde etmezler, teslim, Allah
Ellezi yuhricu	: Ki o, ortaya çıkarandır,
El habe	: Dane, tohum, saklı olan, gizli, görünmezken açığa çıkan,
Fî es semâvâti ve el ard	: Göklerde olanları ve yerde olanları,
Ve yalemu	: İlmin sahibidir, ilmiyle var edendir,
Ma tuhfun	: Bilmediğiniz, sakladığınız şey, görünmeyen,
Ve ma tulinune	: Açık olan, bildiğiniz, gördüğünüz, açıkladığınız şeyi

Meâli 1: “Allah’a nasıl secde etmezler? Ki O göklerde ve yerde olan her şeyi, bir tohumdan çıkarır gibi açığa çıkarandır. Görünen ve görünmeyi ilmiyle var edendir.”

Meâli 2: “Her şeyin Allah’a secde ettiğini nasıl görmezler? Ki O’dur göklerde yerde olan her şeyi, bir tohumdan açığa çıkarır gibi açığa çıkarandır. Açık olan ne varsa, görünmeyen ne varsa her şeydeki ilmin sahibi O’dur.”

Burada da muhteşem bir şekilde tohumdan açığa çıkan ağaç örneği verilir.

Tohumdan açığa çıkan ağaçta tüm yapraklar, dallar, çiçekler, meyveler her an ağaca secde hâindedir.

İşte bu âlemde de her şey her an Allah’a secde hâindedir.

Eğer bakıp görebilsek muhakkak ki bu hakikati anlayacağız.

Secdenin ne olduğunu idrak edeceğiz.

Eğer Kâinat kitâbını iyi okuyabilirsek muhakkak ki kıyam, rükû, secde hakikati anlaşılacaktır.

İnşikâk Sûresi 21: “Ve izâ kurie aleyhimul kurânu lâ yes-cudûn.”

Ve izâ kurie : Olduğunda, okumak, göstermek, anlatmak,
Aleyhim el kurânu : Onlara, kur’ân, Kâinat kitâbı, okunan şey,
Lâ yescudûne : Yok, secde, teslim olmak,

Meâli: “Kâinat Kur’ân’ından hakikatler onlara her an okunduğu hâlde teslim olmuyorlar.”

İşte bu bölümde belirtildiği gibi, canlı kitâb olan varlık kitâbının varoluşunu ve işleyişini anlamak, secde hakikatinin ne olduğunun anlaşılmasına kapı açacaktır.

Kur’ân okunan şey demektir.

Her varlık okunacak bir kitâbdır.

Cümle Kâinat bir Kur’ân’dır.

Her varlık bir âyettir.

Her varlık kendindeki sonsuz âyetlerle, yâni sonsuz işaretle hakikatleri sunar.

Onun için Yûsuf Sûresi 105. âyette tüm Kâinat apaçık bir kitâb, apaçık bir Kur’ân olarak belirtilmiştir.

Yûsuf Sûresi 105: “Ve keeyyin min âyetin fîs semâvâti vel ardı yemurrûne aleyhâ ve hum anhâ muridûn.”

Meâli: “Göklerde ve yerde nice âyetler vardır ki yanından gelip geçerler ve onlar onun farkına varmazlar.”

İnsan âyet denilince hemen, Mushâf-ı Şerîf’deki yazıları düşünmemelidir.

Âyet denilince, Yûsuf Sûresi 105. âyette belirtildiği gibi, her varlıktaki işaretleri, delilleri, hakikati gösteren izleri düşünmelidir.

İnsan, Kâinatı okuyabilecek bir yetenekte yaratılmıştır.

Varoluşu ve var edeni idrak edebilecek bir kâbiliyette yaratılmıştır.

İnsan kendine verilen, akli, tefekkürü, tercihi, şuuru, muhâkemeyi, görmemezlikten gelmemelidir.

İşte insan yayılmış bir kitâb olan varlık Kur'ân'ını okuduğunda secde hakikatine erecektir.

Ve her varlığın Allah'ın zâtına bağlı olduğunu görecektir.

Kur'ân'da kıyâm, rükû, secde âyeti birlikte Hacc Sûresi 26. âyette geçer.

Hacc Sûresi 26: "Ve iz bevve'nâ li İbrâhîme mekânel beyti en lâ tuşrik bî şeyen ve tahhir beytiye lit tâîfîne vel kâimîne ver rukkais sucûd."

Ve iz bevve nâ li İbrâhîm	: Nokta, gösterme, açıklama, belirtmek, biz, İbrâhîm,
Mekâne el beyt	: Mekân, makam, bulunan yer, ev, hane, oda, vücûd evi,
En lâ tuşrik	: Şirk koşmak, ortak koşmak,
Bî şeyen	: Bana hiçbir şeyi,
Ve tahhir beyti	: Temizle, temiz tut, evimi, gönül evimi,
Li el taifin	: Tavaf, arayanlar, dolaşanlar, hakikatler için dolaşanlar,
Ve el kâimîne	: Kâim olan, mevcut, varlığı tutan, ayakta tutan, diri olan,
Ve el rukkai	: Rükû, nitelikler, sıfatlar,
El sucûd	: Secde, teslim olma, tüm varlığıyla teslim olmak,

Meâli: "İbrâhîm'e, Bizi kendi vücûd evinde bulacağını belirttik. Bana hiçbir şeyi ortak koşma, hakikatlerin arayışında olanlar için, tüm varlığı tutanı ve tüm varlıktaki nitelikleri ve tüm varlığıyla teslim olmayı anlamak isteyenler için, gönül evimi temiz tut, diye bildirdik."

Burada, Hazreti İbrâhîm üzerinden bildirilen hakikat, tüm insanlığa olan bir bildiridir.

İnsan Allah'ı kendi vücûd evinde bulmalıdır.
Her varlığın özünde Allah'a şahit olmalıdır.
Kendine asla benlik isnat etmemelidir.
Ve Allah'a asla ortak koşmamalıdır.
Yâni hem sen varsın, hem de ben varım dememelidir.
Kendi öz varlığının sahibinin Allah olduğunu bilmelidir.
Tüm varlığı kayyum esması ile ayakta tutan Allah'tır.
Tüm varlığı rükû esmasıyla sıfatlandırılan Allah'tır.
Tüm varlığı sücûd esmasıyla zâtına secde içinde halk eden
Allah'tır.

İşte hakikatte kıyam, rükû, secde hakikati budur.
Her varlıkta her an kayyum olan, rükû olan, sâcid olan
Allah'tır.

İşte Hazreti İbrâhîm üzerinden bildirilen hakikat budur.
Alâk Sûresinde de secdenin hakikati bildirilir.
Alâk Sûresi 19: "Kellâ lâ tutihu vescud vakterib."

Kellâ	: Hayır, asla, doğrusu,
Lâ tutihu	: İtaat yok, uymak yok,
Ve uscud	: Secde, teslim olmak, tüm varlığından geçmek,
Ve ikterib	: Yakınlaşma, yakınlık,

Meâli 1: "Asla o hâllerine itaat etmemeli ve hakikatlere teslim olmalı ve yakınlaşmalı."

Meâli 2: "Asla olumsuz duygulara itaat etmemeli ve secde içinde olmalı ve her an yakınlık içinde olmalıdır."

Burada da belirtilen "uscud" secde içinde olmak demektir.
Burada da secde hakikati çok güzel işaret edilmiştir.

Burada işaret edilen hakikat, temizlenmeden yâni varlığından geçmeden, yâni varlığının sahibi olan Allah'a teslimiyet içinde olmadan secde makamına erişilemez hakikatidir.

Bu âyette de kıyam ve rükû yoktur.
Ama secde boyutuna işaret vardır.

Eğer secdeyi başımızı toprağa değdirmek olarak düşünürsek, Kur'ân anlamını kaçıırız.

Alâk Sûresi 10. âyette geçen salla kelimesi, temizlenmek olarak geçmiştir.

Alâk Sûresi 10: “Abden izâ sallâ.”

Abden : Kul, kulluk, köle,

İzâ sallâ : Kutsanmak, dua, korunmak, temizlenmek,

Meâli: “Kulun temizlenmesini.”

Alâk Sûresi:

9- Nehyedilen şeyi düşündün mü?

10- Kulun temizlenmesini.

11- Dosdoğru Hakk yolu üzere olmanın ne olduğunu düşündün mü?

12-Ya da tüm varlıktaki işleyişi, fenalardan sakınmayı, ortak koşmamayı.

13- Düşündün mü? Yalanlarda kalmayı ve eski cehalet bilişlerine geri dönmeyi.

14- Allah’ın öğretmesinin nasıl olduğunu bilmiyordun.

15- Doğrusu bir kimse eğer cehaletinden vazgeçmezse, elbette kendi aklındaki bildiklerine sürüklenir gider.

16- Hataların ve yalanların yönüne döner.

17- Artık o yöneldiği hiddet dolu hâllerini bırakmalı.

18- Dayandığı o kötülük hâllerinden vazgeçmeli.

19- Doğrusu o hâllerine itaat etmemeli ve hakikatlere teslim olmalı ve yakınlaşmalı.

İşte kişinin secde makamına erebilmesi için, temizlenmesi, varlığından geçmesi, yalanlarda kalmaması, kibrini terk etmesi gerekir.

Secde makamı dâim salât makamıdır.

Yâni her an Allah’a bağlılık şuuruyla hareket etmektir.

Tüm varlık Allah’la birlik içindedir.

KUR'ÂN'A GÖRE İBADET

Dünyada her inanç gurubun Allah'a yönelişi, niyazı ibadettir.
Her kez atasından öğrendiği şekliyle Allah'a yönelir.

Allah'a ibadet eder.

Birinin ibadeti diğerinden üstündür diye bakılamaz.

Kimse kimsenin ibadetini hor görmemelidir.

Her kez gönlünce Allah'a yönelir, O'na yakarır, O'na niyaz eder.

Kur'ân'da ibadet kelimesinin karşılığı "Abd" kelimesidir.

Arapça; "abd, عبد"

Aramice; "abed, bd,"

Abd-Ubûdet-Abed; Arap dilinde "tezellül-tenezzül" anlamına gelir.

Eski Ahit'te ve yeni Ahit'te "a-b-d" olarak karşımıza çıkar.

Akadca ve İbraniceden geldiği düşünülür.

Abd: Çalışmak, iş yapmak, işlemek, hizmet etmek, biçim vermek, hizmetçi, köle, kulluk, ibadet, görev yapmak, olay, eylem, toprak, sürülmek, uymak, tâbi olmak, itaat etmek, tenezül ve tevâzu içinde olmak, bilmek, birlemek, anlamlarına gelir.

Toplumda ibadet etmek denilince ilk akla namaz kılmak gelir.

İbadeti sadece namaz kılmak olarak görmek Kur'ân'a göre doğru değildir.

Kur'ân'da geçen "abd-ibadet" âyetini inceleyelim.

Nisâ Sûresi 36: "Ve abd Allah ve lâ tuşrikû bihî şeyen ve bil vâlideyni ihsânen ve bizil kurbâ vel yetâmâ vel mesâkîni vel câri zil kurbâ vel câril cunubi ves sâhîbi bil cenbi vebnis

sebîli ve mâ meleket ey mânukum innallâhe lâ yuhıbbu men kâne muhtâlen fehûrâ.”

Meâli: “Allah’ın kulu olduğunuzu idrak edin ve O’na hiçbir şeyi ortak koşmayın. Anne babanıza ve yakınlarınıza ve yetimlere ve çaresizlere ve yakın komşularınıza ve uzak komşularınıza ve etrafınızdaki arkadaşlarınıza iyi davranın ve evlatlarınıza hakk yolunu gösterin. Siz sahip olduğunuz gücün sahibi değilsiniz. Muhakkak ki kendini üstün gören, kibirlilik içinde olan kimselerde Allah sevgisi yoktur.”

Âyeti incelediğimizde; “abd Allâh-Allah kul-ibadet Allah-Allah’ın kulusunuz” mesajı ile karşılaşılıyor.

Abd-ibadet-kulluk nedir? Öncelikle bunu bilmemiz gerekir. Her varlık Allah’tan gelmiştir, Onunla tutulmaktadır, Onunla varlığını sürdürmektedir.

Her varlık Allah ile her an bağlılık içindedir.

“O bize şah damarımızdan yakındır.”

“O bizim tüm vücûdumuzu kuşatmıştır.”

Hepimiz bir damlanın deryadan geldiği gibi O’ndan geldik.

Her an O’nunlayız, O’nunla yaşamaktayız.

Hepimiz O’na bağlıyız, O’nun kuluyuz.

Kulluk her an Allah’a bağlılık içinde olmak demektir.

Damla ve derya birliği gibi.

Okyanusun damlasını kul olarak düşünürsek, okyanusun kendisi Allah boyutudur.

Damla deryadan, derya damladan ayrı değildir, bir bütündür.

İşte insanın, her an Allah ile birlikte olduğunu, Ondan ayrı olmadığını bilmesi “Abd-kulluk-ibadet” boyutudur.

İnsanın bu şuurda yaşaması ibadet bilinciyle yaşamasıdır.

İbadet bilinciyle yaşayan kimse Kur’ân edebi öğütleri üzere yaşar.

Âyette belirtildiği gibi, O'na hiçbir şeyi ortak koşmaz,
Yâni Allah'ın ûlvîyetinin yanında kendine varlık nispet etmez.
Allah'ın ûlvîyetinin yanında "ben de varım" demez.

Anne babasına ve yakınlarına ve yetimlere ve çaresizlere ve yakın komşularınıza ve uzak komşularına ve etrafındaki arkadaşlarına iyi davranır ve evlatlarına Hakk ve hakikatleri öğretir.

Kur'ân'ı incelediğimiz zaman, insanların birbirlerine güzel sözler söylemesi de ibadettir.

İsrâ Sûresi 53: "Ve kul li ibâdî yekûlûlletî hiye ahsen- De ki: Kulluğunuzu bilin, birbirinize güzel sözler söyleyin."

Hazreti Muhammed; "birine tebessüm etmek de ibadettir" diye söylemiştir.

İşte ibadeti sadece namaz olarak görmek doğru değildir.

Kur'ân'ın başından sonuna geçen her edebi öğüde uymak ibadettir.

Bunlara bazı örnekler verirsek.

Okumak, düşünmek, tefekkür etmek, varoluşu ve var edeni anlamak da ibadettir.

Hurafelerden, aslı olmayan şeylerden uzak durmak da ibadettir.

İlim öğrenmek, ilimden ayrılmamak, ilim üzere hareket etmek de ibadettir.

Varlığın suretinde kalmamak, özüne bakmak, yaratılışı düşünmek de ibadettir.

Varlığı canlı kitap bilmek, yönünü oraya dönmek, oradan okumak da ibadettir.

Kimseye kötü söz etmemek, içinden bile geçirmemek de ibadettir.

Ümitsizlik, karamsarlık içinde olmamak da ibadettir.

Allah'a güvenmek, sabretmek, şükür etmek de ibadettir.

Çocuklarına Allah'ı öğretmek, iyi yetiştirmek, ilim öğretmek, Salih insan olması için emek vermek de ibadettir.

Huzur dolu, sevgi dolu, merhamet dolu hallerle hareket etmek de ibadettir.

İnsanları inançlarına, ibadetlerine göre yargılamamak da ibadettir.

Adaletten ayrılmamak, hak yememek, ölçüyü tartıyı tam yapmak da ibadettir.

Yaratılan hiçbir şeyi hor görmemek, kimseyi alaya almamak, kimsenin ayıbını aramamak, kimseye kötü isim takıp çağdırmamak da ibadettir.

Kimsenin arkasından çekiştirmemek, dedikodusunu yapmamak, gizli yönlerini, hatalarını araştırmamak da ibadettir.

Birbirine yardım için koşmak, sıkıntısını paylaşmak, yiyeceğini içeceğini paylaşmak da ibadettir.

Kişi ne yaparsa yapsın her an Allah'a bağılılık şuuru üzere hareket etmek de ibadettir.

Kibirten, gururdan, inattan, uzak durmak da ibadettir.

Fitnelikten, fesatlıktan, hasetlikten uzak durmak da ibadettir.

Kâlb kırmamak, üzmemek, bağırıp çağdırmamak, aşağılamamak da ibadettir.

Aşk üzere, sevgi üzere, saygı üzere yaşamak da ibadettir.

Hayvanlara yardım etmek, ağaç dikmek, onları sulamak da ibadettir.

Yeteneğini anlamak, o yetenek üzere meslek icra etmek de ibadettir.

Hâl hâtır sormak, selam vermek, selam almak, bir ihtiyacı olup olmadığını sormak da ibadettir.

Hastayı ziyaret etmek, onunla ilgilenmek, ona moral vermek de ibadettir.

Akrabaları aramak, onları ziyaret etmek, hediyeler götürmek de ibadettir.

Hep iyi haller içinde yaşamak, insanlara suratını asmamak, böbürlenerek yürümek, sesini yükseltmemek de ibadettir.

Dünya hayatına aldanmamak, mala, mülke, şana, şöhrete kapılmamak da ibadettir.

Çalışmak, üretmek, tarla sürmek, keşif yapmak, yararlı olmak da ibadettir.

Verdiği sözü yerine getirmek, yapamayacağı şeyin sözünü vermemek, verdiği sözü unutmamak da ibadettir.

Allah'a sadakat, tevekkül ve teslimiyet içinde olmak da ibadettir.

Huşu içinde, tam teslimiyetle namaz kılmak da ibadettir.

Kıldığı namaz sonrası, yaşamında ahlaklı, dürüst yaşamak namazının doğru olduğunu gösterir.

Yoksa kılınan namaz "Salât-ı sâhûn" durumuna düşer.

Hep yararlı haller içinde olmak, zerre kadar da olsa zarar vermemek de ibadettir.

Kan dökmek, kötülük için yardımlaşmamak, iyilik üzere yardımlaşmak da ibadettir.

Asla düşmanlık içinde olmamak, öfkeyle hareket etmemek, öfkesini kinini yutmak, vurup zarar vermemek, bozup dağıtmamak da ibadettir.

Fakir bırakmamak, sıkıntılar, kederler vermemek de ibadettir.

Gereğinden fazla yememek, içmemek fazla uyumamak, sağlığına dikkat etmek de ibadettir.

Allah'ın emanet ettiği bedene iyi bakmak, bedeninin ihtiyaçlarının edep içinde gidermek de ibadettir.

Büyü, fal gibi asılsız şeylerle uğraşmamak da ibadettir.

Asla çalıp çırpmamak, kimsenin malına mülküne, ırzına namusuna göz dikmemek de ibadettir.

Benzeri muhteşem öğütler Kur'an'da insanlığa sunulmaktadır.

İşte Kur'ân'ın bizlere sunduğu ibadet kavramını çok iyi anlamalıyız.

“Abd-ibadet-kulluk nedir, kulluk şuuruyla yaşamak nasıl olmalıdır?” Çok iyi anlamalıyız.

Vücûdumuzda her organımızın ibadeti vardır.

Yâni vücûdun içinde vücûda bağlı işlevselliği vardır.

Biz bu hakikati anlarsak ona göre hareket ederiz.

Mesela dilimizi uygun kullanmak da ibadettir.

Dilin ibadeti nedir dersek.

Kişi dilinin altında gizlidir.

Ağzından ne söz çıkıyorsa sen O sun.

Özür dilemek erdemlilik değildir.

Özür dilemeyi gerektirecek şeyi yapmamak erdemliliktir.

Hazreti Muhammed: “Özür dilemeni gerektiren bir sözü söyleme.” (İbn-i Mâce, Zühd, 15)

Beled Sûresi 9: “Ve lisânen ve şefeteyn- Dil ve dudaklara verdik.”

Dudaklarını açtığında dilinden hangi sözler dökülecek?

Ağzından hangi sözler akacak?

Ağzından akan sözler senin Salih insan mı, zalim biri mi olduğunu belirleyecek.

Ağzından çıkan sözler hayırlara mı vesile oluyor?

Ağzından çıkan sözler; fitneliğe, fesatlığa, fâsıklığa, ayrımcılığa, kibreye, yâni kötülüğe mi vesile oluyor?

Müslüman diliyle ve yaşantısıyla belli olur, yaptığı ibadetlerle değil.

Müslümanın dilinde dedikodu çekiştirme olmaz. Hucurât Sûresi

Müslümanın dilinde, alay etme, hor görme olmaz. Hucurât Sûresi

Müslümanın dilinde ayrımcılık, yargılama, fitnelik, fesatlık olmaz. Bakara Sûresi 191

Müslümanın dilinde cana kıymak ile ilgili algılar olmaz. En'âm Sûresi 151

Müslümanın dilinde insanların eksiğini aramak, hatalarından bahsetmek, gizli yönlerini araştırmak olmaz. Hucurât Sûresi

Müslümanın dilinde, övünmek, büyüklenmek olmaz. Lokman Sûresi

Müslümanın dilinde, gösteriş, caka satma, şan, şöhret, dünya süsü, para, mal, mülk olmaz. Hûd Sûresi

Müslümanın dilinde, bölücülük, ayrımcılık, öteki görme, olmaz. Rûm Sûresi.

Müslümanın dilinde hep hayra dayalı, iyilik getiren, sevgiye kapı açan sözler olur. Rûm Sûresi

Müslümanın dilinde, ıslâh edici, ara bulucu, barıştırmacı, sözler olur.

Â'râf Sûresi

Bir gün Muâz bin Cebel, Hazreti Muhammed'e sordu.

"Ya Muhammed! Sen bizden önce vefât edersen, Sen'den sonra hangi ibâdetleri yapalım?"

Hazreti Muhammed sustu cevap vermedi.

Muâz bin Cebel: "Allah yolunda cihâd mı edelim?" diye sordu.

Hazreti Muhammed: "Allah yolunda cihâd güzel şeydir; ama insanlar için bundan daha hayırlısı vardır" buyurdu.

Muaz Bin Cebel: "Yâni oruç tutmak, zekât vermek mi?"

Hazreti Muhammed: "Oruç tutmak, zekât vermek de güzeldir."

Muâz bin Cebel insanın yaptığı tüm ibadetleri sayıp döktü.

Hazreti Muhammed her seferinde: "İnsanlar için bundan daha hayırlısı vardır" buyuruyordu.

Muâz bin Cebel: “Anam babam Sana kurban olsun, insanlar için bunlardan daha hayırlı olan nedir?” diye sorunca.

Hazreti Muhammed: “Hayır konuşmayacaksa susmak” buyurdu. (Hâkim, IV, 319/7774)

İşte ibadetin mânâ ciheti çok iyi bilinmelidir.

Allah’a şekil üzere mi, yoksa mânâ üzere mi kulluk ediyoruz?

Bunu çok iyi düşünmeliyiz.

İslâmın beş şartı diye bilinen ibadetlerde şekil üzere mi kalıyoruz, yoksa hakikat cihetlerine ulaşıyor muyuz?

İbadetlerimizi kendi çıkarımız üzere mi yapıyoruz, yoksa mânâlarımızı hissedip kemâlat üzere mi yapıyoruz?

Kulluğumuzu kâlb üzere mi, yoksa şekil üzere mi yapıyoruz?

İbadetlerimizi daha çok âdete göre mi yapıyoruz?

Yoksa mânâsına ulaşarak mı yapıyoruz?

İbadetlerimizi aileden öğrendiğimiz şekliyle mi yapıyoruz?

Yoksa gerçek anlamlarına ulaşıp öyle mi uyguluyoruz?

Hacc Sûresi 11: “Alâ harf’in” “عَلَى حَرْفٍ”

Alâ harf’in: karakter, şekil, şekil üzere, yan, ucu, kenarı, üslup, bedeni boyutu.

Hacc Sûresi 11: “Ve minen nâsi men yabudullâhe alâ harf fe in asâbehu hayrunıtmeeenne bih ve in asâbethu fitnetunin-kalebe alâ vechihî hasired dunyâ vel âhıreh zâlike huvel hus-rânul mubîn.”

Meâli: “İnsanlardan bazı kimseler Allah’a şekil üzere-be-den üzere kulluk ederler. Kendine bir hayr isabet etse onunla memnun olur ve bir müşkil isabet etse yüzü başka bir hâle dönüşür. O, dünyada hüsrandır ve böylece o sonunda da apaçık hüsrandır.”

Âyeti incelediğimizde şu hakikati açıkça anlıyoruz ki:

Şekil üzere ibadet edenler, kendi nefsi çıkarları için ibadete yöneliyorlar.

Başlarına iyi bir şey geldiklerinde memnun oluyorlar.
Bir sıkıntıya maruz kaldıklarında:
İsyan ediyorlar,
Moralleri bozuluyor, yüzleri asılıyor,
Hüsrana düşüyorlar, ümitsizlik, karamsarlık içinde kalıyorlar.
İbadetlerin mânâlarına ulaşan kişiler, bir sıkıntıya maruz kalsalar bile, onlar:
Bir teslimiyet içinde oluyorlar.
Bir sabır içinde oluyorlar.
Gönüllerinde isyan değil, tevekkül oluyor.
Gönüllerinde Allah aşkı olduğundan dolayı, başlarına gelenlerden gerekli dersi çıkarıyorlar.
Asla ümitsizlik içinde olmuyorlar.
Allah'a güveniyorlar.
Ölümden korkmuyorlar.
Kimseye zerre kadar zarar vermiyorlar.
Onlar biliyorlar ki, bir varlığa zarar vermek Hakk'a zarar vermektir.
Onlar ibadetlerini kendi çıkarları için değil, ibadetlerin mânâsına ulaşmak ve bunu yaşamına geçirmek için yapıyorlar.
İbadetlerin şekilsel ve mânâsal yönlerini incelersek:
Bazı örnekler vermek gerekirse;
Abdestin bedeni ve mânâ boyutunu inceleyelim.
Bedeni boyutu:
Suyla vücûdun dışını yıkamak.
Suyla vücûdun bazı organların dışını yıkamak.
Bedenin dışının tertemiz olması.
Mânâ boyutu:
Allah'ın ilmiyle, gönlü tüm kirli haller meydana getiren bâtıl bilgilerden, kötülük düşüncelerinden temizlemek.

Bu bâtil bilgiler; aslı olmayan bilgiler, duyduğumuz ama şahit olmadığımız bilgiler. Allah adına, din adına, resûl nebî adına anlatılan aslı olmayan uydurmalar.

Kötülük düşünceleri ise; fesatlık, hasetlik, gurur, kibir, benlik, hâkir görmek, kendini yüce görmek, dedikodu, iftira atmak, yalan söylemek, zarar vermek, hak yemek gibi, aklımızda olan tüm bu kötü düşünceleri temizlemek.

Yâni asıl olan vücûdun dışını yıkamak değil, içindeki tüm kötü düşünceleri ve hâlleri yıkamaktır.

Vücûdun içi yıkanmadığı müddetçe, hâl ve davranışlar edep üzere adalet üzere olmaz.

İşte abdest; vücûdun içini de dışını da yıkadığımız zaman abdest olur.

Namazın bedeni ve mânâ boyutu.

Bedeni boyutu:

Bildiğimiz namazı beden ile yapmak,

Şekil üzere yapmak,

Ayakta durmayı kıyam, eğilmeyi rükû, başımızı yere koymayı secde diye bilmek.

Mânâ boyutu:

Farsçada “Namaz” kelimesinin, Kur’ân’da Arapça karşılığı olan, “Salât” kelimesinin mânâsına ulaşmak.

Salât’ın her an Allah’a bağlılık içinde olduğunu anlamak ve ona göre yaşamak.

Yerlerde göklerde tüm varlıkta; kıyam, rükû, secde boyutunun mânâsına ulaşmak.

Kıyamın şekli boyutu ayakta durmak, ama mânâ boyutu cümle varlığı ayakta tutanın Allah olduğunu anlamak, her varlıkta Hay olanın Allah olduğunu anlamak.

Rükûnun şekil boyutu eğilmek, ama mânâ boyutu cümle varlıktaki niteliklerin Allah’a ait olduğuna şahit olmak.

Secdenin şekli boyutu başını yere koymak, ama mânâ boyutu cümle varlığın Allah'a secde hâlinde olduğuna şahit olmak.

Nahl Sûresi 49: "Ve lillâhi yescudu mâ fîs semâvâti ve mâ fîl ardı min dâbbetin vel melâiketu ve hum lâ yestekbirûn."

Meâli: "Göklerde ne varsa ve yerde ne varsa, bütün varlıklar ve bütün kuvveler Allah'a secde ederler. Bu hakikati anlayanlarda kibirlilik yoktur."

Evet, anlıyoruz ki Namaz bir beden hareketi değil, gönünde her an Allah'a bağlılık içinde yaşamaktır.

Salât-ı yalnızca bedensel namaz olarak düşünürsek, kelimenin Kur'ânî anlamını örtmüş oluruz.

Salât, Allah'a bağlılık şuuruyla hareket etmek demektir.

Eğer kişi salât'ın mânâsını hayatına geçirirse, kimseye zerre kadar zarar veremez.

Kur'ân'da Salât'ın birçok mânâ içeren boyutları vardır.

Salât, salât-ı ikâme, salât-ı vustâ.

Salât-ı dâimûn, salât-ı sâhûn.

Kadâ salât, salât-ı hafizun, tayr salât

Musalli-sallî-salla-yusallî.

Salâh, salâvât.

Bunları yukarıda incelemiştik.

Orucun bedeni ve mânâ boyutunu inceleyelim.

Bedeni boyutu:

Genelde, Ramazan ayında belli bir zaman dilimi içerisinde; yiyecek, içecek, cinsellikten sakınmaktır.

Oruç Farsça bir kelime olup, Ramazan ayında tutulan Oruç'la anılmıştır.

Mânâ boyutu:

Kur'ân'da الصوم savm ve صيام siyam olarak geçer.

Savm, savmak.

Siyam, savdıklarından sakınmak demektir.

Savm: Tüm kötü hâlleri, içindeki kötü düşünleri içinden savmak, yâni uzaklaştırmak.

Sıyam: Uzaklaştırdığı bu hallerden sakınmak, bir daha yaklaşmamak.

Ey kardeş!

Orucunu tut, ama gel mânâsına da uy.

Yemekten içmekten sakındığın gibi,

Gel, tüm kötü hallerden de sakın.

Gel, birilerinin kâlbini kırmaktan da sakın.

Gel, birinin hakkını yemekten de sakın.

Gel, dedikodu yapma, çekiştirmekten de sakın.

Gel, kişileri hor görmekten de sakın.

Gel, dilini tutarak, kötü konuşmaktan da sakın.

Gel, makam-mevki, şan-şöhret derdinden de sakın.

Gel, bir canlıya zarar vermekten de sakın.

Gel, anne babaya üf bile demekten de sakın.

Gel, iftira, yalandan da sakın.

Gel, siyasal alanda rakibine hakaret etmekten, iftira etmekten, onu aşağılamaktan da sakın.

Gel, insanların ırzına, namusuna göz dikmekten de sakın.

Ve gel, Allah'a ait olan nitelikleri kendine nispet etmekten de sakın.

Gel, sahibinin Allah olduğunu anla ve ben de varım, demekten de sakın.

Hacc'ın bedeni ve mânâ boyutu.

Bedeni boyutu: Mekke'de bulunan kâbeye bedenen gitmektir.

Mânâ boyutu: Şah damarından yakın olan Allah'ı kendi vücûd evinde bulmak, tüm varlığıyla O'na teslim olmaktır.

Kâf Sûresi 16: "Nahnu akrebu ileyhi min hablil verîdi-Biz ona şahdamarından daha yakınız. "

Beytullah'ın Mekke'deki kâbe değil, insanın kendi vücûdu olduğunu anlamaktır.

Cümle Kâinatı beytullah bilmektir.

Zekât'ın bedeni ve mânâ boyutunu inceleyelim.

Bedeni boyutu; sahip olunan mal ve paranın kırkta birinin her yıl sadaka olarak dağıtılması, diye bilinir.

Mânâ boyutu:

Zekât; zekâ kelimesinden türemiştir.

İşte zekât; akılda olan batıl bilgileri, zekâ ile temizlemek anlamına gelir.

A'lâ Sûresi 14.âyet de buna çok güzel işaret edilir.

A'lâ Sûresi 14 : “Kad eflaha men tezekkâ.”

Meâli: “Cehalet hâllerinden temizlenen kimse ise kurtuluşa erer.”

Kelimeî şehâdetin lisan-dil ve mânâ boyutu.

Dil-lisan boyutu, dilimizle; “Eşhedü en la ilahe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve resûlühü” demektir.

Bu yalnızca bir sözden ibarettir.

Sözü söylemek, mânâyâ ulaştıran kapı olmalıdır.

Kapıda kalırsak içeri giremezsek, mânâyâ erişemeyiz.

Nasıl ki bir kimse diliyle lafzı olarak; ben doktorum dese, tıp eğitimi almadan doktor olamayacağı gibi, diliyle Kelime-i şehadet getirse bile kâlb en idrak etmediği, kâlb diliyle söylemediği müddetçe bir anlamı yoktur.

Mânâ boyutu:

Allah'a ve O'nun birliğine kendinde ve cümle varlıkta şahit olmaktır.

O'nun Nûrundan Nûru olan, Muhammed'e, kendinde ve cümle varlıkta şahit olmaktır.

İşte şekilde kalmak, lafızda kalmak; bir eğitimden, bir ilimden, bir idrakten, bir şahitlikten geçmeden, ben doktorum, ben mühendisim, ben aççıyım vs demeye benzer.

Bu kişinin kendini kandırmasından başka bir şey değildir.

Mânâya ulaşmak ise; bir aşk içinde, bir sadakat içinde, bir edep içinde, bir ilim irfan içinde şahit olarak hakikate ulaşmanın adıdır.

Mânânın sahibi olan Allah'a karışmaktır.

Damla gibi deryaya karışıp gitmektir.

Allah, mânâya ulaşmayı nasip etsin.

SALÂT'IN ÜLVİYETİ

Salât, bağıllık, iletişim, birlik boyutudur.

Salât'ın ülvîyeti Tevhîd sırrıdır.

Vahdet sırrıdır.

Salât tüm sıfatların Allah'ın zâtına bağıllığı sırrıdır.

Tüm varlığın birlik içinde duruşunun sırrıdır.

Tüm varlığı birlik içinde tutan Allah sırrıdır.

Varlık, vahdetin kesretidir.

Varlık kesret gibi görünse de, tüm varlığı birliğiyle tutan Allah'tır.

Suyun damlaları çok gibi görünse de, tüm damlalar deryanın damlalarıdır.

Ağaçta yüzlerce yaprak olsa da, tüm yapraklar bir ağaçta birlik içindedir, hepsi tek gövdeye bağlıdır.

Tüm ağaç bir tohumdan gelir.

Bu tüm âlem de Allah'ın rahîmiyet boyutundan gelir.

İşte bu görünen varlık, çok gibi görünse de, birbirinden ayrı gibi görünse de hepsi özünde birdir, bir olana bağlıdır.

O bir olan Allah'tır.

Allah herkese şah damarından yakındır. Kâf Sûresi 16

Allah, herkesin hem teninin hem canının sahibidir.

O birdir, tekdir.

Birliğini her şeyin sîretiyle-özüyle gösterir.

Tekliğini her şeyin sûretiyle-dış görüntüsüyle gösterir.

Bir insan bir insana benzemez, her insan tekdir.

Her insan özüyle birdir.

O bir olan Allah'tır.
Bir şeyin bir şeye benzememesiyle teklîğini gösterir.
Her şeyin özüyle bir olmasıyla birliğini gösterir.
Binlerce ampul olsa da, binlerce cihaz olsa da hepsi aynı elektrikle çalışır.

Her şeyin özü birdir.
Tüm âlemin geldiği kaynak birdir.
Hepimizi yaratan birdir.
Hepimizi şekillendiren birdir.
Hepimizin özünde olan birdir.
Tevhîd, birlik hakikatine erişmektir.

Her varlığın özünde, Zâkir olan, Fâil olan, Mevsûf olan, Mevcûd olan birdir, O da Allah'tır.

Tevhîd gözüyle bakmanın yolu, yönünü önce kendi bedenine sonra da varlığın bedenine dönüp, varlığı okumaktır, incelemektir, yaratılışı anlamaktır.

Rad Sûresi 16: "Allâh hâliku kulli şeyin ve huvel vâhidul kakhâr."

Meâli: Allah bütün varlığı şekillendirip yaratandır ve O teklîğini her şeyden gösterendir, bütün her şeyi sımsıkı tutandır."

İhlâs Sûresi: "Kul huvallâhu ehad, Allâhus samed, lem yelid ve lem yuled ve lem yekûn lehu kufuven ehad."

Meâli: Allah birdir, muhtaç, ihtiyaç sahibi değildir, doğmamış, doğurmamıştır, her şeyde birliğini teklîğini gösterir, onun eşi, benzeri yoktur."

Enfâl Sûresi 46: "Lâ tenâzeû-Birlik bakışından kopmayın, bölünmeyin, ayrışmayın."

Tevhîd şuuruna erişen, birlik gözüyle bakmaya erişecektir.
Her şeye Hakk nazarıyla bakacaktır.

Kimseyi hor görmeyecektir, kendini de asla yüce görmeyecektir.

Ekber olanın Allah olduğunu bilip o nazarla bakacaktır.

Asla hiçbir varlığa kötülük yapmayacaktır.

Kimseyi aldatmayacaktır.

Varlığın geldiği kaynağın Allah olduğunu, gittiği kaynağın Allah olduğunu, görünenin, görünmeyenin her şeyiyle Allah olduğunu anlayacaktır.

Her şey evveliyle, âhiriyle, zâhiriyle, bâtınıyla Allah'tır.

Hadîd Sûresi 3: "Huvel evvelu vel âhiru vez zâhiru vel bâtin."

İşte Tevhîd şuuruna erişen;

"Ehâdîyet, vâhidîyet- Birlik, teklik" sırrına ermiştir.

İnsan makamına ermiştir.

İslâm makamına ermiştir.

Müslüman olarak yaşama makamına ermiştir.

Nasılki bebek 9 ay boyunca anne rahmînde anneye göbük bağı ile bağlıdır.

İşte tüm varlık da her an Allah'a bağlıdır.

İşte bu bağıllık salât hakikatidir.

Bu şuurda yaşayan insan salât hakikati üzere yaşayacaktır.

İnşallah salât'ın ûlvîyetini her an gönlümüzde hissederiz.

İnşallah o şuurla bakarız, o şuurla yaşarız.

İnşallah, Tevhîd şuuruna erişiriz, o şuurla bakarız, o şuurla yaşarız, o şuurla hareket ederiz.

İnsan Tevhîd şuuruna erişmelidir.

Kesreti tutan Zâtın birliğine ermelidir.

Salât'ın ûlvîyetinin hissine ermelidir.

Birliğin-Cemin hakikatine erişmelidir.

Cem makamının ûlvîyetine erişmelidir.

Cem birlik üzere olmaktır.

Cem birlik makamıdır.

Salât'ın ûlvîyetidir.

Ağacın yapraklarını ayrı ayrı görmeyelim.

Hepsinin bağılı olduğu gövdeyi görelim.
Varlığı ayrı ayrı görmeyelim.
Varlığı tutan tek kudreti hissedelim.
Damlaların ve deryanın birbirinden ayrı olmadığını bilelim.
Kesrette kalmayalım, vahdete erelim.
Cum'anın, Cem'in mânâsına erelim.
Karşındaki kişi de sen de bir Zâtın birliğindesin.
Ayrı ayrı bakmayalım.
Birlik şuuruyla bakalım.
Nasılki bedenindeki sonsuz hücre, tek olan senin bedenine bağılı, işte tüm sonsuz varlık da tek olan Allah'ın zâtına bağılıdır.
Bu şuura eren, cemin-cumanın sırrına ermiştir.
Cumanın, cemin mânâsına erenler;
Birlik nazarıyla bakarlar.
Her varlığın özünün Allah olduğunu bilirler.
Tüm kâinatın Allah'ın tezâhürü olduğunu bilirler.
Her varlığın bir damla olduğunu ve damlanın deryadan ayrı olmadığını bilirler.
Cumanın, cemin mânâsına erenlerin gönlü felah içindedir.
Cumanın yâni bir olmanın hakikatine erenler, her dâim salât'ın ûlvîyeti üzere yaşarlar.
Onlar zerre kadar kimseye zarar vermezler.
Çünkü onlara göre kimse yoktur, her kimsede tecelli eden Allah'tır.
Tüm Kâinatta bir olanı bilenler, sonsuz olan varlığı tutan tek Zât'ı bilenler, gönül insanlarıdır.
Onların gönülleri her dâim Allah ile meşguldür.
Cumayı-cemi gönlünde hissedenlerin içinde, asla kin, nefret olmaz.
Cem makamına erenler, asla kibir içinde olmazlar.

Onlar Ekber olan Allah'a teslim olurlar, kendilerine asla varlık isnat etmezler, ben de varım deme gafletine düşmezler.

“Allah'ım senin ûlvîyetinin yanında yokluğumu bilirim” şuuruyla yaşarlar.

Salât'ın ûlvîyeti, cemin-cumanın mânâsına ermek üzere olmaktır.

O mânâ üzere olanlar, her varlıkta Hakk'a nazar ederler.

Zâhir olan Hakk'tır, bâtın olan Halk'tır zevkiyle bakarlar.

Nasılki Güneş çıktığında tüm yıldızlar görünmez olur.

Allah'ın zâtı gönlümüzde öyle tecelli etsin ki, O'ndan gayrı bir şey görmeyelim.

Nasıl ki denizin dalgaları denizden ayrı değildir.

Deniz sakin dururken dalgası yoktur.

Fakat deniz hareketlenip dalgalanmaya başladığı zaman büyük dalgalar, hatta gemiler kadar büyük dalgalar meydana gelir.

Dalga denizden yukarı kabarınca, kendi aslı deniz olduğu halde dalga ismini alır.

Ama dalga denilen sadece onun suretidir, şeklidir.

O sûretin aslı sudur ki deniz denizdir.

Burada dalga ben denizim dese, denizim diyen bir dalga suretinde görünmektedir.

Dalganın kendine has bir varlığı yoktur.

Değil deniz sadece deniz suyunun az bir miktarının suretidir.

İşte sûret âlemi de aynen böyledir.

Her varlık Allah deryasının dalgasıdır ve asla Allah'tan ayrı değildir.

Kâinatta her şey yalnız bir sûretten ibarettir.

Aslı varlıkları Allah'tır.

Nasıl ki su donduğunda buz ismini alır.

Ama eridiğinde aslı olan suya döner.

İşte her varlık da bir buz misali gibidir, aslı Allah'tır.

İşte salât'ın ûlvîyeti budur.
Tüm varlık Allah'ın tezâhürüdür.
Tüm âlem Allah'ın birliğini gösterir.
Tüm âlemde bir olan Allah'tır.
Her varlıkta tekliğini gösterir, yâni damla olduğunu gösterir.
Tüm varlıkta birliğini gösterir, yâni derya olduğunu gösterir.
İslâm olmanın sırrı, salât'ın ûlvîyetinde gizlidir.
Cumanın-cemin mânâsında gizlidir.
İnsan olmanın sırrı, her an salât üzere olmakta gizlidir.
İnsan, her dâim cem makamının ûlvîyetinde durur.
Hazreti Muhammed'in; "üç cumayı terk etmeyin" söyleminin sırrı iyi anlaşılmalıdır.
Üç cumadan maksat, Hakk, Halk, Hû makamlarıdır.
Hakk, rûh makamıdır.
Halk, nûr makamıdır.
Hû, rûh ve nûrun cem makamıdır.
"Cem" sırrınının yâni birlik hakikatininin mânâsına eren insan
Sevgi içinde saygı içinde olur.
İhtiyacı olana koşar.
Asla benlik içinde olmaz.
Tüm varlıkta "Ene" olan Allah'ın seyrindedir.
Gönlünde "Cumâ-Cem" hakikatini hissiyle yaşayanlar...
Hiç senlik benlik kavgasına girer mi?
Hiç öteki diye bakar mı?
Hiç kimseyi aldatabilir mi?
Bilseydi, tüm varlığı nûruyla tutanı...
Bilseydi, tüm varlıkta "Bir" olanı...
Bilseydi, tüm varlığın Hakk'a bağlı olduğunu...
Kendi vücûdundaki hücrelerin kendi bedenine bağlı olduğu gibi, âleme baksaydı, o şura ulaşırdı...

Bilseydi, her varlıkta Allah'ın zikrinin olduğunu...
Hiç kibre, egoya düşer mi insan?
Bedenler değil gönüller salât'ın ûlvîyetine erseydi...
Bir kimse bir kimsenin hakkına girer miydi hiç?
Bir kimse bir kimseye zarar verebilir miydi hiç?
Kimsenin yuvasını yıkar mıydı hiç?
Kimsenin malını çalar mıydı hiç?
Saltanat peşinde koşar mıydı hiç?
Bir makama gelmek için ezip geçer miydi hiç?
Dünya menfaatine düşüp birilerinin hakkını yer miydi hiç?
Başkasının çocukları ne olursa olsun benim çocuklarım
zengin olsun derdine düşer miydi hiç?
Her gün saltanat içinde yaşar mıydı hiç?
Her gün değişik yemeklerle karnını şişirir miydi?
İlle de benim olmalı, ille de o makama geçmeliyim der miydi?
Eğer bilseydi emaneti ehline vermez miydi?
Eğer gönüller kılsaydı salât...
Eğer gönüller erişseydi cemin hakikatine...
Her varlığın birbiriyle kardeş olduğunu anlamaz mıydı?
Her varlığın Hakk'ın nûrunu taşıdığını bilmez miydi?
Her varlığı tutanın Hakk olduğunu hissetmez miydi?
Her bedende şah damarından yakın olan Allah hakikatine
vasıl olmaz mıydı?
“Semme Vechullah” hakikatine ermez miydi?
Yeryüzüne baktığında hep “Cuma-cem” hakikatiyle bak-
maz mıydı?
Amaç
Cem makamının mânâsına erişmektir.
Allah'ın birliğinde olduğumuzu bilmektir.
Birlik içinde yaşamaktır.
Senlik benlik kavgasını terk etmek, bizlik şuuruyla yaşamaktır.

İşte salât'ın ülvîyeti, her an Tevhîd şuuruyla yaşamaktır.

Birlik nazarıyla hareket etmektir.

İkilikten kurtulmaktır.

Senlik benlik değil, sende bende ve her varlıkta Allah'ı görebilmektir.

Hazreti Muhammed'den aktarılan şu sözler ne muhteşemdir.

Sizden biri yay gibi eğrilene kadar namaz kılıp, ip gibi incecik kalana kadar oruç tutsa dahi; iki, birden daha sevimli geldiği müddetçe, istikâmet üzere olamaz.” (Sehâvî, el-Ecvi-betü'l-merziyye)

Burada belirtilen muhteşem hakikat, ikilik içinde kalmama hakikatidir.

Hem Allah var hem ben varım gafletinde olmamaktır.

Hazreti Muhammed, kibir içinde olanın namazı ve orucu olmaz diye bildirmiştir.

Kibirten, ikilikten kurtulun diye bildirilmiştir.

Senlik benlik kavgası ikilikte kalmaktır.

Oysa hepimizin özü birdir.

Bedenlerimizin tek sahibi birdir.

Onun için Hazreti Muhammed ne güzel söylemiş.

Hazreti Muhammed: “Ey insanlar! Şunu iyi bilin ki, Rabbiniz birdir, atanız da birdir. Arap'ın Arap olmayana, Arap olmayanın Arap'a, beyazın siyaha, siyahın beyaza bir üstünlüğü yoktur...”

“Size birlik şuuruyla hareket etmenizi tavsiye eder; çokluk gözüyle bakmaktan, birlikten kopmaktan, şiddetle kaçınmanızı isterim. (Tirmizi)

“Cem- Birlik şuurundan ayrılmayınız. (Ebû Davûd)

“Kardeşini kırma, tartışmaya girme ona yerine getiremeyeceğin sözü verme.” (Tirmizi)

İşte Hazreti Muhammed'in bildirdiği gibi salât'ın ûlvîyeti birlik üzere olmaktır.

İnsan ikilikte kaldığı müddetçe, namazın mânâsı üzere olamaz.

Namaz secde sırrıdır.

Yâni tüm varlığın Allah'a secde içinde olduğunu görebilme sırrıdır.

Allah birdir, her varlıkta birliğini gösterendir.

Tevhîd hakikati Allah'ın birliğine erişme hakikatidir.

Tevhîd hakikati salât'ın ûlvîyetine erişme hakikatidir.

KÂLBİN ABDESTİ SEVGİ

Kâlbın abdesti sevgi makamıdır.

Allah sevgisine erişenler, her dâim abdestlidirler.

Her dâim namazdadırlar.

Her varlığa Allah sevgisiyle bakanlar, muhakkak ki Allah'ı nazar ederler.

Allah sevgisiyle taharetlenmek, en güzel temizlenmektir.

İşte abdestin hakikati budur.

Tevbe Sûresi 108: "Ve Allah yuhıbbul muttahirîn."

Meâli 1: "Allah sevgisiyle temizlenenler temizlenmiştir."

Meâli 2: "Allah sevgisi taharettir."

Meâli 3: "Allah sevgisine erişenler temizlenmişlerdir."

Meâli 4: "Allah sevgisi abdestli olmaktır."

Âyette muhteşem bir ifadeyle belirtildiği gibi, Allah sevgisi abdesttir.

O sevgiyle hareket etmek dâim abdestli olmaktır.

Kâlbî tertemiz olanlar, Allah sevgisine erişmiş olanlardır.

Kur'ân'da temizlenmiş kâlbden bahsedilir.

Mâide Sûresi 41: "Yutahhire kulûb."

Meâli 1: "Kâlbleri temizlenenler."

Meâli 2: "Temiz kâlbli olmak."

Meâli 3: "Abdestli kâlb."

Bu bölümde geçen tâhir-i kâlb; temizlenmiş, arınmış, benlikten kurtulmuş, abdestli kâlbdir.

Tâhir-i kâlb; Allah'ı anladıkça temizlenen arınan kâlb demektir.

Arapçada “tatahhara min’el-hased”; hasetlikten temizlendi demektir.

“Tatahhara min’el fesât”; fesatlıktan temizlendi demektir.

İnsanın, aklının ve gönlünün her türlü gururdan, kibirden, hasetlikten, fesatlıktan, şirkten temizlenmesi; taharetir, abdesttir.

Taharet; temizlenmek, paklanmak, arınmak, nefesin sahibini hissetmek demektir.

İnsan, kendine benlik nispet ettiği müddetçe kirlilik içindedir, kibir içindedir, abdestsizdir.

Namazın şartı diye bilinen, hadesten ve necasetten taharet nedir?

Temizlik; vücûdumuzun dışını mı yâni ten yönünü ve giydiğimiz elbise yönünü mü temizlemektir?

Yoksa vücûdumuzun içini mi yâni aklımızı, gönlümüzü ve hâllerimizi mi temizlemektir?

Hadesten taharet; görünmeyen pislikleri temizlemek diye bilinir.

Kişinin vücûdunun dışını temizlemek diye bilinir.

Yâni cenâbet olan kişinin gusül abdesti alması şarttır diye bilinir.

Cenâb; bütün her yer demektir.

Cenâb-ı Allah kelimesi de buradan gelir.

Cenâb-ı Allah; beden sahibi, bütün her yerin sahibi, her yerde olan, her yeri saran Allah demektir.

Cenâbet ise; beden sahibi olan Allah şuurundan kopmak demektir.

Kişi Allah’a ait olan vücûda, “bu vücûd benim” derse, o kişi cenâbet olur yâni cünüb olur.

Yâni Allah’a ait olanı, kendine nisbet etmek cenâbet hâlidir.

Necasetten taharet; görünen pislikler demektir.

Kişinin dış elbisesini, namaz kılacağı ortamı pisliklerden temizlemesi diye bilinir.

Hades; "Hads-Hadis-Hadise-olay" aynı anlamlara gelir.

Hades; söz, olay, olanlar, yenilenmek, kirlilik, mânânın söz boyutu, sözde kalmak, olayda kalmak, sözlerinde batıl olan.

Hadesten taharet; anlıyoruz ki; bâtil olan düşüncelerden, zanlardan, sözlerden, temizlenme durumudur.

Yâni kişinin aklını; tüm ayrımcılık meydana getiren bâtil olan düşüncelerden temizlemek.

Kişinin dilinden temiz kelimelerin akması, ancak aklını temizlemekle mümkündür.

Kişi söylediği sözlerde hep bâtil olanı aktarıyorsa, hep ikilik ifadelerini aktarıyorsa, hep zulüm getirecek ifadeler aktarıyorsa, istediği kadar suyla vücûdunun dışını yıkasın, hadesten taharet yapmamış demektir.

Necis; kirlilik, pis, zarar, kötülük meydana getiren, hâli kirli olan, hâli zararlı olan, eylemleri zararlı olan.

Necasetten taharet: Görünen pislik demekle anlıyoruz ki; kişinin kötülük içinde olan tüm hâl ve davranışlarını temizlemesidir.

Kişinin elbisesinden maksat, kişinin hâlidir, amelidir.

Kişinin hâlinin, amelinin temiz olması için, önce aklını temizlemelidir.

Yâni hadesten taharet yapmalıdır.

Yâni aklını bâtil şeylerden, ayrımcılıktan, fitnelikten, gururdan, kibirden, kendini üstün görmekten, birilerini küçük görmekten, zarar verecek her türlü düşünceden, benlikten temizleme durumu necasetten taharettir.

Hadesten taharet yapanın, necasetten tahareti olur.

Yâni aklını temizleyen hâli de temiz olur.

Aklı ve hâli kirlilik içinde olan istediği kadar suyla temizlensin temizlenmiş sayılmaz.

Amaç vücûdun dışını değil, vücûdun içini yâni aklını, gön-
lünü temizlemektir.

Hacc Sûresi 29: “Sonra da cehaletin kirliliğinden geçerek
temizlenmeyi tamamlasınlar.”

Meryem Sûresi 13: “Bize ait olan sevgiyi ve firasetle temiz-
lenmeyi ve fenalardan sakınmayı, ortak koşmamayı anladı.”

Sad Sûresi 33: “O kendi cehaletini bırakıp aslına döndü,
böylece temizlenmeye başladı. Yönünü başka hiçbir yere dön-
dürmeden yüce olana döndü.”

Anlıyoruz ki hadesten ve necasetten taharet; suyla olan
temizlik değildir.

Hadesten ve necasetten taharet; hakikatleri anlamakla,
kişinin özüne dönmekle, kişinin aslını anlamakla olan, ilmi,
irfâni, edebi olan temizliktir.

Suyla ancak kişinin teni ve elbisesi yâni dış yönü temiz olur.
İlim, irfân, edeple kişinin aklı ve hâli yâni iç yüzü temiz olur.
İçî temiz olmayanın dışı temiz olamaz.

Gönlü temiz olmayanın hâli temiz olamaz.

Abdest hakikati, suyla vücûdun dışını yıkamak değil, ilim,
irfân, edep, Allah aşkıyla vücûdun içini yıkamaktır.

Allah sevgisine ulaşmaktır.

Tâhir-i kâlbe ulaşmaktır.

Suyla bin kez vücûdumuzun dışını yıkasak, aklımızı, gön-
lümüzü, hâlimizi, temizlemediğimiz müddetçe abdest almış
sayılmayız.

Şöyle bir örnek verelim.

Bir bardağın dışı temiz olsa, içi pis olsa o bardağa su ko-
nular içilir mi?

Peki ya içi temiz olsa, dışı kirli olsa, ona su konular içilir mi?

Elbette hayır.

Bardağın hem içi hem dışı temiz olursa, ona su konulup içilmesi gönül rahatlığı ile olur.

İşte abdestin sırrı Allah sevgisiyle yıkanmanın makamıdır.

Tâhir-i kâlb, Allah sevgisiyle abdest almış kâlbdir.

İşte tâhir-i kâlb sahibi; idrâk ve anlayışı, duygu ve düşünceleri; ilim, irfân, rahmet, sevgi, muhabbet üzere olan kimsedir.

İnsan, bâtil bilgilerden, zulme kapı açan her türlü anlayıştan uzaklaşmalıdır.

İnsan, Allah hakikatine erişmeli, o şuurda yaşamalıdır.

Tâhir-i kâlb sahipleri, tertemiz duygu ve düşünceler içinde olan kimselerdir.

İnsanın, aklının ve gönlünün her türlü gururdan, kibirden, hasetlikten, fesatlıktan, şirkten temizlenmesi taharetir, abdesttir.

Temizlik Allah sevgisinden gelir.

Allah sevgisi, temizliktir.

Allah sevgisi gönüllerinde tecelli eden kimseler, benlik kirliliğinden kurtulmuşlardır.

İşte asıl abdest, benlik kirliliğinden kurtulmaktır.

İşte abdest, Allah sevgisiyle hareket etmektir.

Abdest; Allah sevgisiyle bakmak, Allah sevgisiyle yaklaşmaktır.

Allah sevgisine erişenlerin; duyguları, düşünceleri, hâlleri, davranışları tertemizdir.

Abdest, temiz olmak için söz vermektir.

Abdest, hakikat yolunda olmaya söz vermektir.

Abdest, iyi biri olmak için söz vermektir.

İçi de dışı da tertemiz olanlar, Allah hakikatine erişecektir.

Allah sevgisiyle temizlenenler, sevgi ehli olacaklardır.

Allah sevgisine erişmeyenler, abdestli değildirler.

Zalim kimseler abdestli değildirler.

Âl-i İmrân Sûresi 57: "Ve Allâh lâ yuhibbu el zâlimîn."

Meâli 1: “Kötülük yapanlarda Allah sevgisi yoktur.”

Meâli 2: “Zalimlerde Allah sevgisi yoktur.”

Âyette muhteşem bir ifadeyle belirtildiği gibi, bir kişi birine kötülük yapıyorsa, onda sevgi yoktur.

Bir kişiye zerre kadar hor bakan kimse, zalim kimsedir.

Çevresine zerre kadar zalimlik yapan kimsede sevgi yoktur.

İşte o kimse abdestli değildir.

O kimse Allah sevgisine erişmemiştir.

Her türlü zulüm içinde olan kişi, Allah sevgisini hissedemez.

Allah sevgisine erişmemiş kişi, bin defa su ile dışını yıkasa, yâni toplumun bildiği cihetle abdest alsa, o yine de abdestsizdir.

İşte Kur’ân’ın ne kadar muhteşem, çarpıcı, sarsıcı, titretilici uyarısıdır bu.

Bir kimse zalim ise, onda Allah sevgisi yoktur.

Allah sevgisi olmayan kimse abdestli değildir.

Zalim kimse taharetli değildir.

Yâni abdestli değildir.

Bakara Sûresi 190: “İnnallâhe lâ yuhıbbul mutedîn.”

Meâli: “Muhakkak ki haddi aşanlarda Allah sevgisi yoktur.”

Bakara Sûresi 205: “Ve Allah lâ yuhıbbul fesâd.”

Meâli: “İkilik, bozgunculuk içinde olanlarda Allah sevgisi yoktur.”

İşte, her türlü kötülük içinde olan, asla abdestli değildir.

Her türlü hasetlik, fesatlık içinde olanlar abdestli değildir.

Kur’ân’ın uyarısına göre, ancak ve ancak Allah sevgisine erişmiş olan kimseler taharetlidir, yâni abdestlidir.

Her çocuk annesinden tertemiz doğar, abdestli doğar.

Her bebeğin akli ve gönlü tertemizdir, abdestlidir.

Anne ve baba çocuğu yetiştirirken çok duyarlı olmalıdır.

Çocuğun yanında söylenen her söz, her davranış çocuğun beynine ekilecektir.

Kur'ân'da muhteşem bir âyet vardır.
Meryem Sûresi 19: "Ehebe leki gulâmen zekiyyâ."
Meâli: "Size tertemiz bir çocuk verdik."
Allah burada bildiriyor ki "size abdestli çocuk verdim."
Dünyaya gelen her çocuk tertemizdir.
Her çocuk en saflığıyla doğar.
Onda yargılama yoktur.
Onda öteleme yoktur.
Kibir bilmez, gurur bilmez.
Gıybet bilmez, alay etme bilmez.
Fesatlık, hasetlik bilmez.
Doğan her çocuk tertemizdir.
Sabidir, masumdur, saftır.
Sıbyandır, paktır.
Âyet her anne babaya sesleniyor.
"Tertemiz evlat verdik" diyor.
Kirlatme o çocuğun beynini.
Bozma onun masumluğunu.
Beynine zararlı duygular ekme.
Çocuğun yanında her davranışa dikkat et.
Söyleyeceğin her söze dikkat et.
Karı koca olarak tartışma, öfkeli davranma.
Olumsuz sözler etme.
Kimseyi kötüleme.
Kimsenin inancını yargılama.
Kimsenin eksikliğini gediğini arama.
Kimseyle alay etme.
Atalardan gelen olumsuz duyguların, DNA'dan çıkmasına
izin verme.
Atalardan gelen olumlu duyguların, çıkmasının önünü aç.

Çocuğunun yanında güzel sözler söyle.
Bak âyette ne güzel mesaj var.
İsrâ Sûresi 53: “Yekûlletî hiye ahsen.”
Meâli: “Güzel sözler söyleyin.”
Güzel sözlerle konuşun.
Allah size tertemiz evlat verdi.
Kirlletmeyin, zehirlemeyin onu.
İyi yetiştirin.
İlim dolu edeb dolu yetiştirin.
Birilerine yardım ederek, yardımı öğretin.
Birilerine sevgi dolu davranarak, sevgiyi, saygıyı öğretin.
Güzel kelimeler söyleyin.
Zararlı kelimeler kullanmayın.
Kelimelerin sihri vardır.
Kelimeler enerjidir.
Kelimeler büyüdür.
Olumlu kelimeler kullanmaya bakın.
Asla olumsuz kelimeler kullanmayın.
Çocuğun yanında ağızdan çıkan her kelime, DNA’da atalar-
dan gelen, olumlu ya da olumsuz halleri tetikler.
Âyette ne güzel belirtilmiş.
İbrâhîm Sûresi 24: “Kelimeten tayyibeten.”
Meâli: “Güzel kelimelerle konuşun.”
Ne kadar muhteşem bir uyarı.
Ağızından çıkan kelimeler;
Güzel, olumlu, rahmet dolu olsun.
İlme kapılar açacak şekilde olsun.
Edebe kapı açacak ifadeler olsun.
Sevgi dolu, koruyucu olsun.
Şefkat dolu, huzur dolu, huşu dolu olsun.

Âyette ne güzel uyarı sunulmuş.
İbrâhîm Sûresi 26: “Kelimetin habîsetin.”
Meâli: “Zararlı kelimeler söylemeyin.”
Olumsuz kelimeler öylemeyin.
Zalimliğe, gaddarlığa yol açacak sözler etmeyin.
Ağzından çıkan kelimeler...
Zararlı, zulme kapı açan olmasın.
Fitnelik, fesatlık içeren olmasın.
Dedikodu, çekiştirme olmasın.
Hor görücü, hâkir görücü olmasın.
Kibir içeren olmasın.
Karamsar, kaygı içeren olmasın.
Sevgiden, huzurdan, uzaklaştıran olmasın.
Her anna baba, bu âyetleri cân kulağıyla duymalıdır.
Yapacağı her davranışın çocuğuna yansıtacağını bilmelidir.
Söyleyeceği her sözün çocuğuna yansıtacağını bilmelidir.
Anne çocuğa hamile kaldığı an, 9 ay boyunca çok dikkat etmelidir.

Ne yedi, ne içti, ne yaptı, ne söyledi, nereye gitti?
Yediği helal lokma mı?
Kimlerle konuştu, ne konuştu?
Çevresinde ihtiyacı olana yardım etti mi?

Rahîmde büyüyen bebeğin, DNA’sında atalardan gelen hangi duyguların açığa çıkmasına, ya da çıkmamasına dikkat etti.

Ve bebek doğduktan sonra da bebeğin gelişiminde; davranışlar, sözler, eylemler dikkatlice, duyarlı bir şekilde gerçekleştirilmelidir.

Bebeğin DNA’sından, atalardan gelen olumsuz duygu, düşünce, davranışların açığa çıkmamasına dikkat edilmelidir.

Olumluların açığa çıkmasına gayret gösterilmelidir.

İşte ey anne baba!

Size tertemiz evlat verildi.
Kirletme onu.
Zarar verme beynine.
Gaddarlık, zalimlik ekme beynine.
Hep olumlu, güzel konuş.
Hep olumlu davran, hep güzel davran.
Çocuğuna güzel örnek ol.
Her çocuk sevgi dolu, heyecan dolu doğar.
Anne baba bu sevgiyi, bu heyecanı kirletmemelidir.
Sevgi abdestiyle doğan çocuğun abdestini bozmamalıdır.
Sevgiye erişmek en kutsal abdesttir.
Sevgiyle davranmak en kutsal ibadettir.
Sevgi Allah'a aittir.
Sevgi, gönüllerin abdestidir.
Allah her varlığı sevgisinden var etmiştir.
Her varlık Allah'ın sevgisiyle sarılıdır.
Allah'a teslimiyet içinde olana bu sevgi bahşedilir.
Gönlünde Allah'ın sevgisi tecelli eden kişi, her varlığa Allah sevgisiyle bakar.
Varlığın, varlıktaki tecelliler boyutundan her an Allah sevgisinin aktığını hisseder.
Hazreti Muhammed ne güzel söylemiş; "birbirinizi sevmekçe iman etmiş sayılmazsınız."
Birbirimizi sevmek Allah sevgisine erişmekle mümkündür.
İşte Allah sevgisine ulaşmadan, gönülde sevgi ve yaşamda sevgiyle davranış tecelli etmez.
Sevgiyle olan davranış, abdestli davranıştır.
Âl-i İmrân Sûresi 14: "Zuyyine lin nâsi hubbu."
Meâlî: "Sevgiyle olan davranış insanların süsüdür."
İşte âyette belirtildiği gibi sevgiyle olan davranış, insanların güzelliğidir.

İşte Kur'ân'da birçok âyette belirtildiği gibi, sevgi gönüllerin abdestidir.

Gönlü sevgiyle yıkanmayanlar abdest nedir bilemezler.

Sevgi abdestini alanlar, her dâim ilâhi huzurdadırlar.

Sevgi, abdestli olmaktır.

Sevgi, gönül evinde Allah'ı misafir etmektir.

Sevgi, tertemiz Allah'a teslim olmaktır.

Sevgi, korumaktır.

Sevgi, koruyuculuktur.

Sevgi, birliktir.

Sevgi, şuurlu olmaktır.

Sevgi, aşkla sarılmaktır.

Sevgi, şüpheye düşmemektir.

Sevgi, imandır.

Sevgi kâlblerinizin ziynetidir.

Sevgi, kırmamaktır.

Sevgi, kızmamaktır, öfkeni yutmaktır.

Sevgi, hikmetlere kapılar açmaktır.

Sevgi, kibre düşmemektir.

Sevgi, hor bakmamaktır.

Sevgi, varlığın özünde Hakk'a nazar edebilmektir.

Sevgi, adalettir.

Sevgi, inanmaktır, emin olmaktır, güvenmektir.

Sevgi, sarılmaktır, bırakmamaktır.

Sevgi, sevindirmektir.

Sevgi, umut vermektir.

Sevgi, ilâhi aşka erişmektir.

Sevgi, hevâdan kurtulmaktır.

Sevgi, eğilmektir.

Sevgi, secdede durmaktır.

Sevgi, tebessüm etmektir.
Sevgi, nezakettir.
Sevgi, tenezzüldür.
Sevgi, mütevâzi olmaktır.
Sevgi, hayattır, yaşamın sırrıdır.
Sevgi, muhabbettir.
Sevgi, varlığın muhabbetine gönül vermektir.
Sevgi, tüm varlıktan gelen ilâhi huzurdur.
Sevgi, cennetin nefesidir.
Sevgi, batmayan güneştir.
Sevgi, Allah'ın nefesidir.
Sevgi, gönülde çağlayan bir ırmaktır.
Sevgi, dudaklardan akan Allah kelamıdır.
Sevgi, gönülde olan Allah'ın ışığıdır.
Sevgide kendini düşünmek yoktur.
Sevginin yükü ağırdır, herkes çekemez.
Sevgi ehlinin kâlbî hep başkaları için atar.
Sevgi ehlinin kâlbînde Allah bulunur.
Sevgi ehli her şeye göğüs gerer.
Sevgi ehli sabırlıdır.
Sevgi ehli her an tevekkül içindedir.
Sevgi ehli her an Allah'a teslimiyet içinde yaşayandır.
Sevgi ehli her türlü yükü çekendir.
Sevgi ehli herkese koşturandır.
Sevgi ehli başkasının acısını hissedendir.
Sevgi ehli acılar bitsin, merhamet tecelli etsin diye koşturur.
Sevgiye erişen, kırmaz, üzmez.
Sevgiye erişen, alay etmez, hor bakmaz, kendini yüce görmez.
Sevgiye erişen, dedikodu yapıp kimseyi çekiştirmez.
Sevgiye erişen, sevginin ışığında yürür.

Sevgi ehli; sevindirendir, umut verendir, karamsarlığı alandır.

Sevgi ehli; dürüsttür, şefkatlidir, adaletlidir.

İşte sevgi abdesttir.

İşte sevgi kulluk sırrıdır.

Mümtehine Sûresi 8: “İnnallâhe yuhıbbul muksitîn.”

Meâli: “Muhakkak ki Allah sevgisine erişenler, adaletli, dürüst kişilerdir.”

Hucurât Sûresi 7: “Allâh habbebe ileykumul îmâne ve zeyyenehu fî kulûbikum”

Meâli: “Allah sevgisi, sizi iman sahibi yapar ve sevgi kâlbelerinizin ziynetidir.”

İşte sevgi kâlbın abdestidir.

Sevgi, Allah sevgisiyle hareket etmenin adıdır.

Her varlığa Allah sevgisiyle yaklaşmanın adıdır.

Allah her varlığı sevgisinden yarattı, sevgisiyle kuşattı.

İşte Allah sevgisine erişenler, sevginin abdestine erişmişlerdir.

Allah sevgisiyle sevmek, sevmektir.

Allah sevgisiyle varlığa bakmak, varlıkta Allah’a nazar etmektir.

Allah sevgisiyle sevmek, samimiyettir, ihlâstır, saygıdır.

Allah sevgisiyle sevmek edebittir.

Allah sevgisiyle sevmek, tevâzûdur, tenezzüldür.

Allah sevgisi gönlünden eksik olmayanlar dâim abdestlidir.

SON DEĞERLENDİRME

Bu kitâbımızda Kur'ân'a göre "Salât-Salâh-Salâvât" hakikatini incelemeye çalıştık.

Hiç kimsenin Allah'a olan yönelişine dokunmadan, eksik gedik aramadan sadece salât hakikatini anlamaya çalıştık.

Her insan ailesinden öğrendiği gibi Allah'a yönelir.

Her insanın ibadeti kutsaldır.

Çünkü ibadetin merkezinde Allah vardır.

Yöneliş Allah'adır.

İbadet, gönüllerinin samimiyet duygusudur.

Hiç kimsenin Allah'a olan yönelişinin farklılığı yargılanamaz.

Herkesin inancı kendi mutluluğudur.

İnsan ibadetini yaptığında ayrı bir huzura girer.

Huzur mânâ üzere olursa elbette gönüller Allah'a tastamam rabita içinde olur.

Kur'ân'ı incelediğimizde anladık ki her dâim salât üzere olmak önemlidir.

Allah'ı hiç unutmadan yaşamak önemlidir.

Namaz Allah'a olan yönelişin adıdır.

Allah ile iletişim içinde olmanın adıdır.

Her an gönlünde Allah hissiyle yaşamanın adıdır.

Salât'ın ülvîyetine erenler, Hakk âşıklarıdır.

Onlar dâim namaz içindedirler.

Onlar her nereye bakarlarsa baksınlar Hakk'a nazar ederler.

Halk içinde Hakk'a nazar ederek yaşarlar.

Âşıkların namazını anlamak kolay değildir.

Onlar yürürken bile namaz içindedirler.
Onlar varlığı seyrederken namaz içindedirler.
Onlar her varlığın öz değerine bakarlar.
O öz değer in Allah'ın zâtına bağlı olan sıfatları olduğunu görürler.

Mevlana ne güzel söylemiş.
Âşıklar dâima namazdadırlar.

Mesneviden:

Mevlana; "Mihrabı dost cemali olan kimse için, yüz çeşit namaz, yüz çeşit rükû ve secde vardır." der. Bu konuda Cenab-ı Hak: "Ne yana dönerseniz Allah oradadır." buyurmuştur. Resûlullah da (sav): "Namaz mü'minin miracıdır." Buyurmuştur.

O kerem sahibi, namazda gizlenmiştir; Gönül namazı kılan, kendini tamamıyla Allah'a veren kuluna lütuf ve ikramda bulunur! O'nun affı ve mağfireti günaha şeref elbisesi giydirebilir de, böylece o günahı affedilmeye, ihsana, kurtuluşa vesile eyler, sebep kılar!" (Mesnevî, beyt: 4345)

Kulluk sadece cesetle değil, gönülle ibadet etmektir.

"Bize doğru yolu gösteren, bizi kötülüklerden alıkoyan namaz, beş vakitte kılınır. Hâlbuki âşıklar, daima namazdadırlar! O gönüllerindeki aşk, başlarındaki ilahî sevgi ne beş vakitle yatıştır, ne de beş yüz bin vakitle geçer gider!"

Namaz Allah ile yakınlık kurmaktır. Bu yakınlığın nasıl olduğunu zâhir ehli bilmez."

Amel, insandaki mânâdır, sureti yoktur... Namaz suretten ibaret değildir. Bu namazın başı tekbir, sonu selamdır. Başı ve sonu olan her şey kalıptır. Onun rûhu eşsiz ve sonsuzdur. İstiğrak, kendinden geçiştir ve bu kılınan namazdan daha iyidir. Kâlb huzuru olmadan kılınan namaz, namaz olmaz. Namaz içtedir ve rûhun namazıdır. Şeklen kılınan namaz geçicidir. O, sadece namaz kılmakla kendilerini gerçek Müslüman sananlara, muhtaç oldukları dersi de bu suretle vermiş oluyor.

Zahir ehli için Mescid-i Haram, halkın ziyaret için gittiği Kâbe'dir. Âşıkların ve Tanrı'nın seçkin kullarının indinde ise Mescid-i Haram, Tanrının visalidir. Kâbe'den maksat, velilerin ve Nebîlerin gönülleridir. Burası Tanrı'nın vahyinin yeridir. Kâbe, onun feridir. Gönül olmasa Kâbe ne işe yarar.

Secde hâli, lafızlarla izah edilemez. Cümleler onu izahtan acizdir. Secde hâli kişinin manevi hâliyle irtibatlıdır. Bu hal yaşanmadan tarif edilemez. Manevi bir ağırlığın altında ayağa kalkacak dermanı kalmayan mü'min iki dizi üzerinde kemali edeple oturur haldeyken, Mevla'sıyla mülakât eder.

Namaz kılan kişiye Mevlana şunları tavsiye eder: "Aklını başına al da namazdan yalnız zahiren değil, manen de istifadeye bak! Tane toplayan bir kuş gibi Allah'ın azametinden habersiz bir şekilde sadece başını yere koyup kaldırma! Hazreti Muhammed'in (s.a.v) beyanına kulak ver!.."

İşte Mevlana'nın dediği gibi âşıkların namazına ermek, salât'ın ûlvîyetine erişmekle mümkündür.

İşte bu kitâbımızda "Salât-Salâh-Salâvât" hakikatini hissettirmeye gayret gösterdik.

Ezanda okunan "Hayya El Salâh" makamını hissettirmeye gayret gösterdik.

İslâh olmanın derunî sırrını anlama çalıştık, anlatmaya çalıştık.

Gönüllerin islâh olmasının ne olduğunu anlatmaya gayret gösterdik.

Sulh içinde olmanın ne olduğunu hissettirmeye gayret gösterdik.

Salâh içinde olmanın o muhteşem duygusunu, hissetmeye ve hissettirmeye gayret gösterdik.

İşte amaç islâh olmaktır.

Amaç sulh içinde yaşamaktır.

İslâh olanlar, herkese koşarlar.

Onlar çevrelerine rahmet olurlar.
Onlar derdi olanın merhemidirler.
Onlar hasta gönüllere şifadırlar.
Onlar karamsarlıkları umuda döndürürler.
Onlar çaresizlere çare olurlar.
Onlar sıkıntısı olanların umududurlar.
Onlar yolunu kaybedenlerin rehberidirler.
Onlar gönüllere sevgi çiçeği ekerler.
Onlar sevindirirler.
Onlar umut olurlar.
Onlar Güneş olur ısıtırlar.
Onlar su olur ferahlatırlar.
Onlar toprak olur yeşertirler.
Onlar hava olurlar, nefes olurlar.
Onlar hakikati göstermek için çırpınırlar.
Hakikat, Hakk'ın kendi zâtıdır.
Kendi Zâtının varlıktaki, O'na ait olan sonsuz sıfatlarıdır.
Onlar gönüllerdeki korkuları alırlar.
Onlar hüznü gönüllere sevinç olurlar.
Onlar gönüllerde cennetin kapılarını açarlar.
Onlar çocuklar gibi heyecan doludurlar.
Onlar ruhdan doğmuşlardır.
Onların bedenleri yoktur.
Onlar ışığın melekleridir.
Onlar rûhun evladlarıdır.
Onlar nûrdan rûha akan ışıklardır.
Onlar nûr alâ nûr sırlarıdır.
Onlar nûr elbisesini giyenlerdir.
Onlar nûr elbisesiyle dolaşırlar.
Onlar Allah'ın nûr bedenleridir.

Onlar Muhammed makamının melekleridir.
Onlar sulh melekleridir.
Onlar birleştirirler.
Onlar barıştırırklar.
Onlar İslâm makamının kandilleridir.
Onlar aşkın ûlvîyetininden süzölüp gelen münir'lerdir
Onlar aşkın ûlvî melekleridir.
Onların salâh makamının kâmilleridir.
Onlar felah makamının görevlileridir.
Onlar Allah'ın câmileridir.
Onlar Allah'ın elest meclisinin sırrıdır.
Onlar Resûl ve Nebî makamlarının varisleridir.
Onlar çevrelerine Tevhîd hakikatini hissettirirler.
Onlar kelâmullah makamının erleridir.
Onlar Allah'ın müezzinleridirler.
İşte bu kitâbımızda, "Salât-Salâh-Salâvât" hakikatini öncelikle anlamaya ve anladığımız kadarıyla kaleme almaya gayret gösterdik.

Eksiğimiz gediğimiz elbette olacaktır.
Gönlümüzün izin verdiği kadar, yazmaya gayret gösterdik.
Sevgiyle huzurla kalalım.
Dâim namaz içinde olalım.
Dâim salâh içinde olalım.
Dâim salâvât duygusuyla yaşayalım.
Allah'ı hiç unutmayalım.
Ölümlü olduğumuzu hiç unutmayalım.
Sabırlı olalım.
Başımıza gelen olayları sabırla karşılayalım.
Her olaya hikmet üzere bakalım.
İsyan etmeyelim.

Gönlünüz her dâim Allah'a secde içinde olsun.
Her nereye dönersek dönelim, Allah'ın vechine nazar içinde
olalım.

Sevelim, sevilelim.

Sayalım, sayılalım.

Şefkat içinde olalım.

Merhametimizi birbirimizden hiç eksik etmeyelim.

Bizdeki merhametin Allah'ın rahmeti olduğunu hiç unut-
mayalım.

Bize hayat veren Allah'tır.

İçimize rahmetini, sevgisini koyan O'dur.

O'nun sevgisiyle birbirimizi sevelim.

O'nun rahmetiyle birbirimize merhametli davranalım.

Birbirimize umut olalım.

Karamsarlıkları bitirelim.

Kaygıları bitirelim.

Birbirimize hayr üzere yardımcı olalım.

Hastaları ziyaret edelim.

Yaşlıları ziyaret edelim.

Gönüllere sevgi verelim.

Birbirimize kenetlenelim.

Tevhîd şuurundan asla ayrılmayalım.

İlâhi aşkla kalın.

İlâhi sevgiyle kalın.

İsmail Dinçer.

14-2-2025